

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ΓΗΣΠΑΙΣΕΙΜΙΚΑΙΟΥΡΑΝΟΥΔΑΞΕΤΕΡΟΕΝΤΟΣΔΙΨΑΔ'ΕΜΙΑΥΟΞΚΑΙΔΠΟΛΛΥΜΑΙ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ • ΕΤΟΥΡΜΑΡΗΣ 57, 10432 ΑΘΗΝΑΙ • ΘΕΡΙΝΟΝ ΗΛΙΟΕΤΑΞΙΟΝ • ΙΟΥΛΙΟΣ 2002 (ΤΕΥΧΟΣ 18^ο) • 5 ΕΥΡΩ

Η ΙΛΙΑΔΑ
ΣΕ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΑΝΑ ΡΑΥΩΔΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ
ΣΤΟΝ ΥΜΗΤΤΟ

Η ΙΔΕΑ ΤΟΥ ΑΓΑΘΟΥ
Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ
ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ
ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η ΒΙΟΘΕΩΡΙΑ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

Ο ΔΡΙΟΜΟΣ ΕΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΕΥΗ

ISSN 1108-832800

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Τριμηνιαία έκδοσις

Έτος Ε' Άρ. Τεύχους 18 - Ιούνιος 2002

Στουρνάρη 57, 104.32 Αθήναι
Επικτήτου 1, 116.35 Παγκράτι Αθήναι
Τηλ.: 010.52.37.543, 010.75.12.156
Τηλεμοιότυπον.: 010.52.26.694

ISSN 1108-832X

Ιδιοκτήτης - Εκδότης - Διευθυντής
Ραδάμανθους - Αντώνιος Αναστασάκης
Στοιχειοθεσία - Καλλιτεχνική επεξεργασία:

Μουστάκη Δήμητρα

Διορθώσεις: Θεοδώρα Γαβρά

Εκτύπωση: Γ. Χ. Ζαχαροπούλου-Δ. Σιταράς,
Λευκάδος 9 - Μοσχάτο

Τά κείμενα, όπως και η γλώσσα
κάθε δημοσιεύματος απηχούν τις απόψεις
του εκάστοτε γράφοντος.

ΕΑΝ ΕΠΙΘΥΜΕΙΤΕ

ΝΑ ΓΙΝΕΤΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

αποστείλατε για έτήσια συνδρομή
ταχυδρομική επιταγή (20 ΕΥΡΩ)
στό όνομα:

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57
104.32 ΑΘΗΝΑΙ

ή καταθέσατε 20 ΕΥΡΩ

στήν Alpha Bank (Πίστewος)

Άρ. Λογαριασμού:

104.002.786.016.548

στό όνομα ΑΝΤ. ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗΣ

ή τηλεφωνήσατε στο 010.52.37.543

Συνδρομές εξωτερικού: 40 ΕΥΡΩ

Δωρίσατε
μία συνδρομή στους φίλους σας

Παρακαλείσθε
όσοι δέν έχετε ανανεώσει
τήν συνδρομή σας
όπως αποστείλετε
ταχ. επιταγή 20 ΕΥΡΩ
στήν διεύθυνση του Ίδεο-
θεάτρου μέ τήν ένδειξη
"άνανέωση συνδρομής"

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΛΙΑΣ

ΣΕΛ. 4

ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΣΕΛ. 15

ΥΜΗΤΤΟΣ

ΣΕΛ. 18

Η ΒΙΟΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

ΣΕΛ. 32

Η ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΙΕΗΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΔΟΞΕΩΝ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΕ ΑΓΩΜΙΣΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΣΕΛ. 35

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΣΕΛ. 38

Η ΙΔΕΑ ΤΟΥ ΑΓΑΘΟΥ

ΣΕΛ. 54

ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΕΚΕΥΕΙΣ

ΣΕΛ. 58

Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΕΥΗ

ΣΕΛ. 60

Έπισκευθήτε τήν ιστοσελίδα
του Ίδεοθεάτρου στο Διαδίκτυο
<http://www.ideotheatron.gr>
e-mail:
radamanthys@ideotheatron.gr

ΕΝΩΠΙΟΝ
ΠΑΝΤΟΣ ΑΡΜΟΔΙΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΑΡΧΗΣ

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ - ΔΗΛΩΣΗ

Τών υπογραφομένων Έλλήνων πολιτών

Κ Α Τ Α

Του οργανισμού «Αθήνα 2004», πού έδρεύει στήν Αθήνα,
όπως εκπροσωπείται κατά τό νόμο, καί ΚΑΤΑ παντός υπευθύνου

Οί υπογραφόμενοι Έλληνες πολίτες καί πολίτες τής Εύρωπαϊκής
Ένώσεως διαμαρτυρόμαστε έντόνως κατά του ανωτέρω Όργανισμού
διότι επέλεξε ως «μασκότ» των προσεχών Όλυμπιακών Αγώνων δύο σχέδια-καρικατούρες, έμπνευσμένα από
άρχαϊες κοϊκλές, κατά τά λεγόμενα των εκπροσώπων του, στα όποια όλως αόθαιρέτως έδωσε τά όνόματα
«Φοΐβος» καί «Αθηνά».

Η ανωτέρω «έπιλογή» των άκαλαίσθητων «μασκότ» σέ συνδυασμό μέ τήν άδόκιμη, άδόκητη καί
παράταιρη χρήση των δύο αυτών όνομάτων, προσβάλλει κατά τρόπο βάνανσο καί χυδαίο, πανάρχεια
ιέρά σύμβολα καί θρησκευτικά πρότυπα του Έλληνισμού.

Θεωρούμε ότι ή καταγγελλόμενη κατάσταση περικλείει δόλο καί διάθεση νά πραγματοποιηθή τό
αδύνατον: Κατά τους προσεχείς Όλυμπιακούς Αγώνες νά κλευάζωνται έμπράκτως οί διαχρονικές πνευ-
ματικές άξίες του Έλληνικού Πολιτισμού μέσω του έντέχνου έξευτελισμού των Θείων Όντοτήτων οί
όποιες, αυτές άκριβώς, έπιμώντο κατά τους άγώνες! Η χρήση δέ των θείων όνομάτων, συνδεόμενη
συνειρμικώς μέσω τής συνεχοϋς επαναλήψεως μέ τά συγκεκριμένα σχέδια, θά όδηγήσιν - στήν αντίληψη
του μέσου θεατού-άκροατού - σέ ταύτισή τους μέ τίς καρικατούρες!

Έτσι όμως, διαπράττεται βλασφημία καί καθύβριση τής Έλληνικής Θρησκείας, κορυφαία θρησκευτική
έκδήλωση τής όποίας αποτελούν οί Όλυμπιακοί Αγώνες! Ο «Φοΐβος» (Απόλλων) καί ή «Αθηνά» δέν είναι
«πρόσωπα τής Μυθολογίας» αλλά κορυφαία πνευματικά πρότυπα, πού τιμώνται παγκοσμίως μέ συνεχώς
παραγόμενα έργα μελέτης υπό τής διεθνούς φιλοσοφικής καί άκαδημαϊκής κοινότητας, αλλά καί από τό ίδιο
τό Έλληνικό κράτος πού χρησιμοποιεί τίς ιερές μορφές τους ως κατ' έξοχήν Σύμβολα Πολιτισμού, όδηγών-
τας τους έπίσημους προσκεκλημένους του σέ πνευματικό προσκύνημα στον Ίερό Βράχο τής Ακροπόλεως
(Ναό τής Αθηνάς) καί στον Ίερό Τόπο των Δελφών (Ναό του Φοΐβου Απολλώνος). Τιμώνται επίσης καί
από τήν Ακαδημία Αθηνών, τήν πρόσωση τής όποίας κοσμούν περικαλλή αγάλματα τής Αθηνάς καί του
Φοΐβου (Απολλώνος), από τον Δήμο Αθηναίων, στή σημαία του όποιου άπεικονίζεται ή μορφή τής Αθηνάς,
από τά Πανεπιστήμια, ιδιωτικούς φορείς, κ.λπ.

Βεβαίως, τά θεία όντα δέν έχουν ανάγκη τής δικής μας προστασίας. Τό προσβαλλόμενο άγαθό έν προ-
κειμένω καί τυγχάνον άναγκαίας προστασίας από κάθε έννομη πολιτεία είναι οί Αξίες του
διαχρονικού Πολιτισμού μας καί τό αίσθημα ιερότητας άπέναντι σέ αυτές, γνωστό καί
αντιληπτό ως θρησκευτικό συναίσθημα. Έπειδή ή ανωτέρω δημιουργηθείσα έν τοίς
πράγμασιν (de facto) κατάσταση προσβάλλει βαναύσως τήν τιμή καί τήν υπόληψή
μας ως Έλλήνων Πολιτών, συμμετόχων καί κοινωνών του Έλληνικού Πολιτισμού
σέ όλες τίς εκφάνσεις του, καί μās προκαλεί θλίψη καί βαθιά ψυχική όδύνη.

ΓΙ' ΑΥΤΟ,

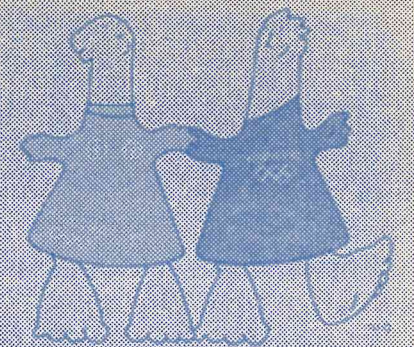
μέ τήν ρητή επιφύλαξη κάθε δικαιώματός μας,
καταγγέλλουμε δημοσίως τά ανωτέρω καί

Δ Η Λ Ω Ν Ο Υ Μ Ε

Γλαϋς, τό ιερό πουλί
τής Θεάς Αθηνάς.

ότι επιθυμούμε τήν άσκηση παντός προσφόρου καί νομίμου μέσου ένώπιον παντός
Δικαστηρίου, Όργανισμού, Αρχής κ.λπ., μέ σκοπό τήν άπόσυρση των σχεδίων-μασκότ, τήν πλήρη
άποσύνδεση καί αποταύτισή τους από τά θεία όνόματα «Φοΐβος» καί «Αθηνά», τήν επανόρθωση τής
γενομένης βλάβης, καί τήν άποχή στό μέλλον από κάθε είδους παρόμοια προσβολή.

Πληροφορίες καί έντυπα υπογραφών στο Ίδεοθέατρον. Τηλ. 52.37.543

Athena Phénos

ΙΛΙΑΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΑΝΑ ΡΑΥΩΔΙΑ

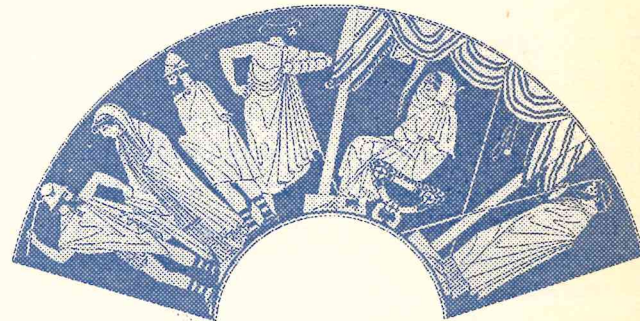

Ο Όμηρος, ο μεγαλύτερος ποιητής της αρχαιο-
τητας μᾶς έδωσε στο ποίημά του *Ιλιάδα* τις 51 ση-
μαντικότερες μέρες ενός μεγάλου πολέμου, του
Τρωικού. Ο πόλεμος αυτός γνωρίζουμε ότι έγινε τό
1180 π.Χ. Σύμφωνα με τό μύθο, αίτία ήταν ή άρπαγή
της Ωραίας Έλένης από τόν Πάρη. Ο Πάρης, γιός
του βασιλιά της Τροίας Πριάμου, επισκέφθηκε σάν
καλεσμένος τήν Σπάρτη. Ο βασιλιάς της Μενέλαος
είχε μία πεντάμορφη γυναίκα, τήν Έλένη. Ο Πάρης
τήν έκλεψε, και μετά από άρκετές περιπλανήσεις επέ-
στρεψε στην Τροία. Ο Μενέλαος, ζήτησε τήν
βοήθεια του άδελφού του Αγαμέμνονος, πού

βασίλευε στις Μυκῆνες. Αυτός, ζήτησε τήν βοήθεια
δλων τών βασιλέων της Ελλάδος, πού αποφάσισαν,
ξεκινώντας από τήν Αύλιδα, νά έκστρατεύσουν
έναντίον της Τροίας. Εκεί χρειάστηκαν 10 χρόνια
σκληρού πολέμου, γιά νά τήν κατακτήσουν τελικά,
μέ τό τέχνασμα του Δούρειου Ίππου. Ο Όμηρος
μᾶς περιγράφει στην *Ιλιάδα* τόν πόλεμο 51 ήμερών.
Οδυσιαστικά δέν πρόκειται γιά τήν περιγραφή του
πολέμου, αλλά γιά τήν περιγραφή του τρομερού
θυμού του Αχιλλέως, όπως ακριβώς μᾶς λέει στους
πρώτους στίχους του: «Μῆνιν ἄειδε, θεά,
Πηληϊάδεω Αχιλλῆος».

ΡΑΥΩΔΙΑ Α

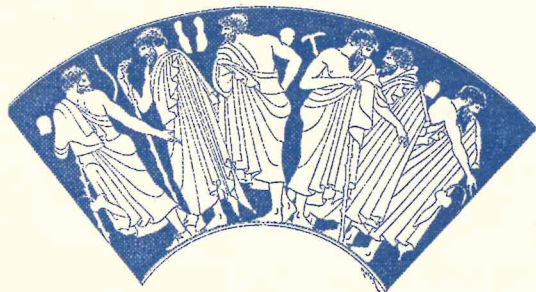
Οί άρχηγοί τών Έλλήνων ανησύχησαν, γιατί μία
φοβερή άρρώστια αποδεκάτιζε τά παλληκάρια τών
Έλλήνων και γι' αυτό ζήτησαν τήν βοήθεια του μάντη
Κάλχα. Αυτός τους εξήγησε τί συμβαίνει: «ό Θεός
Απόλλωνας έχει θυμώσει μαζί σας και σᾶς έριξε
βαριά κατάρρα όχι γιατί ζητάει θυσίες, αλλά γιατί ό
Αγαμέμνονας κρατάει αϊχμάλωτη τήν όμορφη Χρυ-
σίδα, τήν κόρη του ιερέα του, Χρύση. Αυτός ήρθε νά
του τήν ζητήσει κλαίγοντας, προσφέροντας πολλά
δώρα σάν αντάλλαγμα. Ο Αγαμέμνων όμως τόν
έδωξε και αυτός μᾶς καταράστηκε ζητώντας τήν
βοήθεια του Απόλλωνος. Γιά νά σταματήσει λοιπόν ή
συμφορά θά πρέπει νά στείλετε τήν Χρυσίδα στον πατέρα της». Θύμωσε ό Αγαμέμνων και ζήτησε από
τους άλλους άρχηγούς νά του δώσουν από ένα μεγάλο δώρο. Αυτό όμως προκάλεσε τό θυμό του Αχιλλέ-
ως και πάνω στο μάλωμά τους ό Αγαμέμνων του ζήτησε τήν δική του αϊχμάλωτη, τήν όμορφη Βρισηίδα.
Ο Αχιλλεύς τράβηξε τό σπαθί του, αλλά μπήκε στην μέση ή θεά Ήρα πού τους αγαπούσε και τους δύο.
Ο Αχιλλεύς σταμάτησε, αλλά όρκίστηκε νά πάψη πιά νά πολεμᾷ τους Τρῶες ακόμα και αν τόν παρα-
καλούσαν οί Έλληνες, και γύρισε στην σκηνή του. Ο Αγαμέμνων έστειλε τήν Χρυσίδα στον πατέρα της
και δύο κήρυκες στην σκηνή του Αχιλλέως γιά νά πάρουν τήν Βρισηίδα. Ο Αχιλλεύς πήγε στην θάλασσα
και κλαίγοντας παρακάλεσε τήν μητέρα του, τήν θεά Θέτιδα, νά μεσολαβήσει στους θεούς του Όλύμπου.

Ο Αχιλλεύς, στην σκηνή του, έχοντας παρά τό πλευρό του τόν
Όδυσσεά και τόν Διομήδη, παρακολουθεί γεμάτος όργη, τήν
άρπαγή της Βρισηίδος από τον Έρμη, πού συνοδεύεται από
έναν κήρυκα.

ΡΑΥΩΔΙΑ Β

Η Θέτις έπεισε τόν Δία νά βοηθήσει τόν Αχιλλέα
και αυτός κάλεσε τόν φτερωτό Όνειρο νά πάν στον
Αγαμέμνονα τήν ώρα πού κοιμόταν και νά του πῇ τήν
άλλη μέρα νά επιτεθῇ στους Τρῶες. Αυτός παρασύρ-
θηκε από τόν Όνειρο, αλλά θέλησε στην άρχή νά
δοκιμάσει τους Έλληνες. Τους είπε ότι μετά από 9
δλόκληρα χρόνια αποφάσισε νά γυρίσουν στην πατρί-

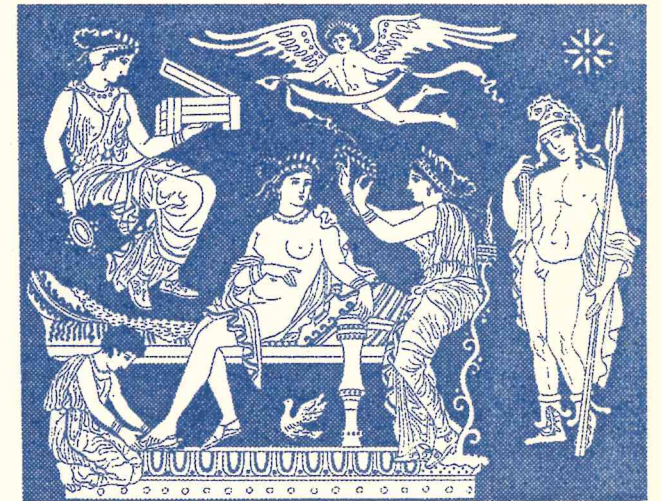

ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

δα τους. Είχε όμως πεί στους άρχηγούς τους, όταν αυτοί θά πηγαίνουν προς τά καράβια, νά τους γυρίσουν
πίσω και νά τους δώσουν θάρρος, νά επιτεθούν στην Τροία. Όταν λοιπόν οί Έλληνες τρέχανε προς τά
καράβια τους, ή Αθηνά πικραμένη πολύ από αυτή τήν απόφαση, στάθηκε στο πλευρό του Όδυσσεώς και
τόν βοήθησε νά συγκρατήσει τους Έλληνες και μαζί μέ τόν βασιλιά της Πύλου, Νέστορα νά τους γυρίση
πίσω. Οί Έλληνες άρματώθηκαν και ξεχύθηκαν προς τήν Τροία. Οί Τρῶες πού τους είδαν άνοιξαν τις βαριές
πύλες της Τροίας και μέ επικεφαλῆς τους τόν άρχηγό τους Έκτορα ξεχύθηκαν νά χτυπηθούν μαζί τους.
Και ό Δίας καιρόταν από τήν κορυφή του Όλύμπου, γιατί έφτασε ή ώρα νά τιμωρήσει τους Έλληνες.

ΡΑΥΩΔΙΑ Γ

Μπροστά από τους Τρῶες πήγαινε ό Πάρης. Μόλις
τόν είδε ό Μενέλαος, όρμησε έναντίον του και αυτός
έτρεξε νά κρυφτῇ πίσω από τους άλλους. Τόν είδε ό
Έκτορας πού τους ντρόπιασε και βγήκε μπροστά και
φώναξε στον Μενέλαο ζητώντας του νά μονομαχή-
σουν ό Μενέλαος μέ τόν Πάρη. Αν κέρδιζε ό Μενέ-
λαος θά έπαιρνε τήν Ωραία Έλένη, αλλιώς θά έφευ-
γαν. Οί δύο στρατοί άφησαν τά δπλα κάτω και κήρυ-
κες έφεραν κριάρια πού τά θυσίασαν στους θεούς. Η
Έλένη μέ τόν Πρίαμο παρακολουθοῦσε από τά τείχη
της Τροίας. Ο Πάρης πέταξε τό άκόντιό του αλλά
αυτό καρφώθηκε στην άσπίδα του Μενέλαου. Ο Με-
νέλαος ζήτησε τήν βοήθεια του Διός και πέταξε και
αυτός τό δικό του κοντάρι πού τρύπησε τήν άσπίδα
του Πάρη και του έξυσε τήν κοιλιά του. Αυτό τόν θύμωσε και τραβώντας τό σπαθί του χτύπησε μέ δύναμη
τήν περικεφαλαία του Πάρη. Αυτό έσπασε και τότε άρπαξε τήν ίδια τήν περικεφαλαία και τόν τραβούσε
προς τό μέρος τών Αχαιών. Η θεά Αφροδίτη, πού ήταν μέ τό μέρος του Πάρη, έκοψε τό λουρί της περι-
κεφαλαίας, γιά νά μή πνιγῇ και μέ ένα σύννεφο τόν πήρε μακριά. Ο Αγαμέμνων φώναξε στους Τρῶες ότι
ό Μενέλαος νίκησε και πρέπει νά του παραδώσουν τήν Έλένη.

Η Έλένη συζητᾷ, στο ένδιαίτημά της, μέ τόν Αλέξανδρο.

ΡΑΥΩΔΙΑ Δ

Ο Ζεύς κάλεσε στο χρυσό του παλάτι στον Όλυμπο δλους τους θεούς και τους ρώτησε μήπως είναι
φρόνιμο νά δώσουν τήν Ωραία Έλένη στον Μενέλαο και νά φύγουν οί Αχαιοί. Όμως θύμωσε ή Ήρα και
του είπε ότι δέν ξεπλύθηκε ή μεγάλη ντροπή και του ζήτησε νά στείλη τήν Αθηνά και νά κάνη τους Τρῶες
νά παραβούν τόν όρκο τους και νά ξαναρχισή ό πό-
λεμος μέ τους Αχαιούς. Η Αθηνά πήρε τήν μορφή
του Λαοδόκου, άντρειωμένου μαχητή τών Τρῶων
και γυρνώντας στον Πάνδαρο, τόν πιό άνόητο από
τους πολεμάρχους τών Τρῶων, τόν προέτρεψε νά
σκοτώση τόν Μενέλαο. Αυτός πέταξε ένα βέλος
όμως ή Αθηνά του έκοψε τήν τρομερή δύναμη και
άπλά τρύπησε τόν θώρακα του Μενέλαου. Ο Αγαμέ-
μνων τόν πήρε στην άγκαλιά του και φώναξε τόν
Μαχάονα νά τόν γιατρέψη. Όμως ή πληγή δέν ήταν
βαθεία. Ο Αγαμέμνων έδωσε διαταγή νά επιτεθούν
στους Τρῶες, και άρχισε μία άγρια μάχη.

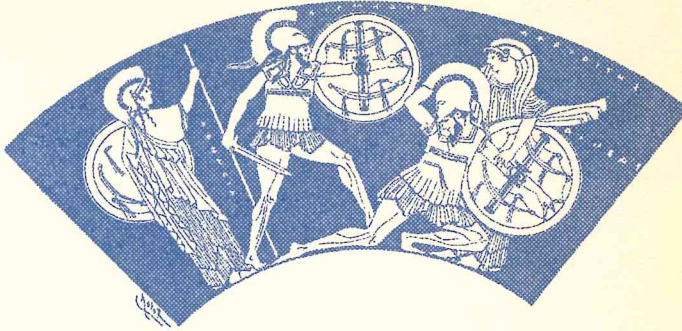

Οί Αχαιοί φορούν τά όπλα τους, λίγο πριν τήν μάχη.

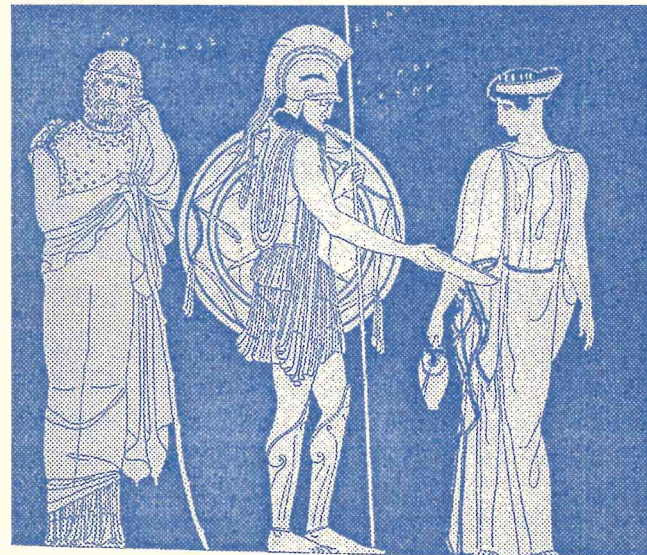
ΡΑΥΩΔΙΑ Ε

Δύο πολεμιστές της Τροίας, ό Φηγέας και ό Ίδαϊος, όρμησαν νά σκοτώσουν τόν Διομήδη. Αυτός τους απέ-
φυγε και σκότωσε τόν Φηγέα και έτρεψε σε φυγή τόν Ίδαίο. Τους πήρε τήν άμαξα και συνέχισε λυσσασμέ-

νος νά πολεμᾷ τούς Τρῶες. Ὁ Πάνδαρος τόν κτυπάει μέ ἓνα βέλος στὸν ἀριστερό ὤμο. Αὐτὸς φωνάζει τὸν φίλο του Σθέναλο καὶ συνεχίζει τὴν μάχη. Τρέχουν νά τὸν βοηθήσουν ὁ Ἀγαμέμνων, ὁ Αἴας, ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ὁ Ἰδομενεύς. Ὁ Αἰνεῖας καὶ ὁ Πάνδαρος ἀποφασίζουν νά ἐπιτεθοῦν ἐναντίον του. Τούς βλέπει ὁ Διομήδης καὶ στέκεται καὶ τούς περιμένει. Ὁ Πάνδαρος πετάει τὸ κοντάρι του, πού τρυπάει τὴν ἀσπίδα τοῦ Διομήδους ἀλλὰ δὲν τὸν πληγώνει. Τινάζει ὁ Διομήδης τὸ ἀκόντιό του καὶ καρφώνεται στὸ κεφάλι τοῦ Πάνδαρου. Ἀρπάζει μία πέτρα καὶ κτυπάει μέ δύναμη τὸ πόδι τοῦ Αἰνεῖα, πού προσπαθοῦσε νά προστατέψῃ τὸ νεκρὸ σῶμα τοῦ Πάνδαρου. Ἡ Ἀφροδίτη προσπαθεῖ νά προστατέψῃ τὸν γιό της Αἰνεῖα καὶ τὸ βέλος, πού στέλνει ὁ Διομήδης, τὴν κτυπᾷ στὸ χέρι. Μαζί μέ τὸν Ἄρη, πού πολεμοῦσε μέ τούς Τρῶες καὶ πληγώθηκε καὶ αὐτός, γυρίζουν στὸν Ὀλυμπο γιὰ νά γιατρέψουν τίς πληγές τους.

Ἡ Ἀφροδίτη κρατᾷ τὸν τραυματισμένο Αἰνεῖα, μετὰ ἀπὸ τὸ κτύπημα τοῦ Διομήδους.

Ὁ Ἑκτωρ ἀποχαιρετᾷ τὴν Ἑκάβη, παρουσία τοῦ Πριάμου.

ΠΑΥΣΙΑ 2

Ὁ μάντις Ἑλένος, πῆρε παράμερα τὸν ἀδερφό του Ἑκτορα καὶ τοῦ εἶπε ὅτι ἡ Ἀθηνᾶ βοηθᾷ τούς Ἕλληνες καὶ γι' αὐτὸ θά ἦταν καλὸ νά ἀνέβουν στὴν ἀκρόπολή τους καὶ νά τῆς τάξουν 12 μοσχάρια, γιὰ νά τούς βοηθήσῃ. Αὐτὸς γύρισε στὸ παλάτι καὶ ζήτησε ἀπὸ τὴν μητέρα του Ἑκάβη, νά πάρῃ τὸν καλύτερο πέπλο της καὶ μαζί μέ τίς ἄλλες γερόντισσες νά τὸν προσφέρῃ στὸ βωμὸ τῆς Ἀθηνᾶς. Αὐτὴ πῆγε καὶ ὑποσχέθηκε καὶ 12 χρυσὰ μοσχάρια ἂν τούς βοηθοῦσε. Ὅμως ἡ Ἀθηνᾶ δὲν συγκινήθηκε. Ὁ Ἑκτωρ γύρισε στὸ παλάτι καὶ βρῆκε τὸν Πάρη μαζί μέ τὴν Ἑλένη καὶ τὸν μάλωσε στέλνοντάς τον πίσω στὴν μάχη. Μετὰ πῆγε στὴ γυναῖκα του Ἀνδρομάχη καὶ πῆρε στὴν ἀγκαλιά του τὸ μωρό του τὸν Ἀστυάνακτα. Ζήτησε ἀπὸ τὸν Δία καὶ τούς ἄλλους θεοὺς, νά ἀφήσουν τὸν γιό του νά μεγαλώσῃ καὶ νά γίνῃ τὸ ἴδιο μαχητὴς μέ αὐτόν. Πῆρε τὸν Πάρη καὶ μαζί βγήκαν πάλι στὸν πόλεμο.

ΠΑΥΣΙΑ Η

Βλέποντας οἱ Τρῶες τὰ δύο ἀδελφία μαζί πῆραν θάρρος καὶ ὤρμησαν ἐναντίον τῶν Ἀχαιῶν. Ὁρμησε νά τούς βοηθήσῃ ἡ Ἀθηνᾶ, ἀλλὰ τὴν σταμάτησε ὁ Ἀπόλλων καὶ τῆς πρότεινε νά βάλουν τὸν Ἑκτορα νά μονομαχήσῃ μέ ἓναν ἀπὸ τούς Ἀχαιούς. Τὴν ἀπόφαση αὐτὴ τὴν μάντεψε ὁ Ἑλένος καὶ τὴν εἶπε στὸν Ἑκτορα. Αὐτὸς βγήκε καὶ πρότεινε στοὺς Ἀχαιούς νά κτυπηθῇ μέ τὸν καλύτερό τους. Ἄν τὸν σκότωναν θά ἦταν περήφανοι οἱ Ἀχαιοί, γιατί σκότωσαν τὸν βασιλιὰ τῆς Τροίας. Ἄν ὅμως νικοῦσε ὁ ἴδιος, οἱ Ἀχαιοί θά ἐφευγαν. Τὸν ἀκούσαν οἱ Ἀχαιοί καὶ σώπασαν. Βγήκε λοιπὸν μπροστὰ ὁ θεϊκὸς Διομήδης γιὰ νά κτυπηθῇ. Τὸν ἀκολούθησαν ὁ Αἴας, ὁ Ἰδομενεύς, ὁ Εὐρύπυλος, ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ἄλλοι πολλοί. Ἀποφάσισαν νά ρίξουν κλῆρο καὶ αὐτὸς ἐπείσε στὸν Αἴαντα. Σήκωσε τὸ κοντάρι του καὶ τὴν βαριά του ἀσπίδα καὶ πῆγε πρὸς τὸν Ἑκτορα. Τίναξε αὐτὸς τὸ κοντάρι του, πού κτύπησε στὴν ἀσπίδα τοῦ Αἴαντος στὴ μέση καὶ πέρασε τὰ ἑπτὰ δέρματα, σταματώντας στὸ τελευταῖο. Πέταξε καὶ ὁ Αἴας τὸ κοντάρι του, πού τρύπησε τὴν ἀσπίδα, ἀλλὰ δὲν τὸν σκότωσε. Τραβᾶνε τὰ σπαθιά τους, πού

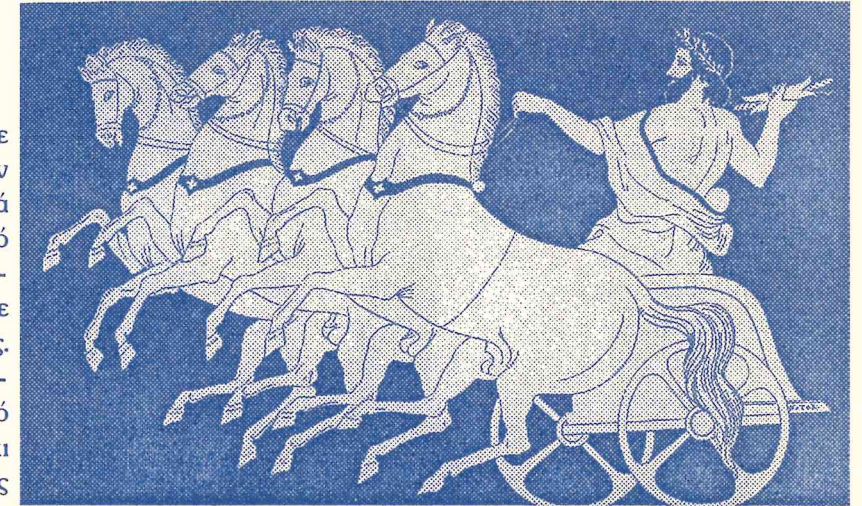

Ὁ ἀγὼνας τοῦ Αἴαντος μέ τὸν Ἑκτορα

ὅμως σπᾶνε πάνω στὶς ἀσπίδες. Πετᾷ μία μεγάλη πέτρα ὁ Ἑκτωρ, πού βροντᾷ στὴν ἀσπίδα τοῦ Αἴαντα. Πετᾷ μία καὶ ὁ Αἴαντας, πού τὸν γκρεμίζει ἀνάσκελα. Ὅμως σηκώνεται γρήγορα. Ἀρχισε νά σκοτεινιάζῃ καὶ δύο κήρυκες, ἓνας Ἀχαιὸς καὶ ἓνας Τρῶας, τούς ζητᾶνε νά σταματήσουν τὴν μονομαχία καὶ νά θάψουν τούς νεκρούς.

ΠΑΥΣΙΑ Θ

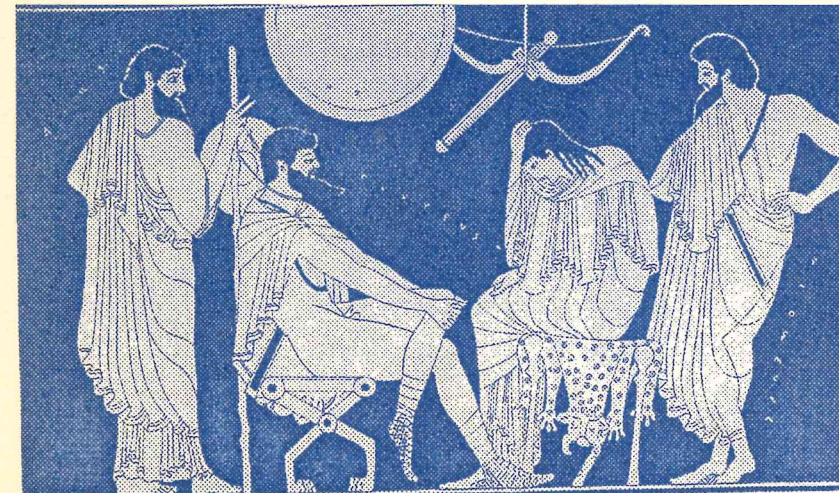
Στὴν αὐγὴ τῆς μέρας ὁ Ζεὺς κάλεσε τούς ἄλλους θεοὺς καὶ τούς εἶπε ὅτι, ἂν κάποιος ἀνακατευόταν στὸν πόλεμο, θά τὸν γκρεμίζε στὰ Τάρταρα. Ἐξεψε τὸ ἄρμα του μέ τὰ ἄλογα μέ τὰ χάλκινα πόδια καὶ τίς χρυσές καῖτες καὶ τὸ ὀδήγησε σὲ ἓνα σύννεφο πάνω ἀπὸ τούς Ἀχαιούς. Ἡ μάχη ξεκίνησε τὸ ἴδιο ἄγρια καὶ σκληρὴ μέ τὴν προηγούμενη μέρα. Κατὰ τὸ μεσημέρι ὁ Ζεὺς ρίχνει ἓνα ἀστροπελέκι πρὸς τὴν μεριά τῶν Ἀχαιῶν καὶ τούς ἀναγκάζει νά ὀπισθοχωρήσουν. Ὁ γέρο-Νέστωρ μένει πίσω καὶ ὁ γενναῖος Διομήδης τρέχει καὶ τὸν ἀνεβάζει στὸ ἄρμα του. Ξεκύνονται καὶ οἱ δύο πρὸς τὸν Ἑκτορα. Οἱ Τρῶες φοβοῦνται καὶ γυρίζουν πρὸς τὴν πόλη τους καὶ ὁ Ζεὺς μέ δύο ἀστροπελέκια ἀναγκάζει τὸν Διομήδη νά γυρίσῃ πίσω. Ἡ Ἥρα μπαίνει στὴ σκέψη τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τὸν προτρέπει νά δώσῃ θάρρος στοὺς πολεμιστές. Ὁ Ζεὺς ὅμως, δίνει δύναμη στοὺς Τρῶες, περνοῦν τὰ χαντάκια πού εἶχαν σκάψῃ οἱ Ἀχαιοί καὶ φτάνουν στὰ πλοῖα τους. Ἡ Ἀθηνᾶ προσπαθεῖ νά τούς βοηθήσῃ, μὰ ὁ Ζεὺς στέλνει τὴν Ἴριδα καὶ τὴν εἰδοποιεῖ νά κάτῃ φρόνιμα. Νυχτώνει καὶ οἱ Τρῶες ἀποσύρονται, ἀλλὰ δὲν γυρνοῦν στὴν πόλη τους, μόνο κατασκηνώνουν στὸν κάμπο καὶ περιμένουν τὸν πρωὶ γιὰ νά κατατροπώσουν τούς Ἀχαιούς.

Ὁ Ζεὺς ἐξαπολύει κεραυνὸ καὶ σώζει τούς Τρῶες.

ΠΑΥΣΙΑ Ι

Ὁ Ἀγαμέμνων καλεῖ τούς Ἀχαιούς στὴ σκηνή του καὶ τούς προτείνει νά φύγουν. Ὅμως ὁ Διομήδης ἀποφασίζει νά μείνῃ. Ἐπεμβαίνει ὁ σοφὸς γέρο-Νέστωρ καὶ λέει στὸν Ἀγαμέμνονα ὅτι ὅλα ἄλλαξαν ἀπὸ τὴν στιγμή πού φέρθηκε ἄδικο στὸν Ἀχιλλέα, μία καὶ ὁ Ἑκτωρ δὲν φοβᾶται πιά κανέναν. Συμφώνησε καὶ ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ἀποφάσισε νά στείλῃ πίσω τὴν Βρισιίδα μέ πλούσια δῶρα. Ἀκόμα ἂν θέλῃ νά τὸν κἀν γαμπρό του. Ἔστειλαν λοιπὸν τὸν Φοῖνικα, τὸν Ὀδυσσεά, τὸν Αἴαντα καὶ δύο-τρεις ἄκόμα. Βρῆκαν τὸν Ἀχιλλέα στὴ σκηνή νά παίξῃ κιθάρα καὶ νά τραγουδᾷ μαζί μέ τὸν Πάτροκλο. Ὁ γλυκομίλητος Ὀδυσσεύς τοῦ εἶπε ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων μετανόησε πικρά, πού φέρθηκε ἄδικο καὶ τοῦ ἔστειλε πολλὰ δῶρα μαζί μέ τὴν ἀγάπη του. Ὅμως ὁ Ἀχιλλεὺς τοῦ ἀπάντησε ὅτι, ὅταν αὐτὸς πολεμοῦσε τούς Τρῶες, ὁ Ἀγαμέμνων καθόταν στὰ καράβια του καὶ δεχόταν τὰ δῶρα πού τοῦ ἔφερνε. Ἦταν ὅμως τόσο ἐγωιστὴς καὶ ἀχόρταγος πού θέλησε νά τοῦ πάρῃ τὴν Βρισιίδα. Δὲν τὸν ἔχει ἀνάγκη, γιατί ἔχει δικὰ του δῶρα. Καὶ ἂν τούς νικήσουν οἱ Τρῶες, αὐτοὶ φταῖνε καὶ θά πληρώσουν. Γύρισαν λοιπὸν στὴ σκηνή τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ ἀπελπισμένοι τοῦ εἶπαν τὰ ἀσχημα νέα. Μίλησε ὁ ἀνδρεῖος Διομήδης καὶ εἶπε ὅτι δὲν πειράζει καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἔχουν καρδιά καὶ ὄπλα νά πολεμήσουν τὸν Ἑκτορα.

Ὁ Αἴας, ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ὁ Διομήδης προσπαθοῦν νά πείσουν τὸν Ἀχιλλέα νά πολεμήσῃ τούς Τρῶες.

ΡΑΨΩΔΙΑ Κ

Ο Ἀγαμέμνων ἔμεινε ξάγρυπνος καί φοβόταν μήπως τούς ἐπιτεθοῦν οἱ Τρῶες τήν νύκτα. Φωνάζει λοιπόν τούς ἄλλους ἀρχηγούς καί τούς μιλάει γιά τούς φόβους του. Ὁ σοφός Νέστωρ, ὁ βασιλιάς τῆς Πύλου πρότεινε νά πάν κάποιος κρυφά στό στρατόπεδο τῶν Τρώων καί νά μάθῃ τί θέλουν νά κάνουν. Ὁ Διομήδης ζήτησε νά εἶναι ὁ ἕνας καί διάλεξε τόν Ὀδυσσεύα νά τόν ἀκολουθήσῃ. Ὁ Ἔκτωρ εἶχε καί αὐτός τήν ἴδια ἰδέα καί ἔστειλε τόν Δόλωνα στό στρατόπεδο τῶν Ἀχαιῶν. Στόν δρόμο συνάντησε τόν Διομήδη καί τόν Ὀδυσσεύα πού τόν ἐπιασαν αἰχμάλωτο καί τρέμοντας τούς εἶπε ὅλη τήν ἀλήθεια. Ὁ Διομήδης τόν σκότωσε καί προχώρησε στό στρατόπεδο τῶν Θρακῶν. Τούς σκότωσε ὅλους, μία καί κοιμόντουσαν βαθιά καί χωρίς σκοπούς. Ἀρπάξαν τό ἅμαξι τοῦ βασιλιᾶ τους, Ρήσου καί γύρισαν πίσω, ὅπου τούς ὑποδέχτηκαν μέ ἕνα πλοῦσιο τραπέζι. Ἡ πράξη τους αὐτή ἔδωσε θάρρος στούς Ἀχαιοούς καί ὁ Ἔκτωρ πού ἀγαποῦσε τόν Ρῆσο ὀρκίσθηκε νά πάρῃ ἐκδίκηση.

Τό στρατόπεδο τῶν κοιμισμένων Θρακῶν. Ὁ Ὀδυσσεύς, συνοδευόμενος ἀπό τόν Διομήδη, ἀρπάζει τά ἄλλα τοῦ Ρήσου.

ΡΑΨΩΔΙΑ Λ

Μέ τήν καινούρια μέρα ἀρχισαν τήν ἐπίθεση οἱ Ἀχαιοί. Μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ἀγαμέμνονα μπῆκαν πρῶτοι στό στρατόπεδο τῶν Τρώων σκορπίζοντας τόν πανικό. Ὁ Δίας προφύλαξε τόν Ἔκτορα καί ἔστειλε τήν Ἴριδα νά τοῦ πῇ νά μείνῃ πιο πίσω καί νά ἐπιτεθῇ ὅταν δεῖ τόν βασιλιᾶ τῶν Ἀτρειδῶν νά τραυματίζεται. Μία λόγχη κτύπησε τόν Ἀγαμέμνονα κάτω ἀπό τόν ἀγκῶνα καί αὐτός γύρισε στά πλοῖα γιά νά φροντίσῃ τήν πληγή του. Τότε ὁ Ἔκτωρ ἔδωσε θάρρος στούς πολεμιστές του, πού ὀρμησαν στούς Ἀχαιοούς καί τούς λύγισαν. Μόνο ὁ Πάρης καί ὁ Ὀδυσσεύς ἔμειναν στήν θέση τους. Ὁ Πάρης μέ ἕνα βέλος τραυματίζει στό πόδι τόν Διομήδη, πού ἀναγκάζεται νά γυρίσῃ καί αὐτός πίσω γιά νά φροντίσῃ τήν πληγή του. Ὁ Ὀδυσσεύς τόν σκεπάζει μέ τήν ἀσπίδα του γιά νά τόν προφυλάξῃ ἀπό τά βέλη καί τόν ἀνεβάξῃ στό ἅμαξί του. Ἐμεινε μόνος του ὅμως καί οἱ Τρῶες ἦταν πολλοί. Φωνάζει

Σύγκρουση Διομήδους καί ἔκτορος πάνω ἀπό τό σῶμα ἐνός Σκύθη Τοξότη

τούς συντρόφους του νά τόν βοηθήσουν. Ὁ Μενέλαος μέ τόν Αἴαντα πέφτουν μανιασμένοι ἐναντίον τῶν Τρώων καί καταφέρνουν νά τόν πάρουν ἀπό τά χέρια τους καί ὅλοι μαζί ὀπισθοχωροῦν πρὸς τά καράβια τους. Ὁ Ἀχιλλεύς πού παρακολουθοῦσε τήν μάχη ἀπό τήν πλώρη τοῦ καραβιοῦ του, ὅταν εἶδε τόν Μαχάονα πληγωμένο ἔστειλε τόν Πάτροκλο νά τόν δεῖ.

ΡΑΨΩΔΙΑ Μ

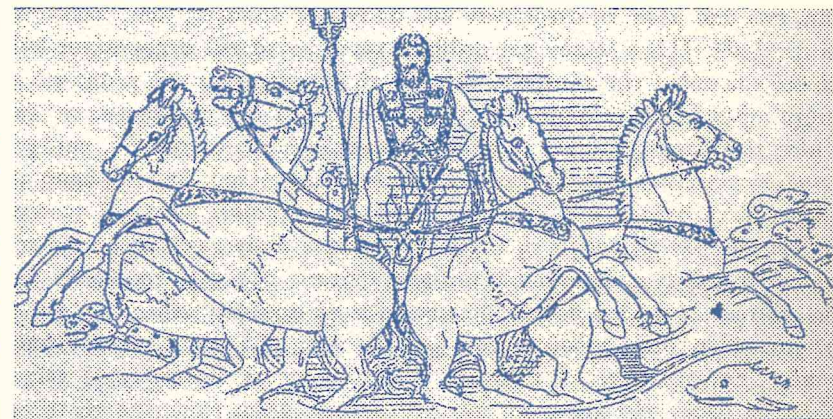
Οἱ Ἀχαιοί εἶχαν συγκεντρωθεῖ πίσω ἀπό τό χαντάκι, πού εἶχαν σκάψῃ μπροστά ἀπό τά πλοῖα τους καί χτυποῦσαν τούς Τρῶες μέ βέλη, ἀκόντια καί πέτρες. Ὁ Ἔκτωρ ἀκούγοντας τήν συμβουλή τοῦ Πολυδάμαντος διέταξε τούς Τρῶες νά ἀφήσουν τά ἄλογά τους καί νά προχωρήσουν πεζοί. Τούς χώρισε σέ πέντε τμήματα καί ὀρισε σέ κάθε τμήμα ἀπό ἕναν ἀρχηγό. Κατόρθωσαν νά φτάσουν μέχρι τά πλοῖα τῶν Ἀχαιῶν. Ἐκεῖ πού ὁ Πολυδάμας πολεμοῦσε δίπλα στόν Ἔκτορα, εἶδε ἕναν αἰετό νά πετᾷ στόν οὐρανό. Μέ τά νύχια του κρατοῦσε ἕνα φίδι, πού τό ὀνόμαζαν δράκοντα καί συμβόλιζε τόν Δία. Τό φίδι δάγκωσε τόν αἰετό στό λαιμό, πού ἀφήνοντάς το πέταξε πρὸς τήν Ἴδη. Ὁ Πολυδάμας τόν θεώρησε κακό προμήνυμα καί εἶπε στόν Ἔκτορα νά μή προχωρήσουν πέρα ἀπό τά τείχη τῶν Ἀχαιῶν γιατί θά τούς βροῦν συμφορές. Ὅμως ὁ Ἔκτωρ δέν τόν ἄκουσε καί ὀρμησε πρῶτος στά τείχη τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ Ζεὺς ἔστειλε ἀπό τήν Ἴδη ἕνα σύν-

Οἱ Τρῶες βαδίζουν κατὰ τῶν Δαναῶν.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ν

Σίγουρος ὁ Ζεὺς γιά τήν νίκη τῶν Τρώων ἔφυγε πρὸς τήν Θράκη. Βλέποντάς τον ὁ Ποσειδῶν νά φεύγει, ἀποφάσισε νά βοηθήσῃ τούς Ἀχαιοούς, παίρνοντας τήν μορφή τοῦ μάντη Κάλχα. Ὁ Αἴαντας τόν κατάλαβε καί ἔδωσε θάρρος στούς πολεμιστές του. Ἀκολούθησε ὁ Ἀγαμέμνων καί σιγά-σιγά ὅλοι οἱ ἀρχηγοί. Ὁ Μενέλαος ἐπιτίθεται στόν Πείσανδρο, ἀπό τούς σημαντικότερους πολεμιστές τῶν Τρώων. Στήν ἀρχή χτυποῦνται μέ τά ἀκόντια καί στή συνέχεια μέ τά σπαθιά τους. Νικητής ἦταν ὁ Μενέλαος πού πῆρε τά ἄρματα τοῦ Πεισάνδρου καί τά ἔστειλε πίσω στό καράβι του. Ὁ Πολυδάμας μέ τόν Ἔκτορα εἶχαν προχωρήσει πολύ καί ἀρχισαν νά τούς κυκλώνουν οἱ Ἀχαιοί. Ὁ Ἔκτωρ γύρισε καί ἔφερε τούς πολεμιστές πού φύλαγαν τά ἄρματα.

Ὁ θεός Ποσειδῶν βγαίνει ἀπό τά κύματα μέ τό ἄρμα του

ΡΑΨΩΔΙΑ Ξ

Ὁ γέρο Νέστωρ βγῆκε ἀπό τήν σκηνή του καί εἶδε τούς Τρῶες νά κυνηγοῦν τούς Ἀχαιοούς. Πλησίασε τόν Ἀγαμέμνονα, τόν Διομήδη καί τόν Ὀδυσσεύα πού ἦταν πληγωμένοι καί τούς εἶπε ὅτι πρέπει νά βροῦν κάτι γιά νά σταματήσουν τό μεγάλο κακό. Ὁ Ἀγαμέμνων τούς εἶπε νά περιμένουν τήν νύκτα, νά μποῦν στά καράβια καί νά φύγουν. Αὐτό θύμωσε τόν Ὀδυσσεύα, πού τόν κατηγόρησε γιά δειλία. Ἐπεμβαίνοντας ὁ Διομήδης εἶπε νά πάνε νά πολεμήσουν, παρόλο πού ἦταν πληγωμένοι. Μπῆκε στή συζήτηση ὁ Ποσειδῶν μέ τήν μορφή ἐνός γέρου καί τούς ἔδωσε θάρρος. Ἡ Ἥρα ἀποφάσισε νά κοιμίσει τόν Δία, γιά νά μή καταλάβῃ ὅτι οἱ Ἀχαιοί θά γυρνοῦσαν στή μάχη. Πῆρε τό καλύτερο πέπλο τῆς Ἀθηνᾶς, πλύθηκε μέ ἀμβροσία καί μεθυστικά ἀρώματα καί ζήτησε ἀπό τήν Ἀφροδίτη νά τήν κάνῃ πιο νέα. Μέ τήν βοήθεια τοῦ θεοῦ Ὑπνου, πῆγαν στό Δία καί τόν

Ἡ μεγαλόφθαλμη Ἥρα καλλοπίζεται γιά νά θέλῃ τόν Δία.

ἐριξαν σέ βαθύ ὕπνο. Ἐτρεξε τότε νά δώσῃ θάρρος στούς Ἀχαιοούς. Ὁ Αἴας βρῆκε τόν Ἔκτορα καί ἀποφάσισαν νά χτυπηθοῦν. Ἀρπάζει μία μεγάλη πέτρα, χτυπάει τόν Ἔκτορα στό λαιμό καί αὐτός ξαπλώνει κάτω καί αἷμα τρέχει ἀπό τό στόμα του. Οἱ πολεμιστές τοῦ ρίχνουν δροσερό νερό καί συνέρχεται. Ὅμως οἱ Ἀχαιοί ἀρχισαν νά διώχνουν τούς Τρῶες. Ἡ Ἥρα γύρισε πίσω στόν Δία.

ΡΑΥΩΔΙΑ Δ

Οἱ Τρῶες πιστεύοντας ὅτι ὁ Ἑκτώρ ἦταν νεκρός, τρέμοντας ἀπὸ τὸν φόβο τοὺς ἔτρεξαν πίσω στὰ ἁμάξια τοὺς. Ὅμως τότε ζύπνησε ὁ Ζεὺς. Ρίχνοντας μία ματιά πρὸς τὴν μεριά τῶν Τρῶων κατάλαβε τὸ παιχνίδι πού τοῦ ἔπαιξε ἡ Ἥρα. Τῆς εἶπε ὅτι θὰ καταστρέψῃ καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ ἐκείνην. Αὐτὴ ὁμως κατηγόρησε τὸν Ποσειδῶνα ὅτι βοήθησε τοὺς Ἀχαιοὺς. Ὁ Ζεὺς τὴν ἔδωξε καὶ ζήτησε ἀπὸ τὴν Ἥρα νὰ πῇ τοῦ Ποσειδῶνος νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸν στρατὸ τῶν Ἀχαιῶν καὶ τὸν Ἀπόλλωνα νὰ βοηθήσῃ τὸν Ἑκτώρα. Ὁ Ἑκτώρ χάρηκε μὲ τὴν βοήθεια πού τοῦ πρόσφεραν οἱ θεοὶ καὶ μπαίνοντας μπροστὰ ἀπὸ τοὺς πολεμιστὲς τοῦ ὤρμησε ξανά στὴ μάχη. Οἱ Ἀχαιοὶ γύρισαν πίσω στὰ καράβια τοὺς καὶ αποφάσισαν νὰ μὴν ἀφήσουν τοὺς Τρῶες νὰ φτάσουν κοντὰ τοὺς καὶ νὰ τὰ κάψουν. Ὁ Ἑκτώρ, πού τὸν προστάτευε ὁ Ζεὺς πολεμοῦσε μπροστὰ - μπροστὰ καὶ ἔστειλε τοὺς συντρόφους τοῦ νὰ κάψουν τὰ καράβια. Ὅμως ὁ Αἴας πάνω στὸ καράβι σκότωνε μὲ τὰ βέλη τοῦ τὸν ἕναν μετὰ τὸν ἄλλον τοὺς Τρῶες.

ΡΑΥΩΔΙΑ Π

Τὴν ὥρα πού ὁ Αἴας δὲν ἄφηνε τοὺς Τρῶες νὰ κάψουν τὰ καράβια, ὁ Πάτροκλος, μὲ δάκρυα στὰ μάτια παρακαλοῦσε τὸν Ἀχιλλεὺς νὰ βοηθήσῃ τοὺς Ἑλλήνες. Ὁ Ἀχιλλεὺς, πού τὸν ἀγαποῦσε, τοῦ εἶπε νὰ φορέσῃ τὴν πανοπλία τοῦ καὶ νὰ πᾶν νὰ πεῖ στοὺς Ἀχαιοὺς νὰ τοῦ στείλουν πίσω τὴν Βρισηίδα μαζί μὲ δῶρα καὶ τότε θὰ τοὺς βοηθήσῃ. Στὸ μεταξύ τελείωσαν οἱ σαῖτες τοῦ Αἴαντος καὶ ἐμπόδιζε τοὺς Τρῶες μὲ τὸ κοντάρι τοῦ. Ὁ Ἑκτώρ τοῦ τό ἔσπασε καὶ αὐτὸς ἀναγκάστηκε νὰ πᾶν σὲ ἄλλο καράβι. Οἱ Ἀχαιοὶ μούδιασαν βλέποντας τὸ καράβι νὰ τυλίγεται στὶς φλόγες. Μὲ τὴν προτροπὴ τοῦ Ἀχιλλεὺς, ὁ Πάτροκλος φόρεσε τὴν πανοπλία καὶ ὤρμησε μαζί μὲ τοὺς Μυρμιδόνες ἐναντίον τῶν Τρῶων. Αὐτοὶ βλέποντας τὴν ἀστραφτερὴ πανοπλία πίστεψαν ὅτι ἔρχεται ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ἕνας φόβος τοὺς κυρίεψε. Ὅλοι ἄρχισαν νὰ φεύγουν. Ὁ Πάτροκλος ξέχασε τὴν συμβουλὴ τοῦ Ἀχιλλεὺς, πού τοῦ εἶπε νὰ μὴν ἐμπλακῇ στὸν πόλεμο καὶ προσπάθησε νὰ φτάσῃ τὸν Ἑκτώρα, γιὰ νὰ τὸν σκοτώσῃ. Ὅμως ἐκείνη τὴν στιγμή βοήθησε ὁ Ἀπόλλων τοὺς Τρῶες. Ὁ Πάτροκλος πετώντας μία πέτρα πρὸς τὸν Ἑκτώρα, ἄφησε τὴν περικεφαλαία τοῦ νὰ τοῦ πέσῃ ἀπὸ τὸ κεφάλι. Ὁ Ἑκτώρ βλέποντας πὼς δὲν ἦταν ὁ Ἀχιλλεὺς, γύρισε μὲ τὴν λόγχη τοῦ καὶ τρύπησε τὸ κορμὶ τοῦ πέρα ὡς πέρα. Πεθαίνοντας ὁ Πάτροκλος τοῦ εἶπε ὅτι πλησιάζει καὶ ἡ δική του ὥρα τοῦ θανάτου καὶ θὰ πεθάνῃ ἀπὸ τὸ χεῖρ τοῦ Ἀχιλλεὺς.

ΡΑΥΩΔΙΑ Ρ

Ὅταν ὁ Μενέλαος εἶδε τοὺς Τρῶες νὰ σκοτώνουν τὸν Πάτροκλο ἔτρεξε προσπαθώντας νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ νὰ πάρουν τὰ ἄρματα τοῦ νεκροῦ, πού ἦταν τοῦ Ἀχιλλεὺς. Φώναξε τὸν Αἴαντα γιὰ βοήθεια, μὰ ὥσπου νὰ φτάσουν κοντὰ στὸν νεκρό, ὁ Ἑκτώρ τὰ εἶχε βγάλει καὶ προσπάθησε νὰ κόψῃ τὸ κεφάλι τοῦ Πατρόκλου. Δὲν πρόλαβε καὶ ζήτησε ἀπὸ τοὺς Τρῶες νὰ φυλᾶνε τὸ νεκρὸ σῶμα, μέχρι νὰ φορέσῃ τὰ ἄρματα τοῦ

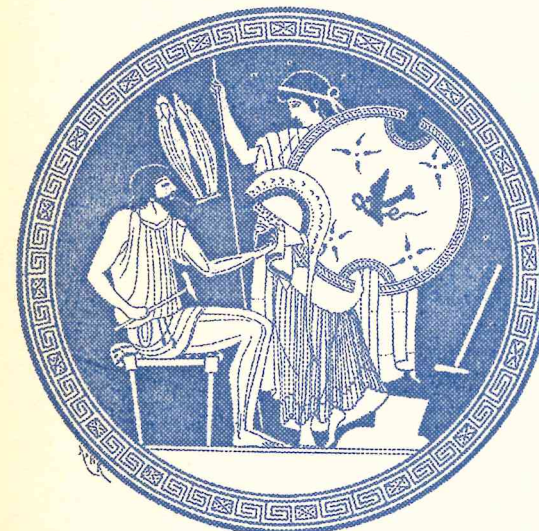
Οἱ Τρῶες προσπαθοῦν νὰ κάψουν τὰ πλοῖα τῶν Ἀχαιῶν.

Ὁ Αἴας μεταφέρει τὸ σῶμα τοῦ Πατρόκλου, συνοδευόμενος ἀπὸ τὴν Βρισηίδα, τὴν Τεκμησσα καὶ τὸ πάνοπλο εἶδωλο τοῦ Πατρόκλου

ΡΑΥΩΔΙΑ Σ

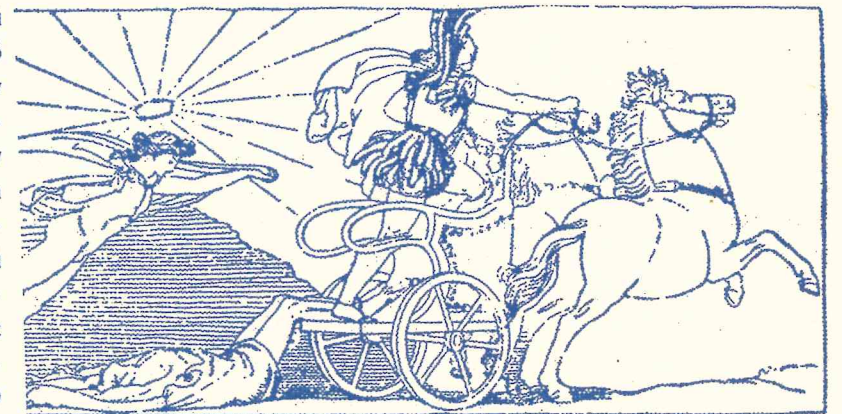
Ὁ Ἀντίλοχος ἔφτασε στὰ καράβια τοῦ Ἀχιλλεὺς καὶ τοῦ ἔφερε μὲ δάκρυα στὰ μάτια τὸ πικρὸ μαντᾶτο. Ὁ Πάτροκλος ἦταν νεκρός καὶ ὁ Ἑκτώρ φορεῖ τὰ ἄρματά τοῦ. Ὁ Ἀχιλλεὺς ξέσπασε σὲ θρήνο καὶ τὰ βογκητὰ τοῦ ἔφτασαν στὸν οὐρανό. Τὰ ἄκουσε ἡ μάνα τοῦ, ἡ θεὰ Θέτις, καὶ ἔτρεξε νὰ τὸν παρηγορήσῃ. Τῆς εἶπε λοιπὸν αὐτὸς ὅτι θὰ σκοτώσῃ τὸν Ἑκτώρα καὶ θὰ πάρῃ ἐκδίκηση γιὰ τὸν ἀκριβὸ τοῦ φίλου. Αὐτὴ τοῦ ζήτησε νὰ περιμένῃ γιὰ νὰ πᾶν στὸν Ἥφαιστο νὰ τοῦ φτιάξῃ καινούρια ἄρματα καὶ νὰ τοῦ τὰ φέρῃ τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωί. Στὸ μεταξύ οἱ Τρῶες κυνηγώντας τοὺς Ἀχαιοὺς ἔφτασαν στὰ καράβια τοὺς. Τρεῖς φορές ἄρπαξε ὁ Ἑκτώρ τὰ πόδια τοῦ Πατρόκλου μὰ τρεῖς φορές τὸν πῆραν πίσω οἱ Ἀχαιοί. Ἡ Ἥρα μὲ σπαραγμὸ ἔστειλε τὴν Ἥρα νὰ πεῖ τοῦ Ἀχιλλεὺς νὰ τοὺς βοηθήσῃ. Καὶ μία καὶ δὲν ἔχει ἄρματα, ἄς πᾶει στὸ καντάκι νὰ φωνάξῃ δυνατὰ νὰ τὸν ἀκούσουν οἱ Τρῶες. Μὲ τὴν πρώτη κραυγὴ γύρισαν οἱ Τρῶες καὶ μὲ τὴν δευτέρη ὁ φόβος φώλιασε στὶς καρδιές τοὺς. Ὁ Πολυδάμας συμβούλεψε τὸν Ἑκτώρα νὰ σταματήσουν τὴν σφαγὴ καὶ νὰ γυρίσουν στὴν Τροία. Ὅμως ὁ Ἑκτώρ δὲν τὸν ἄκουσε καὶ περίμενε τὸ ἄλλο ξημέρωμα γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν μάχη. Μὲ τὸ πρῶτο φῶς τῆς αὐγῆς ὁ Ἥφαιστος ἔδωσε τὰ ἄρματα τοῦ Ἀχιλλεὺς στὴν Θέτιδα καὶ ἐκείνη ἔτρεξε νὰ τὰ δώσῃ στὸν γιό της.

Ἡ Θέτις δέχεται τὰ ὄπλα τοῦ Ἀχιλλεὺς ἀπὸ τὸν Ἥφαιστο

ΡΑΥΩΔΙΑ Τ

Ἡ Θέτις βρῆκε τὸν Ἀχιλλεὺς νὰ χύνῃ πικρὰ δάκρυα πάνω ἀπὸ τὸ νεκρὸ σῶμα τοῦ Πατρόκλου. Ὅταν τὴν εἶδε σηκώθηκε, πῆγε στὴν ἀκρογιαλιά καὶ φώναξε τοὺς ἀρχηγούς τῶν Ἀχαιῶν. Εἶπε τοῦ Ἀγαμέμνονος ὅτι ἡ φαρμακερὴ διχόνοια εἶχε σάν ἀποτέλεσμα νὰ κερδίσουν οἱ Τρῶες καὶ νὰ χάσῃ τὸν καλύτερό του φίλο. Ὁ Ἀγαμέμνων τοῦ ἀπάντησε ὅτι τὸν τύφλωσε ὁ Ζεὺς καὶ εἶναι πρόθυμος νὰ διορθώσῃ τὸ κακό πού τοῦ ἔκανε. Ὁ Ἀχιλλεὺς ζήτησε νὰ ξεχυθοῦν στὴ μάχη. Ὅμως ὁ Ὀδυσσεὺς τοῦ εἶπε νὰ μὴ βιαστοῦν, ἄς πάρουν δύναμη τρώγοντας καὶ πίνοντας καὶ ἔχουν καιρὸ γιὰ νὰ χτυπήσουν τοὺς Τρῶες. Οἱ φίλοι τοῦ Ἀγαμέμνονος ἔφεραν στὸν Ἀχιλλεὺς τὰ δῶρα τοῦ μαζί μὲ τὴν Βρισηίδα. Ἀκολούθησαν τὰ δῶρα καὶ τῶν ἄλλων βασιλιάδων. Ὁ Ζεὺς βλέποντας τὸν σπαραγμὸ τοῦ Ἀχιλλεὺς ἔστειλε τὴν Ἀθηνᾶ νὰ τὸν παρηγορήσῃ. Ὅταν χόρτασαν οἱ Ἀχαιοί, ὁ Ἀχιλλεὺς σηκώθηκε καὶ φόρεσε τὰ ἄρματά τοῦ. Τὸν χάλκινο θώρακα, τὴν κνημίδες, τὴν περικεφαλαία, τὴν πελώρια ἀσπίδα τοῦ καὶ τὸ κοντάρι, δῶρο τοῦ πατέρα τοῦ τόσο βαρὺ πού κανεὶς ἄλλος δὲν μπορούσε νὰ τὸ σηκώσῃ. Ἀνέβηκε στὸ ἄρμα τοῦ, μὲ τὰ δύο ἀθάνατα ἄλογα καὶ ἦταν ἑτοιμὸς νὰ ξεχυθῇ καὶ νὰ κάψῃ τὴν Τροία.

Ὁ Ἀχιλλεὺς σέρνει τὸν Ἑκτώρα

ΡΑΥΩΔΙΑ Υ

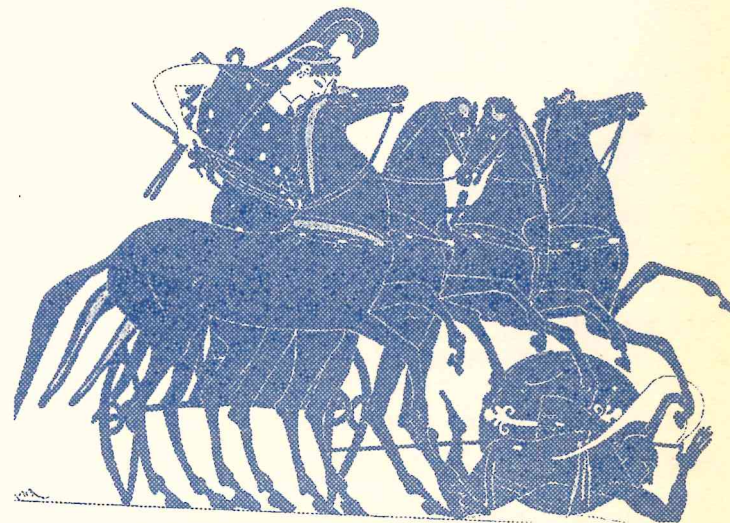
Ο Ζεύς κάλεσε τούς θεούς του Όλύμπου και τούς είπε ότι τούς αφήνει ελεύθερους να βοηθήσουν όποιον ήθελαν. Η Ήρα, η Αθηνά, ο Ποσειδών, ο Έρμης και ο Ήφαιστος αγαπούσαν τούς Αχαιούς. Τούς Τρώες ο Άρης, ο Απόλλων και η Αφροδίτη. Ο Απόλλων πλησίασε τόν Αινεία και του είπε ότι θα τόν βοηθήσει να σκοτώσει τόν Αχιλλέα. Πετάνει τό κοντάρι έναντίον του μέ τρομερή δύναμη, αυτό κτυπάει στην άσπίδα αλλά δέν τήν τρυπάει. Ο Ποσειδών πού είδε τόν άνισο άγώνα λυπήθηκε τόν γιό της Αφροδίτης και αποφάσισε να τόν βοηθήσει. Όταν ο Αχιλλεύς δρμησε έναντίον του μέ τό σπαθί του, του έριξε σκοτάδι στά μάτια και έδιωξε μακριά τόν Αινεία. Ο Αχιλλεύς συνέχισε σκοτώνοντας γενναία παλληκάρια τών Τρώων. Ο Έκτωρ τίναξε τήν λόγχη του προς τό μέρος του Αχιλλέως, μά η Αθηνά έκοψε τήν όρμή της. Ο Αχιλλεύς δρμησε τραβώντας τό σπαθί του. Όμως ο Απόλλων πήρε τόν Έκτορα μακριά.

Σύγκρουση Αχιλλέως και Έκτορος, παρουσία της Αθηνάς και του Απόλλωνος

ΡΑΥΩΔΙΑ Φ

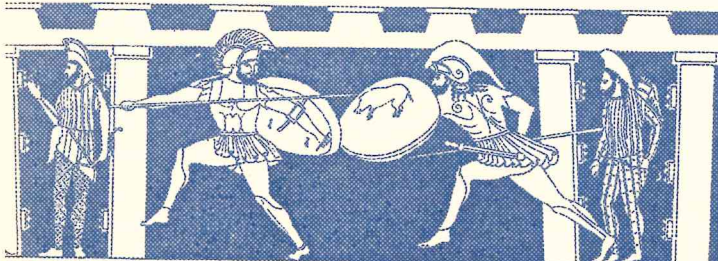
Ο στρατός τών Τρώων χωρίστηκε σε δύο μέρη. Άλλοι έτρεχαν προς τήν πόλη και άλλοι προς τόν ποταμό Ξάνθο. Αυτούς τούς κυνηγούσε ο Αχιλλεύς και τούς σκότωνε. Πολλοί από αυτούς για να γλιτώσουν, έπεφταν στα νερά του ποταμού και πνίγονταν. Τά νερά του ποταμού κοκκίνισαν από τό πολύ αίμα και ο ποταμός μίλησε στον Αχιλλέα και τόν συμβούλεψε να φύγη. Ο Αχιλλεύς τόν αγνόησε και αυτός σήκωσε πελώρια κύματα, πού τόν ανάγκασαν να φύγη από τό ποτάμι. Η Ήρα έστειλε τόν Ήφαιστο, πού έριξε φωτιά, πού κόχλασε τά νερά και έκαψε τά δέντρα στις όχθες του, καταλαγιάζοντας τήν όρμή του. Ο Άρης θύμωσε μέ τήν Ήρα και χύμψε να τήν σκοτώσει. Μπήκε στην μέση η Αθηνά και ο Άρης της έστειλε ένα βέλος πού κτύπησε στην άσπίδα της. Η Αθηνά του πέταξε μία πέτρα πού τόν κτύπησε στον λαιμό και τόν γκρέμισε. Η Αφροδίτη τράβηξε τόν Άρη και η Αθηνά τήν κτύπησε μέ τό κοντάρι στο χέρι. Ο Ζεύς γέλαγε και χαιρόταν μέ τούς τσακωμούς τών θεών. Ο Αχιλλεύς ήταν έτοιμος να μπη μέσα στην Τροία, όταν ο Αγώνωρ αποφάσισε να τόν σταματήσει. Έριξε τό δόρυ του στον Αχιλλέα αλλά τόν πέτυχε στην περικνημίδα και όταν αυτός ήταν έτοιμος να τόν σκοτώσει, τόν έσωσε ο Απόλλων τυλίγοντάς τον σε ένα σύννεφο. Παίρνοντας τήν μορφή του, άρχισε να τρέχει μακριά από τά τείχη και ο Αχιλλεύς τόν κυνήγησε, δίνοντας τήν εύκαιρία στους Τρώες να σωθούν.

Μάχη ανάμεσα σε Θεούς. Η Αθηνά μάχεται έναντίον του Άρεως.

ΡΑΥΩΔΙΑ Χ

Μόνο ο Έκτωρ είχε μείνει έξω από τήν πύλη γιατί είχε αποφασίσει να αναμετρηθί με τόν Αχιλλέα. Ο πατέρας του Πρίαμος και η μητέρα του Έκαβη τόν παρακαλούσαν πάνω από τά τείχη να μπη μέσα. Όμως αυτός ντρεπόταν. Όταν όμως πλησίασε ο Αχιλλεύς, φοβήθηκε τόσο πολύ, πού άρχισε να τρέχει. Αφού έκανε τρεις φορές τόν γύρο τών τοικών, κουράστηκε και σταμάτησε να αντιμετώπιση τόν Αχιλλέα. Αυτός του πέταξε τό κοντάρι του, όμως ο Έκτωρ τό απέφυγε και τίναξε τό δικό του, πού κτύπησε

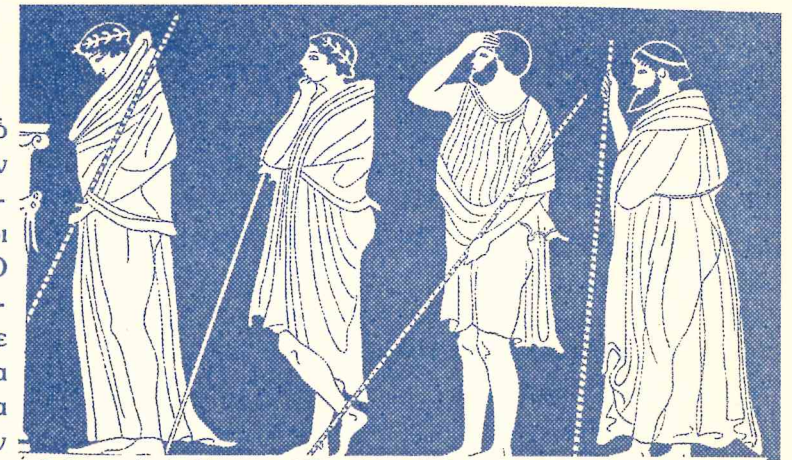

Ο Αχιλλεύς καταδιώκει τόν Έκτορα κοντά στα τείχη της Τροίας, πού φυλάσσονται από τοξότες.

τόν Αχιλλέα στην μέση της άσπίδος. Τράβηξε τό σπαθί του και δρμησε έναντίον του Αχιλλέως. Τό κτύπημα τό δέχθηκε η άσπίδα και τό σπαθί του Αχιλλέως κώθηκε στον λαιμό του Έκτορος. Ο Αχιλλεύς του είπε ότι οι Αχαιοί θα κτίσουν λαμπρό μνημα για τόν Πάτροκλο, ενώ τό δικό του σώμα θα τό φάνε τά σκυλιά. Ο Αχιλλεύς τόν γύμνωσε και πέρασε λουριά από τίς φτέρνες του. Τόν έδεσε πίσω από τό άρμα του και τόν τράβηξε μέσα στον στρατό τών Αχαιών.

ΡΑΥΩΔΙΑ Ψ

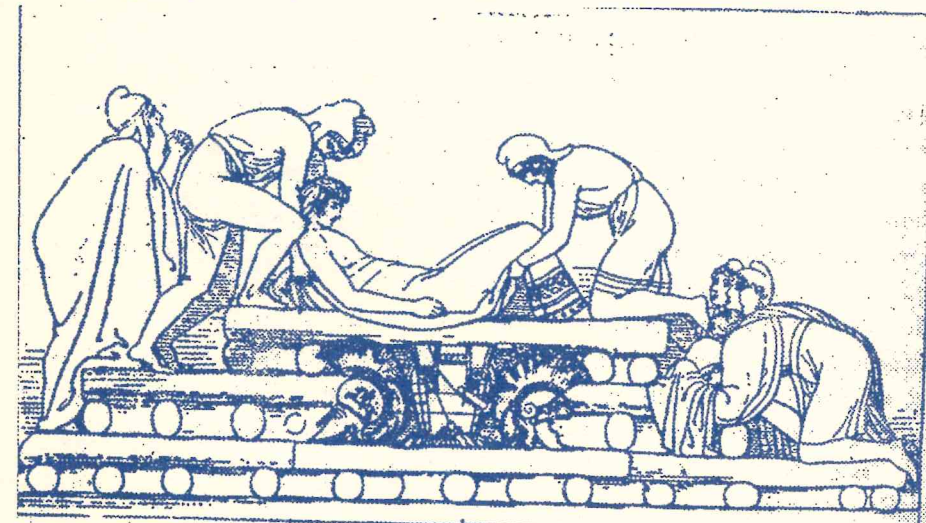
Γυρνώντας στο στρατόπεδο τών Αχαιών ο Αχιλλεύς έβαλε τούς Μυρμιδόνες να κλάψουν τόν Πάτροκλο και στην συνέχεια να δειπνήσουν. Τό άλλο πρωί συγκεντρώθηκαν όλοι γύρω από έναν μεγάλο σωρό από ξύλα. Ο Αχιλλεύς πήρε στην αγκαλιά του τόν Πάτροκλο και τόν ακούμπησε πάνω σε αυτά. Έκοψε τά ξανθά μαλλιά του και τά ακούμπησε στα χέρια του νεκρού φίλου του. Έβαλε φωτιά στα ξύλα και έκλαιγε κάνοντας κύκλους γύρω από τήν φωτιά. Στο τέλος αποκαρτωμένος κοιμήθηκε. Όταν ξύπνησε, έσβησε τήν θράκα με κρασί και έβαλε τήν στάχτη και τά όσα μέσα σε μία χρυσή στάμνα, πού τήν έβαλε στην σκηνή του. Στο μέρος της φωτιάς έκτισε ένα μεγάλο μνημείο και όρισε άγώνες. Στην άρματοδρομία κέρδισε ο Διομήδης, στην γρονθομαχία ο Έπειός, στην πάλη ήρθαν ισόπαλοι ο Όδυσσεύς με τόν Αϊαντα της Σαλαμίνας, στον δρόμο ο Όδυσσεύς και τέλος στην κονταρομαχία μοιράστηκαν τό βραβείο ο Διομήδης και ο Αϊας ο Τελαμώνιος.

Θρήνος για τόν θάνατο του Πατρόκλου. Η Βρισηΐς, ο Νεοπτόλεμος, ο Φοίνιξ και ο Αύτομέδων πενθούν, από κοινού, για τόν θάνατο του Πατρόκλου.

ΡΑΥΩΔΙΑ Ω

Είχε πέσει η νύκτα και ο Αχιλλεύς δέν μπορούσε να κοιμηθί. Έσερνε τό πτώμα του Έκτορος γύρω από τόν τάφο του Πατρόκλου. Ο Ζεύς αποφάσισε να στείλν τόν Πρίαμο να ζητήσει τό νεκρό του γιού του και τήν Θέτιδα να πη στον Αχιλλέα να δεχθί τά δώρα. Ο Πρίαμος φόρτωσε σε μία άμαξα διαλεκτά δώρα και ξεκίνησε για τό στρατόπεδο τών Αχαιών. Ο Έρμης πού τόν συνόδευε, έκλεισε τά μάτια τών φρουρών με γλυκό ύπνο και έτσι αυτός έφτασε στην σκηνή του Αχιλλέως. Έπεσε γονατιστός στα πόδια του και του φίλησε τά χέρια. Έκλαψαν και οι δύο μαζί και ο Αχιλλεύς του ζήτησε να μείνν στην σκηνή του να ξεκουραστή μέχρι τό πρωί και μετά να πάρν τόν Έκτορα και να φύγη. Τό πρωί οι δοϋλες έπλυναν και στολίσαν τόν Έκτορα. Αφού τόν σκέπασαν με έναν καθαρό χιτώνα, τόν πήρε ο Πρίαμος και γύρισε στην Τροία. Έννέα μερόνυχτα τόν έκλαιγαν και τό δέκατο τόν έθαψαν. Έσβησαν τήν φωτιά με κρασί και έκλεισαν τά όσα σε μία χρυσή λάρνακα.

Ταφή Έκτορος

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Η συντροφιά των Φίλων των Αρχαίων Ελληνικών Ονομάτων καταγγέλλει δημόσια την συνεχιζόμενη τά τελευταία 1800 χρόνια, πολιτική μίσους και φθοράς εις βάρος της πανάρχαιας πατρώας κληρονομιάς των Ελλήνων.

Σας προτείνει να υιοθετήσετε και να προβάλλετε στο περιβάλλον σας ένα αρχαίο ελληνικό όνομα. Κάντε ένα δώρο στην ωριμότητά σας: τό αξίζετε! Μέχρι σήμερα έχουν τολμήσει 1.800 συμπατριώτες μας και 300 έλλη- νόψυχοι του εξωτερικού.

Η ονοματοδοσία είναι μέρος της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, γι' αυτό μας αφορά άμεσα. Πάρτε την στά χέρια σας και μεταβιβάστε την στα παιδιά σας.

Κάντε την ατομική σας αντίσταση, οι συλλογικοί αγώνες κατά κανόνα προδίδονται. Η υιοθέτηση ενός Αρχαίου Έλ- ληνικού Ονόματος είναι μία αντίσταση χαμηλών τόνων, αλλά υψηλών προδιαγραφών, σās ταιριάζει.

Τό θέμα της ονοματοδοσίας είναι σοβαρότερο από την επιστροφή των μαρμάρων, οι λέξεις αντέχουν στο χρόνο περισσότερο από τα μάρμαρα και τώρα πού δέν ισχύουν απαγορευτικές διατάξεις, ή επανελληνισή της ονοματο- δοσίας μας είναι αποκλειστικά μία δική ΣΑΣ προσωπική υπόθεση.

Η επανελληνισή της ονοματοδοσίας θά αποτελέσει ένα συνδετικό κρίκο μέ τό αποκομμένο μακρινό παρελ- θόν και έναν άθραυστο έλαστικό ιμάντα συνοχής των άπανταχού έλληνοψύχων.

Η λεξιπενία έχει επιβληθεί και στην ονοματοδοσία μας: Γιάννης, Γιώργος, Κώστας, Βασίλης, Απόστολος, ονομάζεται τό 80% των Ελλήνων. Διαλέξτε, υιοθετήστε, τιμήστε και προβάλλετε στο περιβάλλον σας, ένα εϋηχο, νοηματικό ελληνικό όνομα από τά 16.000 πού έχουν καταγραφεί. Είναι δική σας προσωπική υπόθεση.

Αν μάς τό γνωρίσετε θά σās προσφέρουμε τό άργυρό σήμα της διεθνούς συντροφιάς μας.

Η άποψη ότι ή ονοματοδοσία πραγματοποιείται μόνο κατά τό ιερό μυστήριο του βαπτίσματος δέν θεμελιώνεται σε κανένα Αποστολικό ή Συνοδικό κανόνα.

Γεώργιος Σωτηρίου - Διαγόρας

Αρχαία Έλληνικά όνόματα θά βρεΐτε στην παρακάτω ιστοσελίδα:

<http://users.hellasnet.gr/tilefos>

ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΑΤΑΙ

Ποσειδωνιάται τοίς εν τῷ Τυρρηνικῷ κόλπῳ τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς Ἑλλήσιν οὖσιν ἐκθαυραίνονται Τυρρηνοῖς ἢ Ρωμαίοις γεγονόσι καὶ τήν τε φωνήν μεταβεβληγένοι, τὰ τε πολλὰ τῶν ἐπιτηδεύματων, ἀγιν δὲ μίαν τινὰ αὐτοῦς τῶν ἐορτῶν τῶν Ἑλλήνων ἔτι καὶ νῦν, ἐν ᾗ συνιόντες ἀναμνησκονται τῶν ἀρχαίων ὀνομάτων τε καὶ νομίμων, ἀπολοφύραμενοι πρὸς ἀλλήλους καὶ θαυρῶσαντες ἀπέρχονται.

Αἰθήναιος

Τὴν γλῶσσα τὴν ἐλληνικήν οἱ Ποσειδωνιάται ἐξέχασαν τόσους αἰῶνας ἀνακατευμένοι μέ Τυρρηνοῦς, καὶ μέ Λατίνους, κι ἄλλους ξένους. Τό μόνο πού τοὺς ἔμενε προγονικό, ἦταν μία ἐλληνική γιορτή, μέ τελετές ὠραίες, μέ λύρες καὶ μέ αὐλοῦς, μέ ἀγῶνας καὶ στεφάνους.

Κι εἶχαν συνήθεια πρὸς τό τέλος τῆς γιορτῆς τὰ παλαιά τοὺς ἔθιμα νά διηγούνται, καὶ τὰ ἐλληνικά ὀνόματα νά ξαναλένε, πού μόλις πιά τὰ καταλάμβαναν ὀλίγοι. Καὶ πάντα μελαγχολικά τελείων' ἡ γιορτή τοὺς. Γιατί θυμούνται πού κι αὐτοὶ ἦσαν Ἑλληνες ἕναν καιρό καὶ τώρα πῶς ἐξέπεσαν, πῶς ἔγιναν, νά ζοῦν καὶ νά ὁμιλοῦν βαρβαρικά βγαλμένοι -ὦ συμφορά!- ἀπ' τόν Ἑλληνισμό.

Κ. Καβάφης

ΤΟ ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ
ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ
ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΣΑΣ ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ
ΝΑ ΥΙΟΘΕΤΗΣΕΤΕ
ΕΝΑ ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ
ΤΙΜΩΝΤΑΣ ΤΟ
ΚΑΙ ΜΕ ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΟΠΩΣ ΔΙΑΔΩΞΕΤΕ
ΑΥΤΟ ΣΤΟΥΣ ΑΠΟΓΟΝΟΥΣ ΣΑΣ

ΚΑΘΕ ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΟ ΚΑΙ ΙΣΗΜΕΡΙΑ
ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΕΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΟΥ
ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΔΟΕΙΣ

ΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΙ
ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΤΗΛΕΦΩΝΗΣΟΥΝ
010.52.37.543 & 010.75.12.156

ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Φέρνοντας στο φῶς μυθολογικά πρόσωπα και ὀνόματα καὶ συσχετίζοντάς τα ἀκολουθώντας τό γενεαλογικό τους δένδρο ὅπως αὐτό φαίνεται ἀπό τήν μυθολογία τῶν Ἑλλήνων, ἀποσυμβολίζοντας ὅλα αὐτά κατόπιν ἰκνηλατεῖται ἡ «προϊστορία» καὶ οἱ «ρίζες».

Ἄς δοῦμε λοιπόν τήν ἱστορία τήν πολύ παλιὰ τῆς Εὐρώπης, ξεκινώντας ἀπό τό γενεαλογικό της δένδρο:

Κάποτε τήν νύμφη Μελία ἐρωτεύτηκε ὁ θεός ποταμός Ἴναχος. Τό δένδρο πού ἔχει τό ὄνομά της, ἡ μελιά, ἔχει τήν ιδιότητα νά τραβᾷ τόν κεραυνό καὶ τό βρίσκουμε κοντά σέ ποτάμια.

Ἡ Μελία καὶ ὁ ποταμός Ἴναχος γέννησαν δύο παιδιά:

α) Τόν Φορωνέα, πού τό ὄνομά του εἶναι Ἰωνερινός: ἐορτή ἀνοιξιάτικης φωτιάς καὶ σημαίνει Φορωνεύς: φορέας τιμήματος (ἀγορές-ἐμπόριο).

Ὁ Φορωνεύς γιά πρώτη φορά χρησιμοποίησε στήν γῆ τήν φωτιά πού τοῦ ἔδωσε ὁ Προμηθεύς.

Ἰδρυσσε ἐπίσης τήν πρώτη πόλη «παζάρι», τό Ἄργος ἢ Φορωνικό καὶ ἐκεῖ καθιέρωσε τήν λατρεία τῆς Ἥρας (συμβολίζει τήν ψυχή τοῦ κόσμου).

Υιοί τοῦ Φορωνέως ἦταν ὁ Πελασγός, γνωστός μας γιά τήν καταγωγή τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἴασος καὶ ὁ Ἀγνήνωρ, πού μοιράστηκαν τήν Πελοπόννησο ὅπως ἡ Κρόνια ἐξουσία μοιράστηκε στόν Δία, Ποσειδῶνα καὶ Ἄδην.

β) Τήν Ἰώ: ἔως-flow-flora-Αὐγή-Ἰέρεια τῆς Ἥρας

Ἡ Ἥρα καταδιώκει τήν Ἰώ ὅταν τήν ἐρωτεύεται ὁ Δίας. Τήν φυλάει τό τέρας Ἄργος, τό ὅποιο σκο- τώνει ὁ Ἑρμῆς κατ' ἐντολή τοῦ Διός. Μετά στέλνει ἡ Ἥρα μία ἀλογόμυγα, πού κυνηγáει τήν Ἰώ, πού

ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΟ ΔΕΝΔΡΟ ΕΥΡΩΠΗΣ

Νύμφη Μελία + Θεός ποταμός Ἴναχος

Φορωνεύς

Υιοί αὐτοῦ

Πελασγός

Ἴασος

Ἀγνήνωρ

(Μοιράστηκαν τήν Πελοπόννησο)

Ἰώ (ἔως - Flow - Flora - Αὐγή) + Δίας

Ἐπαφος (Ἄπης), θυγατέρα Λιβύη

Λιβύη + Ποσειδῶν

Ἀγνήνωρ (μετανάστης βασιλιάς Τύρου), Βῆλος

Ἀγνήνωρ + Τηλέφασσα (Ἀγριόπην)

Κάδμος,

Φοίνικας,

Θάσος,

Κίλικας,

Φινέας

Εὐρώπη + Δίας

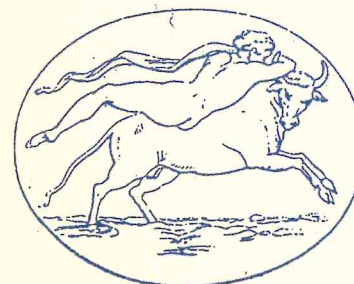
Κρῆτες: Μίνως, Ραδάμανθυς, Σαρπηδών

Μίνως (βασιλεὺς Κρήτης) + Πασιφάν (θυγ. Ἡλίου)

Ακάλη, Ἀριάδνη, Ἀνδρόγεως, Κατρέυς, Γλαῦκος, Φαῖδρα

Ποσειδῶν + Πασιφάν

Μινώταυρος

μεταμορφωμένη σέ αγελάδα κατατρεχάμενη από μανία γυρίζει άσταμάτητα όλο τον κόσμο.

Αναφέρεται από τον Αίσχύλο στην τραγωδία του «Προμηθεύς Δεσμώτης» όταν στην φάση αυτή η Ίως συνάντησε τον Προμηθέα δεμένο στον Καύκασο, του έμπιστεύτηκε τά βάσανά της και εκείνος σαν προφήτης της είπε αυτό τό όποιο έγινε αργότερα. «Ότι τά βάσανά της θά τελείωναν στην Αίγυπτο.

Στόν Νείλο η Ίώ παίρνει την ανθρώπινη μορφή της και άφου παντρεύεται τον Τηλέγοντο γεννά τον Έπαφο, τέκνο του Διός.

Ο Έπαφος έγινε ο βασιλιάς Άπης της Αιγύπτου ο όποιος γεννήσε την Λιβύη.

Η Λιβύη γεννήσε από τον Ποσειδώνα τον Άγήνορα και τον δίδυμο αδελφό του Βήλο.

Ο Άγήνωρ μετανάστευσε στην Γη Χανναάν και έγινε βασιλιάς της Τύρου.

Έπανερχόμαστε γιά λίγο ξανά στην Ίώ πού στο Άργος λατρεύτηκε η αγελάδα σεληνοθεά Ίώ η τρίμορφη Παρθένα (Ν. Σελήνη) - Νύμφη (Πανσέληνος) - Γριά (χάση), μέ αντίστοιχα χρώματα τό άσπρο, τό μενεξελί η Ίον, πού σημαίνει μενεξές και τό μαύρο.

Η Ίώ ήταν η Σελήνη πού έφερνε βροχή. Οί ιέρειές της καλούσαν «Ίώ! Ίώ!» καλώντας γιά βροχή πού θυμίζει έντονα τό «Aum Aum» άλλων θρησκείων.

Ξανά στον Άγήνορα λοιπόν τον βασιλιά της Τύρου πού παντρεύεται την Τηλέφασσα η Άγριόπη και γεννούν πέντε αγόρια, τον Κάδρο, τον Φοίνικα, τον Θάσο, τον Κίλικα και τον Φινέα, ιδρυτές των αντίστοιχων φυλών και μία κόρη, την πανέμορφη Εύρώπη.

Τήν Εύρώπη έρωτεύεται ο Δίας (deus= ήμέρα). Πάλι έρχόμαστε σέ επαφή μέ τό φώς, τον πατέρα των θεών, και τό θεϊκό σέ όρατήν έκφανσή του, όπως η ήμέρα. Μεταμορφωμένος σέ άσπρο ταύρο άφου την ξεμυάλισε μέ παιχνίδια, η Εύρώπη τον καβαλίκευσε, πέρασε στά κέρατά του σύμβολα ισχύος, άνοιξιάντικο στεφάνι λουλουδιών και ο Δίας την

μετέφερε στην Κρήτη όπου γεννούν τους μετέπειτα κριτές του Άδην, τον Μίνωα, τον Ραδάμανθυ και τον Σαρπηδόνα.

Στην μυκηναϊκή Μιδέα υπάρχουν όκτώ χυτές πλάκες από γυαλί μέ σχετική άπεικόνιση ιέρειας-Σελήνης νά καβαλικεύη θριαμβευτικά τον Ήλιο-Ταύρο.

Στά κρητικά και κορινθιακά, Εύρώπη θά πη και Έλώς (ιπιά): Έλλην: Έλένη: Σελήνη.

Στην Ιστορία ο μύθος ίσως νά μεταφράζεται ως κατάληψη της Κρήτης από τους Έλληνες η και έκστρατεία των Κρητών στην Φοινίκη.

Απόγονοι Εύρώπης-Διός. Πού έκγαταστάθηκαν.

Η Εύρώπη γεννήσε από τον θεό των ανθρώπων, τον Δία, τρεις γιούς: τον Μίνωα, τον Ραδάμανθυ και τον Σαρπηδόνα, στην Κρήτη.

Όταν ένηλικιώθηκαν διεκδίκησαν και οί τρεις τον θρόνο της Κρήτης.

Ο Μίνωας καυχήθηκε ότι οί θεοί θά έδειχναν την προτίμησή τους σέ αυτόν γιά νά γίνη ο βασιλιάς της Κρήτης.

Πράγματι ο Ποσειδών του έστειλε μέσα από την θάλασσα έναν άσπρο ταύρο.

Ο Μίνωας έγινε βασιλιάς πράγματι στην Κρήτη. Δέν θυσίασε όμως τον άσπρο ταύρο, όπως έπρεπε, στον Ποσειδώνα, αλλά τον κράτησε στά ανάκτορα της Κνωσού.

Γιά την αλαζονία του και την άνευνημότητα του στον Ποσειδώνα ο Μίνωας, άν και έγινε βασιλιάς της Κρήτης, τιμωρήθηκε αργότερα έξ αιτίας του δώρου πού κράτησε γιά τον έαυτό του.

Όταν παντρεύτηκε την Πασιφάν η Περσιίδα - έδω βλέπουμε τίς φυλετικές προσμίξεις - Περσιίδα είναι αυτή πού κατάγεται από την Περσία, θυγατέρα έπίσης θεού, του θεού Ήλιου και της νύμφης Κρήτης, η Πασιφάν

έρωτεύεται τον άσπρο ταύρο πού χάρισε ο Ποσειδών στον Μίνωα. Θεϊκό σημάδι ισχύος και καρπός τους ήταν ο περιβότος Μινώταυρος, πού ταλαιπώρησε και τον Μίνωα αλλά και τους Άθηναίους.

Από τον Μίνωα, η Πασιφάν γεννήσε την Άκάλη, την Άριάδνη, τον Άνδρόγεω, τον Κατρέα, τον Γλαύκο και την Φαίδρα.

Ο άλλος γιός της Εύρώπης και του Διός, ο Ραδάμανθυς, ήταν νομοθέτης στην Κρήτη και μετά τον φυσικό του θάνατο έγινε Κριτής στον Άδην, όπου παντρεύτηκε την πεθαμένη μητέρα του Ήρακλέους, την Άλκμήνη στα Ήλύσια Πεδία.

Και ο τρίτος γιός της Εύρώπης ο Σαρπηδών ιδρύει πόλεις στην Λυκία, Μ. Άσία, Λυδία και Καρία. Η Μίλητος, κατά τον μύθο, ιδρύθηκε από τον Σαρπηδόνα προς τιμήν ενός όμορφου άγοριού της Κρήτης, του Μίλητου, σημείο έρωτικής έριδος μεταξύ των δύο αδελφών, του Μίνωος και του Σαρπηδόνος και αιτία φυγής του Σαρπηδόνος από την Κρήτη.

Μίλητος θά πη μίλτειος: αυτός πού έχει τό χρώμα του μίνιου καθώς και Φοινίξ θά πη έρυθρός.

Οί Κρήτες όπως φαίνεται και στίς τοιχογραφίες των αρχαίων ανακτόρων, είχαν πίο κοκκινωπό χρώμα από τους υπόλοιπους Έλληνες καθώς και φυλές τίς Μ. Άσίας καταγόμενες από τους Κρήτες εν μέρει οί Λύκιοι, οί Κάρες και οί Πουρεσάτι δηλαδή οί Φιλισταίοι πού σημαίνει κόκκινοι άνθρωποι.

Βλέπουμε ότι η γενιά της Εύρώπης όχι μόνο είναι θεϊκή άπ' ευθείας μάλιστα από τον πατέρα των ανθρώπων και των θεών, τον Δία, ταυτόσημο μέ την ήμέρα, (deus) αλλά έχει νά κάνει μέ μυθολογικές μορφές πού έχουν σχέση μέ τό φώς, την Άνοιξη (Ίώ) και την χρήση της φωτιάς και της λογικής (Φορωνεύς).

Κυρίως η ένωση της Εύρώπης μέ τον Δία, αλλά και αυτή της προγόνου της Ίους μέ αυτόν φανερώνει την θεϊκή καταγωγή και άξία της. Ο παππούς της Εύρώπης επίσης ήταν ο ίδιος ο Ποσειδών, κυρίαρχος του συναισθηματικού κόσμου των ανθρώπων και της θετικής διαμόρφωσής τους.

Θείο γένος πού από τίς όνομασίες των ζευγαριών πού ένώνονται, βλέπουμε κατά κάποιον τρόπο ιστορικά, τίς τοπικές και φυλετικές προσμίξεις: Λιβύη, Φοινίκη, Γη Χανναάν, Μ. Άσία, Κιλικία, Θάσος, Κρήτη πριν και μετά την ένωση της Εύρώπης μέ τον Δία. Η μετάβαση του απόγονου της Σαρπηδόνα, στην Λυδία, Καρία, Μ. Άσία και Λυκία, δείχνουν τίς επιδράσεις και τά φώτα του Εύρωπαϊκού πολιτισμού, πού φώτισαν Δύση και Άνατολή, όπως αντιλαμβάνονταν τά όρια τότε πού γεννήθηκαν οί μύθοι.

Ο Μύθος

του αδελφού της Εύρώπης Κάδμου στην Θήβα

Ο αδελφός της Εύρώπης Κάδμος, όταν ο άσπρος ταύρος Δίας την άρπαξε, προσπαθώντας νά την βρη, συμβουλευεται τους Δελφούς και ιδρύει την Θήβα εκεί πού η ιερή αγελάδα του σωριάζεται.

Στην Θήβα ο Κάδμος, στην Κασταλία Πηγή του Άρν, σκοτώνει τό φίδι της πηγής. Από τά σπαρμένα δόντια του φιδιού γεννιούνται οί Σπαρτοί, οί όποιοι αλληλοσκοτώνονται όλοι έκτός από πέντε και ο Κάδμος καταδικάζεται νά είναι έφ' όρου ζωής δοϋ-λος του Άρεως. Παρ' όλα αυτά σέ όκτώ χρόνια έξιλωθηκε γιά τον θάνατο του φιδιού και ο Άρνης του έδωσε γιά σύζυγο την κόρη του από την Άφροδίτη, την Άρμονία.

Γιά πρώτη φορά οί Όλύμπιοι παρακάθησαν σέ γάμο θνητού και η Δήμητρα εξασφάλισε πλούσια συγκομιδή στο βασίλειο των Θηβών, όπου βασίλευσε ο Κάδμος πλαιγάζοντας κατά τον πανηγυρισμό του γάμου μέ τον Ιασίονα σέ χωράφι όργωμένο τρεις φορές.

Στά γεράματά τους ο Άρνης τους μεταμόρφωσε σέ φίδια, άφου πέθαναν και ένταφιάστηκαν στην Ίλλυρία και σαν φίδια μέ γαλάζιες βούλες μεταφέρθηκαν από τον Δία στα νησιά των Μακάρων.

Στην Ίλλυρία, όπου είχαν μεταναστεύσει ο Κάδμος και η Άρμονία, τους διαδέχθηκε ο τελευταίος γιός τους, ο Ίλλυριός.

Πολίτου Σέβη

ΟΝΟΜΑΣΙΑ: Ἡ λέξη Ὑμηττός εἶναι πανάρχαιη, ὅπως καὶ ἡ ἄλλη (πιθανή) ὀνομασία του Ὑμησός. Οἱ λέξεις πού λήγουν σέ -σος -σός καὶ -τός ἔχουν προέλευση πελασγική, ὅπως Ἰλισός (ἀρχ. Εἰλισσός), Κηφισός (ἀρχ. Κηφισσός), Παρνασσός, Βριλησσός (ἀρχ. ὄνομ. τῆς Πεντέλης), Ταφιασός, Λυκαβηττός, Ἀρδηττός, Γαργηττός κ.λπ.

Ἡ λέξη Ὑμηττός, πιθανόν νά προέρχεται ἀπό τὴν πελασγική λέξη Οὔματ ἢ Ὑμητ, πού ἡ ἐτυμολογία τῆς εἶναι πολὺ δύσκολο, ἂν ὄχι ἀδύνατο, νά καθοριστῇ. Κατὰ μία ἐκδοχὴ σημαίνει σκληρός, τραχὺς, βραχώδης τόπος.

Ἐπίσης τὸν Ὑμηττό, κυρίως τὸ βόρειο τμήμα του, μέχρι πρὶν λίγα χρόνια τὸν ἔλεγαν καὶ Τρελλό. Για τὶς ὀνομασίες αὐτές υπάρχουν πολλές ἐκδοχές, μέ πῶς σοβαρές τὶς παρακάτω:

α. Ἡ λέξη Ὑμηττός προέρχεται ἀπὸ τὸ θύμος (κοιν. Θυμαρί), πού ἔγινε σιγά-σιγά θυμέτ-Ὑμέτ-Ὑμηττός. Οἱ ἀρχαῖοι (Θεόφραστος) ὀνόμασαν θύμους, τὰ φρύγανα πού ἀφθονοῦσαν στὸν Ὑμηττό, καὶ πού μέ τὸ δυνατό ἄρωμά τους ἔκαναν τὶς μέλισσες νά στροβιλίζονται σάν μεθυσμένες (ἀπὸ τὸ θυμός=διάθεση τῆς ψυχῆς). Ἀπὸ αὐτὸ τὸ φαινόμενο τῆς «τρέλλας» τῶν μελισσῶν ὀνομάσθηκε καὶ τὸ βουνό Τρελλός. Γιά τὴν ἐξήγηση ὅμως αὐτή, καθὼς καὶ γιά τὴν ταύτιση τῶν δύο ὀνομασιῶν τοῦ βουνοῦ, δέν γίνεται πουθενά μνεία στὰ ἀρχαῖα κείμενα.

β. Οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῆς Ν. Ἰταλίας (Μεγάλη Ἑλλάδα) πρόφεραν τὴν λέξη Ὑμηττός Ὑματτος πού ἀπὸ παραφθορά ἔγινε Μάττος. Ἀργότερα οἱ Φράγκοι τῶν Ἀθηνῶν ἐρμήνευσαν τὸν Ὑμηττό-Μάττο στοὺς ντόπιους, σάν Τρελλό.

γ. Ὁ Ὑμηττός μεταφράστηκε στὰ χρόνια τῆς Φραγκοκρατίας Μόντε Ἰμέττο καὶ ἀπὸ παραφθορά λεγόταν Μόντε Μάττο, πού κατὰ σύμπτωση σημαίνει Τρελλό βουνό, ὀνομασία πού διατηρήθηκε. Τό πιθανότερο εἶναι ὅτι δέν ἔγινε καμμία παραφθορά τῆς λέξεως, ἀλλὰ ἡ ὀνομασία Τρελλός προϋπῆρχε, γι' αὐτὸ καὶ οἱ Φράγκοι τὸν εἶπαν καὶ μέ τὰ δύο ὀνόματά του, δηλαδή Μόντε Ἰμέττο καὶ Μόντε Μάττο.

δ. Μία εὐκόλῃ καὶ πολὺ διαδεδομένη ἐξήγηση εἶναι ὅτι τὸ Τρελλός προέρχεται ἀπὸ τὴν ὀνομασία Tre-slong= πολὺ μακρὺς,

πού ἔδωσαν οἱ Γάλλοι γιατί δέν γνώριζαν τὴν λέξη Ὑμηττός. Αὐτὸ δέν εὐσταθεῖ καθόλου, γιατί ἡ ὀνομασία Τρελλός προϋπῆρχε, αἰῶνες πρὶν.

ε. Τὸν Ὑμηττό τὸν χρησιμοποιοῦσαν καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα γιά μετεωρολογικὸ βαρόμετρο, δηλαδή βλέποντας τὴν κορυφή του, προέβλεπαν τί καιρὸ θά κάνη, (Θεόφραστος: «Περὶ σημείων, ὑδάτων καὶ πνευμάτων» Γ 43), γι' αὐτὸ καὶ εἶχαν «τοποθετήσει» στὸν Ὑμηττό βωμούς τοῦ ὀμβρίου Διὸς καὶ τοῦ προοπίου Ἀπόλλωνος. Ἐπειδὴ ὅμως, παρά τὶς προβλέψεις, ἀρκετές φορές παρουσιάζονται καιρικές ἀνωμαλίες, ὀνόμασαν μέ τὸν καιρὸ, τὸ βόρειο Ὑμηττό Τρελλό (τὸν νότιο Ὑμηττό τὸν ἔλεγαν Μαυροβούνι). Μᾶλλον αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ πῶς πιθανή ἐκδοχή.

Γιά τὶς γλωσσολογικὲς παρερμηνεῖες τοῦ Ὑμηττοῦ υπάρχουν σχετικὰ ἄρθρα στὸ περιοδικό «Ἐκδρομικά» τὸν Νοέμ. τοῦ 1935 (ἄρθρο Πρ. Κοτζιά) καὶ τὸν Δεκ. τοῦ 1935 σελ. 307 (ἀπάντηση Μ. Σωτηρίου), καθὼς ἐπίσης στὸ βιβλίο τοῦ Δ. Σουρμελῆ «Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν» Β' ἐκδοση 1853 σελ. 70, στὸ βιβλίο τοῦ Δ. Καμπούρογλου «Τοπωνυμικά παράδοξα» 1920 σελ. 50-54 καὶ στὸ βιβλίο τοῦ Γ. Σακκά «Μιλοῦν τὰ βουνά μας» 1973 σελ. 138-139.

Ὁ ὀνομαστής Τοῦρκος περιηγητὴς τοῦ 17ου αἰῶνος, Ἐβλιά Τσελεμπί, πού διέσχισε ὁλόκληρη τὴν Ἑλλάδα (ἀπὸ τὸ 1667), ἀναφέρει τὸν Ὑμηττό μόνο Ντελή Νταγ δηλαδή Τρελλό βουνό. Μία θαυμάσια περιγραφή τοῦ Ἐβλιά Τσελεμπί γιά τὸν Ὑμηττό ἔχει δημοσιεύσει ἡ ἐφημερίδα «Καθημερινή» τὴν 28-8-1949 σέ μετάφραση καὶ διασκευή Κ. Μπίρη (ὑπάρχει καὶ βιβλίο «Τὰ Ἀττικά τοῦ Ἐβλιά Τσελεμπί» τοῦ Κ. Μπίρη, Ἀθῆναι 1959 σκ. 20x26,5 σελ. 76).

Σέ ἓνα τούρκικο Ταπί (ἐπίσημος κτηματικὸς τίτλος) τοῦ 1761 τῆς Μονῆς Πετράκη, ἐμφανίζεται ὁ μισὸς Ὑμηττός σάν Ντελή Νταγ (Τρελλοβούνι) καὶ ὁ μισὸς σάν Καρά Νταγ (Μαυροβούνι).

Ὁ Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ Ἰγνάπιος τὸ 1772 ἀναφέρει ὅτι ὁ Ὑμηττός λεγόταν καὶ Τηλεβούνι ἢ Τρελλοβούνι. Ὁ Δαυινὴλ Φιλίππιδης, στὴν «Νεωτερικὴ Γεωγραφία» του τὸ 1791 τὸν ἀναφέρει Ὑμηττό καὶ Τηλεβούνι. Τὸν ἀναφέρει ἀκόμα καὶ Κεκρόπιο, ὀνομασία

πού δέν ἀναφέρεται ὅμως πουθενά ἄλλοῦ (Κεκρόπιο λεγόταν ὁ τάφος τοῦ Κέκροπος, Κεκροπία ἦταν ἡ ἀρχικὴ ὀνομασία τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ Κεκροπὶς ἦταν μία ἀπὸ τὶς δέκα φυλές τῆς Ἀττικῆς). Σέ ἓνα σιγίλλιο (ἐκκλησιαστικὸ ἔγγραφο) τοῦ 1792, πού ὑπογράφει ὁ Πατριάρχης Νεόφυτος ἀναφέρεται ὁ Ὑμηττός ὡς Ὑμήτειον ὄρος. Σέ ἓνα ἔγγραφο τοῦ 1793 «Μοιρασιά τοῦ Κουρσαλά μέ λαχνούς» (Κουρσαλὰς εἶναι τὸ σημερινὸ Κορωπί), ἀναφέρεται ὁ Ὑμηττός σάν Τρελλός καὶ Μαῦρο βουνό.

Κάποια ἐποχὴ ὀνόμαζαν οἱ ξένοι περιηγητὲς τὸ Μαυροβούνι, κυρίως τὴν ἀνατολική του πλευρά, καὶ Λαμπροβούνι (Ὁ Spon καὶ ὁ Wheler τὸ 1675, ὁ Chandler τὸ 1764, ὁ Hobhouse τὸ 1810 κ.τ.λ.), μᾶλλον ἀπὸ τὸ τότε κοντινὸ χωριὸ Λαμπρικά.

Σήμερα ἔχει ἐπικρατήσει μόνο ἡ ἀρχαία ὀνομασία του, Ὑμηττός, αὐτὴ πού ἀναφέρει καὶ ὁ Πausanias: «ὄρη δὲ Ἀθηναίους ἐστὶ... καὶ Ὑμηττός ὃς φύει νομάς μελίσσαις ἐπιτηδειοτάτας πλὴν τῶν ἀλαζώνων...».

ΑΡΧΑΙΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ-ΙΣΤΟΡΙΑ: Ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει (ΣΤ, 1075) ὅτι στὸν Ὑμηττό καὶ γύρω ἀπὸ αὐτὸν ὑπῆρχαν ἀρκετοὶ πελασγικοὶ οἰκισμοὶ καὶ δῆμοι, ὅπως ὁ Σφηττός, ἡ Κίκυνα, ἡ Αἰξωνή, οἱ Σκυρίδες, ἡ Πῆρα κ.λπ.

Ὁ ὀνομαστής περιηγητὴς Πausanias ἀναφέρει στὰ Ἀττικά του (32,2) ὅτι στὸν Ὑμηττό ὑπῆρχε ἄγαλμα τοῦ Ὑμηττίου Διὸς, καθὼς καὶ βωμοὶ τοῦ ὀμβρίου Διὸς καὶ τοῦ προοπίου Ἀπόλλωνος, πλὴν ὅμως κανένα ἱκνός τους δέν βρέθηκε: «Ἐν Ὑμηττῷ δὲ ἄγαλμά ἐστιν Ὑμηττίου Διὸς, βωμοὶ δὲ καὶ ὀμβρίου Διὸς καὶ Ἀπόλλωνος εἰσὶ προοπίου». Ἀντίθετα βρέθηκαν ἱκνὴ ἀπὸ ἀρκετοὺς ναοὺς, πού ἦταν κτισμένοι στὰ χαμηλά, ὅπως εἶναι ὁ ναὸς τῆς Ἀφροδίτης ἢ τῆς Δήμητρος κοντὰ στὴν Μονὴ Καισαριανῆς, ὁ ναὸς τοῦ Διὸς πιθανῶς στὴν θέση τῆς σημερινῆς Μονῆς Ἀστερίου, ἐρείπια ἀγνώστου ναοῦ, ἴσως τοῦ Ἀπόλλωνος, στὴν ἀνατολική πλευρά, δίπλα ἀπὸ τὴν ἐκκλησία τοῦ Προφήτου Ἡλίου, στὸ ὁμώνυμο ὕψωμα, στὸ ὁποῖο υπάρχουν καὶ ἀρχαῖες κολόνες (πεσμένες) πρὸς τὴν πλευρά τοῦ Σέσι.

Στὸ Κακόρεμα (παλ. Κακόρρευμα), κοντὰ στὸν Καρέα, ὅπου καὶ τὰ σημερινὰ λατομεῖα, ὑπῆρχαν καὶ στὴν ἀρχαιότητα λατομεῖα μαρμάρου, κατὰ πολὺ παλαιότερα ἀπὸ αὐτὰ τῆς Πεντέλης. Ὅταν κατὰ τὸ 570 π.Χ. ἄρχισε ἡ ἐκμετάλλευση τῶν λατομεῶν τῆς Πεντέλης, σταμάτησαν τὰ λατομεῖα τοῦ Ὑμηττοῦ καὶ ξαναλειτούργησαν κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους.

(Περισσότερες πληροφορίες γιά τὸ ἄγαλμα καὶ τοὺς βωμούς καθὼς καὶ γιά τὴν ἀρχαία ἱστορία τοῦ Ὑμηττοῦ υπάρχουν στὸ βιβλίο τῆς Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν - Πausanias Ἑλλάδος Περιήγησις - Ἀττικά, σκόλια Ν. Παπακωστή - Ἀθῆναι 1974 σελ. 416-417).

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ: Ὁ Ὑμηττός βρίσκεται στὴν Στερεὰ Ἑλλάδα καὶ συγκεκριμένα στὸν Ν. Ἀττικῆς, σέ ἀπόσταση 7,5 χιλ. (Πλ. Συντάγματος - κορυφὴ Εὐζωνας - εὐθεία γραμμὴ) Α-ΝΑ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐκτείνεται ἀπὸ τὸν Χολαργό, Ἀγία Παρασκευὴ καὶ Γλυκὰ Νερά βόρεια, μέχρι τὴν Βοῦλα καὶ Βάρνη νότια, χωρίζει δὲ τὸ λεκανοπέδιο τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τὴν πεδιάδα τῶν Μεσογείων.

ΕΚΤΑΣΗ: Μέ βάση τὴν ἰσοῦψῃ (ὕψομετρικὴ) καμπύλη τῶν 600 μ. ὁ κύριος ὄγκος τοῦ βουνοῦ (βόρειος Ὑμηττός) ἔχει μῆκος 9 χιλ. πλάτος, 3 χιλ. καὶ περίμετρο 30 περίπου χιλ. Σύμφωνα μέ τὴν καμπύλη τῶν 400 μ. ὁ Ὑμηττός ἔχει μῆκος 15 χιλ., πλάτος 5 χιλ. καὶ περίμετρο περίπου 57 χιλ.

Οἱ πραγματικὲς ὅμως διαστάσεις τοῦ βουνοῦ, δηλαδή ἀπὸ ἐκεῖ πού ἀρχίζει ἡ κλίση τῶν πλαγιῶν του εἶναι: μέγιστο μῆκος 20 χιλ. (βόρειος Ὑμηττός 12 χιλ. - νότιος Ὑμηττός 8 χιλ.), μέγιστο πλάτος 6 χιλ. καὶ περίμετρο 65 περίπου χιλ.

ΓΕΩΛΟΓΙΚΗ ΔΟΜΗ: Ὁ Ὑμηττός ἀνήκει ἀπὸ γεωλογικὴ ἀποψη στὴν Ἀττικοκυκλαδικὴ ζώνη καὶ τὰ πετρώματά του, πού εἶναι μεταμορφωμένα παλαιὰ ἱζηματα, χαρακτηρίζονται γιά τὴν κρυσταλλικότητά τους. Περιέχουν ἀσβεστόλιθους, μαρμαρυγιακοὺς σχιστόλιθους, (ἀθηναϊκὸ σχιστόλιθο καὶ σχιστόλιθο Καισαριανῆς) καὶ μεγάλες μᾶζες μαρμάρου (κατώτερο καὶ ἀνώτερο μάρμαρο).

Ἀνάλυση τῆς γεωλογικῆς δομῆς τοῦ Ὑμηττοῦ ἔχει γίνει ἀπὸ τὸν Ἰ. Δοανίδη, σέ ἓνα ἀπὸ τὰ ἄρθρα του πού δημοσίευσε τὸ περιοδικό «Τὸ βουνό» μέ τίτλο «Ἡ μορφή τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς» (Ἰούλιος 1934, σελ. 203-204).

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ: Ὁ Ὑμηττός εἶναι ἓνα ἀπλό μακρόστενο βουνό, μιά ράχη μόνο ὁ κύριος ὄγκος του, καὶ μέ ἀπότομες πλαγιές, χαρακτηριστικὸ τῶν βουνῶν πού ἀπέχουν λίγο ἀπὸ τὴν θάλασσα. Ὑψώνεται μόνος του στὴν γύρω περιοχὴ καὶ χωρίζεται σέ δύο τμήματα, τὸ βόρειο πού ἔχει διεύθυνση ΒΒΑ-ΝΝΔ πού εἶναι καὶ τὸ μεγαλύτερο καὶ ψηλότερο, γι' αὐτὸ οἱ ἀρχαῖοι τὸ ἔλεγαν Μέγαν Ὑμηττόν (σῆμ. Εὐζωνας) καὶ τὸν νότιο, πού ἔχει διεύθυνση Β-Ν καὶ εἶναι πολὺ χαμηλότερο καὶ κατάξερο καὶ τὸν ἔλεγαν Ἐλάσσονα ἢ Ἀνυδρον Ὑμηττόν (σήμερα Μαυροβούνι).

Τὰ δύο τμήματα χωρίζονται καθαρὰ μέ τὸ διάσελο Σταυρός (παλ. Πιρναρικός λαιμός ἢ ἐπάνω Πιρναρὴ), ὕψ. 454 μ., ἀνάμεσα στὸν Προφ. Ἡλία καὶ τὸ Μαυροβούνι. Ἀπὸ τὸ σημεῖο αὐτὸ ἀρχίζουν καὶ τὰ δύο μεγάλα ρέματα Πιρναρὴ καὶ Ντοῦκα.

Ἡ ἀνατολική πλευρά, πρὸς τὴν πεδιάδα τῶν Μεσογείων, πού ἔχει δύο μεγάλες ρεματιές, τῆς Χαλιδούς (παλ. Τηγαίου) καὶ τῆς Ντούκας, εἶναι ἀρκετά ἀπότομη, ἡ δὲ δυτική, τὸ ἴδιο ἀπότομη, πρὸς τὸ λεκανοπέδιο τῶν Ἀθηνῶν ἀυλακώνεται ἀπὸ μία μεγάλη χαράδρα τὸ Κακόμεμα καὶ ἀρκετές ἀπότομες ρεματιές, ὅπως εἶναι τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (ἀρχ. Ἰλισός), τῆς Καισαριανῆς (ἀρχ. Ἡριδανός) τοῦ Καρέα, ἡ Σαρίνα, ἡ Βαμβακιά, ἡ Γκαλμπέννη, ἡ Πιρναρή, τοῦ Βαρελά καὶ τὸ Λυκόρεμα.

Κατὰ τὸν Ἰ. Σαρρή, οὔτε ὁ ποταμὸς Ἰλισὸς οὔτε καὶ ὁ Ἡριδανὸς πηγάζουν ἀπὸ τὸν Ὑμηττό, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ Τουρκοβούνια (ὁ Ἰλισός). Σχετικὸ ἄρθρο ἔχει δημοσιευθῇ στὸ περιοδικὸ «Τό Βουνό» τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1938 (σελ. 2-4) μὲ τίτλο «Ἀπὸ ποῦ πηγάζει ὁ Ἰλισός».

Ἡ κύρια, μακρόστενη, κορυφογραμμὴ τοῦ Ὑμηττοῦ ἔχει ἀρκετές δολίνες (καρστικά βυθίσματα), πού ἔχουν μάλιστα καὶ τὴν χαρακτηριστικὴ ὀνομασία Γούπατα. Τό κυριώτερο ὅμως γνώρισμα τοῦ Ὑμηττοῦ εἶναι τὰ πολλὰ σπήλαια καὶ βάραθρα πού ἔχει (πάνω ἀπὸ 50), ἀποτέλεσμα τῆς φύσεως καὶ τῆς ποιότητος τῶν πετρωμάτων του.

Κορυφή: Εὐζωνας ὑψ. 1.026,37 μ. Σέ ἐφημερίδες τοῦ 1956 ἀναφέρεται ὅτι ἡ κορυφή τοῦ Ὑμηττοῦ εἶχε μικρύνει κατὰ 7 περίπου μέτρα ὅταν τελείωσαν τὰ ἔργα ἐπεκτάσεως τοῦ δρόμου καὶ διευθετήσεως τῆς κορυφῆς πού προοριζόταν γιὰ τουριστικὴ ἀξιοποίηση. Ὁ Μ. Παρασκευαΐδης σ' ἓνα ὥραϊο ἄρθρο γιὰ τὸν Ὑμηττό, πού δημοσιεύθηκε στὴν ἐφημερίδα Καθημερινή τῆς 29-7-1956, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς πρώτης ἀναβάσεως λεωφορείων στὴν κορυφή, ἀναφέρει νέο ὑψόμετρο τοῦ Ὑμηττοῦ 1.020 μ. Οἱ ἐπίσημοι ὅμως τελευταῖοι χάρτες τῆς ΓΥΣ (1973) καὶ ΕΣΥΕ (1963) ἐξακολουθοῦν νὰ ἀναγράφουν τὸ παλιὸ ὑψόμετρο. Σήμερα υπάρχουν, ἀπὸ τὸ 1959, σέ ὅλη τὴν κορυφογραμμὴ τοῦ Ὑμηττοῦ ἐγκαταστάσεις τῆς Ἀεροπορίας.

Χαμηλές κορυφές: Δασωμένη ἡ Κιάφα Ντρίζα ὑψ. 644 μ., Κορακοβούνι ὑψ. 728 μ., Μαυροβούνι ὑψ. 774 μ., Προφήτης Ἡλίας ὑψ. 660 μ., Στρώμα ὑψ. 708 μ. καὶ Στραβὸς Ἀετός ὑψ. 627 μ., (Στραβαετός ἢ Ἀετός).

Σημείωση: α. Κορακοβούνι (παλ. Λιθάρη ἢ Βράχος τοῦ Κόρακα) λέγεται στὴν πραγματικότητα ἓνας λόφος, ὑψ. 363 μ., πάνω ἀπὸ τὸ ἐρημολήσι τῆς Ἀγίας Ἐλεούσας τοῦ Χολαργοῦ, ἀλλὰ ἔχει ἐπικρατήσει νὰ λέγεται Κορακοβούνι τὸ ὑπερκείμενο τοῦ λόφου αὐτοῦ ἀνώνυμο ὕψωμα, πού ἔχει δύο κύριες κορυφές μὲ ὑψ. 728 μ. καὶ 693 μ.

β. Τὴν κορυφὴ τοῦ Προφ. Ἡλίου ὁ γερμανικὸς χάρτης τοῦ Κ. Α. Kaupert (1882) τὴν ἀναφέρει Zeze. Μᾶλλον ἀναφέρεται στὸ διπλανὸ Μαυροβούνι (στά νότια) πού ἀλβανικά λέγεται Mali Zeze ἢ στὸ διπλανὸ Σέσι (στά δυτικά) τὸ ὁποῖο ὅμως γράφεται ἀλβανικά Sheshi καὶ σημαίνει ἐπίπεδο μέρος.

Οἱ χωρὶς ἀπότομες ἐξάρσεις ὁμαλές κορυφές καὶ ράχες τοῦ Ὑμηττοῦ θεωροῦνται ὑπόδειγμα ἀρμονίας καὶ αἰσθητικῆς τελειότητος. Ὑποστηρίζεται ὅτι ἡ αὐστηρὴ δωρικὴ γραμμὴ τοῦ Ὑμηττοῦ, μαζί μὲ τὸ λιτό καὶ ἀρμονικὸ ἀέτωμα τῆς Πεντέλης, ἦταν ἡ αἰτία γιὰ τὴν δημιουργία τῶν κλασσικῶν ἀρχιτεκτονικῶν ἀριστουργημάτων τῆς Ἀθήνας. Γιὰ τὴν αἰσθητικὴ ὁμορφία τοῦ Ὑμηττοῦ ἔχει δημοσιευθῇ σχετικὸ ἄρθρο τοῦ Χ. Γιαννουλόπουλου στὸ περιοδικὸ «Ἀττικός» τοῦ Ἰουλίου-Αὐγούστου τοῦ 1956.

ΥΔΡΟΛΟΓΙΑ: Ἐξ αἰτίας τῆς φύσεως καὶ τῆς διατάξεως τῶν πετρωμάτων τοῦ Ὑμηττοῦ καὶ κυρίως τοῦ κρυσταλλικοῦ σχιστολίθου, δέν υπάρχουν πηγὰς νερά. Πηγές υπάρχουν μόνο στὰ χαμηλά καὶ συγκεκριμένα στίς περιοχές Καισαριανῆς-Καρέα, ὅπου υπάρχουν καὶ ἀσβεστολιθικά πετρώματα. Σέ γενικὲς γραμμές, πηγές δημιουργοῦνται στὸ σημεῖο ἐπαφῆς δύο διαφορετικῶν σέ ποιότητα πετρωμάτων, ἐνὸς ὑδροφόρου, ὅπως εἶναι ὁ ἀσβεστόλιθος καὶ ἐνὸς ὑδατοστεγοῦς, ὅπως εἶναι ὁ σχιστόλιθος.

Πιὸ γνωστὲς πηγὴ εἶναι τῆς Γαλοπούλας (παλ. Καλοπούλα - ἀρχ. Κυλλοῦ Πήρα), πού ἐξύμνησε ὁ Λατίνος ποιητὴς Ὁβίδιος (*ἔρωτικὴ τέχνη III*, στ. 687-694), γιατί πιστευόταν ὅτι τὸ νερὸ τῆς χάριζε εὐτοκία καὶ γονιμότητα (*Λαογραφία*, Ν. Πολίτη τόμος ΣΤ' - 1918), τῆς Μονῆς Καισαριανῆς (παλ. Κριοῦ Κεφαλῆ) τῶν Μονῶν Ἀστερίου καὶ Καρέα, τῆς Ἀναλήψεως (ἀγίασμα), τοῦ Προφήτη Ἡλίου (πηγάδι) κ.τ.λ.

ΠΑΝΙΔΑ: Ἐξ αἰτίας τῆς ἐπεκτάσεως τῶν οἰκισμῶν, τῶν πολλῶν ἐγκαταστάσεων καὶ ὀρεινῶν δρόμων, στὸν Ὑμηττό υπάρχουν μόνο ἀλεπούδες, λαγοί, πετροπέρδικες, κοτσύφια, καὶ διάφορα ἄλλα εἶδη μικρῶν πουλιῶν.

ΧΛΩΡΙΔΑ-ΒΛΑΣΤΗΣΗ: Ἐπειδὴ ὁ Ὑμηττός δέν ἔχει πολλὰ πηγὰς νερά, υπάρχουν μόνο λίγα δάση καὶ μεγάλα πεῦκα (*Pinus Halepensis*) στίς ὑδροφόρες περιοχές τῆς Καισαριανῆς, τοῦ Ἀστερίου, τοῦ Καρέα καὶ τῆς Ἡλιουπόλεως. Ἐκτός ἀπὸ τὴν χαλέπιο πεύκη, υπάρχουν ἀκόμη λεῦκες, πλατάνια, κυπαρίσσια, κέδροι, σχῖνα, κουμαριές, θυμάρια καὶ ἀρκετὰ ἀγριολούλουδα ἀπὸ τὰ ὁποῖα, τρία εἶδη εἶναι ἐνδημικά.

Ἄν καὶ τὰ ὀνομαστά δάση ἀπὸ πεῦκα καὶ μεγάλα πουνάρια δέν υπάρχουν σήμερα, σέ πολλὰ σημεῖα τους εἶναι ἀδιάβατα π.χ. σχεδόν ὅλο τὸ Κορακοβούνι καὶ τὸ ὕψωμα τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Κυνηγοῦ, τὸ ὕψωμα τοῦ Προφήτη Ἡλίου, ὅλη ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ νοτίου Ὑμηττοῦ ἀπὸ Πιρναρὴ μέχρι ἐρημολήσι Προφήτη Ἡλίου κ.τ.λ.

ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ: Ἀπὸ ἀποψη κλιματολογικῶν συνθηκῶν, ἡ περιοχὴ τοῦ Ὑμηττοῦ δέν διαφέρει

καὶ πολὺ ἀπὸ αὐτὴν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ὅσον ἀφορᾷ στίς βροχοπτώσεις (μέσο ἐτήσιο ὕψος βροχῆς 50 ἐκ.) καὶ τίς χιονοπτώσεις (μέση ἐτήσια 4 ἡμέρες). Οἱ ἄνεμοι εἶναι τοὺς περισσότερους μῆνες βόρειοι καὶ ΒΑ καὶ τοὺς ὑπόλοιπους νότιοι καὶ ΝΔ. σσ

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ: Ἡ Φιλοδοσικὴ ἔνωση Ἀθηνῶν (ΦΕΑ), μετὰ ἀπὸ σκληρὲς προσπάθειες ἀρκετῶν ἐτῶν, κατάφερε νὰ ἀναμορφώσῃ τὸν κατεστραμμένο ἀπὸ τὰ λατομεῖα, τίς πυργκαγιές καὶ τὴν ὑλοτομία τῆς Κατοχῆς βόρειο καὶ δυτικὸ Ὑμηττό, φυτεύοντας τελικὰ 2.000.000 πεῦκα καὶ ἄλλα δένδρα, ὅπως κέδρους, κυπαρίσσια, ἀμυγδαλιές κ.τ.λ., κυρίως στὴν περιοχὴ τῆς Μονῆς Καισαριανῆς, πού ἔχει χαρακτηριστεῖ «Αἰσθητικὸ Δάσος», μὲ Προεδρικὸ Διάταγμα τοῦ 1974.

Στὴν ἀναδασωτικὴ αὐτὴ προσπάθεια βοήθησαν κατὰ καιροὺς καὶ ὅλα τὰ Φυσιολατρικὰ Σωματεῖα, καθὼς καὶ ἡ Διεύθυνση Ἀναδασώσεως τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας.

Στὴν περιοχὴ τῆς Μονῆς Καισαριανῆς ὑπάρχει καὶ τὸ Πειραματικὸ Κέντρο Ἑλληνικῆς Χλωρίδας (τὸ πρῶτο φυτώριο, τῆς Δασικῆς Ὑπηρεσίας, δημιουργήθηκε τὸ 1910), πού εἶναι ἓνας βοτανικὸς κήπος μὲ διάφορα ἑλληνικὰ ἀγριολούλουδα καὶ θάμνους.

Τὰ τελευταῖα χρόνια ἔχει ἀρχίσει νὰ οἰκοπεδοποιῆται σέ ἐπικίνδυνο βαθμὸ ὅλη ἡ ΒΔ πλευρὰ τοῦ Ὑμηττοῦ ἀπὸ Ἀγία Παρασκευὴ μέχρι Παπάγου, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν καταστροφὴ χιλιάδων πεύκων.

Σχετικὰ δημοσιεύματα υπάρχουν στὸ περιοδικὸ «Τό βουνό» Σεπτεμβρίου 1945, ἄρθρο τοῦ Ἀ. Στεφάνου μὲ τίτλο «Πένθιμες σελίδες ἀπὸ τὸ πράσινο τῆς Ἀττικῆς», τὴν ἐφημερίδα «Ριζοσπάστης» τῆς 28-2-1979, καὶ στὰ περιοδικὰ «Ταξιδεύοντας» Ὀκτωβρίου 1980 καὶ «Φύση καὶ Ζωή» τεύχος 45 - Χειμῶνας 1982.

ΣΠΗΛΑΙΑ-ΒΑΡΑΘΡΑ: Ὁ Ὑμηττός ἔχει πάρα πολλὰ σπήλαια καὶ βάραθρα, μὲ πιὸ ἐνδιαφέροντα τὰ παρακάτω (ἀπὸ Β πρὸς Ν): Στὸ χάρτη σημειώνονται μὲ τὸν αὐξαντὰ ἀριθμὸ τοῦ βιβλίου καὶ μὲ τὴν ἔνδειξη Σ ἢ Β ἂν εἶναι σπήλαιο ἢ βάραθρο π.χ. Σ1, Β2 κ.τ.λ.

1. Λεονταρίου σπήλαιο (ΑΣΜ 91). Βρίσκεται σέ ὕψος 540 μ. περίπου, ΒΑ-Α τῆς κορυφῆς 693 μ. τοῦ ὕψωματος Κορακοβούνι τοῦ Ὑμηττοῦ καὶ σέ ἀπόσταση 500 μ. ἀπὸ αὐτὴν. Ἀπὸ τὸ διάσελο μεταξὺ τῶν δύο κορυφῶν 728 μ. καὶ 693 μ., σηματοδεδεμένο μονοπάτι ὁδηγεῖ στὴν μικρὴ εἴσοδο τῆς σπηλιάς στὴν ρίζα ἐνός βράχου ἀνάμεσα στίς πολλὲς ἀγριελιές τῆς περιοχῆς.

Τὸ σπήλαιο ἔχει ὕψος γύρω στὰ 10 μ., μῆκος

(βάθος) 50 μ. καὶ πλάτος 20 μ., παρουσιάζει δὲ δύο μεγάλες σταλαγματικὲς σειρές καθὼς καὶ ἓναν ὀμπρελοειδῆ σχηματισμὸ ἀπὸ τοὺς λίγους στὸν ἑλληνικὸ χῶρο.

Ἐχει πάρει τὴν ὀνομασίαν Λεοντάρη, σύμφωνα μὲ ἓναν παλιὸ θρύλο, ἀπὸ ἓνα φοβερὸ λιοντάρη πού ἔμενε στὴν σπηλιά καὶ προξενοῦσε μεγάλες καταστροφές στίς γύρω περιοχές. Τὸ λιοντάρη αὐτό, σύμφωνα πάντα μὲ τὸν θρύλο, τὸ σκότωσε ὁ Ἅγιος Νικόλαος καὶ τὸ μαρμάρωσε μπροστὰ στὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγίου Νικολάου τῆς Κάντζας. Ἐνα τεράστιο (1,40x0,70μ. καὶ ὕψος 1,50 μ.) μαρμάρينو ἄγαλμα λεονταριοῦ (πιθανῶς τοῦ 6ου π.Χ. αἰῶνος), βρίσκεται σήμερα μπροστὰ στὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγίου Νικολάου, δίπλα στὸ μεγάλο σταθμὸ τῆς ΔΕΗ (στάση Καμπά-Κάντζα), στὴν θέση πού ἦταν γιὰ πολλὲς ἑκατονταετηρίδες θαμμένο (ἀπὸ τὸ 1966 μέχρι καὶ τὸ 1969 ἦταν στὸ προαύλιο τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν).

Ἀνάλυση τοῦ θρύλου τοῦ Λεονταριοῦ κάνουν ὁ Δ. Καμπούρογλου στὸ βιβλίο του «Ὁ Ἀναδρομάρχης τῆς Ἀττικῆς» σελίδες 51-52 - Ἀθήνα 1920 καὶ ὁ Κ. Ρωμαῖος στὸ λαογραφικὸ βιβλίο του «Τὸ Ἀθάνατο Νερό» σελ. 170-173 - Ἀθῆναι 1973, στὸ κεφάλαιο «Τὸ Λεοντάρη τοῦ Ὑμηττοῦ». Ὑπάρχει ἀκόμα καὶ τὸ βιβλίο «Τὸ Λεοντάρη τῆς Κάντζας Ἀττικῆς» τοῦ Χρ. Ἐνισλίδου (Στρατοκόπου), Ἀθῆναι 1973, ὅπου ἐξετάζεται τὸ Λεοντάρη καὶ ἡ περιοχὴ του ἀπὸ ἀρχαιολογικὴ-ἱστορικὴ ἀποψη.

Τὸ σπήλαιο τοῦ Λεονταριοῦ περιγράφεται ἀναλυτικὰ στὸ Δελτίο τῆς Ἑλληνικῆς Σπηλαιολογικῆς Ἑταιρείας (ΕΣΕ) τεύχος 1 τοῦ 1979 (ἄρθρο Λ. Χατζηλαζαρίδη μὲ τίτλο «Καρστικά φαινόμενα τοῦ Κορακοβουνίου Ὑμηττοῦ».

2. Κορακοβουνίου βάραθρο (ΑΣΜ 492). Βρίσκεται σέ ὕψος 750 μ. περίπου, ΝΔ τῆς κορυφῆς 693 μ. τοῦ ὕψωματος Κορακοβούνι τοῦ Ὑμηττοῦ καὶ σέ ἀπόσταση 350 μ. ἀπὸ αὐτὴν. Ἐχει σχεδόν κατακόρυφο βάθος 29 μ. Ἀναφέρεται στὸ Δελτίο τῆς ΕΣΕ τεύχος 1 τοῦ 1979.

3. Κορακοβουνίου σπήλαιο (ΑΣΜ 6573). Βρίσκεται σέ ὕψος 650 μ. περίπου, Ν-ΝΔ τῆς κορυφῆς 728 μ. τοῦ ὕψωματος Κορακοβούνι τοῦ Ὑμηττοῦ καὶ στὴν βορινὴ πλευρὰ τῆς πρώτης βράχινης κορφούλας πού βρίσκουμε, μετὰ τὸ διάσελο Ἀστερίου καὶ τὸ κτίριο τοῦ ΟΤΕ πηγαινόντας γιὰ τὴν κορυφὴ 728 μ.

Εἶναι μία ἀπλὴ σπηλιά 5x5 μ. χωρὶς τίποτε τὸ ἰδιαίτερο. Ἀναφέρεται στὸ Δελτίο τῆς ΕΣΕ τεύχος 1 τοῦ 1979.

4. **Ήστεριου μεγάλο βάραθρο** (ΑΣΜ 28). Βρίσκεται σε ύψος 480 μ., βόρεια της Μονής Ήστεριου του Ύμντιου και σε απόσταση 500 μ. (εὐθεία γραμμή) από αυτήν. Ο τελευταίος πρίν την Μονή χωματόδρομος (ἀριστερά ἀνεβαίνοντας) περνᾷ 80 μ. δεξιά από τό βάραθρο, πού βρίσκεται ἀκριβῶς στό πρῶτο ἀντέρεισμα, μετά την δεύτερη μικρορεματιά (650 μ., ἀπό τόν κύριο δρόμο της Μονής), καί ἀπό τό ὁποῖο πρωτοβλέπουμε στά δεξιά μας (ἀνατολικά) τό διάσελο τοῦ Ήστεριου (ΟΤΕ).

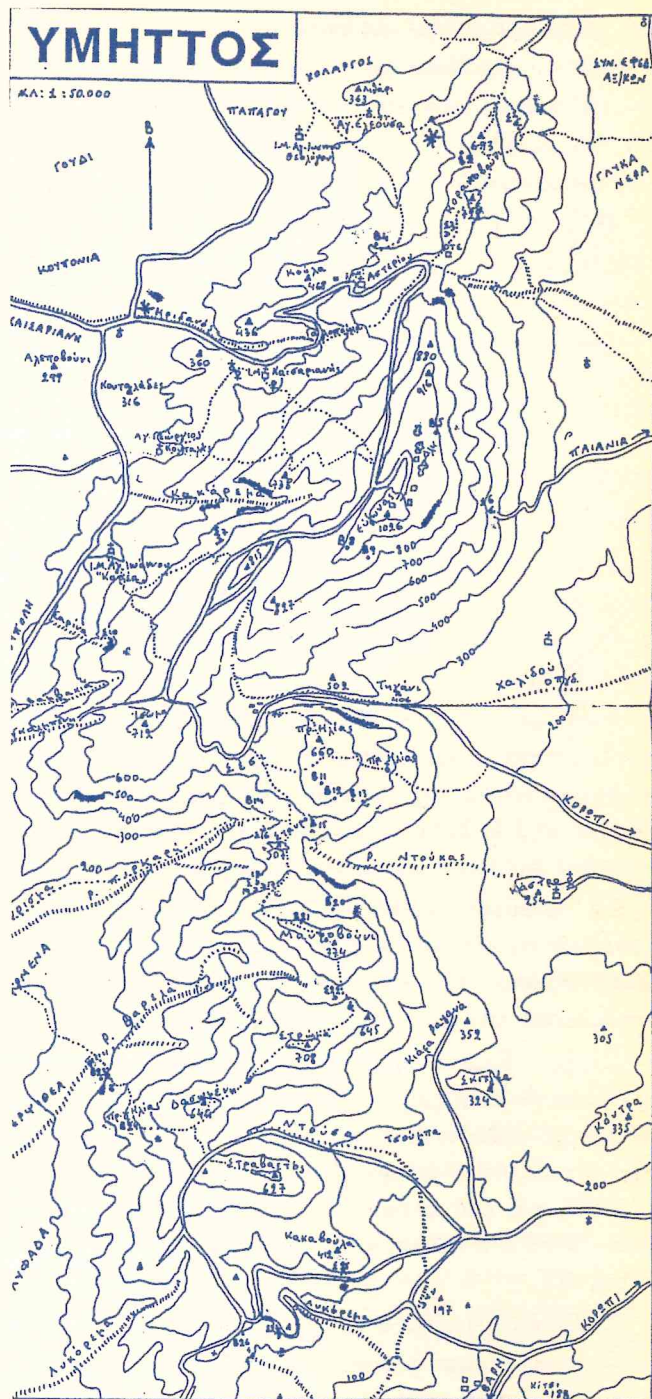
Ἡ εἰσοδός του εἶναι ἕνα ἀνοιγμα 1,50x0,50 μ. Τό βάραθρο ἀποτελεῖται ἀπό τρεῖς θαλάμους, τόν ἕνα κάτω ἀπό τόν ἄλλο, πού συγκοινωνοῦν μεταξύ τους μέ πολύ στενά ἀνοίγματα. Ἔχει κατακόρυφο βάθος 20 μ. καί συνολικό 73 μ. Ο πρῶτος καί μεγαλύτερος θάλαμος (30 μ. x 6 μ.) ἐξερευνήθηκε τό 1938. Ἡ πλήρης ἐξερεύνηση τοῦ βάραθρου ἐγίνε στίς 21-11-1943 καί 19-12-1943.

Στό βάθος τοῦ τρίτου θαλάμου βρέθηκαν, σέ τάξη, δύο ἀνθρώπινοι σκελετοί (νέου καί νέας) ἡλικίας 100 ἐτῶν τουλάχιστον, χωρίς νά ἔχῃ δοθῇ κάποια ἱκανοποιητική ἐξήγηση γιά τό πῶς βρέθηκαν ἐκεῖ, ἀφοῦ γιά νά φθάσῃ κάποιος στό βάθος τῶν 73 μ. θεωρεῖται σπηλαιολογικός ἄθλος. Τό πιθανότερο εἶναι ὅτι ἀπό κάποια ἄλλη εἰσοδο, πού μετά ἐκλείσει, τοποθέτησαν τούς δύο νέους (ἀφοῦ εἶχαν πεθάνει) γιά νά διατηρηθοῦν ὅσο τό δυνατό περισσότερο τά σώματά τους, ὅπως συνηθίζοταν αὐτό ἐπὶ αἰῶνες σέ σπηλιές τοῦ Ύμντιου, καί γραφόταν μάλιστα σάν ἐντολή στίς διαθῆκες πολλῶν (ἐφημερίδα «Καθημερινή» τῆς 28-8-1949 ἄρθρο τοῦ Κ. Μπίρη γιά τόν Ἑβλιά Τσελεμπί).

Περιγραφές τοῦ μεγάλου βαράθρου τοῦ Ήστεριου ἔχουν δημοσιευθῇ στό περιοδικό «Υπαίθρο» τόν Νοέμβριο τοῦ 1938 (ἄρθρο Δ. Παπαδημου), στήν ἐφημερίδα «Ἔθνος» τῆς 30-12-1938, στίς ἐπετηρίδες τοῦ ΕΟΣ «Τό Βουνό» ἔτους 1946 σελίδες 120-122 καί 1947-48 σελίδες 57-58 (ἄρθρα Π. Μπρούσαλη), καθώς καί στό Δελτίο τῆς ΕΣΕ, τεῦχος 1 τοῦ 1979 (ἄρθρο Λ. Χατζηλαζαρίδη -πού τό ἀναφέρει μέ λάθος ΑΣΜ 157).

5. **Κορυφογραμμῆς Ύμντιου βάραθρο** (ΑΣΜ 299). Βρίσκεται σέ ὕψος 900 μ. περίπου ΒΑ τῆς κορυφῆς Εὐζωνας, κοντά στήν τοποθεσία Γούπατα (δολίνες) καί στήν θέση Σπιθάρι, πάνω ἀπό τά χαρακτηριστικά κατακόρυφα βράχια τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς.

Ἔχει κατακόρυφο βάθος 22 μ., συνολικό 64 μ. καί ἀποτελεῖται ἀπό δύο μεγάλους καί ἀρκετά ἀνώμαλους θαλάμους, πού ὁ ἕνας, ἡ μεγάλη σάλα, εἶναι διαστάσεων 20x12 μ. καί ἔχει ἀρκετά μεγάλους σταλαγμίτες. Πρωτοεξερευνήθηκε στίς 15-12-1935 καί μία μικρή περιγραφή του δημοσιεύθηκε στήν ἐπετηρίδα τοῦ ΕΟΣ «Τό Βουνό» ἔτους 1946 σελίδα 124.

1. Λεονταρίου Σπήλαιο, 2. Κορακοβουνίου βάραθρο, 3. Κορακοβουνίου Σπήλαιο, 4. Ἀστερίου μεγάλο βάραθρο, 5. Κορυφογραμμῆς Ύμντιου βάραθρο, 6. Κουτούκι σπήλαιο, 7. Γιδοσπηλιά, 8. Πύργου μεγάλο βάραθρο, 9. Πύργου μικρό βάραθρο, 10. Μπίμπεση σπήλαιο (Τρύπος βράχος), 11. Προφήτη Ἡλία βάραθρο, 12. Προφήτη Ἡλία σπήλαιο, 13. Προφήτη Ἡλία σχίσμα-βάραθρο, 14. Θρακιά Σταυροῦ, 15. Σταυροῦ μικρό βάραθρο, 16. Νταβέλη Σταυροῦ σπήλαιο, 18. Μαυροβουνίου στοργυλῆ σπηλιά, 19. Τρύπια σπηλιά-Φυσική γέφυρα, 20. Μαυροβουνίου μεγάλο βάραθρο, 21. Μαυροβουνίου μικρό βάραθρο, 22. Μπτρομάρα σπήλαιο, 23. Προφήτη Ἡλία σπήλαιο-βάραθρο 1, 24. Προφήτη Ἡλία σπήλαιο-βάραθρο 2, 25. Κακοβούλας σπήλαιο, 26. Θρακιά συκιᾶς Βάρης, 27. Νυμφολήπτου σπήλαιο. σ

Τήν ὑπαρξήν τοῦ βαράθρου ἀναφέρει ὁ Ἱ. Σαρρῆς στό περιοδικό «Ἐκδρομικά» τόν Νοέμβριο τοῦ 1933 σέ ἕνα ἄρθρο του με τίτλο «Εἰς τήν κορυφήν τοῦ Ύμντιου ἀπό τό Λιόπεσι».

Τό βάραθρο ἐξερευνήθηκε πληρέστερα στίς 28-2-1954 καί περιγράφεται ἀναλυτικά στό περιοδικό «ΠΑΝ» Ἀπρίλιος-Μάιος 1954 (ἄρθρο Ἱ. Πετρόχειλου).

6. **Κουτούκι σπήλαιο** (ΑΣΜ 88). Βρίσκεται στήν ἀνατολική πλευρά τοῦ Ύμντιου, σέ ὕψος 520 μ., ΝΑ ἀπό τά χαρακτηριστικά στεφάνια τῆς κορυφῆς Εὐζωνας καί ἀπέχει 4 κιλ. (ἀσφαλτος) ἀπό τήν Παιανία. Εἶναι τό ὠραιότερο καί πῶς φαντασμαγορικό, ἀπό ἄποψη ἐσωτερικοῦ διάκοσμου, σπήλαιο τῆς Ἀττικῆς.

Ἡ πρώτη «ἐπίσημη» κατάβαση στό σπηλαιοβάραθρο ἐγίνε στίς 2-2-1928 ἀπό τόν Δημ. Χατζόπουλο, δημοσιογράφο καί πεζοπόρο τῆς ἐποχῆς, ὀνομαζόμενο «Ἀττικός» ὁ ὁποῖος στήν περιγραφή τῆς καταβάσεώς του, πού ἔκανε στόν «Ἑλληνικό Ταχυδρόμο» τῆς 10-2-1928, ἀναφέρει ὅτι τό βάραθρο ἦταν γνωστό στούς βοσκούς καί τούς θησαυροθῆρες τῆς περιοχῆς, οἱ ὁποῖοι εἶχαν κατέβει σέ αὐτό.

Τό σπήλαιο στήν ἀρχή πῆρε τήν ὀνομασία «Ἀττικός», ἀλλά ἀργότερα ὀνομάστηκε Κουτούκι ἀπό τήν ὁμώνυμη τοποθεσία πού βρίσκεται.

Στίς 12-11-1933 ὁ Ἡ. Νικόπουλος καί Γ. Σοῦτσος τοῦ ΕΟΣ Ἀθηνῶν κατέβηκαν στό σπηλαιοβάραθρο καί μία ἐβδομάδα ἀργότερα ὁλόκληρη ὁμάδα τοῦ ΕΟΣ μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ἱ. Σαρρῆ κατέβηκε στό βάραθρο καί ἔκανε τήν πρώτη συστηματική ἐξερεύνηση καί χαρτογράφησή του.

Βασικοί μελετητές τοῦ σπηλαίου θεωροῦνται καί ὁ Ἱ. καί Ἀ. Πετροχειλίου. Ἡ πραγματική εἰσοδός του ἔχει κατακόρυφο βάθος 38 μ. καί εἶναι λίγο πῶς πάνω ἀπό τήν σημερινή τεχνητή εἰσοδο-διάδρομο μήκους 19 μ., πού ὁδηγεῖ στό ἐσωτερικό του, πού εἶναι ἕνας τεράστιος ἀνώματος θάλαμος μέ διαστάσεις 60x20x15 μ. περίπου, πού χωρίζεται σέ τμήματα ἀπό κολώνες καί σταλακτιτικά παραπετάσματα.

Ἡ ἐσωτερική διευθέτηση τοῦ σπηλαίου, πού ἔχει τουριστική διαδρομή 300 μ., ἐγίνε ἀπό τούς σπηλαιολόγους Ἀ. Πετροχειλίου καί Ἱ. Ἰωάννου, ὁ δέ τεχνητός φωτισμός του θεωρεῖται ἀπό τούς καλύτερους τοῦ κόσμου.

Στούς διαφόρους σταλακτιτικούς καί σταλαγματικούς σχηματισμούς τοῦ σπηλαίου ἔχουν δοθῇ διάφορα ὀνόματα, ὅπως ἡλιόλουστο δάσος, ὀλυμπιακή δάδα, λευκός καταρράκτης, πλατεία ὀνείρων, αἶθουσα κοραλλίων, βωμός κ.τ.λ.

Σήμερα τό σπήλαιο ἀνήκει στόν ΕΟΤ καί μπορεῖ νά τό ἐπισκεφθῇ ὁποιοσδήποτε. Γιά πληροφορίες τηλεφῶνε σπηλαίου 6642910.

Βιβλιογραφία: Ἐφημερίδα «Ἑλληνικός Ταχυδρόμος» τῆς 10-2-1928 (ἄρθρο Δ. Χατζόπουλου), περιοδικό «Ἐκδρομικά» Νοέμβριος 1933 (ἄρθρο Ἱ. Σαρρῆ) καί Δεκέμβριος 1933, περιοδικό «Τό βουνό» Ἰανουάριος 1934 (ἄρθρο Ἱ. Σαρρῆ) καί Μάρτιος 1935, περιοδικό «Υπαίθρο» Μάρτιος 1938 (ἄρθρο Δ. Παπαδήμου), περιοδικό «ΠΑΝ» Ἰανουάριος-Φεβρουάριος 1950 (ἄρθρο Κ. Ρωμαίου), περιοδικό «Ἀττικός» Δεκέμβριος 1950 (ἄρθρο Δ. Οἰκονομίδη), Δελτίο ΕΣΕ τόμος 3, 1955-56 σελίδες 20-32 (ἄρθρο Ἱ. Πετρόχειλου), περιοδικό «Περιγητική» Ἰούνιος 1962 (ἄρθρο Ἱ. Ἰωάννου), Δελτίο ΕΣΕ τεῦχη 7-8 ἔτους 1962 (ἄρθρο Ἱ. Ζερβουδάκη), περιοδικό «Φυσιολάτρης» Μάρτιος 1967, περιοδικό «Ἐπικάιρα» ἔτος 1969 (ἀπό σειρά ἄθρων τῆς Ἀλ. Πετροχειλίου «Τά σπήλαια τῆς Ἀττικῆς»), βιβλίο «Σπήλαιο Κουτούκι» τοῦ Ἱ. Ἰωάννου 1971, Δελτίο ΕΣΕ τεῦχος 1 τοῦ 1977 (ἄρθρο Σ. Λέκκα) καί περιοδικό «Ταξιδεύοντας» Νοέμβριος 1979.

7. **Γιδοσπηλιά** (ΑΣΜ 153). Βρίσκεται Α-ΒΑ τῆς Μονῆς Καρέα τοῦ Ύμντιου, σέ ὕψ. 690 μ. καί 900 μ. (εὐθεία) δυτικά τοῦ αὐχένα πού συνδέει τό Κακόρεμα μέ τό ρέμα τῆς Χαλιδούς. Ἡ εἰσοδός της, πού εἶναι στήν ἀρχή ρεματιᾶς τοῦ Κακορέματος «βλέπει» κατ' εὐθείαν τήν Ἀκρόπολη. Τό σπήλαιο, πού παλαιότερα ἦταν στάνη, ἔχει διαστάσεις 14x7x4 μ. καί στήν ὀροφή του ὑπάρχει λίγη σταλακτιτική ὕλη. Ἀναφέρεται ἀπό τόν Ἱ. Σαρρῆ στό περιοδικό «Τό βουνό» τόν Ἰούνιο 1935 σελίδα 162.

8. **Πύργου μεγάλο βάραθρο** (ΑΣΜ 19). Βρίσκεται στήν ΝΔ ράχη τῆς κορυφῆς Εὐζωνας τοῦ Ύμντιου, σέ ὕψ. 930 μ. περίπου καί σέ ἀπόσταση 700 μ. ΝΔ ἀπό τήν κορυφή, κοντά στά ἐρείπια παλαιοῦ κτίσματος, σέ μία χαρακτηριστική καθίζηση τοῦ ἐδάφους (διάκλαση).

Εἶναι τό βαθύτερο βάραθρο τῆς Ἀττικῆς μέ συνολικό βάθος 138 μ. Ἡ εἰσοδός του εἶναι μία δυσεύρετη σχισμή 40x70 ἐκ., πού εἶχε κλειστή παλαιότερα μέ μία μεγάλη πλάκα ἀπό τήν ΕΣΕ. Τό βάραθρο ἀποτελεῖται ἀπό τρεῖς κατακόρυφους θαλάμους καί ἀρκετά πατάρια, τά δέ τοιχώματά του ἔχουν μερικούς σταλακτιτικούς σχηματισμούς.

Ἐξερευνήθηκε τελικά τήν 19-9-1948 ἀπό μικτή σπηλαιολογική ὁμάδα τοῦ ΕΟΣ καί τοῦ Πανός (Ἱ. καί Ἀ. Πετροχειλίου, Γ. Μιχαηλίδης, Ν. Δαμίας, Π. Μισιριάν, Ἀ. Πάγκαλος καί ἄλλοι) καί μετά ἀπό 4 προηγούμενες ἀνεπιτυχεῖς προσπάθειες. Περιγράφεται ἀναλυτικά στήν ἐφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ τῆς 5-10-1948.

9. **Πύργου μικρό βάραθρο** (ΑΣΜ 20). Βρίσκεται σέ ὕψ. 850 μ. περίπου καί στήν κατηφορική, πρὸς τά Μεσόγεια, ἀνατολική πλευρά τῆς ΝΔ ράχης τῆς κορυφῆς Εὐζωνας τοῦ Ύμντιου. Ἡ εἰσοδός του εἶναι μία στενή σχισμή σέ ἕνα χαρακτηριστικό μικρό βύθισμα τῆς περιοχῆς. Ἔχει σχεδόν κατακόρυφο βάθος 60 μ.

Τήν Γιδσοπηλιά καί τά δύο βάραθρα τοῦ «Πύργου» περιγράφει ὁ Ἱ. Πετρόχειλος σέ ἓνα, ἀρκετά ἀσαφές ὡς πρὸς τήν ἀκριβή θέσιν τῶν ἀναφερομένων σπηλαίων, φυλλάδιο (ἐκδοση 1592;) μέ τίτλο «Σπηλαιολογικά ἐρευναι στήν ΝΑ ἀπό τό Κακόρεμα Ράχη τοῦ Ὑμηττοῦ».

Στό φυλλάδιο αὐτό περιγράφονται καί μερικά ἀκόμα σχίσματα καί διακλάσεις τῆς περιοχῆς. Τά περισσότερα ὅμως ἴσως ἔχουν κλείσει ἀπό τήν διάνοισιν τῶν ὀρεινῶν δρόμων πού διασχίζουν τόν βόρειο Ὑμηττό, καθὼς καί ἀπό τίς ἐργασίες γιά τήν ἀναδάσωση τῆς περιοχῆς.

10. Μπίμπηση σπήλαιο: Βρίσκεται σέ ὑψ. 550 μ. περίπου στὸν δυτικὸ Ὑμηττό, στήν ἀρχή τῆς καράδρας Σαρίνα, στήν τοποθεσία Τρύπιος Βράχος. Ἡ σπηλιά πῆρε τήν ὀνομασία ἀπὸ κάποιον Μπίμπηση, πού τήν χρησιμοποίησε γιά κρησφύγετο.

Ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο θαλάμους διαστάσεων 18x5 μ. καί 12x5 μ. ἀντίστοιχα καί μέ ὑψηλὴ γύρω στά 3-5 μ. Τίς δύο αἰθούσες τίς χωρίζει ἓνας τοῖχος, στὸν ὁποῖο παλαιότερα ὑπῆρχαν σταλακτιτικοὶ σχηματισμοί καί πού σήμερα ἔχουν καταστραφεῖ.

Τό σπήλαιο πού εἶναι ὁρατό ἀπὸ μεγάλη ἀπόσταση καί δεσπόζει ὅλης τῆς γύρω περιοχῆς δέν παρουσιάζει σήμερα κανένα ἐνδιαφέρον.

11. Προφήτη Ἡλία βάραθρο (ΑΣΜ 341). Βρίσκεται σέ ὑψ. 560 μ., Β-ΒΑ ἀπὸ τό διάσελο Σταυρός (ὑψ. 454 μ.), πού ἐνώνει τὸν βόρειο μέ τὸν νότιο Ὑμηττό, καί σέ ἀπόσταση περίπου 280 μ. νότια

Εἰσοδος σπηλιάς Προφήτη Ἡλία

τῆς κορυφῆς Προφήτης Ἡλίας, στήν ἄκρη τῆς συστάδος τῶν πεύκων. Ἔχει κατακόρυφο βάθος 26 μ. καί ἐξερευνήθηκε τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1947. Τό βάραθρο περιγράφεται στήν ἐπετηρίδα τοῦ ΕὐΣ «Τό βουνό» ἔτους 1947-48 (σελίδες 51-53).

12. Προφήτη Ἡλία σπήλαιο (ΑΣΜ 342). Βρίσκεται σέ ὑψ. 600 μ., Ν-ΝΑ τῆς κορυφῆς Προφήτης Ἡλίας τοῦ Ὑμηττοῦ καί ΒΑ ἀπὸ τό διάσελο Σταυρός, σέ ἀπόσταση περίπου 600 μ. πάνω ἀπὸ χαρακτηριστικά βράχια. Εἶναι πολυδαίδαλο, μέ ὑψηλὴ ἀπὸ 0,80 ἕως 2,50 μ. καί ἐξερευνήθηκε στίς 24-8-1947 ἀπὸ τήν σπηλαιολογικὴ ὁμάδα τοῦ ΕὐΣ Ἀθηνῶν. Περιγράφεται στήν ἐπετηρίδα τοῦ ΕὐΣ «Τό βουνό» ἔτους 1947-48 (σελίδες 49-50).

13. Προφήτη Ἡλία σχίσμα-βάραθρο. Βρίσκεται σέ ὑψ. 560 μ. περίπου, ΝΔ τῆς κορυφῆς Προφήτης Ἡλίας τοῦ Ὑμηττοῦ καί σὲ μέσο περίπου τῆς ἀποστάσεως διάσελο Σταυρός - ἐκκλησιά Προφήτης Ἡλίας, στήν ρίζα τῶν χαρακτηριστικῶν βράχων. Ἡ εἰσοδος τοῦ βάραθρου εἶναι ἓνα στενὸ καί δυσεὔρετο σχίσμα, πού πέφτει σχεδὸν κατακόρυφα 26 μ. Στό τέλος του συνεχίζει μέ δύο πλάγια στενότατα δαιδαλώδη σχίσματα. Ἡ σπηλαιολογικὴ ὁμάδα τοῦ ΕὐΣ Ἀθηνῶν, πού τό ἐξερεύνησε τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1935, δέν κατόρθωσε νά φθάσῃ σὲ τέλος του.

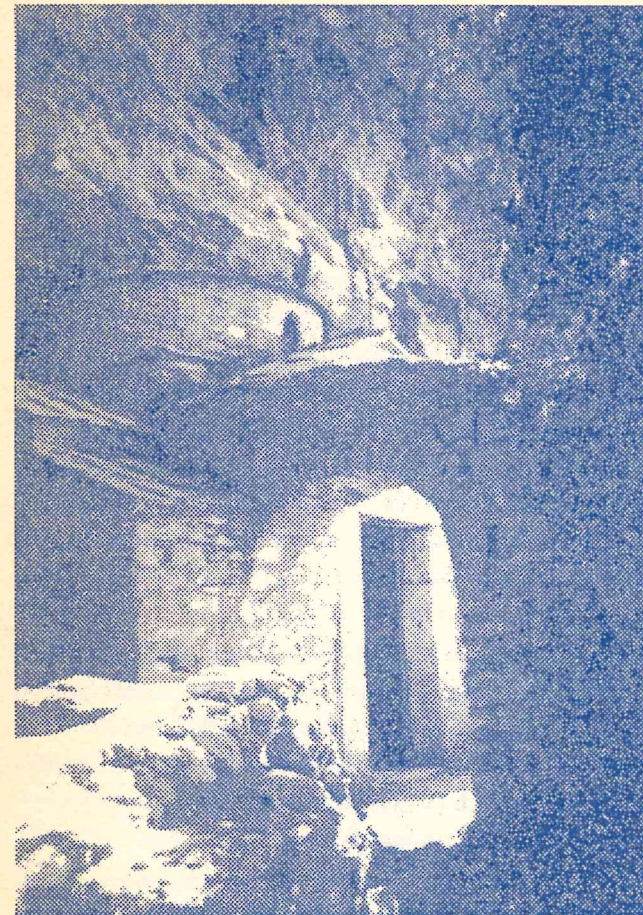
Περιγράφεται στήν ἐπετηρίδα τοῦ ΕὐΣ «Τό βουνό» ἔτους 1946 (σελίδες 104-106).

14. Θρακιά Σταυροῦ (ΑΣΜ 30). Βρίσκεται στὸν Ὑμηττό σέ ὑψ. 400 μ. περίπου, σέ ἀπόσταση 10 λεπτῶν ἀπὸ τό διάσελο Σταυρός καί 80-90 μ. ἀριστερά ἀπὸ τό μονοπάτι πού ἔρχεται ἀπὸ τὰ Σούρμενα (θέση Γύρισμα) καί ἀνεβαίνει μέσα ἀπὸ τήν ρεματιά σὲ Σταυρό, στήν ρίζα βράχου λίγο μετὰ τὰ ἀμφιθεατρικά βράχια τῆς Πιρναρῆς.

Ἔχει μορφή φυσικοῦ πηγαδιοῦ καί τό στόμιό του ἔχει ἑλλειπτικὴ περίμετρο 5-10 μ. Μετὰ ἀπὸ κατακόρυφο βάθος 32 μ., ὑπάρχει καταπορικὸς πλάγιος θάλαμος διαστάσεων 40x45 μ. περίπου. Τό βάραθρο ἔχει συνολικὸ βάθος 50 μ. Ἐξερευνήθηκε τήν 12-11-1939 ἀπὸ τήν σπηλαιολογικὴ ὁμάδα τοῦ ΕὐΣ Ἀθηνῶν καί περιγράφεται στήν ἐπετηρίδα τοῦ ΕὐΣ «Τό βουνό» ἔτους 1946 (σελίδες 114-115). Στό Ἡμερολόγιο τοῦ Ὀδοπορικοῦ Συνδέσμου ἔτους 1925 (σελ. 45) πρωτοαναφέρεται ἡ Θρακιά Σταυροῦ.

Σημείωση: Στό περιοδικὸ «Περιγητική» τοῦ Ἀπριλίου 1965 περιγράφεται ἀπὸ τὸν Ἱ. Ἰωάννου τό βάραθρο Χαβοῦζα Γύρισμα τοῦ Ὑμηττοῦ μέ ΑΣΜ 2985, χωρὶς ὅμως νά προσδιορίζεται ἀκριβῶς ἡ θέση του.

Ἀπὸ τήν μελέτη τῶν διαφορῶν στοιχείων τοῦ βάραθρου, καθὼς καί ἀπὸ τό σχέδιο τομῆς του, βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι πρόκειται γιά τὴν Θρακιά Σταυροῦ. Ἐπὶ τό ἴδιο βάραθρο, ἡ Θρακιά Σταυροῦ, ἔχει δύο ΑΣΜ (30 καί 2985).

Τό ἐκκλησάκι στήν εἰσοδο τῆς Σπηλιάς Νταβέλη

Ὁ συντάκτης τοῦ ἀρθροῦ ὀνομάζει τό διάσελο Σταυρός Γύρισμα. Αὐτὸ εἶναι λάθος, γιατί ἡ θέση Γύρισμα εἶναι πρὶν ἀπὸ τὴν εἰσοδο τῆς ρεματιάς τῆς Πιρναρῆς. Γύρισμα λεγόταν ἡ μεγάλη στροφή, πού ἔκανε στήν τοποθεσία Σούρμενα ὁ παλιὸς δρόμος Ἀθηνῶν - Γλυφάδος - Βουλιαγμένης.

Τό διάσελο Σταυρός (ὑπάρχει ἓνα σιδερένιο σταυρὸς ἐκεῖ) λεγόταν παλαιότερα Πιρναρικός λαιμός κατὰ Lepsius, ἢ ἐπάνω Πιρναρῆ, ἀλλὰ ποτὲ Γύρισμα. Ὑπῆρχε μόνο τό τοπωνύμιο Ἀπογύρισμα λίγο πρὶν τὸν Σταυρό, καί κάτω ἀπὸ τό λεγόμενο «ἀμφιθέατρο» τῆς Πιρναρῆς.

15. Σταυροῦ μικρὸ βάραθρο (ΑΣΜ 17). Βρίσκεται σέ ὑψ. 440 μ., σέ ἀπόσταση 40 μ. ἀπὸ τό διάσελο Σταυρός τοῦ Ὑμηττοῦ, στήν ἀρχή τῆς ρεματιάς τῆς Ντούκας. Ἔχει συνολικὸ βάθος, σχεδὸν κατακόρυφο, 14 μ. πού σὲ τέλος του ἔχει πλάτος 4 μ. Ἐξερευνήθηκε τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1949 καί περιγράφεται σὲ Δελτίο τῆς ΕΣΕ τόμος 1, 1950-52. Γιά πρώτη φορά ἀναφέρεται στήν ἐπετηρίδα τοῦ ΕὐΣ «Τό βουνό» ἔτους 1946 (σελ. 113).

16. Νταβέλη Σταυροῦ σπήλαιο (ΑΣΜ 14). Βρίσκεται σέ ὑψ. 420 μ. καί σέ ἀπόσταση 250 μ. δυτικὰ τοῦ διασέλους Σταυρός, στήν βόρεια πλαγία τοῦ ὑψώματος 507 μ. τοῦ νοτίου Ὑμηττοῦ καί 20 μ. ψηλότερα ἀπὸ τὴν κοίτη τῆς μεγάλης ρεματιάς Πιρναρῆς.

Τό σπήλαιο ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο διακλάσεις καί ἔχει μέγιστο μῆκος 17 μ. καί πλάτος 14 μ. Πῆρε μᾶλλον τὴν ὀνομασία του ἀπὸ τὸν λήσταρχο Νταβέλη καί ἦταν ἴσως ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ κρησφύγετά του. Σέ ἓνα βράχο κοντὰ σὲ σπήλαιο, εἶναι σκαλισμένο τό ὄνομα Νταβέλης. Ὁ χάρτης τῆς ΓΥΣ ἀναφέρει τό ὕψωμα 507 Νταβέλη.

17. Μαυροβουνιοῦ Μεγάλη Σπηλιά (ΑΣΜ 2982). Βρίσκεται σέ ὑψ. 520 μ. περίπου, λίγα λεπτά μετὰ τό ὕψωμα 507 μ. καί δεξιὰ τοῦ μονοπατιοῦ πού ἀπὸ τό διάσελο Σταυρός ὁδηγεῖ σὲ Μαυροβούνι τοῦ Ὑμηττοῦ, δίπλα ἀπὸ τὴν Τρύπια Σπηλιά - Φυσικὴ γέφυρα. Εἶναι ὁρατὴ ἀπὸ μακριά.

Εἶναι μία μεγάλη σέ μέγεθος σπηλιά, χωρὶς τίποτε τό ἰδιαίτερο καί χρησιμοποιεῖται γιά στάνη. Ἔχει θολωτὸ ἄνοιγμα γύρω στά 19x7 μ. καί συνολικὸ βάθος περίπου 30 μ. Περιγράφεται σὲ περιοδικὸ «Περιγητική» τὸν Ὀκτώβριο 1967 (ἄρθρο Ἱ. Ἰωάννου).

19. Τρύπια Σπηλιά - Φυσικὴ γέφυρα Μαυροβουνιοῦ (ΑΣΜ 2981). Βρίσκεται σέ ὑψ. 520 μ. περίπου, λίγα λεπτά μετὰ τό ὕψωμα 507 μ. καί σὲ δεξιὰ τοῦ μονοπατιοῦ, πού ἀπὸ τό διάσελο Σταυρός ὁδηγεῖ σὲ Μαυροβούνι τοῦ Ὑμηττοῦ, δίπλα ἀπὸ τὴν Μεγάλη Σπηλιά καί σὲ χαρακτηριστικὰ βράχια τῆς περιοχῆς. Εἶναι ὁρατὴ καί ἀπὸ τό ρέμα Πιρναρῆ, ἀνεβαίνοντας καί ἀπὸ τὴν κοιλάδα Σέσι. Εἶναι μία ἀπὸ τίς λίγες φυσικὲς γέφυρες, πού ὑπάρχουν στήν Ἑλλάδα.

Τό ἄνοιγμά της στήν βάση εἶναι 10 μ., τό ὕψος της 20 μ. καί ὁ διάδρομος τῆς γέφυρας 5x2 μ. Κάποτε ἦταν μεγάλη σπηλιά 58x20 μ. περίπου, πού γκρεμίστηκε τό πάνω μέρος τῆς ὀροφῆς της, πού ἦταν σέ ὕψος γύρω στά 30 μ. καί ἔτσι ἡ εἰσοδος της ἔγινε μία μεγάλη φυσικὴ πέτρινη γέφυρα. Στά τοιχώματα τοῦ παλίου μεγάλου σπηλαίου ὑπάρχουν 6 μικρὲς σπηλιές.

Ἡ φυσικὴ αὐτὴ γέφυρα περιγράφεται ἀναλυτικὰ ἀπὸ τὸν Ἱ. Ἰωάννου σὲ περιοδικὸ «Περιγητική» τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1965.

20. Μαυροβουνιοῦ μεγάλο βάραθρο ἢ Παρεξήγηση (ΑΣΜ 27). Βρίσκεται σέ ὑψ. 590 μ. στήν βόρεια πλευρά τοῦ Μαυροβουνιοῦ, πολὺ κοντὰ καί σὲ ἀριστερά τοῦ μονοπατιοῦ πού ὁδηγεῖ ἀπὸ τό διάσελο Σταυρός σὲ κορυφὴ Μαυροβούνι τοῦ Ὑμηττοῦ καί 150 μ. περίπου πάνω ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ κάθετα βράχια τῆς Ντούκας.

Ἡ εἰσοδος τοῦ βάραθρου εἶναι ἓνα πολὺ στενὸ καί δυσεὔρετο βαθύτατο σχίσμα. Μετὰ ἀπὸ κατακόρυφο βάθος 53 μ., ἓνα στενὸ πέρασμα, ὁδηγεῖ σὲ ἓνα μεγάλο, ἀρκετὰ καταπορικὸ θάλαμο, πού σὲ τέλος του τό ὕψος τῆς ὀροφῆς του εἶναι 30 μ. Ἔχει

συνολικό βάθος 115 μ. Δεν έχει καθόλου σταλακτι-
τικούς σχηματισμούς.

Ανακαλύφθηκε στις 21-9-1935 και μετά από
συνεχείς επισκέψεις τό 1937-39 ολοκληρώθηκε ή
έξερεύνησή του στις 1 και 2 Ιουνίου 1946 από την
σπηλαιολογική ομάδα του ΕΟΣ 'Αθηνών. Αναλυτική
περιγραφή του βάραθρου Μαυροβουνιού έχει δημο-
σιευθή στην έπετηρίδα του ΕΟΣ «Τό βουνό» έτους
1946 (σελ. 106-113).

21. Μαυροβουνιού μικρό σπηλαιοβάραθρο (ΑΣΜ
330). Βρίσκεται σε ύψ. 710 μ. περίπου ΒΔ της
κορυφής Μαυροβούνι του Ύμντιου, σχεδόν πάνω
στό μονοπάτι πού έρχεται από τό διάσελο Σταυρός.
Αποτελείται από ένα θολωτό ευρύχωρο θάλαμο, του
όποιου ένα κομμάτι της οροφής γκρεμίστηκε και
σχηματίστηκε ή είσοδος του σπηλαίου.

Έχει βάθος 6-7 μ. και από τό στόμιό του βγαίνει
ένα ρεύμα αέρος (όπως και σε πολλά σπηλαιο-
βάραθρα) γι' αυτό και λέγεται και «Τρύπα του αέρα».
αναφέρεται στην έπετηρίδα του ΕΟΣ «Τό βουνό»
έτους 1946 (σελ. 116).

22. Μπτρομάρα σπήλαιο (ΑΣΜ 331). Βρίσκεται
σε ύψ. 580 μ. περίπου, στην βόρεια πλευρά της
κορυφής Στρώμα του Ύμντιου και σε απόσταση 300
μ. Δ-ΝΔ του διασέλου 622 μ. πού χωρίζει τό Μαυ-
ροβούνι από τό Στρώμα. Η είσοδος της σπηλιάς, πού
σήμερα μάλλον έχει σκεπαστεί από την πολύ πυκνή
βλάστηση της περιοχής, είναι μία πολύ στενή σχισ-
μή στο έδαφος, πού αφού καταφορίσει 3-4 μ.
ανοίγεται και σχηματίζει ένα μικρό θάλαμο.

Χρησίμευε γιά κρησφύγετο του Άρβανίτη καπε-
τάνιου Μπτρομάρα. Έξερευνήθηκε
από την σπηλαιολογική ομάδα του
ΕΟΣ 'Αθηνών την 28-1-1934 και
αναφέρεται στο περιοδικό «Τό
βουνό» του 'Απριλίου του 1935.

**23. Προφήτη Ήλία σπηλαιο-
βάραθρο αρ. 1** (ΑΣΜ 3509). Βρί-
σκεται στην Τερψιθέα Άνω Γλυ-
φάδας, σε ύψ. 200 μ. περίπου,
στους πρόποδες του Ύμντιου, και
δεξιά από τό μονοπάτι πού πηγαίνει
στό έξωκλήσι του Προφήτη Ήλία,
λίγο χαμηλότερα από χαρακτηρι-
στικά βράχια. Η είσοδος του σπη-
λαιοβάραθρου είναι ένα άνοιγμα
80x60 εκ. στα έπίπεδα βράχια της
επιφανείας του εδάφους.

Τό σπηλαιοβάραθρο έχει κατα-

κόρυφο βάθος 28 μ. και ό πυθμένας του είναι μία
μεγάλη αίθουσα 49x 21 μ., μέ μέγιστο ύψος 36 μ.
Μία σειρά σταλαγμιτών στο κέντρο του θαλάμου
ύψους μέχρι 12 μ., τό χωρίζει σε δύο σχεδόν τμήμα-
τα. Τά τοιχώματά του είναι καταστόλιστα από
σταλακτιτικά παραπετάσματα και σταλακτίτες
μήκους 6 μ.

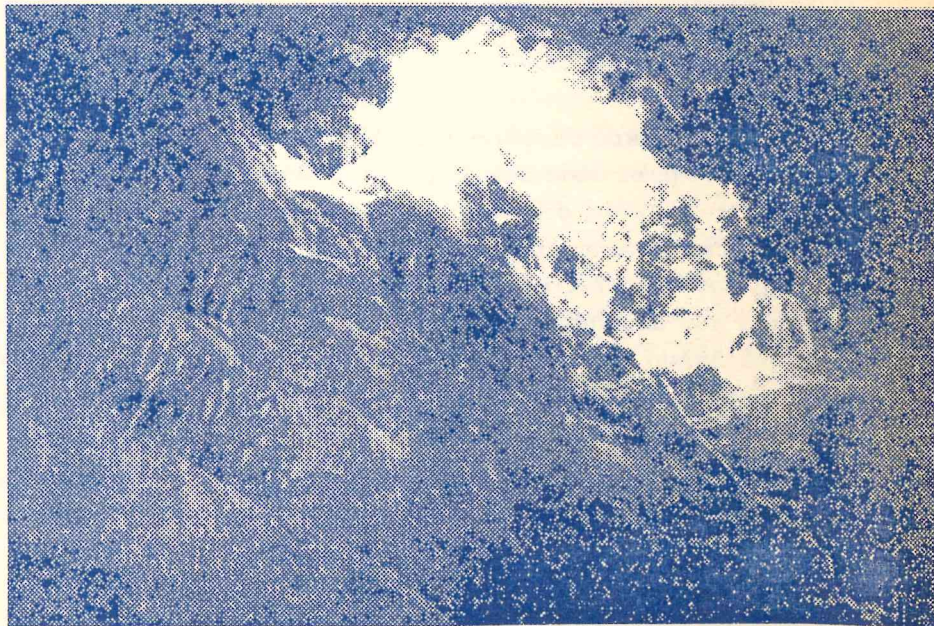
Προσφέρεται γιά τουριστική αξιοποίηση. Περι-
γράφεται αναλυτικά στο περιοδικό «Επίκαιρα» τό
1969 (σε μία σειρά άρθρων της Ά. Πετροχείλου μέ
τίτλο «Τά σπήλαια της Άττικής») και στο Δελτίο της
ΕΣΕ τεύχος 1 του 1970 (άρθρο Ί. Ιωάννου).

24. Προφήτη Ήλία σπηλαιοβάραθρο αρ. 2 (ΑΣΜ
3510). Βρίσκεται στην Τερψιθέα άνω Γλυφάδας σε
ύψ. 365 μ. περίπου, στην δυτική πλευρά της κορυφής
Δασωμένη Ύμντιου, και σε απόσταση 7 μ. ΝΑ από
τό έξωκλήσι του Προφήτη Ήλία.

Η είσοδος του 2,50x1 μ. είναι φραγμένη από
όγκολιθους. Έχει κατακόρυφο βάθος 7,50 μ. και
δεξιά του (νότια) ένα καταφορικό θάλαμο 14x5 μ.
και ύψος μέχρι 6 μ. Στο άριστερό του μέρος υπάρχει
διάδρομος 16x1,50 μ., όπου καταλήγει και ή δεύτε-
ρη είσοδος του σπηλαιοβάραθρου. σ

Στό βάραθρο βρέθηκαν πάρα πολλές εικόνες, πε-
ταμένες από τό διπλανό έρημοκλήσι. Περιγράφεται
αναλυτικά στο Δελτίο της ΕΣΕ τεύχος 1 του 1970
(άρθρο Ί. Ιωάννου).

25. Κακαβούλας ή Κακοβούλας σπήλαιο (ΑΣΜ
102). Βρίσκεται σε ύψ. 280 μ. στην νότιο πλαγιά του
λόφου Κακαβούλα (ύψ. 412 μ.), πού είναι τό ΝΑ άντέ-
ρεια της κορυφής Στραβαετός του Ύμντιου.

Είσοδος σπηλαίου Αρχιδάμου

Η είσοδος του σπηλαίου είναι ένα άνοιγμα στην
επιφάνεια του εδάφους και «βλέπει» (στά νότια) την μέ-
ση ακριβώς του κόλπου της Βάρκιζας. Μία πώση μέ-
ρους της οροφής, πού έξωτερικά εμφανίζεται σαν ένα
βούλιαγμα μέ διάμετρο 8 μ., δημιούργησε δύο
εισόδους.

Τό σπήλαιο αποτελείται από ένα μεγάλο κατα-
φορικό θάλαμο 26x16 μ. περίπου και ύψος γύρω στα
8 μ. και σχεδόν στο κέντρο του ύψώνονται πέντε
μεγάλες σταλακτιτικές κολόνες, πού οι τρεις τους
συγκρατούν τον πεσμένο όγκόλιθο της οροφής. Ένας
δεύτερος θάλαμος 15x3 μ. στο βάθος του σπηλαίου
καταλήγει σε στενό καταφορικό έλικοειδές λαγούμι
(σαλίγκαρο) μήκους 24 μ., πού τελικά καταλήγει σε
ένα μικρό θάλαμο 4x5 μ. και ύψους 2,50 μ. Τό
συνολικό βάθος (ύψομετρικά) του σπηλαίου είναι
33 μ.

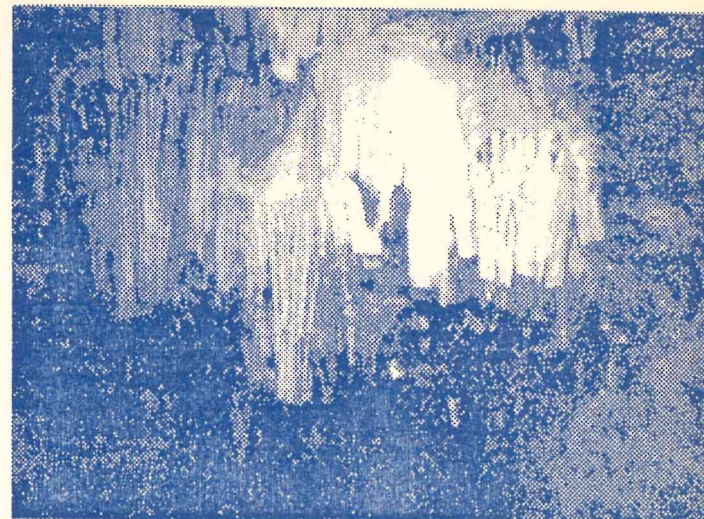
Πρωτοεξερευνήθηκε τό 1933 και περιγράφεται
αναλυτικά στο περιοδικό «Έκδρομικά» τον Αύγ.-
Σεπτ. 1933, καθώς και στην έπετηρίδα του ΕΟΣ «Τό
βουνό» έτους 1947-48 (σελίδες 45-48).

Στό άρθρο των «Έκδρομικών» του Ί. Καψαμπέλη,
ό οποίος έκανε και την πρώτη χαρτογράφηση του,
αναφέρεται ότι τό σπήλαιο ήταν γνωστό στους
χωρικούς σαν Σπηλιά της συκιάς.

26. Θρακιά Συκιάς Βάρης (ΑΣΜ 338). Βρίσκε-
ται σε ύψ. 300 μ. περίπου, στην νότια πλευρά του
οροπεδίου «Κρεβάτι» του Ύμντιου, στην αρχή του
ξερορέματος, πού καταλήγει στην Βάρη, λίγο μετά
από τό νέο νεκροταφείο Βούλας, μέσα σ' ένα τερά-
στιο περιφραγμένο κώρο. Ο δρόμος, πού από την
Άνω Βούλα (θέση Κρεμαστός Λαγός) πηγαίνει στην
στρατιωτική βάση πάνω στο οροπέδιο, περνάει 25 μ.
αριστερά από τό βάραθρο. Είναι σε απόσταση 500 μ.
περίπου ΒΔ του σπηλαίου Νυμφόληπτου, δίπλα στα
μοναδικά πεύκα της περιοχής και πριν την μεγάλη
κολόνα της ΔΕΗ.

Τό βάραθρο είναι ένα φυσικό πηγάδι μέ άνοιγμα
25x21 μ. περίπου, πού ό ανώμαλος πυθμένας του
είναι σε βάθος γύρω στα 20 μ. και έχει διαστάσεις
54x25 μ. Στο τέλος του καταφορικού δαπέδου και
στά πλάγια υπάρχει μία μικρή απόφυση, πού σήμερα
έχει κλείσει από πέτρες και χώματα.

Έχει πάρει την ονομασία Συκιά από την μεγάλη
αγριοσυκιά πού έχει φυτρώσει στον πυθμένα του και
Θρακιά λέγεται τό φυσικό πηγάδι (βάραθρο) στην
Λαυρεωτική και στον Ύμντιό. Στα τοιχώματά του
υπάρχουν δύο μεγάλοι σταλακτιτικοί σχηματισμοί
(καταρράκτες).

Έσωτερικό σπηλαίου Αρχεδαμου

Περιγράφεται αναλυτικά στην έπετηρίδα του ΕΟΣ
«Τό βουνό» έτους 1947-48 (σελ. 37-39) και στο
περιοδ. «Περιγητική» τον Ιούν. 1965 (άρθρο Ί. Ιωάννου).

27. Νυμφόληπτου (ή Αρχέδημου) σπήλαιο (ΑΣΜ
89). Βρίσκεται σε ύψ. 270 μ. στο ΝΑ άντέρειαμα του
οροπεδίου «Κρεβάτι» του Ύμντιου και βόρεια της
Βάρης (5 κιλ. χωματόδρομος από την Σχολή Ευελ-
πίδων), πάνω σε λόφο ύψ. 290 μ. Η καλύτερη
προσπέλαση γιά τό σπήλαιο είναι από την Άνω
Βούλα (θέση Κρεμαστός Λαγός), γιατί απέχει περί-
που 600 μ. από τον δρόμο (από την μεγάλη κολόνα
της ΔΕΗ), πού οδηγεί στην στρατιωτική βάση πάνω
στο οροπέδιο και λίγο μετά τό νέο νεκροταφείο
Βούλας.

Τό σπήλαιο έχει μεγάλη αρχαιολογική άξία, γιατί
είναι ίσως τό μοναδικό στην Ελλάδα πού έχει σκα-
λισμένα αγάλματα (ανάγλυφα) στο έσωτερικό του. Ο
γλύπτης Αρχέδημος από την Θήρα (Θηραίος), έγκα-
ταστάθηκε στο σπήλαιο τον 5ο π.Χ. αιώνα και τό
μετέτρεψε σε τόπο λατρείας κυρίως των Νυμφών
αλλά και του Απόλλωνος και του Πανός.

Σκάλισε πάνω στους σταλακτιτικούς όγκους του
σπηλαίου μία καθισμένη θεότητα, βωμό, θέσεις γιά
διάφορα άναθήματα, άρκετές έπιγραφές, καθώς και
τον έαυτό του να κρατά στο ένα χέρι τό σφυρί και
στο άλλο την σμίλη. Κατά τις έρευνες, πού έκανε ή
Άμερικανική Αρχαιολογική Σχολή Άθηνών τό
1902, βρέθηκαν πάνω από 1.000 πήλινα λυχνάρια
μέ πλούσιο ανάγλυφο διάκοσμο, καθώς και διάφορες
άναθηματικές λίθινες έπιγραφές του 4ου π.Χ. αιώνα (ή
λατρεία των Νυμφών στο σπήλαιο συνεχίστηκε μέχρι τό
150 π.Χ.). Τά περισσότερα εύρήματα βρίσκονται στο
Άρχαιολογικό Μουσείο Άθηνών. Περιγραφή και
ανάλυση των εύρημάτων και των έπιγραφών του
σπηλαίου, έχει δημοσιευθή στο περιοδικό ΠΑΝ τον

Μάρτιο του 1935 καθώς και στο βιβλίο της Έκδοσης Ἀθηνῶν - Παιδαγωγικῆς Ἑλλάδος περιήγησις - Ἀττικά - Σχολ. Ν. Παπακατζί - Ἀθῆναι 1974 (σελ. 399).

Ἡ εἴσοδος τοῦ σπηλαίου εἶναι ἓνα ἄνοιγμα 5x2 μ. στήν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους, ἀπ' ὅπου μισοκεταστραμμένα σκαλοπάτια, λαξευμένα στὸν βράχο ἀπὸ τὸν Ἀρχέδημο, ὁδηγοῦν στὸ ἐσωτερικὸ του, πού εἶναι ἓνας μεγάλος καταπορικὸς θάλαμος μὲ διαστάσεις περίπου 23x26 μ. καὶ ὕψος γύρω στὰ 10 μ. Ἐνας ὀγκώδης σταλακτιτικὸς τοῖχος τὸ χωρίζει σχεδὸν σὲ δύο τμήματα. Στὸ τέλος τοῦ μικρότερου τμήματος ὑπῆρχε μέχρι πρὶν λίγα χρόνια μικρὴ πηγή.

Τὸ σπήλαιο ἔχει λεπτατηθῇ καὶ σκαφτῇ ὁλόκληρο ἀπὸ ἀρχαιοκάπηλους, ὅπως καὶ ὅλα σχεδὸν τὰ σπήλαια τοῦ Ὑμηττοῦ, καὶ γενικὰ τῆς Ἀττικῆς.

Περιγραφές τοῦ σπηλαίου ἔχουν δημοσιευθῇ στὸ περιοδικὸ «Περιγητική» τὸν Ἀπρίλιο 1962 (ἄρθρο Ἰ. Ἰωάννου), στὸ περιοδικὸ «Ἐπίκαιρα» τὸ 1969 (σὲ μία σειρά ἁρθρῶν τῆς Ἀ. Πετροκεῖλου μὲ τίτλο «Τὰ σπήλαια τῆς Ἀττικῆς»), στὸν σπηλαιολογικὸ ὁδηγὸ τῆς Ἑλλάδος πού ἐξέδωσε ἡ ΒΡ τὸ 1972, στήν ἐφημερίδα «Τὸ Βῆμα» τῆς 8-6-1980 καὶ στὸ *Νεώτερον Ἑγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν ΗΛΙΟΥ* τόμος ΙΖ σελ. 517 (τὸ ἀναφέρει στὸ λῆμμα Πάνειον, γιατί κάνει τὸ μεγάλο λάθος νὰ τοποθετῇ τὸ σπήλαιο τοῦ Νυμφόληπτου στὸ βουνὸ Πάνειο ἀντὶ τὸν Ὑμηττό).

Σημείωση: Μερικὰ σπήλαια καὶ βάραιρα ἔχουν καταστραφῇ, εἴτε ἀπὸ τὴν διάνοιξη τῶν ὁρεινῶν δρόμων τοῦ Ὑμηττοῦ, ὅπως π.χ. τὸ μικρὸ βάραιρον Ἀστερίου, εἴτε ἀπὸ τὰ λατομεῖα, ὅπως π.χ. τὸ σπήλαιο τῶν Γλυκῶν Νερῶν (ΑΣΜ 3833), τὸ σπήλαιο τοῦ Ἀγίου Ἰωάννη Καρέα (ΑΣΜ 4485), ἴσως τὸ σπηλαιοβάραιρον Κρητικοῦ (ΑΣΜ 1068) κ.τ.λ.

Ἐπίσης γιὰ μερικὰ σπήλαια τοῦ Ὑμηττοῦ εἶναι τόσο ἀσαφὴς ἡ περιγραφή τους ὥστε στάθηκε ἀδύνατο νὰ προσδιοριστοῦν, ὅπως π.χ. δύο μεγάλα σπήλαια 90 μ. καὶ 45 μ. καθώς καὶ ἓνα βάραιρον 23 μ. πού ἀναφέρονται στὸ Δελτίο τῆς ΕΣΕ τεύχος 5-6 τοῦ 1954.

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ-ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

Ὅλα τὰ μοναστήρια τοῦ Ὑμηττοῦ βρίσκονται στήν δυτικὴ πλευρὰ του καὶ πρὸ ὀνομαστό εἶναι τὸ μοναστήρι τῆς Καισαριανῆς, πού βρίσκεται σὲ ὕψ. 350 μ. καὶ εἶναι ἀφιερῶμένο στὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου. Κτίστηκε (πιθανῶς) τὸν ἐνδέκατο αἰῶνα καὶ ὑπῆρξε ἓνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα καὶ πλουσιότερα μοναστήρια τῆς Ἀττικῆς, καθώς καὶ ἀξιόλογο πνευματικὸ κέντρο.

Ὁ Τούρκος περιηγητὴς τοῦ 17ου αἰῶνος Ἐβλιὰ Τσελεμπί, πού ἐπισκέφθηκε τὸν Ὑμηττό, ἀναφέρει ὅτι εἶχε 300 μοναχοὺς καὶ τὸ ὀνομάζει μοναστήρι

τῆς Κριοκεφαλῆς (Κότσ-μπασί ἢ Κοτζά-μπασί) ἀπὸ τὴν μαρμαρινὴ κεφαλὴ τοῦ κριοῦ, πού εἶχε στήν πλούσια πηγὴ του, καὶ πού ὑπάρχει ἀκόμα καὶ σήμε-ρα, ἀλλὰ ἀρκετὰ φθαρμένῃ. Στὸ πίσω μέρος τῆς πλά-κας μὲ τὸν κριό ὑπῆρχε ἀνάγλυφο μὲ τὴν θεὰ Ρέα ἢ Κυβέλη, καθώς καὶ διάφορες ἐπιγραφές ρωμαϊκῶν χρόνων (περιοδικὸ «ΠΑΝ» Ἰαν.-Φεβρ. 1948 ἄρθρο τοῦ Κ. Μπίρη γιὰ τὸν Ἐβλιὰ Τσελεμπί καὶ βιβλίο «Ξένοι ταξιδιώτες στήν Ἑλλάδα» τοῦ Κ. Σιμόπουλου τόμ. Α, σελ. 596).

Τὸ μοναστήρι διαλύθηκε τὸ 1850 καὶ μέχρι τὸ 1890 χρησιμοποιήθηκε γιὰ παραθερισμὸ πλουσίων ἀθηναϊκῶν οἰκογενειῶν. Ἀργότερα ἐρμώθηκε σχεδὸν ὁλόκληρο καὶ σήμε-ρα ἔχει ἀναστηλωθῇ, μαζί μὲ τὰ βοηθητικὰ κτίσματά του, μὲ τὴν φροντίδα τῆς Φιλοδασικῆς Ἐνώσεως Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας (βιβλίο «Τὸ χρονικὸ τῆς Καισαριανῆς» ἐκδ. Φ.Ε.Α. - Ἀθῆναι 1974).

Γιὰ τὴν ὀνομασία τῆς Μονῆς ὑπάρχουν πολλές ἐκδοχές, ὅπως π.χ. ὅτι πῆρε τὴν ὀνομασία αὐτὴ ἀπὸ τὴν ἔπαυλη τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, ἢ ἀπὸ κάποιον ἡγούμενο Καίσαριον, ἢ ἀπὸ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας, πού μεταφέρθηκε ἀπὸ τὴν Καισάρεια, ἢ ἀπὸ τὴν κόρη ἑνὸς βασιλιᾶ τῆς Ἐλευσίνας, τοῦ Σαίσαρος ἢ ἀπὸ κάποια ἀφιερῶτρια Συριγιανή κ.τ.λ. Τὸ πρὸ πιθανὸ εἶναι ὅτι ἡ λέξη Καισαριανὴ εἶναι κάποιο ἐπίθετο, πού ἔχει δώσει ὁ λαὸς στήν Παναγία (ὁ Ἄγγλος περιηγητὴς Sibthorp τὸ 1795 τὴν ἀναφέρει Στεργιανὴ ἐνῶ ὁ Hamilton, τὸ 1916, Συριανή).

Γιὰ τὴν μονὴ Καισαριανῆς ὑπάρχει πλούσια βιβλιογραφία. Σάν πρὸ χαρακτηριστικὰ βιβλία μποροῦμε νὰ ἀναφέρουμε τοῦ J. Arnott Hamilton «The Church of Kaisariani in Attica» - Aberdeden 1916, τοῦ Α. Παπαγιαννόπουλου - Παλαιοῦ «Καισαριανή» Ἀθῆναι 1940 καὶ 1956 καὶ τῆς Καίτης Ἀργυροπούλου «Mount Hymettus and the Kaisariani Monastery», Ἀθῆναι 1962. Ἀξιόλογα εἶναι καὶ τὰ ἄρθρα τοῦ Δ. Καμπούρογλου στὸ βιβλίο του «Ὁ Ἀναδρομάρχης τῆς Ἀττικῆς» 1920, τοῦ Ἀ. Παναυλῆ στὸ περιοδικὸ «Ἐκδρομικά» τὸν Νοέμβριο τοῦ 1934 καὶ τῆς Πόπης Ζώρα στὸ περιοδικὸ «Ὁ Ἀττικός» Ἰούλιος 1950.

Μετά τὴν Μονὴ Καισαριανῆς καὶ πάνω στὸν δρόμο, πού ὁδηγεῖ στήν κορυφὴ τοῦ Ὑμηττοῦ, σὲ ὕψ. 55 μ., ὑπάρχει τὸ μισοερειπωμένο μοναστήρι τῶν Ἀρχαγγέλων ἢ Ταξιαρχῶν, γνωστὸ σάν Μονὴ Ἀστερίου πού ἱδρύθηκε, πιθανῶς, τὸν πέμπτου αἰῶνα ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο Ἀστέριο. Ἡ ἐκδοχὴ ὅτι τὴν ὀνομασία του τὴν ὀφείλει στὸν Ὅσιο Λουκά ἀπὸ τὸ Στεῖρι τῆς Βοιωτίας (πού ἀπὸ παραφθορὰ ἐγίνε Ἀστέρι), πού μόνασε στήν περιοχή, δὲν φαίνεται πιθανή

γιατί ὁ Ὅσιος Λουκάς καταγόταν ἀπὸ τὴν Αἴγινα καὶ γεννήθηκε στοὺς Δελφούς (παλ. Καστορία) τὸ 896 καὶ μόνασε τὸν περισσότερο καιρὸ στήν Πελοπόννησο καὶ τὴν Βοιωτία ὅπου ἱδρυσε κοντὰ στὸ χωριὸ Στεῖρι τὸ περίφημο ὁμῶνυμο μοναστήρι.

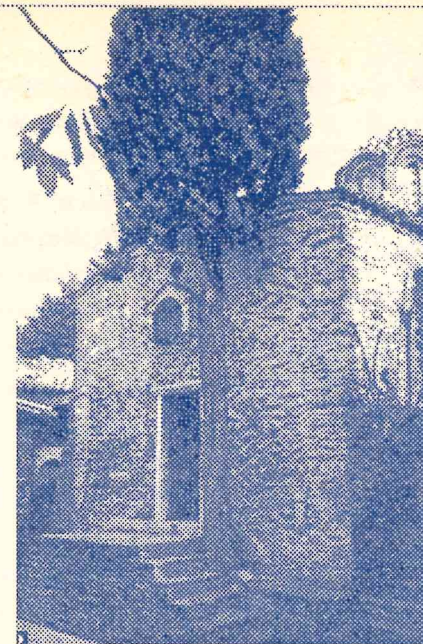
Σχετικὰ ἄρθρα ἔχουν δημοσιευθῇ στὸ περιοδικὸ «Ἀττικός» Αὐγ. 1950, στὸ περιοδικὸ «Ταξι-δεύοντας» Ὀκτώβ. 1978, στὸ περιοδικὸ «Ἱστορία» Φεβρ. 1983 καὶ στίς ἐγκυκλοπαιδεῖες ΥΔΡΙΑ τόμος 11 σελ. 264 καὶ ΗΛΙΟΣ (νέα ἐκδοση) τόμος ΙΓ σελ. 547.

Σὲ ὕψ. 368 μ. βρίσκεται τὸ μοναστήρι τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου τοῦ ἐπονομαζομένου «Καρέα» ἢ Καρέως κατὰ τὰ Σιγίλλια (ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα), στὸν ὁμῶνυμο συνοικισμό, πού πρωτοἱδρύθηκε κατὰ τὸ 1550 ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Ἀθηνῶν, Λαυρέντιο. Ἡ προέλευση τῆς ὀνομασίας Καρέα δὲν εἶναι γνωστὴ, πιθανῶς νὰ εἶναι παραφθορὰ τῆς λέξεως καρυά (καρυδιά) ἢ τῆς λέξεως Καράς (ὑπῆρχε μεγάλο ὁμῶνυμο κτῆμα κοντὰ στήν περιοχή), ἢ τῆς «Καρέας πύλης» τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τὸ 1676 ἡγούμενος τῆς Μονῆς ἦταν ὁ ἱεροφίλος Πέτρος Παπασταμάτης ἀπὸ τὴν Δημητσάνα, ὁ ὀνομαζόμενος Παρθένιος. Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Πετράκη, τὸ 1686, οἱ μοναχοὶ τῆς Μονῆς Καρέα ἐγκαταστάθηκαν σιγά-σιγά στὸ μετόχι τῆς πού ἦταν ἡ Μονὴ τῶν Ἀγίων Ἀσωμάτων Ταξιαρχῶν «Κουκουπούλη» πού ὀνομαζήθηκε ἀπὸ τότε Μονὴ Πετράκη. Μετὰ τὴν ἀνακαίνιση, πού ἐγίνε τὸ 1971 λειτουργεῖ σάν γυναικεῖο μοναστήρι.

Γιὰ τὴν Μονὴ Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου «Καρέα» ἔχει ἐκδοθῇ τὸ 1973 ὁμῶνυμο βιβλίο τοῦ Γ. Λαδᾶ. Περιγράφεται ἐπίσης καὶ στὸ βιβλίο τοῦ Δ. Καμπούρογλου «Ὁ Ἀναδρομάρχης τῆς Ἀττικῆς» 1920, καθώς καὶ στὸ περιοδικὸ «Ἀττικός» τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1950 (ἄρθρο Π. Ζώρα).

Στὰ σύνορα Χολαργοῦ-Παπάγου καὶ σὲ ὕψ. 263 μ. εἶναι τὸ μοναστήρι τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Δὲν εἶναι γνωστὸ τὸ ἔτος ἱδρύσεώς του (ἴσως ἔχει ἱδρυθῇ τὸ 12ο αἰῶνα). Τὸ καθολικὸ του χρονολογεῖται ἀπὸ τὸν 13ο αἰῶνα. Τελευταῖος ἡγούμενος τοῦ μοναστηριοῦ, πρὶν νὰ ἀπορροφηθῇ ἀπὸ τὴν Μονὴ Πετράκη, ἦταν ὁ Γεννάδιος τὸ 1703. Στὸ ἓνα ἄκρο τοῦ περιβόλου του σώζεται ἀμυντικὸς κυ-

Μονὴ Ἀστερίου

λινδρικός πύργος. Ἡ Μονὴ ἀνακαινίστηκε τὸ 1971 καὶ λειτουργεῖ ἀπὸ τότε σάν γυναικεῖο μοναστήρι (περιοδικὸ «Ἀττικός» Σεπτ. 1950 καὶ Δελτίο τῆς Πνευματικῆς Ἑστίας Χολαργοῦ Ἰαν. 1982).

Στὸ βόρειο ἄκρο τοῦ Ὑμηττοῦ, σὲ ὕψ. 331 μ. βρίσκεται τὸ μοναστήρι τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου τοῦ ὀνομαζομένου Κυνηγοῦ, πού ἱδρύθηκε τὸ 1185. Τὴν ὀνομασία του τὴν ὀφείλει, κατὰ μία ἐκδοχὴ, σὲ ἓναν ἡγούμενό του, τὸν Βασίλειο Κυνηγό.

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ σχεδὸν ὑπῆρξε καὶ διδασκαλεῖο, ὅπου διδασκόταν ἡ Φιλοσοφία ὅπως καὶ στὰ μοναστήρια Ἀγίου Ἰωάννου Θεολόγου καὶ Ἀστερίου, μετὰ τὸ κλείσιμο τῶν Φιλοσοφικῶν Σχολῶν τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ κάποιον αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ γεγονὸς πῆρε πιθανότατα καὶ τὴν ὀνομασία Μονὴ τῶν Φιλοσόφων.

Ἐπὶ αἰῶνες τὸ μοναστήρι ἦταν ἐρειπωμένο, ἀλλὰ τὸ 1946 ἀναστηλώθηκε ἀπὸ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία καὶ τὸ 1969 ξαναἱδρύθηκε σάν μετόχι τῆς Μονῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου Κλειστῶν Φυλῆς. Τὸ 1975 ἀνασυστάθηκε σάν γυναικεῖο κοινοβιακὸ μοναστήρι.

Σχετικὰ δημοσιεύματα στὸ περιοδικὸ «Ἑλληνικὸ Ὑπαίθρο» Ἰουλ.-Αὐγ. 1949 στὸ περιοδ. «Ἀττικός» Ὀκτ.-Νοέμβ. 1950, στὸ βιβλίο τοῦ Χρ. Ἐνισλείδου (Στρατοκόπου) «Ἀττικά-Ι» 1955 καὶ στὸ βιβλίο «Τὰ μοναστήρια τῆς Ἑλλάδος» τοῦ Σ. Κοκκίνη 1978.

Στὸ Ὑμηττό ὑπάρχουν καὶ πολλές ἐκκλησίες καὶ ἐρημοκλήσια, ὅπως εἶναι τῆς Ἀγίας Ἐλεούσας, ὕψ. 274 μ., στοὺς πρόποδες τοῦ Κορακοβουνιοῦ, τῆς Ἀναλήψεως ὕψ. 397 μ., τοῦ Ἀγ. Μάρκου (ἐρειπ.) καὶ τῶν Ταξιαρχῶν ὕψ. 371 μ. στήν περιοχή τῆς Μονῆς Καισαριανῆς, τοῦ Ἀγίου Γεωργίου «Κουταλά» ὕψ. 275 μ. μεταξύ τῆς Καισαριανῆς καὶ τοῦ Καρέα, τοῦ Προφ. Ἡλίας ὕψ. 363 μ. στήν Τερψιθέα Γλυφάδας, τοῦ Προφ. Ἡλίας ὕψ. 508 μ. στήν ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ ὁμῶνυμου ὑψώματος, τῆς Ἀγίας Τριάδος, τοῦ Ἀγίου Νεκταρίου κ.τ.λ.

ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ: Στὸν Ὑμηττό ὑπάρχουν οἱ παρακάτω περιοχές, πού χρησιμοποιήθηκαν ἢ χρησιμοποιοῦνται ἀκόμα ἀπὸ τοὺς ἀναρριχητὲς γιὰ τὴν ἐξάσκησή τους στὸ βράχο.

1. Οί απότομοι βράχοι, πού βρίσκονται στο διάσελο, πάνω από την Μονή Άστερίου, απέναντι από τις εγκαταστάσεις του ΟΤΕ και δεξιά του μονοπατιού, πού κατηφορίζει προς την Παιανία. Στίς ὀρθοπλαγιές αυτές έγιναν στίς 29-3-1953 εκπαιδευτικές αναρριχητικές διαδρομές 3ου και 4ου βαθμού δυσκολίας (περιοδ. «Τό βουνό» Μάιος 1953).

2. Ένα συγκρότημα βράχων στο Κακόρεμα με πολλές ενδιαφέρουσες και αριθμημένες διαδρομές. Έκει για πολλά χρόνια, από τις 27 Μαΐου 1956, λειτούργησε σχολή βράχου της ΕΟΦ, του «Πεζοπορικού» και του ΕΟΣ (περιοδ. «Τό βουνό» Ιούλ. 1956 και Ιαν. 1957, περιοδ. «Ο Άγτικός» Απρίλ. 1957 και περιοδ. «Φυσιολατρικοί Όριζοντες» Ιαν.-Μάρτ. 1960).

Σήμερα τά βράχια αυτά έχουν καταστραφεί από τό εκεί λατομείο. Υπάρχουν όμως και άλλες ὀρθοπλαγιές στο Κακόρεμα, αλλά είναι δύσκολη ή προσπέλαση στη βάση τους, εξ αιτίας των εργασιών του λατομείου.

3. Τά χαρακτηριστικά απότομα μικρά βράχια πάνω από την Μονή Καρέα (νότια) και δίπλα από τό μονοπάτι πού οδηγεί στο Σέσι και τόν Προφ. Ήλίας.

Στίς μικρές αυτές ὀρθοπλαγιές λειτούργησε από τις 4 Ιανουαρίου 1953 σχολή βράχου, κυρίως της ΕΟΦ (περιοδ. «Ελληνικό Υπαιθρο» Ιαν.-Μάρτ. 1971 τεύχος 253 σελ. 19).

4. Η τοποθεσία «Τρύπιος Βράχος» στην αρχή της χαράδρας Σαρίνα και στ' αριστερά του δασικού δρόμου του Καρέα - Αγ. Μαρίνας. Στίς ὀρθοπλαγιές πού βρίσκονται αριστερά και δεξιά της εκεί σπηλιάς του Μπίμπεση, λειτούργησε για πολλά χρόνια σχολή βράχου του ΕΟΣ Αθηνών, του ΣΕΟ, της ΕΟΦ και άλλων Συλλόγων (Διημεριώδη Ένημερωτικό Δελτίο ΕΟΣ Αθηνών Μάιος-Ιούνιος 1976 και Ιούλιος-Αύγουστος 1976).

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ-ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ: Η ανάβαση ακριβώς στην κορυφή του Ύμπτου, καθώς και σε ὅλη σχεδόν τήν κύρια κορυφογραμμή του, όπου πηγαίνει δρόμος, είναι απαγορευμένη γιατί υπάρχουν στρατιωτικές εγκαταστάσεις. Μπορούν όμως να γίνουν οι παρακάτω ενδιαφέρουσες διαδρομές:

1. Μονή Άγίου Ιωάννου Θεολόγου Χολαργού - ἑρημοκλήσι Αγίας Ἐλεούσας - βορινή πλαγιά κορυφής 693 μ., - σπήλαιο Λοεντάρι - κορυφή Κορακοβούνι 728 μ. - διάσελο Άστερίου (ΟΤΕ) 647 μ. - Μονή Άστερίου - μεγάλο βάραθρο Άστερίου - Μονή Άγίου Ιωάννου Θεολόγου σε 3 ὥρες περίπου.

2. Μονή Καισαριανής - Ανάληψη - πηγή πλαγιάς - σχεδόν κορυφογραμμή - Εύζωνας - βόρεια

κόψη χαράδρας Κακόρεμα - Άγιος Γεώργιος Κουταλάς - ἑρημοκλήσια Ταξιαρχών και Άγίου Μάρκου - Μονή Καισαριανής σε 3 ὥρες περίπου.

3. Μονή Άγίου Ιωάννου Καρέα - βόρεια πλευρά ρεματιάς Καρέα - Γιδσοπηλιά - Ράχη - ρέμα Χαλιδούς - ἀρχαίες κολόνες - Προφήτης Ήλίας (κορυφή και ἐκκλησία) - κοιλάδα Σέσι - ισώματα - Μονή Άγίου Ιωάννου Καρέα σε 5 ὥρες περίπου.

4. Σούρμενα (θέση Γύρισμα) - ρεματιά Πιρναρής - διάσελο Σταυρός 454 μ. - ὕψωμα 507 μ. - Τρύπια σπηλιά - κορυφή Μαυροβούνι - διάσελο 622 μ. - κορυφή Στρώμα - κορυφή Δασωμένη - ἑρημοκλήσι Προφ. Ήλίας - Σούρμενα σε 6 ὥρες περίπου.

5. Τό πέρασμα του Ύμπτου: Μοναστήρι Άγίου Ιωάννου Κυνηγού - Κορακοβούνι - κορυφογραμμή Εύζωνα - Ράχη - Ίσωμα - Σέσι - Σταυρός - Μαυροβούνι - Στρώμα - Δασωμένη - Στραβαετός - ὀροπέδιο Κρεββάτι - σπήλαιο Νυμφόληπτου - Βάρη σε 12 ὥρες περίπου.

Για τις παλιές διαδρομές του Ύμπτου καθώς και για τά περίφημα 7 μονοπάτια του Γάσπαρη έχουν δημοσιευθεί σχετικά ἄρθρα του Δ. Καμπούρογλου στο περιοδικό «Έκδρομικά» τόν Σεπτέμβριο 1931 και του Ί. Σαρρή στο περιοδικό «Τό βουνό» τόν Ιούνιο 1935.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΑΒΑΣΕΩΝ: Δέν υπάρχουν ιστορικές μαρτυρίες για τό πότε κατά τήν ἀρχαιότητα ἀνέβηκαν για πρώτη φορά στην κορυφή του Ύμπτου. Ίσως οι λατόμοι των ἀρχαίων λατομείων, γύρω στο 600 π.Χ. να ἀνέβαιναν στην κορυφή. Όπωςδήποτε όμως είχαν ἀνέβει στην κορυφή οι μοναχοί της Μονής Άστερίου κατά τόν 5ο αἰώνα. Ο ἀκαδημαϊκός Δ. Καμπούρογλου σε ἕνα ἄρθρο του με τίτλο «Εἰς τήν κορυφήν του Ύμπτου», πού δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Έκδρομικά» τόν Μάιο του 1932 ἀναφέρει για μία ἀνάβαση τό 1183 του τελευταίου Μητροπολίτη Αθηνών (πρίν τόν ἔρχομό των Φράγκων τό 1205) Μιχαήλ Ἀκομινάτου, πού ἔγινε μέσω των μοναστηρίων Άγίου Ιωάννου Θεολόγου και Άστερίου.

Στό περιοδικό «Ελληνικό Υπαιθρο» του Φεβρ.-Μαρτ. 1947 υπάρχει ἀπόσπασμα ἀπό τό βιβλίο «Βλέμματα ἐπὶ τοῦ ἐλληνικοῦ βίου και τῆς ἐλληνικῆς τοπογραφίας» μετάφραση Ί. Περβάνογλου, Λειψία 1885, όπου περιγράφεται ἡ ἀνάβαση στην κορυφή του Ύμπτου της Σκωτσέζας Ἀγνῆς Σμίθ, συγγραφέως του βιβλίου, πού ἐκδόθηκε στην Ἀγγλική τό 1883 και ἀποτελεῖτο ἀπό 232 σελίδες. Στό βιβλίο αὐτό φαίνεται ὅτι ἡ Σμίθ ἔιχε ἐπισκεφθῆ ἀρκετά ὄρεινά μέρη της τότε Ἑλλάδος.

Στίς 25 Μαρτίου 1925 ἔγιναν στόν Ύμπτό οι πρώτοι ὄρειβατικοί ἀγῶνες, πού διοργάνωσε ὁ Ὀδοιπορικός Σύνδεσμος (ὑπαγόταν τότε στο ΣΕΓΑΣ) ἀπό τήν Ἀνάληψη στόν Εύζωνα.

ΔΙΑΦΟΡΑ: Ο Ύμπτός ἦταν ὀνομαστός και ἀπό τήν ἀρχαιότητα για τό μέλι του, γι' αὐτό οι ἀρχαίοι τόν ἔλεγαν μελισσόβοτο και εὐβότανο.

Ἀρκετοί περιηγητές, πού ἐπισκέφθηκαν τόν Ύμπτό ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἀναφέρονται μέ θαυμασμό για τήν ποιότητα του μελιού του, ὁ δέ Γερμανός R. Lubenau τό 1589 ὑποστήριξε ὅτι ἡ μακροζωία των Ἀθηναίων ὀφειλόταν στο καλό νερό και μέλι του Ύμπτου.

Ο Γάλλος περιηγητής Spon τό 1675 θά ἀφιερῶση δύο σελίδες ἀπό τις περιγραφές του για τό περίφημο μέλι του Ύμπτου. Τό ἴδιο κάνει και ὁ Τοῦρκος περιηγητής Ἐβλιὰ Τσελεμπή τήν ἴδια ἐποχή περίπου.

Ο Πρόξενος της Γαλλίας στήν Θεσσαλονίκη τό 1797, F. Beaujour, πού περιηγήθηκε ὁλόκληρη τήν Ἑλλάδα και μελέτησε τήν οἰκονομική ζωή και ἐξέλιξη της χώρας μας, ἀναφέρει ὅτι τά μοναστήρια του Ύμπτου εἶχαν 3.000 μελίσσια και ἡ Μονή Πεντέλης μέ τά μετόχια της 3.200, ἔβγαζαν δέ 360.000 λίτρα μέλι και 24.000 λίτρα κερί («Ξένοι ταξιδιώτες στήν Ἑλλάδα», του Κ. Σιμόπουλου, τόμ. Α, - 4η ἐκδ. σελ. 423, 596, 696 και τόμ. Β. - 3η ἐκδ. σελ. 699 - Ἀθῆναι 1981).

ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΗ ΘΕΑ: Ἀπό τήν κορυφή του Ύμπτου μπορούμε να δοῦμε, ὅταν υπάρχει διαύγεια στήν ἀτμόσφαιρα:

- βόρεια: τήν Πεντέλη.
- ἀνατολικά: τήν Ὀχνη.
- νοτιοανατολικά: τό Πάνειο και τήν Μερέντα.
- νοτιοδυτικά: τό Δίδυμο, τήν Τραπεζώνα, τό Ἀραχναῖο και τόν Πάρνωνα.
- δυτικά: τήν Ζήρεια και τά Γεράνεια.
- βορειοδυτικά: τόν Πατέρα, τόν Κηθαῖωνα, τόν Ἐλικῶνα, τόν Παρνασσό και τήν Πάστρα.
- σχεδόν βόρεια: τήν Πάρνηθα.

ΜΕΛΕΤΕΣ: Σχετικά μέ τόν Ύμπτό ἔχουν δημοσιευθῆ, ἐκτός αὐτῶν πού ἀναφέρονται μέσα στο κείμενο και οι παρακάτω μελέτες και βιβλία:

ΚΟΝΤΕΡΗΣ ΘΕΟΔ.: Ύμπτός. Ἀπό τό βιβλίο «Έρευνα και ὁδηγός της Ἀττικῆς» 1935.

ΣΑΚΚΑΣ ΓΕΩΡΓ.: Ύμπτός. Ἀπό τό βιβλίο «Μιλοῦν τά βουνά μας» Ἀθῆναι 1973.

ΣΦΗΚΑΣ ΓΕΩΡΓ.: Ύμπτός. Περιοδικό «Ένημερωτικό Δελτίο ΕΟΣ Αθηνών» Σεπτ.-Ὀκτ. 1980.

Ἡ παρούσα μελέτη ἔχει δημοσιευθῆ σε συνέχειες, στο περιοδικό του ΕΟΣ Αθηνών «Βουνά» τεύχος 2-3-4-5 Αὐγ. 82 - Φεβρ. 83.

ΧΑΡΤΕΣ: Για τόν Ύμπτό υπάρχουν οι ἑξῆς ἀξιόλογοι χάρτες: - Αὐτοκρατορικοῦ Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου - χάρτ. K.A. Kaupert: Athen - Hymettos - ἐκδ. 1882 και Vari - ἐκδ. 1885. Κλ. 1:25.000. - Ὑπουργείου Οἰκισμοῦ: ἐκδ. 1945 - ἀνατ. 1956 Κλ. 1:12.500. - Γεωγραφικῆς Ὑπηρεσίας Στρατοῦ: ἐκδ. 1973 Κλ. 1:50.000.

ΑΓΩΓΗ

ΛΟΓΟΥ

ΤΜΗΜΑ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ
ΟΡΘΟΦΩΝΙΑΣ
ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
Η ΑΝΑΓΚΗ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΕΩΣ
ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΤΕΛΟΣ ΠΙΑ ΣΤΟ ΒΡΑΧΝΙΑΣΜΑ
ΠΡΟΣΤΑΤΕΨΤΕ ΤΙΣ ΦΩΝΗΤΙΚΕΣ ΣΑΣ
ΧΟΡΔΕΣ - ΑΠΟΚΤΗΣΤΕ ΦΩΝΗ
ΜΕ ΟΓΚΟ - ΕΝΤΑΣΗ - ΔΙΑΥΓΕΙΑ

Τά μαθήματα είναι ἀπαραίτητα για ὁμιλητές, πολιτικούς, δικηγόρους, εκπαιδευτικούς ὁλων των βαθμίδων, νηπιαγωγούς, ξεναγούς, στελέχη ἐπιχειρήσεων, δημοσιογράφους, ἐκφωνητές, ἠθοποιούς, ὑποψηφίους Δραματικῶν Σχολῶν, τραγουδιστές, ἀλλά και για ὁλους ὅσους θέλουν να βελτιώσουν τόν λόγον τους!

ΕΛΕΥΘΕΡΩΣΤΕ ΤΗΝ ΕΚΦΥΗ ΣΑΣ,
ΕΚΦΡΑΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΣΑΣ
ΑΡΘΡΩΣΤΕ ΤΕΛΕΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΤΕ!

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΙ

ΑΝΑΠΝΟΗ
ΔΙΑΦΡΑΓΜΑΤΙΚΗ
ΟΡΘΟΦΩΝΙΑ
ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ
ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ
ΜΝΗΜΗΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΗΘΟΠΟΙΟ - ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΗ
ΡΑΔΑΜΑΝΘΥ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ, ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57 & Γ' ΕΞΠΤΕΜΒΡΙΟΥ ΔΟΗΝΔΙ
ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ 1 ΚΑΙ ΠΑΣΙΤΕΛΟΥΣ ΠΑΓΚΡΑΤΙ (ΕΥΤΥΧΙΔΟΥ 16, ΕΝΑΝΤΙ ΑΛΕΞΟΥΣ)

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: 52.37.543 - 75.12.156

Η ΒΙΟΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Η γνώση των λειτουργιών της φύσεως, της ανθρωπίνης ψυχής και της παγκοσμίου ζωής δεν δύναται νά προκύψει μέσω έρευνας, πού συντελείται μέ την βοήθεια των ανθρωπίνων αισθήσεων. Μόνον διά της μύσεως, μπορεί νά αποκαλύπτεται ή νά γίνεται αντιληπτή μέ την παρατήρηση, διά μέσου των δυνάμεων και των ικανοτήτων, πού έκδηλώνει ή ανθρώπινη ψυχή.

Άλλά γιά νά φθάση κάποιος μέχρι την μύηση, μέχρι τόν Διδάσκαλο, είναι ανάγκη, νά υποσθί μία προπαρασκευή, μία μεταβολή, ιδίως του συναισθηματικού μέρους του είναι του. **Η βιοθεωρία, την οποία θά εφαρμόση γιά νά είναι αποτελεσματική ή προσπάθειά του, πρέπει νά στηρίζεται επί μιας κοσμοθεωρίας προσιτής στην ανθρώπινη αντίληψη.** Αυτό δημιούργησε ή αρχαία ελληνική σκέψη μέ την διαμόρφωση του συστήματος της ελληνικής φιλοσοφίας, ή οποία έκτός από την θεωρία της γνώσεως, περιελάμβανε μία **κοσμοθεωρία**, ή οποία είχε απορρεύσει από τις αποκαλύψεις των μυστηρίων, πού λειτουργούσαν τότε, και μία βιοθεωρία και ήθική στηριζόμενη σε αυτή την κοσμοθεωρία.

Η βιοθεωρία και ήθική της ελληνικής φιλοσοφίας, παλαιότερα, δεν είχαν διατυπωθεί συστηματικά στα συγγράμματα των τότε φιλοσόφων, διότι και στην **Πυθαγόρειο** και στην **Πλατωνική σχολή** και ύπ' αυτού ακόμα του **Σωκράτους**, διδάσκονταν προφορικά στους έσωτερικούς ακροατές. Πρώτος περί τούτων συστηματικά έγραψε ο **Άριστοτέλης**. Άλλά ή ελληνική βιοθεωρία και ήθική, διατυπώθηκαν συστηματικότερα από τους **Στωικούς**.

Σέ περίληψη ή ελληνική κοσμοθεωρία, ή βασισμένη στην **Όρφική** και **Πυθαγόρειο** διδασκαλία, **δέχεται δύο πρώτα αίτια** της δημιουργίας ή δημιουργικές αρχές, έκ των οποίων παρήχθησαν τά άτομα της ύλης, τά φυσικά σώματα και οί ατομικές ψυχές.

Οί αρχές αυτές ονομάσθηκαν κατά διαφορετικό τρόπο υπό των διαφόρων φιλοσόφων. Η μία, ή οποία είναι συνεχής, δεν φέρει βάρος, δηλαδή δεν διακρίνεται σε άτομα, και πληροί τό πᾶν, ονομάσθηκε **Συνεχής Ουσία**, ενεργητική ή πλαστική ουσία (τό ποιοῦν), μονάδα, πῦρ, αἰθέρας, πέμπτο στοιχείο, είδος, νοῦς, Θεός και Λόγος.

Η δέ ἄλλη, κατανεμημένη σε άτομα ή διαιρετή ουσία, ονομάσθηκε **Μεριστή Ουσία**, ὁρίστη δυάδα, παθητική αρχή (τό πάσχον) της δημιουργίας, ὕλη κ.ά.

Τά ὕλικά σώματα και οί ψυχές αποτελοῦνται έκ της **Μεριστής ουσίας**, δηλαδή της ὁρίστου δυάδος, τά άτομα της οποίας συγκροτεῖ και διαμορφώνει σε μορφές ή πρώτη των δημιουργικών οὐσιῶν, ή **Συνεχής**, ή οποία πληροί τό πᾶν, διατρέχει ὁλόκληρη την φύση και ὑπάρχει μέσα σε ὅλα τά δημιουργήματα της. Αυτή είναι ή πλαστική δύναμη της φύσεως και αυτή προσδιορίζει τις ιδιότητες, τις ὁποῖες ἐμφανίζουν τά δημιουργήματα αυτά, καθώς και τόν τρόπο της ἐμφανίσεως και λειτουργίας τους, είτε αυτά είναι ὕλικά σώματα, είτε ἔμψυχα ὄντα.

Κατά συνέπεια ή οὐσία της μονάδος, του Λόγου, αποτελεί και την αρχή της ζωής. Είναι τό **Έν, τό πάνσοφο ἄρρητο Έν.** Η ανθρώπινη σοφία συνίσταται στή γνώση αυτού.

Η ἐνότητα και ἁρμονία, πού παρατηρεῖται στή φύση ὀφείλεται στοῦ ἐνιαῖο και συνεχές αυτής της οὐσίας. Ο δέ φυσικός νόμος ἀπορρέει έκ της φύσεως της Συνεχοῦς Οὐσίας, έκ του Λόγου τούτου, ὁ ὁποῖος ἐξαναγκάζει τά πάντα νά ἀκολουθοῦν τό ὑπό των νόμων αυτού προδιαγεγραμμένο, σχέδιο.

Ὡς έκ τούτου καμία δυσἁρμονία, κανένα κακό δεν ὑπάρχει στην φύση και κατά φύση. Τά πάντα είναι συναρτημένα και ἐπιδροῦν μεταξύ τους, ἀναπτυσσόμενα ὑπό τό κράτος ἀδη-ρίτου και κατευθυνόμενης ἀνάγκης προς κάποιο σκοπό. Από αυτό ή **Μονάδα** ονομάσθηκε και **ἀνάγκη, ἀδράστεια, δικαιοσύνη και εἰμαρμένη.**

Ἐξ αἰτίας της ἐνότητος της φύσεως και του φυσικοῦ νόμου της συνδέσεως των δημιουργημάτων μεταξύ τους, ὅλα πλέκονται προς ἄλληλα και ὅλα είναι προς ἄλληλα οἰκεία λόγω της ἐνότητος του χώρου, στον ὁποῖο εὑρίσκονται και της οὐσίας από την οποία αποτελοῦνται.

Η μεταξύ των ὄντων σύνδεση αυτή είναι ὡς έκ τούτου **ἱερή και τίποτα στή φύση δεν είναι ξένο** προς τά ἄλλα, διότι ὁ κόσμος είναι ἕνας ἐξ ἀπάντων και ἕνας Θεός, ἕνας Λόγος ὑπάρχει διά πάντων, και μία οὐσία, ἕνας νόμος και μία λογική κοινή γιά ὅλα τά ἔμψυχα και λογικά ὄντα.

Ενεκα της κοινότητος αυτής πᾶσα μεταβολή ἐπερχόμενη σε ἕνα ὁποιοδήποτε κτίσμα ή μέρος της φύσεως, έχει τόν ἀντίκτυπό της στα συνεχόμενα προς αυτό ἄλλα μέρη της φύσεως. Αυτό δημιουργεῖ μεταξύ των ὄντων μία ἀλληλεγγύη, ἐξ αἰτίας της οποίας κάθε ἕνα από αυτά είναι ἀνάγκη νά ἐνεργῇ κατά τρόπο πού νά μή βλάπτει, ἄλλά νά προάγει τά ἄλλα. Ἐνεργώντας έτσι κάθε λογικό ὄν καθίσταται ἐργάτης και συνεργός των συμβαινόντων στην φύση.

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑΣ

Γενικότερα ή Φύση, τό Σύμπαν, ἐμφανίζεται ὡς κάποιο ἐνιαῖο σύνολο, τό ὁποῖο φέρει ἐντός του τόν Θεόν ή Λόγον και συνεπῶς ὡς ἕνας ὁργανισμός, ἕνα τεράστιο και ἄπειρο στήν ἔκταση και τις δυνάμεις **Όν**, του ὁποῖου μέλη αποτελοῦν ὅλα τά ὄντα στην φύση.

Γιά την σύσταση των πραγμάτων και των ζωικών μορφῶν στην φύση ἀπαιτεῖται ἀπαραίτητως ή συμβολή και συλλειτουργία και των δύο δημιουργικών οὐσιῶν. **Ένεκα της Συνεχοῦς και Μεριστής Οὐσίας**, ή ἐξωτερική μορφή των ὄντων, ή λειτουργία τους και ὁ ἐσωτερικός αὐτῶν Λόγος βρίσκονται σε στενότερη σχέση και ἀλληλουχία. **Η δέ ἔκφραση, σύνθεση και λειτουργία της μορφῆς είναι συγχρόνως και πραγματοποίηση του σκοπού του ὄντος**, καθ' ὅσον ὁ ἴδιος λόγος τά προσδιορίζει και τά δύο. Ἐπειδή δέ κατά τόν φυσικό νόμο και μέ την ὠθηση του ἐσωτερικοῦ νόμου της οὐσίας τους ὅλα τά ὄντα τείνουν προς πάντοτε ἀνώτερους σκοπούς, ἐξελίσσονται προς ἀνώτερες ὕλικές και πνευματικές μορφές και ὁ Κόσμος ἀκόμη, ὡς σύνολο, ἀνυψώνεται διαρκῶς σε ἀνώτερα ἐπίπεδα. **Όσο δέ περισσότερο ἐξελίσσονται τά ὄντα και πραγματοποιοῦνται οἱ ἐκάστοτε ἀνώτερες μορφές τους, κατά τόσο ή ὕλη ὑποχωρεῖ και ὁ Λόγος ἀποκτᾷ περισσότερη ἐπικράτηση.** **Σκοπός ἐπομένως, προς τόν ὁποῖο κατευθύνονται τά ὄντα είναι ή ἀπαλλαγή τους από την ὕλη, ή ἀπεργασία του καθαροῦ Λόγου και ή πλήρης πνευματοποίηση αὐτῶν.**

Όλα τά λογικά ὄντα στή φύση, σε ὁποιαδήποτε πνευματική βαθμίδα και ἂν βρίσκονται, αποτελοῦν μία λογική κοινωνία, της οποίας τά μέλη συνδέονται ἄρρηκτα προς ἄλληλα και συνεπῶς είναι ἀλληλεγγύα προς κοινή πρόοδο. Καί στους ἀνθρώπους ή κοινωνικότητα και ή ἀλληλεγγύη είναι ἀπότοκος της λογικής τους ιδιότητος και της ἀνάγκης της πνευματικής τους ἀναπτύξεως και του πορισμοῦ των ἀναγκαίων του βίου.

Ἐπί κεφαλῆς της κοινωνίας των λογικῶν ὄντων εὑρίσκονται οἱ Θεοί οἱ ὁποῖοι είναι λογικά ὄντα ὑπερίτερας πνευματικής βαθμίδος της ἀνθρωπίνης καταστάσεως, είναι ὄντα φύσεως και δυνάμεις τελειότερας και ὑπερέτερας της ἀνθρωπίνης, σοφά, παντοδύναμα και ἀθάνατα. Ἐχουν πᾶν καί ὅλα ἄλλο λογικό, ἀναλλοίωτον εὐθιδικίαν, τόπον διαμονῆς τόν καθάρν και ἐλεύθερον αἰθέρα των μεσογαιανικῶν διαστημάτων, είναι εὐδαιμόνα και κυβερνοῦν μέ δικαιοσύνη τόν πνευματικό κόσμο, καθοδηγώντας τους ἀνθρώπους διά των χρηστηρίων, των ὀνείρων και των ἐμπνεύσεων.

Μεταξύ ἀνθρώπων και Θεῶν ὑπάρχει μία ἱεραρχία πνευματικῶν ὀντοτήτων, διαδοχικῶς τελειότερων, καθ' ὅσον πλησιάζουν περισσότερο προς την κατάσταση των Θεῶν.

Ο ἀνθρωπος είναι και αὐτός λογικό ὄν, πού ἀποτελεῖ μέλος της κοινωνίας των λογικῶν ὄντων, της ἰδίας μέν οὐσίας μετά των Θεῶν ἄλλά πολύ ὑποδεστέρας ὁργανικής φύσεως και δυνάμεις. Ἐχει περιορισμένες πνευματικές δυνάμεις, ἀνάλογες προς τά αισθητήρια ὄργανα, πού διαθέτει. Ἀποτελεῖται δέ έκ της ψυχῆς, ή οποία και ἀποτελεῖ τό κύριο μέρος της ὑποστάσεώς του, τό ἡγεμονικό, και του σώματος, πού ὑπόκειται στοῦ νόμο της φθορᾶς και του θανάτου, γι' αὐτό και ὁ ἀνθρωπος είναι θνητός. **Υπόκειται δέ κατά τό διάστημα της ζωῆς του στή Μοίρα, την οποία προσδιορίζουν γιά τόν κάθε ἕνα οἱ Θεοί.**

Μετά θάνατον, δηλαδή τόν ἀποχωρισμό από του ὕλικου σώματος, ή ψυχή ἐπιβιοῖ και ἀναζεῖ και πάλι σε ἄλλα σώματα, ἀποκτώντας μέ αὐτόν τόν τρόπο κάθε φορά νέες πνευματικές δυνάμεις και βαίνοντας προοδευτικῶς στην ὁδό της ἐξελίξεως. Ἐάν διά του συγκεντρουμένου μέ αὐτόν τόν τρόπο, πνευματικοῦ κεφαλαίου, κατορθώσει νά ἐξαγνισθῇ, νά γνωρίση τόν ἑαυτό του ὁ ἀνθρωπος και νά του φανερωθῇ ή θεία δύναμη πού ὑπάρχει μέσα του, σώζεται από των βασάνων της ἐπιγείου ζωῆς και λυτρώνεται. Ὅποτε, όταν ἀποχωρισθῇ του γήινου σώματος, καθίσταται ἀθάνατος, ἄμβροτος Θεός, παραμένοντας στον ἐλεύθερον αἰθέρα.

Η σχέση πού συνδέει τόν ἀνθρωπο προς τους Θεούς είναι σχέση ὡς προς ἡγεμόνες και προστάτες. Η ἀγάπη προς τους Θεούς ἀπαιτεῖ νά ὑπακούουμε στον καθολικό νόμο της φύσεως, ἐφ' ὅσον τό ἐπιτρέπει ή ἀνθρώπινη ἀδυναμία μας.

Ο ἀνθρωπος ἐπικοινωνεῖ προς τους Θεούς διά της προσευχῆς και διά των ὑπό της Ἑλληνικῆς θρησκείας ἐφαρμοζομένων ἱεροτελεστιῶν. **Αν δέν είναι ἄγνός και ζεῖ κατά φύση, δέχεται έκ των Θεῶν μόνο ἐμπνεύσεις και ὄχι διδασκαλίες.** Η δέ καλλιέργεια και ἐξέλιξη των ἀνθρωπίνων δυνάμεων και ικανοτήτων φέρει την ἀνθρώπινη ψυχή σε ἔνωση μέ τό Θεῖον διά της ἐκστάσεως.

«Συζῆν Θεοῖς» είναι τό παράγγελμα της Στωικῆς Φιλοσοφίας. Ο ἀνθρωπος πρέπει νά φαντάζεται τόν ἑαυτό του πάντοτε ἐνώπιον των Θεῶν, ἀπέναντι των ὁποίων πρέπει νά τρέφει εὐγνωμοσύνη, ἐπειδή παρέχουν ὅλα τά ἀγαθά προς τους ἀνθρώπους. Πρέπει επίσης νά ἐπιδεικνύη την ψυχή του πράττουσα ὅτι είναι σύμφωνο προς τους νόμους της φύσεως του Θεοῦ

Λόγου, και να έχη εμπιστοσύνη προς την πορεία της φύσεως, και την τάξη και δικαιοσύνη που επικρατεί σε αυτήν.

Ο άνθρωπος πρέπει να έχη πάντοτε υπ' όψιν του, ότι είναι μέλος του συστήματος της κοινωνίας των λογικών όντων, ότι η ιδιότητά του ως λογικού όντος απαιτεί την ζωή μέσα στην κοινωνία, ότι βούλημα της φύσεως είναι να συνδέονται όλα τα λογικά όντα προς αλληλά δι' αλληλεγγύης και αγάπης, να βοηθούνται, να ωφελοούνται και όχι να βλάπτονται μεταξύ τους.

Ός προς τον άνθρωπο και κάθε λογικό όν, βιωτικές και ηθικές αρχές είναι οι ίδιες προς τις αρχές, τους νόμους δηλαδή, ολόκληρης της φύσεως. Η δέ προς τους φυσικούς νόμους συμφωνία της ζωής και της διαγωγής αποτελεί συμφωνία προς τον Λόγο, ο οποίος βρίσκεται στην ουσία του ανθρώπου και του συνόλου της φύσεως. Διότι ο **ανθρώπινος Λόγος είναι μόριο του Θείου Λόγου**, συγγενής και όμοειδής προς αυτόν. Σκοπός άρα του βίου είναι η ρύθμισή του σύμφωνα με τον Λόγο αυτό, δηλαδή με τον φυσικό νόμο.

Κατά τους Στωικούς εντός μας φέρουμε τον δαίμονα, ο οποίος είναι ή ίδια ή ψυχή μας, συγγενής και όμοειδής προς αυτόν που διοικεί όλο τον Κόσμο. Ο δαίμων αυτός προσδιορίζει και τις λειτουργίες της ανθρωπίνης ζωής σε όλες τις λεπτομέρειες και τις εκδηλώσεις της. Κατά συνέπεια, **έκτός του φυσικού νόμου, τον δαίμονα του είναι ανάγκη να ακολουθή ο άνθρωπος, για να ζή ενάρετα, και επίσης πρέπει να σκέπτεται προς τις υπαγορεύσεις αυτού του έσωτερικού του δαίμονος, ο οποίος αποτελεί τό λογικό και θείο μέρος του είναι μας.**

Εάν υφίσταται αυτή η συμφωνία, τότε ο άνθρωπος ζει **φυσιολογικά, δηλαδή ενάρετα.** Εφ' όσον όμως παραβλέπει τις υπαγορεύσεις του λόγου αυτού και άγεται υπό του αλόγου και κακοδαίμονος μέρους του είναι του, ζει με πάθος και άρα όχι σύμφωνα με την φύση.

Εκ τούτου προκύπτει, ότι **τά εκδηλούμενα υπό των ανθρώπων πάθη είναι αποτέλεσμα της μη συμφωνίας των συναισθημάτων και σκέψεων τους προς την φυσική τάξη και τον έσωτερικό τους δαίμονα.**

Προς επίτευξη της συμφωνίας με τον δαίμονα που υπάρχει εντός μας, δεν αρκεί η γνώση της θείας τάξεως στον κόσμο, αλλά και η **ελεύθερη απόφαση του ανθρώπου για την μεταβολή της γνώσεως αυτής σε πράξη.**

Ο άνθρωπος, προικισμένος από την φύση του, με ελεύθερη βούληση, δύναται σύμφωνα με αυτή

να ακολουθή ή να παραβαίνει τις υπαγορεύσεις της φύσεως και του έσωτερικού του δαίμονος. Αντιθέτως τα κατώτερα αυτού όντα, έπειδή στεροούνται λογικού και ελεύθερας βουλήσεως, ενεργούν σύμφωνα με τον νόμο που τα χαρακτηρίζει, ο οποίος εκδηλώνεται ως ένστικτο.

Αλλά εάν ο άνθρωπος κατανοεί καλώς αυτά που συμβαίνουν στη φύση, αποκτά τέλεια γνώση και του έαυτού του, αποκτά δηλαδή την αυτογνωσία και τότε ταυτίζει την βούλησή του ελεύθερα με την βούληση της δημιουργού Θεότητας, ή οποία διέπει τον σύμπαντα κόσμο ως φυσικός νόμος.

Η γνώση τότε του έαυτού μας συγχρόνως με την γνώση της αληθούς φύσεως και τάξεως του παντός, επιφέρει τον έλεγχο και την νέκρωση των κατωτέρων όρμών μας και την εφαρμογή βίου αναλόγου προς τις ενέργειες του Λόγου του Παντός.

Αυτή είναι κατά την ελληνική σκέψη η πραγματική σοφία και ο υψιστος και μοναδικός σκοπός, προς τον οποίο πρέπει να κατευθύνεται ο άνθρωπος, που καθίσταται και ευδαίμων διά της επιτεύξεως του σκοπού του. Η ευδαιμονία του έγκειται στην πηγή του αγαθού που υπάρχει εντός του και στις πράξεις που απαιτεί η φύση από τον άνθρωπο.

Διά δέ της επερχομένης μεταβολής στο έσωτερικό είναι του ανθρώπου, διά της πραγματώσεως του ανθρώπινου σκοπού, δημιουργείται ο νέος ανθρώπινος τύπος, ο αληθής άνθρωπος, ο σοφός.

Έχουμε την αντίληψη, ότι η εκτεθείσα κοσμοθεωρία και βιοθεωρία, αποτέλεσμα της ελληνικής σκέψεως και έμπνευσεως, μελετημένη, όσον αφορά στις λεπτομέρειές της, από τις ίδιες τις πηγές της ελληνικής φιλοσοφίας, δύναται να αποτελέσει πραγματικό φάρο για τον προσανατολισμό παντός ανθρώπου μέσα στο σκοτεινό και πλήρη σκοπέλων ώκεανό της ανθρωπίνης άγνωσίας και να προπαρασκευάση τον έρευνήτή για ανώτερες γνώσεις.

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΤΟ ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ ΔΙΔΑΣΚΕΙ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ - ΗΛΙΑΚΟ ΔΡΟΜΟ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑΣ ΑΚΟΛΟΥΘΩΝΤΑΣ ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΧΝΑΡΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΕΩΣ. ΠΑΡΑΔΙΔΕΙ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΟΡΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ - ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΑ - ΒΑΣΙΣΜΕΝΑ ΣΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΕΠΙΣΗΣ ΕΙΔΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΑΠΑΓΓΕΛΙΑΣ ΤΩΝ ΟΡΦΙΚΩΝ ΥΜΝΩΝ.

πληροφορίες Ραδάμανθους Άναστασάκης

Στουρνάρη 57 Άθήνα τηλ. 010. 52.37.543

Έπικτήτου 1 Παγκράτι τηλ. 010. 75.12.156

Η ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΕ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Εισήγηση της κας Κατερίνας Π. Παναγοπούλου, Πρέσβευς της Ελλάδος για τον Άθλητισμό, την Άνοχή και τό Εϋ Άγωνίζεσθαι στό Συμβούλιο της Εϋρώπης, στην Διεθνή Διάσκεψη της UNESCO
«Η θέση της γυναίκας στην Διοίκηση του Άθλητισμού»

Μιλώντας για την παρουσία της γυναίκας στον Άθλητισμό, θά ήταν έλλιπής ή όποια αναφορά στό θέμα, εάν δεν άρχιζε κανείς την περιπλάνησή του, από τους άγώνες της αρχαιότητας. Ιδιαίτερα έμεις, οι γυναίκες, έχουμε περισσότερους και σημαντικούς λόγους να αναζητούμε τον ρόλο μας στον Άθλητισμό, εκκινώντας από πολύ παλιά, σε έποχές που ή συμβολή των γυναικών ήταν παραδεδεγμένη και σύμφυτη με κάθε άθλητική δραστηριότητα.

Επιτρέψτε μου, έδω, να υπενθυμίσω μύθους, παραδόσεις και ιστορικά γεγονότα, που επιβεβαιώνουν του λόγου τό αληθές, άρχίζοντας από την αρχαία ελληνική μυθολογία του δωδεκάθεου!

Έκεί, όπου ή θεά Άρτεμις εκπροσωπούσε μία ανθρώπινη δραστηριότητα, στις νοηματικές παρυφές του Άθλητισμού με τό σύγχρονο περιεχόμενό του, τό κυνήγι, που άκόμη και σήμερα θά μάς φαινόταν να μή συνάδη με την γυναικεία φύση.

Αν λοιπόν από τις καταβολές της αρχαίας ελληνικής μυθολογίας έχουμε μία τόσο χαρακτηριστική γυναικεία μορφή, να συνδυάζεται τόσο άρμονικά - τόσο ή μορφή, όσο και τό έργο της - με τις έννοιες του κάλλους και της σωματικής ρώμης, που άλλοθι θά μπορούσαμε να αναζητήσουμε πειστικότερα τεκμήρια της αυτόνοπτης συνυπάρξεως Άθλητισμού και γυναίκας;

Και αν τότε ήταν αυτό όχι άπλως άνεκτό, αλλά και έγγενές στοιχείο εκείνου του πολιτισμού, στην έποχή μας δεν θά έπρεπε να συνομολογούμε ότι ο Άθλητισμός μειονεκτεί τουλάχιστον σε αυτό τό σημείο;

Ξεκίνησα, λοιπόν, από την μυθολογία της ελληνικής αρχαιότητας και θά συνεχίσω, αξιοποιώντας τά όσα περιέχονται στην αξιόλογη έργασία δύο σημερινών γυναικών, της κας Άννας Ρήζ και της κας Ειρήνης Βαλλερά-Ρίκερσον.

Στό βιβλίό τους, που παρουσιάζουμε για πρώτη φορά σήμερα έδω, με τίτλο: «**Αρχαίες Έλληνίδες Άθλήτριες**», οι κυρίες Ρήζ και Βαλλερά-Ρίκερσον

έπαναφέρουν στην επιφάνεια πλευρές της γυναικείας δραστηριότητας στον χώρο του άθλητισμού, που πρέπει να άπασχολήσουν την Συνδιάσκεψή μας, ως δύναμη μνήμης. Αρχής γενομένης από τους Μινώιτες και τά Ταυροκαθάψια, με την γυναίκα και πάλι παρούσα και μάλιστα έπιφορτισμένη με την πλέον ριψοκίνδυνη ευθύνη του άλματος άπαραμίλλης κάρης, πάνω από τά αϊχμηρά κέρατα και την πλάτη του ταύρου.

Όμως, εκεί που ή γυναικεία παρουσία ήταν έντυπωσιακή, ήταν στους Πανελληνίους Άγώνες. Δηλαδή στους Όλυμπιακούς Άγώνες, αλλά και στά Πύθια, τά Νέμεα και τά Ίσθμια.

Οι κυρίες Ρήζ και Βαλλερά-Ρίκερσον, στό βιβλίό τους, αναφέρουν:

«Πιστεύουμε πώς οι γυναίκες άγωνίζονται σε όλους τους Πανελληνίους Άγώνες και πώς στους Όλυμπιακούς Άγώνες άγωνίζονταν στά Ήραϊα, που ήσαν έορτές προς τιμήν της θεάς Ήρας και περιλάμβαναν άγώνες δρόμου για κορίτσια. Τά Ήραϊα έτελοϋντο πιθανώς, την ίδια έποχή με τους αντιστοίχους άνδρικούς άγώνες. Πιστεύουμε, έπίσης, ότι μερικές γυναίκες άγωνίζονταν, ως ήνίοχοι αυτές οι ίδιες, σε μερικούς από τους σπουδαιότερους άγώνες. Όπως και σήμερα, κάτω από τον ίδιο τίτλο "Όλυμπιακοί Άγώνες" υπάρχουν άνδρικοί και γυναικείοι άγώνες, έτσι και τότε υπήρχαν χωριστοί άγώνες για γυναίκες».

Οι συγγραφείς εικονογραφοϋν την σχετική αναφορά στό βιβλίό τους, με δύο ένδεικτικές φωτογραφίες άθλητριών της αρχαίας έποχής. Η πρώτη εικονίζει όρειχάλκινο άγαλμα κοριτσιού-δρομέα από τό Άρχαιολογικό Μουσείο της Άθήνας. Η δεύτερη όρειχάλκινο άγαλμα κοριτσιού-δρομέα από τό Βρετανικό Μουσείο.

Άλλά ή ιστορία δεν σταματά έδω!

Στό έν λόγω βιβλίό συμπεριλαμβάνονται οι ιστορίες 25 γυναικών, οι ταυτότιπτες των οποίων έξακριβωμένα πιστοποιούν ότι ήταν όλες νικήτριες

στους αγώνες! Η Κυνίσκα, η πρώτη γυναίκα που νίκησε σε άρματοδρομία στους Όλυμπιακούς Αγώνες, η Χλώρις, η Αριστόκλεια, η Βερενίκη, η Βελιστίχη, η Εὐρυλεωνίς, η Ἑρμιόνη, η Τιμαρέτα, η Κασία Μνασιθέα και άλλες, περνάνε από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, σε μία διαδρομή μεγαλύτερη από δυόμιση χιλιάδες χρόνια, και φτάνουν μέχρι τις ημέρες μας συγκλονιστικά επίκαιρες.

Συμβολίζοντας πόσα έχουμε ακόμη να κάνουμε εμείς, οι απόγονοι εκείνου του πανανθρώπινου πολιτισμού, εμείς, οι μακρινές θυγατέρες εκείνων των γυναικών, για να ολοκληρώσουμε το νόημα του συγχρόνου Όλυμπισμού.

Κυρίες και Κύριοι Σύεδροι,

Η συμβολή της γυναίκας στην ιστορία του συγχρόνου Όλυμπισμού, χαρακτηρίζεται, από τα πρώτα κιόλας βήματα αναβίωσης του κινήματος με την σύγχρονη μορφή του, από δυσκολίες και προκαταλήψεις μεγάλου ιστορικού βάθους και σημαντικής εντάσεως. Δεν είναι ασφαλώς χωρίς ένδεικτική αναφορά το γεγονός ότι κατά τις πρώτες Ολυμπιάδες της νέας εποχής, οι γυναίκες ήταν παντελώς απύσες.

Αλλά ακόμη και αργότερα, όταν η αθλητική δραστηριότητα της γυναίκας έγινε προφανές πώς δεν θα μπορούσε να ήταν άπυσα από μία δραστηριότητα που διατεινόταν πώς είχε, ως πρώτιστο σκοπό της, την ισότητα ανάμεσα στους ανθρώπους, οι διακρίσεις ήταν πολλές και δυσβάστακτες. Βεβαίως, δεν είναι της αρμοδιότητας του σήμερα, να κρίνουμε με την επιφανειακότητα της επικαιρότητας παραδόσεις και εμπλοκές, που από την ιστορία έχουν αποδειχθεί ιδιαίτερα ανθεκτικές στον χρόνο.

Ακόμη και στον 21ο αιώνα, όταν βρισκόμαστε μπροστά σε απαγορεύσεις που αφορούν στις σχέσεις της γυναίκας με τον Άθλητισμό, οφείλουμε να είμαστε προσεκτικοί! Όχι για άλλους λόγους, αλλά για να κρατάμε ανοικτή την δυνατότητα των γυναικών, ακόμη και στις φτωχότερες και περισσότερο καθυστερημένες από κοινωνική άποψη χώρες του κόσμου, να αποκτήσουν κάποια στιγμή, στο έγγυς μέλλον, πρόσβαση στην μαγεία του Άθλητισμού.

Με τις πολιτικές ηγεσίες και τα συστήματα εξουσίας των χωρών αυτών οφείλουμε να δίνουμε αδιάκοπα την μάχη της πειθούς, απέναντι στον ιδιαίτερο ρόλο της γυναίκας στον Άθλητισμό. Οφείλουμε να αποκαλύπτουμε τις μεγάλες δυνατότητες της γυναικείας φύσεως, ως μητέρας της κάθε επομένης γενεάς, να προάγουμε και να συνταυτίζεται με την συνύπαρξη ανάμεσα στα Έθνη και την Ειρήνη.

Οφείλουμε να συμβάλουμε στην απομυθοποίηση της «ήσσονος φυσικής δυνάμεως», που σχετίζεται με την ιδιαιτερότητα ακριβώς της γυναίκας, ως της ανεπαρκέστατης αιτίας που επιστρατεύεται για να δικαιολογήσει τις όποιες απαγορεύσεις και διακρίσεις επιβιώνουν και σήμερα σε βάρος των γυναικών. Και ακόμη, να διαγνώσουμε τα πραγματικά κίνητρα των απαγορεύσεων και των διακρίσεων αυτών, από περιοχή σε περιοχή, από χώρα σε χώρα, από θρησκεία σε θρησκεία, για να επινοήσουμε και τις μεθόδους που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην εγκατάλειψή τους.

Η γυναίκα προσέρχεται στον Άθλητισμό με απεριόριστη εμπιστοσύνη στο επαγγελλόμενο έργο του. Πόσες φορές δεν είδαμε στις παγκόσμιες αθλητικές θρόνες της εποχής μας, την μητέρα, την σύζυγο, την αδελφή ή την μικρή θυγατέρα να έρμηνεύουν με τα μάτια τους, με άπιστευτη πληρότητα, το νόημα του Όλυμπισμού! Τα ελάχιστα εναπομένοντα της ανδρικής επικυριαρχίας στον χώρο του Άθλητισμού, είναι βέβαιον, συγκλονίζονται ήδη συθέμελα από την επερχόμενη κατάρρευσή τους. Καμμία δύναμη δεν φαίνεται ικανή να ανατρέψει την πορεία των πραγμάτων. Και εκείνο ίσως, που απομένει σε μας, είναι να βρούμε τους τρόπους και τις διαδικασίες, για να επισπεύσουμε το αναπόφευκτο: Την ισότιμη συμμετοχή και συμβολή της γυναίκας στο παγκόσμιο αθλητικό γίγνεσθαι.

Κυρίες και Κύριοι Σύεδροι,

Με ιδιαίτερη ικανοποίηση θα ήθελα να υπογράμμισω πώς έδω στην Ελλάδα, την χώρα-μητέρα του Όλυμπισμού, ο κεντρικός ρόλος της γυναίκας στα αθλητικά πράγματα είναι δεδομένος!

Αρκεί να αναλογισθώ κανείς ότι γυναίκες ηγούνται ακόμη και των πλέον σημαντικών φορέων και οργανισμών, που είναι επιφορτισμένοι με την τεράστια ευθύνη της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004!

Αλλά επί πλέον, δεν είναι μόνο στο πλαίσιο αυτής της κορυφαίας αθλητικής διοργάνωσης, που η γυναίκα είναι παρούσα. Με χαρά οφείλω να επισημάνω πώς στην Ελλάδα πολλοί φορείς και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν τεθεί υπό την ηγεσία γυναικών. Ανάμεσά τους και η εκπροσώπηση της χώρας μου στον Άθλητισμό, την Άνοχη και το Εὐ Άγωνίζεσθαι, που έχει ανατεθεί στην όμιλουσα, πράγμα, που φυσικά με τιμā ιδιαίτερος.

Βεβαίως, η ισότητα των δύο φύλων δεν είναι κατοχυρωμένη. Η συντριπτική παρουσία του ανδρικού στοιχείου στο σύνολο σχεδόν των αθλητικών σωματείων, πρωτοβάθμιων, δευτεροβάθμιων και των Ομοσπονδιών ανά Άθλημα, αποδεικνύει ότι πολλά πρέπει ακόμη να γίνουν σε αυτό το πεδίο.

Δεν είναι ασφαλώς χωρίς σημασία το γεγονός ότι παρ' όλο που τα τελευταία χρόνια έχουν πολλά αλλάξει, ακόμη και στο άμιγως αγωνιστικό πεδίο του Άθλητισμού, οι γυναίκες μειονεκτούν. Οι επιτυχίες τους προβάλλονται λιγότερο και, μερικές φορές, ως επιτεύγματα δευτέρας κατηγορίας. Αυτό ίσως εξηγεί σε σημαντικό βαθμό γιατί μετά την αποχώρησή τους από την ενεργό αθλητική δραστηριότητα οι γυναίκες αναρριχώνται πολύ πιο δύσκολα σε υπεύθυνες θέσεις των οργανισμών διοίκησης των αθλητικών υποθέσεων.

Κυρίες και Κύριοι Σύεδροι,

Η αρχή λοιπόν θα μπορούσε να γίνει από αυτό ακριβώς το σημείο! Το δικαίωμα της γυναίκας σε μία ισότιμη προβολή των επιδόσεών της στο αγωνιστικό επίπεδο, θα μπορούσε πιστεύω να συμβάλει καθοριστικά για τις εξελίξεις στο μέλλον. Και επειδή κανένα δικαίωμα, ακόμα και το πιο δίκαιο και ώριμο, δεν χαρίζεται, ως αναλάβουμε εμείς, σήμερα έδω, την πρωτοβουλία να προσκαλέσουμε τις γυναίκες, σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της γης, να μπουν πιο ενεργά στον χώρο της αθλητικής δημοσιογραφίας.

Η συμβολή των γυναικών αθλητικογράφων και ραδιοτηλεοπτικών σχολιαστών, έφ' όσον ανταποκριθούν στην πρόσκλησή μας αυτήν, θα είναι διπλά σημαντική: Γιατί αυτή η συμβολή δεν θα κείται απλά στον χώρο του παραδοσιακού φεμινισμού και με μόνο σκοπό την άλωση μιας ακόμη δραστηριότητας, όπου επικυριαρχεί το ανδρικό στοιχείο.

Η κρισιμότερη διάστασή της θα ήταν να συμβάλει καταλυτικά ή αθλητική δημοσιογραφία των γυναικών, στην προβολή εκείνων των αθλητριών, οι οποίες, μετά την αποχώρησή τους από την ενεργό αγωνιστική δράση θα μπορούσαν να προσφέρουν πολλά στην διοίκηση των αθλητικών οργανισμών, εθνικών και διεθνών.

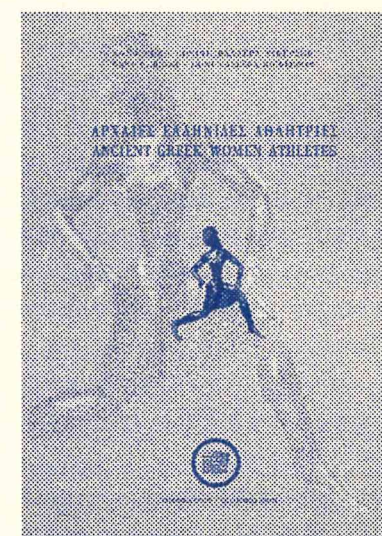
Με ιδιαίτερη ωστόσο προσοχή και -προτείνω- με προτεραιότητα, θα πρέπει να ασχοληθούμε με την αναβάθμιση του ρόλου των γυναικών στο Ολυμπιακό Κίνημα. Γιατί, λυπούμαι να πω, οι διακρίσεις σε βάρος των γυναικών στο πλαίσιο της Δ.Ο.Ε., αλλά και των επί μέρους Εθνικών Ολυμπιακών Επιτροπών, είναι χειρότερες από την εικόνα που υπάρχει στα άλλα πεδία των δραστηριοτήτων του Άθλητισμού.

Κατανοούμε ασφαλώς τους περιορισμούς και τις δυσκολίες που εκπνέζουν από την υπερεκατονταετή, ήδη, ιστορία του συγχρόνου Ολυμπιακού Κινήματος. Πράγμα που σε κάποιο βαθμό έρμηνεύει και την αργή προσαρμογή της Δ.Ο.Ε. στις εξελίξεις του σήμερα.

Η καινούργια ηγεσία της Δ.Ο.Ε., υπό το βάρος της προσωπικότητας του κ. Ζάκ Ρόγκ, θα μπορούσε να προσφέρει πολλά σε αυτό το πεδίο. Και οι επόμενες γενιές θα τιμήσουν, όπως αρμόζει, τα πρόσωπα που θα παίξουν πρωταγωνιστικό ρόλο στις προσπάθειες αποκατάστασης της ισοτιμίας, μεταξύ γυναικών και ανδρών, στο παγκόσμιο κίνημα του Όλυμπισμού.

Προκειμένου να διευκολύνουμε τις προσπάθειες της νέας ηγεσίας της Δ.Ο.Ε. στο εν λόγω πεδίο, επιτρέψτε μου να καταθέσω στο συνέδριό μας την πρόταση ιδρύσεως στο πλαίσιο της UNESCO, μιας καινούργιας Μη Κυβερνητικής Οργανώσεως, επιφορτισμένης ακριβώς με το καθήκον να επιδιώξει την εγκαθίδρυση της ισοτιμίας των δύο φύλων στον χώρο του Άθλητισμού, τόσο σε ό,τι αφορά στις διοικήσεις των άμιγως αγωνιστικών αθλητικών δραστηριοτήτων, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, όσο και σε ό,τι αφορά στο Διεθνές Ολυμπιακό Κίνημα.

Σας εύχαριστώ για την προσοχή σας.

ANNA PHZ - E. BALLERA
ΑΡΧΑΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ
ΑΘΛΗΤΡΙΕΣ
ANCIENT GREEK WOMEN ATHLETES

Τό βιβλίο τεκμηριώνει την συμμετοχή των γυναικών της Αρχαίας Ελλάδος στον κόσμο του αθλητισμού, σε αγώνες και εορτές. Στόχος μας είναι να προσφέρουμε ένα ακόμη κομμάτι στην συνολική ανασκευή της ιστορικής εικόνας των γυναικών, ως ατόμων με ικανότητες, ανεξάρτητη σκέψη και πολύτιμη συνεισφορά στην κοινωνία. 17 EURO

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

‘Αφ’ ὅτου ἄρχισα νά σκέπτωμαι –καί δυστυχῶς οἱ περιστάσεις μέ ἀνάγκασαν νά σκέπτωμαι ἀπό πολύ μικρή ἡλικία – δέν πέρασε νύκτα, χωρίς νά ὄνειρευθῶ στὸν ὕπνο μου. Ἀσφαλῶς ἡ ἰδιοσυκрасία μου εἶναι τέτοια, ὥστε νά δικαιολογοῦνται τὰ καθημερινά αὐτά ὄνειρα, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε μέν καθιστοῦν ἐφιαλτικόν τόν ὕπνο μου, ἄλλοτε δέ μοῦ δίδουν τὴν ψευδαίσθηση ὅτι πλέω σέ ὠκεανούς εὐτυχίας.

‘Ότι δέ τέτοια ὄνειροπόλος ὑπῆρξε καὶ ἐξακολουθεῖ νά εἶναι ἡ ψυχική μου κατάσταση, προδίδεται ἀπό τὸ θᾶρρος, μέ τὸ ὁποῖο ἀντιμετώπισα πάντοτε τίς ἀντιξοότητες, μέ τίς ὁποῖες εἶναι γεμάτη ἡ ζωή μου. Πράγματι, ὅσες φορές εἶχα νά ἀντιμετωπίσω δύσκολα ἢ καὶ δυσάρεστα γεγονότα, πάντοτε τὰ ὑπέμενα μέ φιλοσοφική ἐγκαρτέρηση καὶ πάντοτε πίστευα ὅτι μετὰ τὴν θύελλα θά προέβαλλε ἡ ἴρις, προάγγελος τῆς αἰθρίας.

Επίσης, ὅσες φορές οἱ οἰκεῖοι μου προέβαλλαν ὑπερβολικές καὶ κατὰ τὸ φαινόμενο ἀνυπέρβλητες ἀξιώσεις, μία ἦταν πάντοτε ἡ ἀπάντησή μου: «Εὐκολα!». Στεναχωροῦντο, ἀγανακτοῦσαν, εἰρωνεύοντο, γελοῦσαν μέ τὴν «εὐκολή» αὐτὴν ἀπάντησή μου, ἀλλά δέν περνοῦσε πολύ χρόνος καὶ ὅλοι ἐπέιθοντο ὅτι τὸ «εὐκολο» ἐγένετο πραγματικότης καὶ ὅλες οἱ ἐπιθυμίες τους μέ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου ἐκπληρώνονταν πλήρως.

‘Όταν ἀργότερα ἀσχολήθηκα μέ οικονομολογικές μελέτες καὶ ἐνεπλάκην σέ οικονομικούς συλλογισμούς, πείσθηκα ὅτι καὶ στὰ οικονομικά ζητήματα ὅπως καὶ σέ αὐτοὺς τοὺς ἀτέγκτους ἀριθμούς, οἱ ὁποῖοι σάν Γενναῖοι Ἡρακλεῖς καὶ πειθήνιοι Δορυφόροι τὰ πλαισιώνουν, μεγάλην ἐπίδραση ἀσκεῖ τὸ «αἶσθημα» καὶ πολλές φορές καὶ ἡ «τύχη».

«Απατῶνται», γράφει στὴν Πολιτική του Οἰκονομία, ὁ διακεκριμένος γάλλος οικονομολόγος Charles Gide, «ὅσοι νομίζουν ὅτι τὰ οικονομικά ζητήματα, διότι εἶναι ζητήματα ἀριθμῶν, δέν εἶναι ἐπιδεκτικά ἀλλοιώσεων. Καὶ τὰ οικονομικά ζητήματα χειρίζονται ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀδυναμίες, πάθη, αἰσθήματα καὶ τὴν ἐπίδραση ὅλων αὐτῶν τῶν συναισθημάτων τὴν ὑφίστανται καὶ τὰ οικονομικά ζητήματα καὶ ἐπομένως καὶ οἱ ἀριθμοί».

Ἦταν λοιπόν πολύ φυσικό ὅλα αὐτά νά ἐπιδράσουν ἐπὶ τοῦ χαρακτήρος μου, νά ἀναπτύξουν τὴν φαντασία μου καὶ νά με ἐξαναγκάσουν νά ἀγαπήσω τὰ ἀποφθέγματα, τὰ γνωμικά, τίς παροιμίες, τίς παραβολές, τοὺς μύθους. Παρ’ ὅλο τὸ φαινομενικῶς μυθῶδες τους, ἔβρισκα σέ ὅλα αὐτά κάποια ὑποκρυπτόμενη εὐγλωττη συναρμολόγηση νοημάτων ἰσχυρῆς συναισθηματικῆς διεγέρσεως, ἐκφραζομένη θαυμάσια συμπεπικνωμένη φιλοσοφία πολλῶν αἰώνων σέ ἀπαλό καὶ εὐχαρῆ τόνο, καὶ πίσω ἀπὸ ὅλα αὐτά ἀντίκριζα πάντοτε μεγάλες καὶ βαρυσήμαντες ἀλήθειες.

Ἔτσι ἐπιδόθηκα στὴν μελέτη τῆς «μυθολογίας» ἐν γένει, τῆς «γεωργικῆς μυθολογίας» ἰδιαιτέρως, ὅπως τὸ περιεχόμενό τους διαμορφώθηκε καὶ διαπλάσθηκε ἀπὸ τὴν ἀσύλληπτη ἑλληνική φαντασία καὶ τὸ καταπλῆσσον γιὰ τίς ὥραιες καὶ τολμη-ρές ἐπινοήσεις του ἀθάνατο ἑλληνικό πνεῦμα.

Παρασυρόμενος ἀπὸ τὴν μελέτη αὐτὴ καὶ προχωρώντας καὶ περισσότερο, κατέληξα στὴν ἀπόφαση νά γράψω τὴν «Μυθολογία τῆς Γεωργίας», καθ’ ὅσον ἄλλως τε, ὡς τουλάχιστον ἐγὼ γνωρίζω, δέν ὑπάρχει ἀνάλογον ἔργον, τὸ ὁποῖον νά συγκεντρώνει ὅλα τὰ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διασκορπισμένα σχετικὰ θέματα.

Ἐπὶ εἴκοσι ὁλόκληρα χρόνια ἐργάσθηκα μέ ἐπιμονή, ὑπομονή, ἐγκαρτέρηση, ἐνθουσιασμό, φαντισμό καὶ αὐτοπεποίθηση, στὴν ἔρευνα καὶ μελέτη ὅσων πηγῶν γινόμεναι κάτοχος, ὡς καὶ στὴν συγκέντρωση, τακτοποίηση, κατάρτιση καὶ σύνθεση ὅλων τῶν στοιχείων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα, ἀφοῦ ἐκτυπωθοῦν σέ περισσότερους τόμους, θά δικαιολογήσουν ὅπωςδὴποτε τὸν τίτλο «Μυθολογία τῆς Γεωργίας», τὸν ὁποῖον θά φέρῃ ἡ πολυετής ἐργασία μου.

Ἄς μὴ σπεύσουν οἱ κριτικοὶ νά βροῦν σφάλματα, νά ἀσκήσουν κριτική καὶ νά ἐξαγγείλουν ἐπικρίσεις γιὰ τὴν ἐργασία μου. Ἄς σεβαστοῦν τὴν πολυετὴ ἐπίμοχθη προσπάθειά μου καὶ ἄς ἀποβλέψουν στὴν πρόθεσή μου. Ἄς μοῦ συγχωρήσουν ἀκόμη καὶ τὸ αἶσθημα κάποιας εὐαρέστου ἱκανοποίησεως. Κάποιος φιλόσοφος ἔλεγε κάποτε: «Ἐκτιμοῦμε τὰ πράγματα ἀνάλογα μέ τοὺς κόπους πού καταβάλλουμε, μέ τὰ ἐμπόδια πού συναντοῦμε καὶ μέ τοὺς κινδύνους πού διατρέχουμε γιὰ νά τὰ ἀποκτήσουμε».

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ν. ΛΕΤΣΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. ‘Όταν πρωτοεμφανίσθηκε ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς, δύο κυρίως ἠθικά συναισθήματα μίλησαν στὴν ψυχὴ μου: τὸ συναισθημα τῆς κοινωνικότητας καὶ τὸ συναισθημα τῆς θρησκείας.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΤΗΣ

2. Ἡ προϊστορία, ἡ ἐθνογραφία, ἡ ἱστορία, οἱ μελέτες προανθρωπικῶν κοινωνικῶν μορφῶν καὶ ἡ πείρα ἀπέδειξαν, ὅτι ἡ κοινωνικότης τοῦ ἀνθρώπου εἶναι γεγονός ἀναμφισβήτητο. Ἡ ὑπόθεση τοῦ Hobbes¹ καὶ τοῦ Rousseau² περί προκοινωνικῆς φυσικῆς καταστάσεως τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ζοῦσαν μοναχικὴ ζωὴ καὶ πολεμοῦσαν ὅλοι ἐναντίον ὅλων, καὶ περί συμβατικῆς κοινωνίας, ἡ ὁποία καθιδρύθη διὰ κοινωνικοῦ συμβολαίου, ἀπεκρούσθη, καὶ πρό ἀκόμη τῆς γενέσεως τῆς κοινωνιολογικῆς ἐπιστήμης, ὡς ἀστήρικτος μῦθος.

Ἡ ἐξέταση ἄλλωστε τῆς ζωῆς τῶν σημερινῶν ἀγρίων, οἱ ὁποῖοι ὑπενθυμίζουν τὴν πρωτόγονη ἀνθρωπότητα, βεβαιώνει τὸν ἀνωτέρω ἰσχυρισμό. Οἱ περιπλανώμενες ὁρδές τῶν Βλακφέλλους³ τῆς Αὐστραλίας, τῶν Βουσμάνων⁴ τῆς Ἀφρικῆς, τῶν Φουεγιανῶν⁵ τῆς Πολυνησίας εἶναι βεβαίως μικρές καὶ ἀσταθεῖς ὁμάδες, ἀποτελοῦν ἐν τούτοις ὁμάδες ἀποτελούμενες ἀπὸ οἰκογένειες. Ὑπάρχουν, ἐξ ἄλλου, κάποιοι λαοί, ὅπως οἱ Ἑσκιμῶι⁶, οἱ ὁποῖοι ἀγνοοῦν τί εἶναι ὁ πόλεμος καὶ στεροῦνται λέξεως γιὰ νά ὀνομάσουν τὴν μάστιγα αὐτὴν.

Φαίνεται λοιπόν ὡς δυνατόν ὅτι οἱ πρωτόγονοι ἄνθρωποι οὔτε ἀλληλοφενοῦντο, οὔτε ἀλληλοετρώγοντο, παρ’ ὅτι διακηρύττει ὁ Hobbes, προβάλλων τὸν ἀφορισμό ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἦταν λύκος γιὰ τὸν ἄνθρωπο: «Homo homini lupus». Στὴν Γαλλία, τουλάχιστον, ἡ ἐξερεύνηση τῶν ἀρχαιοτάτων σπηλαίων τῆς ἐποχῆς τοῦ μαμμούθ⁶, ὅπου βρήκαν ὑπερμεγέθεις σωρούς ὀστῶν ζώων, οὐδέποτε ἐπέτρεψε τὴν διαπίστωση τῆς ἀνθρωποφαγίας. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι σέ ἱστορικές ἐποχές ὁ ἐνδοιασμός (scrupule) τοῦ αἵματος ἐκδηλοῦται μετὰ μοναδικῆς ἐντάσεως σέ ὀρισμένους ὁμίλους, ἐνωμένους διὰ τῶν δεσμῶν κοινῆς καταγωγῆς, πραγματικῆς ἢ ὑποθετικῆς, σέ οἰκογένειες, πατρίδες, φυλές, ἀποικίες. Ὁ φόνος, καὶ ὁ ἀκούσιος, ἐνός μέλους τῆς οἰκογενείας ἢ τῆς πατρίδος ἀποτελεῖ ἀμάρτημα δυσεξιλαστήριον. Ἔτσι πρέπει νά ἐρμηνευθῇ καὶ ἡ ἐντολὴ τοῦ Δεκαλόγου: «οὐ φονεύσεις».

Ὁ ἄνθρωπος λοιπόν οὔτε στὴν ἄγρια οὔτε στὴν βάρβαρη ἐποχὴ ἐζησε ποτὲ μοναχικὸ βίον· ἄνθρωπος δέ ὁ ὁποῖος ζοῦσε μόνος του, θεωρεῖται κάτι ἀνύπαρκτον καὶ ἀκατανόητον.

Οἱ ὁρμώμενοι ἀπὸ τὴν φυσιοκρατία κοινωνιολόγοι ἐπεχείρησαν νά ἐμφανίσουν τὴν κοινωνία τῶν ἀνθρώπων ὡς ἀπλή προέκταση τῆς κοινωνίας τῶν ζώων, προεκτείνοντες τὴν ἐπιστημονικῶς ἀσαφῆ ἔννοια τοῦ ἐνστίκτου τῶν ζώων καὶ στὴν σφαῖρα τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν ἢ πιστοποιοῦντες ἀντιθέτως τὴν ὑπαρξὴ ἀνθρωπίνων ἰδιοτήτων στὰ ζῶα.

Εἶναι βεβαίως ἀληθές, ὅτι καὶ στὰ ζῶα, παρατηρεῖται ἡ κοινωνικότης. Τὰ ἀνώτερα π.χ. ζῶα, γιὰ νά περιορισθοῦμε εἰς αὐτά, ὑπακούουν τουλάχιστον εἰς τὸν ἐνδιάσμον τοῦ αἵματος, ἀφοῦ, ἐκτός σπανιῶν περιπτώσεων δέν τρώγουν τὰ νεογνά τους καὶ δέν ἀλληλοτρώγονται. Ἐάν ὑπῆρχαν ζῶα στερημένα τοῦ ἐνδοιασμοῦ τοῦ αἵματος τοῦ εἴδους, θά ἀλληλοετρώγοντο καὶ δέν θά μπορούσαν νά σχηματίσουν εἶδος. Παρ’ ὅλα ὅμως αὐτά, ὁ ἀνωτέρω ἰσχυρισμός τῶν φυσιοκρατῶν δέν φαίνεται νά εὐσταθῇ, ἀφοῦ ἄλλωστε τὰ συμπεράσματα, στὰ ὁποῖα καταλήγουν αὐτοί, δέν εἶναι ἱκανοποιητικά.

Ἰκανοποιητικώτερη εἶναι ἡ ἀποψη τοῦ Νεοκαντιανισμοῦ⁷, ὅτι ἡ κοινωνία τῶν ἀνθρώπων ὑφίσταται ἐκεῖ ὅπου ὁ σύνδεσμος δέν εἶναι ἀπλῶς φυσικός, ἀλλά στηρίζεται ἐπὶ συνδετικοῦ νοήματος. Τὸ «νόημα», ξένον πρὸς κάθε φυσικόν σύνδεσμον, διέπει ἀποκλειστικῶς τίς κοινωνικές μορφές καὶ τὴν ἱστορία, ἡ ὁποία ἀποκαλύπτεται ἀπὸ αὐτές.

Κοινωνία λοιπόν ὑφίσταται μόνο μετὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐμφανίζεται ὅταν τὰ μέλη αὐτῆς συνδεθοῦν ὑπὸ νοήματος πεπληρωμένης βουλήσεως. Καὶ αὐτός ὁ οἰκογενειακός σύνδεσμος, ὁ ὁποῖος κατ’ ἀρχάς εἶναι φυσικός καὶ διέπεται ὑπὸ βιολογικῶν νόμων, ἐμφανίζεται ὑπὸ μορφὴν κοινωνικοῦ συνδέσμου, ὅταν ὑπὸ τοῦ δικαίου, τῆς ἠθικῆς κ.λπ. δοθοῦν στὴν ὑπόστασή του νοήματα, τὰ ὁποῖα δέν ὑπαγορεύονται ἀπαραιτήτως ὑπὸ τῆς φύσεως.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Ἀδυνατῶν ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος νά ἐξηγήσῃ τὰ καταπληκτικά, γιὰ τὴν νηπιώδη πνευματικὴ του κατάσταση, φυσικά φαινόμενα· κατεχόμενος ὑπὸ θαυμασμοῦ ἀλλά καὶ πτοήσεως πρὸς τῶν ἀσυγκρατήτων ὁρμῶν καὶ τῶν ἐναλλασσομένων ἐκρήξεων τῶν φυσικῶν δυνάμεων· φανταζόμενος

μυστηριώδη τήν προέλευση τῶν μεγαλείων τῆς φύσεως καί διαισθανόμενος τήν ὑπαρξη ἀνωτέρας δυνάμεως, δεσπόζουσα ἐπὶ τοῦ σύμπαντος καί ρυθμίζουσα τὰ τῆς λειτουργίας καί κινήσεως αὐτοῦ ἐπιθυμῶν, τέλος τήν συνδρομή κάποιας ἀνώτερης καί ἀσύλληπτης δυνάμεως πρὸς πραγματοποίηση τῶν σκοπῶν καί ἐπιδιωξεῶν του, ἀναγνώρισε τήν ἀνάγκη νά προσδώσῃ ἀνώτερον κύρος στήν ὑπερφυσική καί μυστηριώδη αὐτὴν δύναμη. Τὰ συναισθήματα αὐτά: κατάπληξη, σεβασμό, δέος, μυστήριο, ἐλπίς, ὁδήγησαν στήν γένεση τῆς θρησκείας.

Εἴτε παραδεχθοῦμε τήν θρησκεία «ὡς τὴν πίστιν εἰς πνευματώδη ὄντα», ὡς παραδέχεται ὁ μέγας ἀγγλος ἐθνογράφος Taylor⁸, εἴτε ὡς «δύναμιν τοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον, ἀνεξαρτήτως τῶν αἰσθήσεων καί τοῦ λογικοῦ, θέτει τὸν ἄνθρωπον εἰς κατάστασιν νά καταστήσῃ τὸ ἄπειρον», ὡς διατείνεται ὁ Law Lüller, εἴτε, τέλος, ὡς «σύνολον ἐνδοιασμῶν, οἵτινες θέτουν ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐλευθέραν ἄσκησιν τῶν δυνάμεών μας», ὡς προτείνει ὁ S. Reinach⁹, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι εἶναι δύσκολος ὁ ἀκριβὴς καθορισμός τῆς θρησκείας, διότι ἡ λέξη εἶναι πολὺ παλαιά, ἀφοῦ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα ἐγεννήθη ταυτοχρόνως μέ τὴν ἐμφάνιση τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς.

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

Τόσον εἶναι τοῦτο ἀληθές, ὥστε συνήθως, στήν κοινὴ γλῶσσα, συγχέονται ἡ θρησκεία καί ἡ μυθολογία. Ὅταν π.χ. μιᾶμε περὶ θρησκείας τῶν ἀρχαίων ἐλλήνων, ἀναγκαστικῶς ἐμφανίζεται ἡ εἰκόνα τῶν χαριεστάτων μύθων, τοὺς ὁποῖους οἱ Ἕλληνες ποιητὲς διηγοῦνται διὰ τοὺς θεοὺς, τίς θεές καί τοὺς ἥρωές τους. Ἡ σύγχυση αὐτή, δικαιολογούμενη ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι στήν βάση κάθε μυθολογίας ὑπάρχει θρησκεία, παρατηρεῖται σὲ ὅλους τοὺς λαοὺς, μέ μόνη τὴν διαφορὰ ὅτι οἱ σχετικοὶ μῦθοι τοὺς εἶναι χονδροειδεῖς καί ἀκατέρ-γαστοι καί δέν διακρίνονται γιὰ τὴν χάρη καί τὸ λεπτὸ πνεῦμα τῶν ἀναλόγων ἐλληνικῶν μύθων.

Ἡ μυθολογία εἶναι σύνολο ἱστοριῶν, οἱ ὁποῖες δέν ἐξελίχθησαν, ἀλλὰ ἐπενεώθησαν, συνετέθησαν καί ἀγλαΐσθησαν γιὰ νά τέρψουν. Τὰ πρόσωπά τους ἐκφεύγουν τοῦ ἐλέγχου πάσης θετικῆς ἱστορίας. Ἡ θρησκεία ἐμφανίζεται μόνη τῆς στήν πρώτη γραμμή, ὡς αἶσθημα, καί ἡ ἐκδήλωση τοῦ αἰσθήματος τούτου γίνεται μέ πράξεις ἰδιαίτερης φύσεως, οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦν τίς θρησκευτικὲς τελετές.

Ὅπως στήν μυθολογία, ἔτσι καί στήν θρησκεία

τῶν ἀρχαίων, πρέπει νά ἀποφεύγεται ἡ συσχέτιση μέ τὴν ἱστορία, ἐκτός μόνο ὅταν πρόκειται περὶ χρονολογικῆς ἀνασκοπήσεως ἱεροτελεστιῶν καί ἐθίμων.

Ἡ ἴδια σύγχυση μυθολογίας καί θρησκείας ἐμφανίζεται καί στόν ἐπιχειροῦντα νά γράψῃ περὶ τῆς μυθολογίας τῆς γεωργίας, τόσον τῶν Ἑλλήνων, ὅσον καί τῶν ἄλλων ἀρχαίων λαῶν.

Δεδομένου μάλιστα ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ζοῦσαν φυσικώτερον βίον ἀπὸ τοὺς συγχρόνους, καί ὅτι ἡ γεωργία ἀποτελοῦσε τὴν κυριωτέραν ἀπασχόληση κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ὅπως ἀποτελεῖ καί σήμερα ἀπὸ τοὺς πρωτόγονους λαοὺς, ἀφοῦ ἡ βιομηχανικὴ ἐξέλιξη ἀποτελεῖ γνώρισμα τῆς ἐκπολιτιστικῆς προόδου τῆς ἀνθρωπότητος, μπορεῖ κανεὶς βασίμως νά ἰσχυρισθῇ, ὅτι ἡ μυθολογία καί ἡ θρησκεία τῶν ἀρχαίων λαῶν περιστρέφονται κυρίως καί κατ' ἐξοχήν περὶ τὴν ἄσκησιν τοῦ γεωργικοῦ ἐπαγγέλματος.

Βεβαίως, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ὁμήρου καί τοῦ Ἡσιόδου, οἱ ποιητὲς ἐργάσθησαν νά ἐξωραΐσουν τοὺς μύθους τοῦ παρελθόντος, οἱ μυθογράφοι νά τοὺς συναρμόσουν, οἱ φιλόσοφοι νά τοὺς ἐξηγήσουν καί νά τοὺς καταλύσουν. Τὸ βάθος ὅμως τῆς μυθολογίας καί τῆς θρησκείας τῶν Ἑλλήνων εἶναι παλαιότερον τῆς φιλολογίας, ἀποκαλυπτόμενο σὲ ἐμᾶς διὰ τῶν ἔργων τῆς πρωτογόνου τέχνης καί διὰ τῆς ἀναλύσεως τῶν θρησκευτικῶν συνηθειῶν, τῶν ἱεροτελεστιῶν, ἡ ἐπιβίωση τῶν ὁποίων ἔδωσε γένεση σὲ νέους μύθους. Τοῦτο ἐγένεε παντοῦ, πρὸ πάντων ὅμως στήν Ἑλλάδα, διότι οἱ Ἕλληνες, περίεργοι καί ἐπινοητικοί, θέλησαν νά ἐξηγήσουν διὰ τερπνῶν μύθων τίς θρησκευτικὲς συνηθίες, τίς ὁποῖες δέν κατανοοῦσαν πλέον.

ΑΝΙΜΙΣΜΟΣ

Οἱ κύριοι παράγοντες τῶν θρησκειῶν καί τῶν μυθολογιῶν ὑπῆρξαν ἀφ' ἑνός ὁ ἀνιμισμός καί ἀφ' ἑτέρου τὰ ταμπού.

Ὁ ἀνιμισμός ἢ ἡ ψυχολατρεία ἀποτελεῖ τὴν μεταβατικὴν βαθμίδα ἀπὸ τὴν πρωτόγονη φιλοσοφία στήν θρησκεία, ὅταν αὐτὴ περιορίζετο στήν ἀντίληψη ὑπάρξεως δαιμόνων, οἱ ὁποῖοι διηύθυναν τὰ πράγματα τοῦ κόσμου. Ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος, ὁρμώμενος κυρίως ἐκ τῆς ἐμφανίσεως τῶν νεκρῶν στὰ ὄνειρά του, παρεδέχετο ὅτι ἡ δύναμη ἢ ὁποία κινεῖ τοὺς ζωντανούς ὁργανισμούς, ἡ ψυχὴ, ἢ τὸ πνεῦμα, δέν ἐκμη

δενίζεται μετὰ τὸν θάνατό τους, ἀλλὰ ἐξακολουθεῖ νά ζῇ, μεταβάλλουσα ἀπλῶς κατάστασιν. Προχωρῶντας δέ περαιτέρω, παρεδέχετο, ὅτι, ὅπως τὸ πνεῦμα δέν διατηρεῖ πλέον τὴν ζωοποιὸν δύναμη, ἔτσι καί τὰ ἀνόργανα ὄντα ἢ εἶχαν ἄλλοτε τὴν δύναμη αὐτὴν ἢ τὴν ἀποκτοῦν κατὰ καιροὺς· ἐπὶ πλεον, πίστευε ὅτι καί τὰ φυσικὰ φαινόμενα ἐμψυχοῦνται ὑπὸ τῶν πνευμάτων, π.χ. ὅτι ἡ ἀστραπή, ὁ ἄνεμος κ.λπ. εἶναι ἐκδηλώσεις ἐνεργείας τῶν πνευμάτων τῶν κατοικούντων ἐντός τους· καί τέλος, κατέληγε στὸ συμπέρασμα ὅτι ὅλη ἡ φύσις ἦταν πεπληρωμένη ὑπὸ πνευμάτων καί φαντασμάτων.

Τὰ πνεύματα αὐτὰ διακρίνονται σὲ ἀγαθοποιὰ καί σὲ κακοποιὰ. Πάντως αὐτὰ ἐθεωροῦντο ὡς θεότητες, πάνω ἀπὸ τίς ὁποῖες βρίσκονται ἄλλοι ὑπέρτατοι θεοί, καί ὅπως αὐτοί, ἔτσι καί ἐκεῖνες ἐθεωροῦντο, ὅτι ἐξευμενίζονται διὰ τῆς λατρείας.

Μέ τὸν ἀνιμισμὸ λοιπὸν δηλωνόνταν ἡ πρωτογενὴς δεισιδαιμονία, ἡ κοσμογονία τῶν πρωτογενῶν λαῶν καί ἡ πρωτογενὴς θρησκεία. Κυρίως ὅμως ὁ ἀνιμισμός πρέπει νά θεωρηθῇ ὡς στάδιο προηγούμενον τῆς θρησκείας, ὡς ὁ πρόδρομος ἢ ἡ βάση αὐτῆς.

ΦΕΤΙΧΙΣΜΟΣ

Ἰδιαίτερη κατάστασις ἢ μᾶλλον ἀνάπτυξις τοῦ ἀνιμισμοῦ ὑπῆρξε ὁ φετιχισμός, ὡς ὀνομάζεται ἡ λατρεία τῶν φετίχ, τῶν ἀψύχων δηλαδὴ ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα θεωροῦνται φορεῖς τοῦ προγονικοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖο καθίσταται προστατευτικὸν πνεῦμα ἀτόμου, ὁμάδος ἢ φυλῆς. Ὁ De Bross¹⁰ μάλιστα πιστεύει, ὅτι ἡ λατρεία τῶν φετίχ ὑπῆρξε ἡ ἀρχὴ ὅλων τῶν θρησκειῶν, παραβάλλει πρὸς τὰ φετίχ τῶν μαύρων τοὺς ἱερούς λίθους τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Αἰγύπτου καί θεωρεῖ τὸν φετιχισμό ὡς τὸ πρῶτο βῆμα πρὸς τὴν λατρεία τῶν εἰδώλων.

ΤΑΜΠΟΥ

Ἀπόρροια τῆς ὑπὸ τοῦ ἀνιμισμοῦ ἐκδηλουμένης πανεμψυχώσεως ὑπῆρξε ἡ ἐννοια περὶ τῶν ταμπού. Ἡ σὲ πρόσωπα δηλαδὴ ἢ πράγματα ἐνυπάρχουσα μυστηριώδης δύναμη, ἡ ὁποία προέρχεται εἴτε ἐκ συγγενείας αὐτῶν μετὰ τῶν θεῶν ἢ τῶν πνευμάτων, εἴτε ἐξ ἐπαφῆς μετὰ ἰσχυροῦ ὄντος ἢ πράγματος, τὰ καθιστᾷ ταμπού, δηλαδὴ «ἀπαγορευμένα», «ἱερά», «ἐπικίνδυνα» ἢ «ἀκάθαρτα», καί πρέπει νά τὰ

μεταχειριζόμεθα μέ ἰδιάζουσα προσοχὴ καί προφύλαξη καί σύμφωνα πρὸς ὀρισμένους κανόνες, ἐάν δέν θέλουμεν νά ριψοκινδυνεύσουμε. Ὁ φόβος αὐτὸς τῶν ταμπού ἐπέβαλλε καί ἐξακολουθεῖ νά ἐπιβάλλη στοὺς φυσιολατρικούς λαοὺς πλῆθος δεσμῶν καί περιορισμῶν, οἱ ὁποῖοι μόνο σταδιακὰ χαλαρώνουν, ἐφ' ὅσον προχωρεῖ ὁ πολιτισμός καί δημιουργεῖται ὑψηλότερα παράστασις γιὰ τὸν θεό.

ΤΟΤΕΜΙΣΜΟΣ

Ἐκτός τοῦ ἀνιμισμοῦ καί τῶν ταμπού, ὑπάρχουν καί ἄλλοι δύο παράγοντες τῶν θρησκειῶν καί τῶν μυθολογιῶν, οἱ ὁποῖοι, ἂν καί ἐμφανίσθησαν λίγο ἀργότερα, ἐν τούτοις ἐπέδρασαν κατὰ τὸν ἴδιο γενικὸ τρόπο. Πρόκειται περὶ τοῦ τοτεμισμού καί τῆς μαγείας.

Τοτεμισμός εἶναι τὸ σύνολο διαφόρων ἐθίμων, δοξασιῶν καί τελετῶν, συγκεντρουμένων γύρω ἀπὸ τὸ τοτέμ, τὸ ὁποῖο σημαίνει τὸ ζῶον, τὸ φυτό, ἢ σπανιώτερα τὸ ὀρυκτὸ ἢ τὸ οὐράνιο σῶμα, στὸ ὁποῖο ἡ πατρία ἀναγνωρίζει ἕναν προστάτη, ἕναν κοινόν πρόγονον τῶν ζωντανῶν σήμερα ὄντων τοῦ αὐτοῦ εἶδους καί τῶν μελῶν τῆς πατρίδος καί ἕνα σημεῖο συγκεντρώσεως. Μέ τὰ τοτέμ, πιστεύουν τὰ μέλη κάποιας φυλῆς ἢ πατρίδος, ὅτι εἶναι συνδεδεμένα διὰ θρησκευτικῶν ἢ καί εὐρύτερα μαγικῶν δεσμῶν, ἐπιδεδι-κνύουν πρὸς αὐτὰ ἰδιαίτερο σεβασμό καί τὰ θεωροῦν ὡς προστάτες ἐαυτῶν καί τῆς πατρίδος. Τὰ μέλη αὐτά, οἰκαιοποιούμενα τὸ ὄνομα τοῦ σχετικοῦ ζώου, φυτοῦ ἢ ἄλλου εἶδους τοῦ τοτέμ, ἀνάγουν τὴν καταγωγή τῆς φυλῆς ἢ τῆς πατρίδος εἰς αὐτό, φροντίζουν κάθε ἀντιπρόσωπο τοῦ εἶδους τοῦ τοτέμ καί πιστεύουν, ὅτι διατελοῦν ὑπὸ τὴν προστασία αὐτοῦ ἐναντίον πάσης προσβολῆς καί ἄλλων κινδύνων.

Ὁ τοτεμισμός, ἀναγνωρισμένος ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτὸ στήν Εὐρώπῃ ἀπὸ τίς ἀρχές τοῦ 18ου αἰῶνος ὑπὸ τῶν ἱεραποστόλων, οἱ ὁποῖοι εἶχαν παρατηρήσει ἀπὸ τοὺς Ἰνδιάνους τῆς Β. Ἀμερικῆς γενικώτε-ρη καί ἀκριβέστερη μορφή τῆς λατρείας τῶν δένδρων καί τῶν ζώων, δέν εἶναι κάτι νέο. Προερχόμενος ἐκ τοῦ ἀνιμισμοῦ, ἐξαπλώθηκε ὅπου καί ὅσον καί αὐτός. Τὸν συναντοῦμε παντοῦ, ἂν ὅχι σὲ καθα-ρὴ κατάστασις καί ἄνευ μίξεως μέ νεώτερες θρησκευ-τικές ἀντιλήψεις, τουλάχιστον σὲ κατάστασις ἐπιβιώσεων. Οἱ θρησκεῖες τῆς Αἰγύπτου, τῆς Συρίας, τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἰταλίας καί τῆς Γαλατίας εἶναι ἐμποτισμένες ἀπὸ τὸν τοτεμισμό.

Πάμπολλα ἴχνη ἐγκατέλειψε ὁ τοτεμισμός στήν Ἑλλάδα. Ὑπάρχουν ἐν πρώτοις ζῶα οἰκεῖα πρὸς

τούς θεούς, τά όποια σέ άρχαιότερη έποχή ήσαν αυτά τά ίδια θεοί, ώς ό άετός τοῦ Διός, ή γλαυξ τής 'Αθηνᾶς, τό έλάφι τής 'Αρτέμιδος, τό δελφίני τοῦ Ποσειδῶνος, ή περιστερά τής 'Αφροδίτης κ.λπ. Τό ιερό ζῶον, σύν τῷ χρόνῳ, κατέστη ό άκόλουθος τοῦ θεοῦ, αλλά και ό έχθρός του ή και τό θυμα του.

Η έλληνική, έξ άλλου, μυθολογία γνωρίζει πάμπολλες παραδόσεις θεῶν ή ήρώων μεταμορφωθέντων σέ ζῶα, φυτά ή λίθους. Πρόκειται περί τῶν λεγομένων μεταμορφώσεων, οι όποιες είναι θρησκευτικοῦ περιεχομένου, και περί τῶν όποίων γίνεται ευρύτερη μνεία κατωτέρω. Έτσι, κατά τήν παράδοση ό Ζεύς λαμβάνει τήν μορφή κύκνου για να αποπλανήση τήν Λήδαν. Ό μῦθος αυτός γεννήθηκε σέ ένα σύνολο φυλῶν, οι όποιες είχαν τόν κύκνο ως τοτέμ, τοῦ απέδιδαν ιερόν χαρακτήρα και παρεδέχοντο ότι ένας θεῖος κύκνος μπορεί να είναι ό πατέρας ενός ανθρωπίνου τέκνου.

ΜΑΓΕΙΑ

Η ιστορία τής ανθρωπότητας είναι ή ιστορία τής προοδευτικής εκλαϊκεύσεως, ή όποία είναι άκόμη άσυμπλήρωτη. Κατ' αρχήν όλόκληρη ή ατμόσφαιρα θεωρεῖται σάν κεκορεσμένη άνιμισμοῦ· παντοῦ αἰωροῦνται επικίνδυνα πνεύματα, εάν όχι κακοποιά κατ' αρχήν, τά όποια βαρύνουν επί τής δράσεως τοῦ ανθρώπου και τήν παραλύουν. Η επιλογή τῶν ταμποῦ υπήρξε ή πρώτη πρόοδος, αλλά αυτή δεν είναι ή μόνη. Η ανθρωπότης δεν έμεινε παθητική ενώπιον πολυαρίθμων πνευματικῶν δυνάμεων, υπό τῶν όποίων νόμιζε ότι περιβάλλεται. Για να ενεργήση εναντίον αὐτῶν, για να τίς δαμάση και να τίς υποτάξη επί τέλους, βρήκε βοήθεια σέ κάποια ψευδή έπιστήμη, ή όποία εν τούτοις είναι ή μητέρα όλων τῶν αληθινῶν έπιστημῶν, τήν μαγείαν.

Η μαγεία είναι ή στρατηγική τοῦ άνιμισμοῦ. Χάρις σέ αὐτήν ό άνθρωπος ενεργεῖ τήν επίθεση κατά τῶν πνευμάτων ή μάλλον γίνεται ό άρχηγός τής ορχήστρας στήν μεγάλη συναυλία τῶν πνευμάτων, τά όποια βομβοῦν στά αὐτιά του. Για να προκαλέση π.χ. τήν βροχή, ρίχνει νερό· δίνει έτσι τό παράδειγμα, διατάσσει και πιστεύει ότι θα εισακουσθῇ.

Από τήν στιγμή πού ή μαγεία έγινε επάγγελμα, αναγκαῖος θεσμός τοῦ κοινωνικοῦ σώματος, έπρεπε ό μάγος να σοφισθῇ όπως να παραγματοποιήση ευτυχῇ άποτελέσματα, τά όποια θα επέφεραν τήν αναγνώριση και τόν σεβασμό τής δυνάμεώς του· ό αγύρτης έγινε άστρολόγος, ιατρός, μεταλλουργός

και, όπως ό άστρολόγος και ό άλχημιστής τοῦ μεσαίωνα, προσπαθοῦσε και πετύχαινε να αυξάνη τό ανθρωπino κεφάλαιο τῶν ωφελίμων ανακαλύψεων, οι όποιες όμως κατέληγαν να καταστήσουν τόν ίδιον ανωφελῇ. Πράγματι, όλες οι μεγάλες ανακαλύψεις τής πρωτογόνου ανθρωπότητας, συμπεριλαμβανομένης και αὐτῆς τής φωτιάς, έπρεπε να γίνουν υπό τήν προστασία τής θρησκείας και υπό τήν ακούραστον ύπηρεσία τής μαγείας. Βεβαίως ή μαγεία δεν πέτυχε παντοῦ τά ίδια άποτελέσματα· άπαιτεῖτο κατάλληλο έδαφος· αλλά εάν υφίσταται σήμερα στίς πολιτισμένες χώρες μόνον σέ κατάσταση επιβιώσεως, ακριβῶς όπως ό τοτεμισμός, εν τούτοις στήν μαγεία και τόν τοτετισμό ό νεώτερος κόσμος όφείλει τά στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ του.

ΑΝΘΡΩΠΟΦΟΡΜΙΣΜΟΣ

Από τήν έποχή τοῦ Όμήρου ή έλληνική θρησκεία χαρακτηρίζεται από τόν ανθρωπομορφισμό. Οι θεοί έχουν ανθρωπινή μορφή και επικοινωνοῦν φιλικά μέ τούς θνητούς. Έξοργιζόμενοι δεν είναι άδυσώπητοι· υπεράνθρωποι δεν είναι τερατώδεις. Οι διηγήσεις, τῶν όποίων άποτελοῦν αντικείμενο, τούς παρουσιάζουν μέ άγαθοποιό και κοινωνικό χαρακτήρα. Βεβαίως υπάρχουν και εξαίρεσεις, αλλά αυτές είναι κληρονομιά ενός μακρινοῦ παρελθόντος.

Οι ανθρωπόμορφοι αυτοί θεοί τῶν αρχαίων Έλλήνων είναι αὐτές οι ίδιες οι δυνάμεις τής φύσεως θεοποιημένες. Λαός, όπως ό Έλληνικός, ζῶν βίον φυσικό, υπό διαυγῇ και καθαρό οὐρανό, ό όποιος όμως εξαπέλυε ένίστε τίς φοβερώτερες τῶν καταιγίδων, και επί γῆς, ή όποία ενεφάνιζε όλες τίς παραλλαγές τής φυτικής παραγωγῆς στήν ζωηρότερη αντίθεση, ήταν επόμενο να θεοποιηση τήν φύση και να δῇ στίς διαφόρους εκδηλώσεις της τήν ύπαρξη ανωτέρων μυστηριωδῶν δυνάμεων, στίς όποιες απέδιδε τό κύρος τής θεότητας. Όταν π.χ. συνήρχετο ό Ζεύς μέ τήν Δήμητρα και προκαλοῦσε τήν γέννηση τής Περσεφόνης, έπρόκειτο περί συμβολικῆς παραστάσεως τής ευεργετικῆς επιδράσεως τῶν όμβρίων υδάτων (ό Ζεύς έθεωρεῖτο ό υετώδης θεός) επί τής γῆς (ή όποία προσωποειτο στήν θεά Δήμητρα), για να δημιουργηθῇ ή φυτική βλάστηση και αναπτυχθῇ ή φυτική παραγωγή (εκπροσωπούμενες υπό τής Περσεφόνης). Η άπαγωγή, έξ άλλου, τής Κόρης υπό τοῦ Πλούτωνος και ή εξέλιξη τοῦ θείου δράματος τής λύπης και τής

οργῆς τής Δήμητρος μέ τίς τρομακτικές συνέπειες τής εξαφανίσεως κάθε βλαστήσεως από τήν γῆ, τό όποιο κατέληξε στήν εξιλέωση τής θεᾶς μέ τήν τακτοποίηση τής ζωῆς τής Περσεφόνης, κατά τήν επιταγή τοῦ πατρός ανδρῶν τε και θεῶν, είναι ποιητική αναπαράσταση τοῦ βιολογικοῦ κύκλου τοῦ σίτου, ό όποιος θάπτεται κατά τό φθινόπωρο στο έδαφος (άπαγωγή τής Περσεφόνης) για να βλαστήση και καρποφορήση τήν επομένη άνοιξη (επάνοδος τής Κόρης στους κόλπους τής θείας Μητρός της).

ΔΕΝΔΡΟΛΑΤΡΕΙΑ

Η δενδρολατρεία τῶν αρχαίων Έλλήνων, ως εκδηλώθηκε αὐτή κατά τούς ιστορικούς χρόνους, καθώς και τῶν άλλων λαῶν, υπήρξε άραγε λείψανο παλαιότερου και απομεμακρυσμένου άνιμισμοῦ και τοτετισμοῦ, ή άποτέλεσμα τής καθολικῆς άναγνωρίσεως τῶν πολλαπλῶν και αναμφισβητήτων υπηρεσιῶν, τίς όποιες τόσοں άφειδῶς και πλουσιοπάροχα προσφέρει τό φυτικό βασίλειο στον άνθρωπο;

Η άπάντηση στο έρώτημα τοῦτο δεν είναι εύκολη. Δεν υπάρχει καμμία βεβαίως άμφιβολία ότι ή επιβίωση τοῦ άνιμισμοῦ και τοῦ τοτετισμοῦ συνετέλεσε σοβαρότατα στήν ανάπτυξη τής δενδρολατρείας κατά τούς ιστορικούς χρόνους. Έτσι, παρεδέχοντο οι αρχαῖοι ότι τά δένδρα έχουν ψυχή ή ότι σέ αὐτά κατοικοῦν νύμφες, οι όποιες έχουν συνδεμένη τήν ζωή τους μέ τήν ύπαρξη τῶν δένδρων· ότι τά έτσι έννοούμενα πνεύματα τῶν δένδρων είναι άγαθοποιά ή κακοποιά, εδηλώνοντας στους ανθρώπους, αναλόγους διαθέσεις· ότι ακριβῶς για τόν λόγο αὐτό επιβάλλετο σεβασμός προς τά άγαθοποιά πνεύματα και εξευμενισμός τῶν κακοποιῶν πνευμάτων· ότι, τέλος, στίς αντιλήψεις αὐτές όφειλαν τίς εξηγήσεις τους οι πολυπληθεῖς εκείνοι μῦθοι, οι πλήρεις περιέργων και θελκτικῶν διηγήσεων, οι όποιες είχαν σάν αντικείμενο τήν εκδήλωση τῶν σχέσεων τῶν στά διάφορα δένδρα πνευμάτων προς τούς ανθρώπους.

Κανείς όμως δεν μπορεί να άμφισβητήση ότι και ή σύν τῷ χρόνῳ αναγνώριση τῶν πολλῶν και πολιτικῶν υπηρεσιῶν τῶν δένδρων στους ανθρώπους συνετέλεσε σοβαρότατα στήν ανάπτυξη τέτοιας αγάπης προς τά δένδρα, ώστε να φθάση αὐτή σέ βαθμό αληθινῆς λατρείας.

Στους καρπούς πολλῶν δένδρων, εκτός τής θήρας, κατέφυγε αρχικά ό άνθρωπος για να ικανοποιήση τήν ανάγκη τής διατροφῆς του από τότε μέχρι σήμερα εξακολουθεῖ ή χρησιμοποίηση τῶν καρπῶν τῶν δένδρων για τήν διατροφή τοῦ ανθρώπου μέχρι τοῦ σημείου, ώστε ως ένα εκ τῶν γνωρισμάτων τοῦ πολιτισμοῦ κάποιας χώρας να θεωρῆται και ή ποσότης και ή ποιότης τῶν καταναλισκομένων όπωρῶν.

Τους κορμούς και τά κλαδιά τῶν δένδρων χρησιμοποίησε ό πρωτόγονος άνθρωπος για τήν κατασκευή τής πρώτης καλύβας του, εξακολουθεῖ δε μέχρι σήμερα να άποτελῇ ή εκ τῶν δένδρων ξυλεία άπαραίτητο υλικό τής οίκοδομῆς.

Τά φύλλα τῶν δένδρων (εκτῶν τῶν δερμάτων τῶν θηραμάτων) τά χρησιμοποίησε ό πρωτόγονος άνθρωπος για τήν κάλυψη όρισμένων μελῶν τοῦ σώματος του, από τό φυτικό δε βασίλειο, άμέσως ή έμμέσως, προέρχονται οι πρώτες ὕλες, από τίς όποιες κατασκευάζονται ως επί τό πλεῖστον, οι ένδυμασίες τοῦ σημερινοῦ ανθρώπου.

Στό φυτικό βασίλειο κατέφευγε ό πρωτόγονος άνθρωπος για να άντλήση τά μέσα τής υπερασπίσεώς του κατά τῶν διαφόρων ασθeneiῶν, εξακολουθεῖ δε σέ πολλές περιπτώσεις να τό χρησιμοποιοῖ αναλόγως μέχρι σήμερα.

Και αὐτή ή μαγεία, ή τόσο προσφιλης από τούς αρχαίους στά διάφορα βότανα και στά κλαδιά και τούς καρπούς τῶν δένδρων κατέφευγε για να άντλήση τά μέσα τής επιτυχίας της, εξακολουθοῦν δε άκόμη και σήμερα να καταφεύγουν στά ίδια μέσα οι διάφοροι αγῦρτες για να κατασκευάσουν τά άναγκαῖα φίλτρα, μέ τά όποια ικανοποιοῦν τήν εύπιστία τῶν άπλοϊκῶν δεισιδαιμόνων. Οι μαγικές ράβδοι προήρχοντο από κλάδους δένδρων, κλώνους δε δάφνης έφερναν οι μάντις ιερεῖς τοῦ Απόλλωνος και η Πυθία. Τά βότανα τής Θεσσαλίας άποτελοῦσαν τά συστατικά τῶν φίλτρων τῶν Θεσσαλῶν μαγισσῶν.

Στά δάση αποδίδετο ή ευεργετική πτώση τῶν βροχῶν, ή ματαίωση τῶν εκ τῶν χειμάρρων καταστροφῶν, ό συγκερασμός τοῦ κλίματος και οι μετέπειτα συνέπειες τής γεωργικῆς ευφορίας και τής ανθρωπίνης υγείας.

Τέλος, δεν λογαριάζονται μικρότερης σημασίας ή αισθητική σημασία τῶν δένδρων και δασῶν καθώς και ή ικανοποίηση τής όράσεως και τής όσφρήσεως, μέ τήν μεγαλοπρέπεια τής δασικῆς επιβολῆς και τόν πλοῦτο τῶν εκ τῶν λουλουδιῶν άρωμάτων.

Ατέρμων λοιπόν όρμαθός έντυπώσεων και καταστάσεων όδήγησε τούς αρχαίους να αναγάγουν τήν

πρός τὰ δένδρα ἀγάπη τους σέ βαθμό πραγματικῆς λατρείας καί στήν δημιουργία τῆς δενδρολατρείας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἓνα ἐκ τῶν γνωρισμάτων τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ, διότι ἡ δενδρολατρεία, ἂν θέλουμε νά κυριολεκτήσουμε δέν ὑπῆρξε εἰδολολατρεία. Ἐάν τήν ἀπογυμνώσουμε ἀπό ὁρισμένες ἐντυπωσιακές τελετουργίες, οἱ ὁποῖες ἄλλωστε ἐμφανίζονται σέ ὅλες τίς θρησκείες, ἡ δενδρολατρεία ἀποτελεῖ τήν ἐκδήλωση τῆς ἀγάπης πρὸς τό ὕψιστο δῶρο τοῦ οὐρανοῦ καί ὑπερτάτου ὄντος, ἡ παρουσία, τοῦ ὁποίου μᾶς ὑπενθυμίζεται μέ τό μεγαλεῖο τῶν δένδρων καί τῶν δασῶν, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τόν ἐπιβλητικό ναό τοῦ μεγάλου, τοῦ Ἀληθοῦς, τοῦ Ἀγαθοῦ, τοῦ Ὁραίου καί τοῦ Ὁφελίμου.

ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ

Ὅπως στήν ἀρχαία μυθολογία καί θρησκεία, ἐπιστεῦετο ὁ ἀνθρωπομορφισμός, ἔτσι ἦσαν παραδεκτές καί οἱ μεταμορφώσεις. Κάτ' οὐσίαν πρόκειται περὶ ἐπιβιώσεων τοῦ ἀνιμισμοῦ καί τοῦ τοτεμισμού, οἱ ὁποῖοι ἐνεφανίσθησαν ὑπὸ μορφή χαριεστάτων μύθων μεταμορφώσεων θεῶν, νυμφῶν καί ἡρώων σέ διάφορα φυτὰ καί ζῶα. Ἀσφαλῶς τὰ φυτὰ αὐτά καί τὰ ζῶα, σέ κάποια μακρινή ἐποχή ὑπῆρξαν τὰ τοτέμ διαφόρων πατριῶν καί κατέληξαν ἀργότερα νά θεωρηθοῦν τὰ ἱερά φυτὰ τῶν προσωποποιηθέντων θεῶν, νυμφῶν καί ἡρώων, στὰ ὁποῖα αὐτοὶ μεταμορφώθηκαν.

Καί ἔχουμε πάμπολλες παραδόσεις τέτοιων μεταμορφώσεων. Ἔτσι, π.χ. ἀπὸ τό αἷμα τοῦ Ἀδωνίδος¹³ βλάστησε τό ρόδον (Βίωνος¹⁴ Α', 65-66) ἢ ἡ ἀνεμώνη (Οφιδ.¹⁵ Metam. X 735). Ἀπὸ τόν Ὑάκινθον¹⁶ ὁ ὑάκινθος (Οφιδ. Metam. X 162 κέξ. Σχολ. Νικάδρ.¹⁷ Θηρ. 902 Φιλοστρ.¹⁸ Εἰκ. Α'. 24) ἐκ τοῦ Ὀρφέως¹⁹ τό θαυμάσιο βοτάνι κιθάρα (Ψευτοπούταρχ.²⁰ Π. Ποταμ. γ', 4) ἀπὸ τό αἷμα τοῦ φονευθέντος γίγαντος τό μῶλυ (Πτολεμ. Ἡφαιστ.²¹ δ'. σ. 190, 18 Westermann) ἀπὸ τό αἷμα τοῦ μεγάλου μάρτυρος Προμηθέως²² δεσμώτου γεννιέται τό ἀκόνιτον (Auson.²³ idy 11 XII de hist. 10) ἀπὸ τίς σταγόνες τοῦ αἵματος τοῦ Οὐρανοῦ²⁴ γεννήθηκαν οἱ Μελίες νύμφες, πού προσωποποιοῦν τήν μελία, κατὰ τόν Ἡσίοδον²⁵ (Θεογ. 187) ἡ ροιά μυθολογεῖτο ὅτι βλάστησε ἀπὸ τό αἷμα τοῦ Διονύσου²⁶ (Κλημ. Ἀλεξ.²⁷ Πρωτρεπτ. Β, 19 σ. 16 Petter), τὰ ἴα ἀπὸ τόν Ἄττι²⁸ (Αἰν. 29 adv. nat. Υ. 5), δένδρα ἐπίσης ἀπὸ τόν Γηρύονη³⁰ (Τζέτζ³¹ Χιλ Δ', 355-6, 686 κέξ).

Οἱ δοξασίες αὐτές καί πολλές ἄλλες παρόμοιες ὀφείλονται στό ὅτι τό αἷμα ἐθεωρεῖτο ὡς ἔδρα τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία ἐπιστεῦετο ὅτι δέν χάνεται ἀλλά

μπορεῖ νά μεταδοθῇ καί σέ ἄλλο ὀργανικό ὄν. Παρόμοιες ἄλλωστε ἀντιλήψεις (περὶ ψυχῆς) ἐμφανίζονται καί στήν Παλαιά Διαθήκη:

«Ἡ γάρ ψυχὴ πάσης σαρκὸς αἷμα αὐτοῦ ἐστὶ, καὶ ἐγὼ δέδωκα αὐτό ἡμῖν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἐξιλάσασθαι περὶ τῶν ψυχῶν ὑμῶν· τό γὰρ αἷμα αὐτοῦ ἀντί ψυχῆς ἐξιλάσεται» (Λευϊτικόν, ΙΖ', 11),

«Πρόσεχε ἰσχυρῶς τοῦ μή φαγεῖν αἷμα, ὅτι τό αἷμα αὐτοῦ ψυχὴ». (Δευτερονόμιον ΙΒ', 23).

Συναφῆς πρὸς τήν ἀνωτέρω δοξασία εἶναι καί ἡ βλάστηση δένδρων ἐπάνω σέ τάφους, τὰ ὁποῖα ὑποτίθενται ὅτι περικλείουν τήν ψυχὴ τοῦ θαμμένου νεκροῦ. Πολλοὶ δέ εἶναι οἱ σχετικοὶ μῦθοι. Ἔτσι, ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ αὐτοκτονήσαντος Μενοικέως³², ἐλέγετο ὅτι βλάστησε ροιά (Παυσαν. ΙΧ. 25, 1), καθὼς καί ἐπὶ τοῦ Ἑτεοκλέους (Φιλοστρ. Εἰκ. Β', 29) ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἀμύκου³³, ροδοδάφνη (Πτολεμ. Ἡφαιστ. Ι', σ. 187, 24 Westermann) γνωστότατον ἐπίσης εἶναι τό ἐπεισόδιο, ἀπὸ τόν Βιργίλιο, τοῦ Αἰνείου ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Πολυδώρου³⁴.

Ἀνάλογες δοξασίες ὑφίστανται καί ἀπὸ τούς νεώτερους Ἕλληνες. Ἔτσι, τὰ δημοτικὰ ἐλληνικά τραγούδια ἀναφέρουν, ὅτι ἐπὶ τοῦ κοινοῦ τάφου ἐραστῶν βλασταίνουν δύο δένδρα, τὰ ὁποῖα συμπλέκουν τὰ κλαδιά καί περιπτύσσονται μεταξύ του, διαλαλοῦντα ἔτσι ὅτι παντοτινὸς διατηρεῖται ὁ ἔρωτας τῶν νεκρῶν.

Ὁμοιότητα πρὸς τήν προκειμένην παράδοση παρουσιάζει ἡ παλαιὰ φραγική παράδοση κατὰ τήν ὁποία στήν μάχη τοῦ Καρόλου τοῦ Μεγάλου³⁵ μέ τούς Ἑθνικούς, οἱ νεκροὶ δέν ἦσαν ἀναγνωρίσιμοι· τήν ἐπομένη ὁμως ἡμέρα βλάστησε δίπλα στό κεφάλι, κάθε μέν Χριστιανοῦ λευκὸ ἄνθος, κάθε δέ Ἑθνικοῦ **κράταιγον ὀξύακανθα** (Bastian³⁷ der Mensch in der Geschichte, τ. Η σ. 352).

Ἀλλά, ἐκτός ἀπὸ τό αἷμα, καί ἀπὸ ἄλλες ἐκκρίσεις τοῦ σώματος, βλασταίνει ἡ γῆ πού τίς δέχεται, φυτὰ. Ἔτσι, κατὰ τούς ἀρχαίους μύθους, ἀπὸ τὰ δάκρυα τῆς Ἀφροδίτης βλάστησε ἡ ἀνεμώνη (Βίων, Εἰδύλλ. Α', 66-7), ἀπὸ τὰ σῖελα τοῦ Κέρβερου τό δηλητηριώδες βότανο **ἀκόνιτον** (βλ. τίς μαρτυρίες τῶν Pauly - Wissawa, Real-Engyclopädie. τ. Ι. σ. 11881), καί ἀπὸ τό **γάλα τῆς Ἥρας** βλάστησε ὁ **κρίνος**.

Ἀνάλογη δοξασία ἐπικρατεῖ καί στοὺς νεώτερους Ἕλληνες. Ἔτσι, στίς Παραδόσεις τοῦ Ν. Πολίτου³⁸ (Μέρ. Α', ἀρ. 17), ἀναφέρεται, ὅτι κατὰ τήν ἄλωση τῶν Σερβίων, μέ τό τέχνασμα τοῦ ψευδοκαλογῆρου, «ἡ βασιλοπούλα ἔπεσε ἀπὸ ψηλὰ ἀπὸ τό σπῆτι καὶ καθὼς ἔπεσε ἔσκασαν τὰ βυζιά της, καὶ ἔτρεξε γάλα πολὺ.

Ἀπὸ αὐτό ἐφύτρωσε γαλόχορτο· καὶ ἀκόμη σήμερον ὅσες γυναῖκες θέλουν νά κάμουν γάλα ἄφθονο πηγαίνουν εἰς τό μέρος ἐκεῖνο, σταυροδένουν τὰ χέρια πίσω ἀπὸ τή ράχη των καὶ βόσκουν σάν προβατίνες, τό γαλόχορτο».

Ἡ πίστη ὅτι ὑπάρχουν βοτάνια πού μεταδίδουν ἄφθονο γάλα στίς θηλάζουσες μητέρες, εἶναι κοινῶς διαδεδομένη στὸν Ἑλληνικὸ Λαὸ καὶ θά ὀφείλεται σέ ἀνάλογες παραδόσεις.

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΓΝΩΜΙΚΑ

Ἡ γεωργικὴ ἀπασχόληση τῶν ἀρχαίων, ὡς κυριώτερο ἐπάγγελμα αὐτῶν, καὶ ἐπομένων ἡ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ σημασία τῆς γεωργίας ἀπὸ τούς ἀρχαίους, ἦταν πολὺ φυσικὸ νά ἀπασχολήσουν ἰδιαιτέρως καί τίς ἀνεπτυγμένες τάξεις, ἀλλὰ κυρίως αὐτοὺς τούτους τούς γεωργούς περὶ τῆς ἀσκήσεως τῆς γεωργίας, τῆς εὐλόγως ἀποκληθείσης μητρὸς τῶν τεχνῶν καί ἐπιστημῶν.

Ἐκ τῶν σχετικῶν παρατηρήσεων, οἱ ὁποῖες ὑπῆρξαν τό καταστάλαγμα μακροχρονίου καὶ λελογισμένης πείρας, προήλθαν οἱ γεωργικὲς παροιμίαι, τὰ γεωργικὰ ἀποφθέγματα καὶ τὰ γεωργικὰ γνωμικά. Ἡ συμπεπικνωμένη αὐτὴ φιλοσοφία πολλῶν αἰώνων ἐπεκτείνεται ἐφ' ὅλων τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν, τῶν ἐπιδρῶντων ἐπ' αὐτῶν μετεωρολογικῶν φαινομένων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης λειτουργίας καὶ πορείας τῶν μέν ἢ τῶν δέ. Μέ ὅλη λοιπὸν τήν κάπως μυθολογικὴ προέλευση τῶν περὶ γεωργίας παροιμιῶν, ἀποφθεγμάτων καὶ γνωμικῶν, ἡ βαθύτερα σημασία αὐτῶν γιὰ τήν ἀσκήση τοῦ γεωργικοῦ ἐπαγγέλματος, λαμβανομένων βεβαίως ὑπ' ὄψη τῶν τοπικῶν καὶ χρονικῶν παραλλαγῶν, εἶναι ἀναμφισβήτητου ἀξίας καὶ πολυτιμότητος.

Αὐτὸς ἐν περιλήψει εἶναι ὁ σκελετός τῆς ἐργασίας μου. Κύριον χαρακτηριστικὸ αὐτῆς εἶναι ἡ μυθολογία τῆς γεωργίας, ὅπως μαρτυρεῖ καὶ ὁ τίτλος. Καὶ κυριώτερα βάση τῆς ἐν λόγῳ μυθολογίας ἐλήφθη ἡ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων μυθολογία.

Δέν πρέπει βεβαίως νά λησμονῇται, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ ἐν γένει μυθολογία εἶναι ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον

προῖον μεταφυτεύσεως στήν Ἑλλάδα διαφόρων παραδόσεων, δοξασιῶν καὶ προλήψεων ἀπὸ τήν Ἀσία καί τήν Ἀφρική. Καὶ ἦταν πολὺ φυσικὸ νά γίνῃ στήν παρούσα ἐργασία ἔστω καὶ περιληπτικὴ μνεία τῶν ξένων παραδόσεων. Δέν πρέπει ὁμως νά ἀγνοεῖται, ὅτι ἡ μεταφύτευση τῶν ξένων παραδόσεων, δοξασιῶν καὶ προλήψεων, στήν Ἑλλάδα, βρῆκε καταλληλότερους ἐδαφολογικοὺς καὶ κλιματολογικοὺς ὅρους, ὅχι μόνο γιὰ τήν πλήρη ἐπιτυχία τῆς μεταφυτεύσεως, ἀλλὰ καὶ γιὰ τήν θαυμασιώτερα ἐξέλιξη καὶ τελειοποίησίν της. Ἔτσι, οἱ ξένοι μῦθοι, ἀφοῦ ὑπέστησαν καί τήν ἐπίδραση τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἐνεφανίσθησαν ἀσυγκρίτως τερπνότεροι καὶ χαριέστεροι.

Ἀλλὰ ἂν ἡ ἀρχαία μυθολογία ἐμπλουτίσθῃ ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον ἀπὸ τήν ξένη μυθολογία, δέν πρέπει νά λησμονοῦμε ὅτι καὶ αὐτοτελὴς ἑλληνικὴ μυθολογία ἀνεπτύχθη στήν ἀρχαία Ἑλλάδα, καταπλήσσοις μετὰ τὴν ἐπινοητικότητα, τὴν χάρη καὶ τὴν γοητεία, τίς ὁποῖες ἐμφανίζει καὶ προκαλεῖ³⁹.

Ἦταν λοιπὸν πολὺ φυσικὸ ἡ προτίμησή μου πρὸς τήν ἀρχαία μυθολογία, ἡ ὁποία ὑπῆρξε καὶ ἡ βάση τῆς ἐργασίας μου.

Ἐπίσης, καὶ ἡ μυθολογία τῶν ξένων, ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, λαὼν ὑπῆρξε ἀντικείμενο ἀπασχολήσεώς μου, πάντοτε ὁμως ἐν συνδυασμῷ μετὰ τὴν βασικὴ μου ἐργασία, τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ μυθολογία.

Ἀλλὰ δέν μέ ἄφησε ἀδιάφορο καὶ ἡ νεώτερα μυθολογία, ἡ ὁποία κυρίως παρουσιάζεται στήν λεγομένη λαογραφία, τόσο τῶν ἄλλων λαῶν, ὅσον, καὶ ἰδίως τοῦ δικοῦ μας. Δέν ὑπῆρξε τυχαία αὕτη ἡ ἐπέκτασή μου. ἡ συσχέτιση τῶν νεωτέρων παραδόσεων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τίς ἀνάλογες παραδόσεις τῶν ἀρχαίων προγόνων μας, ἐκτός τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἔχει καὶ τὴν μεγαλύτερη σημασία τῆς διακηρύξεως τῆς μεγάλης ἀλήθειας, ὅτι ἐνιαία καὶ ἀδιάσπαστη εἶναι ἡ ἀλυσίδα, ἡ ὁποία συνδέει τὸν νεώτερο ἑλληνισμό πρὸς τούς ἀρχαίους Ἕλληνες, τῶν συνδυαστικῶν κρίκων τῆς σφουρηλατομένων ὑπὸ τοῦ ἀθανάτου ἑλληνικοῦ πνεύματος, τό ὁποῖο δέν ἔπαυσε νά ἐμπνέῃ τούς εὐτυχεῖς κατοίκους τῆς ὠραίας αὐτῆς χώρας, ἡ ὁποία λέγεται ΕΛΛΑΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Hobbes (Thomas) αγγλος φιλόσοφος (1588-1679) σπουδάζας στην Όξφόρδη και γενόμενος παιδαγωγός στην οικία του κόμητος Cavendish, με τον οποίο συνταξίδευσε πολλές φορές στην Ιταλία και Γαλλία. Κατά τον Hobbes, υπάρχει μία γενική επιστήμη ή φιλοσοφία, επιδιώκουσα την γνώση των φαινομένων εκ των αιτίων αυτών ή των αιτίων εκ των αποτελεσμάτων αυτών και διαιρουμένη στην φιλοσοφία της φύσεως και στην φιλοσοφία της κοινωνίας και αυτή σέ ανθρωπολογία και πολιτειολογία.

2. Rousseau (Jean-Jacques), ονομαστός γάλλος συγγραφέας και φιλόσοφος (1712-1778), γεννηθείς στην Γενεύη. Μετά περιπετειώδη βίον εγκαθίσταται στο Παρίσι, όπου καθίσταται πασίγνωστος, ιδίως με τό έργο του «Λόγος περί των επιστημών και τεχνών», συμμετετασχών στον υπό της Ακαδημίας προκηρυχθέντα διαγωνισμό με θέμα: «*Αν αι πρόοδοι των επιστημών και των τεχνών συνετέλεσαν να διαφθείρουν ή να εξαγνίσουν τά ήθη*» (1750). Αργότερα (1753) έγραψε δεύτερον «Λόγον περί της γενέσεως της ανισότητος των ανθρώπων», όπου τό πρώτον διακηρύττει τίς δημιουργικές του αρχές. Ο Rousseau υπήρξε ό άνθρωπος της φύσεως, ό έχθρός των κοινωνικών συνθηκών, καταφυγών με την υπηρέτριά του στην εξοχή, όπου «*μέ τον έαυτόν του, τον αγαπητόν σκύλον του, την γηραιάν γάταν του, τά πτηνά του δάσους, μέ όλόκληρον την φύσιν και τον άφθαστον δημιουργόν της, έγραψε τά άριστουργήματά του*». Κατά τον Rousseau, ό άνθρωπος είναι φύσει καλός και ή κοινωνία τον διαφθείρει: οι πρόοδοι της επιστήμης και της τεχνικής εξαρχειώνουν την ψυχή του ανθρώπου γιά να σωθούμε, πρέπει να επανέλθουμε στην άπλη και φυσική ζωή ή φύση μόνον είναι καλή, και ό θεός, μακράν των δογμάτων, είναι ό αγαθός πατέρας. Επί των αρχών αυτών στηρίζεται ή φιλοσοφία του Rousseau, ό οποίος στηρίχθηκε επί του αισθήματος και όχι επί του λογικού. Πάντως υπήρξε μεγαλοφυΐα θετική, όνειροπολοΰσα και οικοδομοΰσα τον νέον κόσμον. Κατά τον Γκαίτε, «*μέ τον Βολταίρον ό παλαιός κόσμος τελειώνει, μέ τον Ρουσσώ ό νέος κόσμος αρχίζει*».

3. Black fellows (= μαύροι άνθρωποι), ιθαγενείς της Αυστραλίας, οι οποίοι έχουν ζωγραφισμένο σώμα, ζουν δε νομαδική ζωή, όλότελα ξένοι προς την ιδέα έγχείου ιδιοκτησίας, δύναται να θεωρηθούν, άν και μιγάδες, πρωτογενής άνθρωπος τύπος (Encyclor. Britann. Τόμ. Β' σ. 954-955).

4. Βουσμάνοι (όλανδ. Bosjemans, αγγλ. Bshmen, δηλαδή άνθρωποι των δασών ή θάμνων), Άφρικανοί νομάδες στα σύνορα της αποικίας του Άκρωτηρίου της Καλής Έλπίδος. Οι Βουσμάνοι ανήκουν στον Όττεντοτικό τύπο, του οποίου είναι οι κυριώτεροι αντιπρόσωποι, κατάτάσσονται δε μεταξύ των κατωτέρων ανθρωπίνων ειδών, θεωρούμενοι συγγενείς προς τούς Πυγμαίους, οι οποίοι κατοικούν στα δάση της Κεντρώας Άμερικής. Ζουν όμαδικώς, αποζώντες κύριως από την θήρα, δεν πλένονται ποτέ και λατρεύουν την έλευθερία τους, δυσκόλως ύποτασόμενοι και αποκαλούμενοι γιά αυτό «*αναρχικοί της Ν. Αμερικής*».

5. Φουεγιανοί ή Φουέγιοι (Fuégianos), ιθαγενείς της Γής του Πυρός, ή οποία παλαιότερα ονομάζετο Φουεγία (Fuegia). Άναστήματος λίγο μικροτέρου του μέσου, οι Φουεγιανοί έχουν τό δέρμα χρώματος αρκετά ανοικτού έρυθροφαιοΰ, τίς τρίχες μαύρες, τραχείες και άφθονες. Η κεφαλή τους είναι πολύ άνεπτυγμένη, τό πρόσωπο ευρύ, μέ δασείς όφρυς και προεξέχοντα μήλα των παρειών. Έχουν τούς όφθαλμούς φαιούς, τά χείλη αρκετά παχειά και τά ώραϊά δόντια. Είναι αξιοπερίεργον, ότι τά περισσότερα των χαρακτηριστικών τούτων, τά όποια τούς προσεγγίζουν προς τούς μογγολικούς λαούς, εύρίσκονται στους Έσκιμώους, οι όποιοι ζουν στο άλλο άκρο της Άμερικής. Δέρμα ένυδριδος ή φώκας αποτελεί την συνήθη ένδυμασία των Φουεγιανών. Ζουν σέ καλύβες αποτελούμενες εκ κορμών δένδρων ένωμένων στην κορυφή και καλυμμένων μέ κλαδιά. Γιά να εξοικονομήσουν την τροφή τους, επιδίδονται στην θήρα, την άλιεία, την συλλογή μαλακίων και κάποιων άγριων φυτών. Οι Φουεγιανοί είναι ήπιου χαρακτήρος, αλλά δεν είναι ύποταγμένοι σέ κανέναν άρχηγό. Η βιομηχανία τους είναι εκ των μάλλον πρωτογόνων όλα τά εργαλεία τους είναι κατασκευασμένα από λίθους ή κογχύλια τά όπλα τους περιλαμβάνουν την σφενδόνη, τά καμάκια εξ όδοντωτών όστών και ένίοτε τό τόξο. Οι Φουεγιανοί δεν παρουσιάζουν καμία θρησκευτική εκδήλωση ή ίχνη πίστεως γιά την μέλλουσα ζωή. Έν τούτοις, παραδέχονται και φοβούνται μερικά άόρατα όντα, των οποίων την παρουσία μόνο κατά την νύκτα αισθάνονται.

6. Έσκιμώοι, κάτοικοι της βορείου άκτής της Άμερικής ως και της Γροιλανδίας, των άρκτικών νήσων και των άνατολικότερων παραλίων της Σιβηρίας. Οι Έσκιμώοι, συγγενείς των Ίνουί, αυτόκαλούνται Άμπενάκι, δηλαδή οι τρώγοντες ώμό κρέας. Τά μαλλιά τους είναι πυκνά και μαύρα, τά μήλα των παρειών προεξέχουν, ή δε μύτη είναι μικρή, οι όφθαλμοί μικροί, τό χρώμα του δέματος κίτρινον ανοικτόν. Οι Έσκιμώοι ανήκουν στην μογγολική φυλή, πολλοί δε εξ αυτών ανάγονται στην περίοδο της λίθινης εποχής. Μεταχειρίζονται όστά και έλεφαντόδοντα προς κατασκευή των άγγείων τους, των άγγίστρων και των αϊχμών του καμακιών τους. Η γυναίκα εύρίσκεται σέ θέση κατώτερη και αυτών των κτηνών, σέ αυτήν δε ανατίθενται οι χονδροειδείς εργασίες. Ούδεμία ιεραρχία υπάρχει στους Έσκιμώους, κάθε δε οικογενειάρχης είναι άπόλυτος κύριος στο σπίτι του. Έλάχιστα ένδιαφέρονται περί θρησκείας, πιστεύουν όμως σέ μέλλουσα ζωή και στην ύπαρξη αγαθών και μοχθηρών πνευμάτων, λίγο όμως ένδιαφέρονται γιά την λατρεία τους. Και οι περισσότεροι των δεχθέντων τον χριστιανισμόν άδιαφορούν γιά τά διδάγματά του. Η μόνη τους άσχολία είναι ή άλιεία φωκών και θαλασσίων έλεφάντων, των οποίων τό κρέας χρησιμοποιούν ως κύρια τροφή, τό πάχος ως φωτιστική ύλη και γιά την επάλειψη του σώματος προς προφύλαξη από τό ψύχος και τό δέρμα προς κατασκευή ένδυμάτων. Η λαογραφία των Έσκιμώων περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό θρύλων, διαβιβαζομένων από γενεάς εις γενεάν.

7. Μαμούθ, εκλείψαν είδος του γένους έλέφας, της οικογενείας των έλεφαντιδών. Οι μαμούθ ή έλέφαντες οι πρωτογενείς (Elephas primigenius) ήσαν γιγαντιαία ζώα,

ύψους άνω των 3 μέτρων, μέ τό σώμα καλυμμένο από πυκνό και μακρύ έριώδες τρίχωμα. Οι χαυλιόδοντες τους είχαν μήκος 4 και πλέον μέτρων, τό δε βάρος τους υπέρβαινε τά 80 χιλιόγραμμα. Ζούσαν κατά τον άνώτατο πλειοστάκινον εις Β. Άμερική, Εύρώπη και Β. Ασία, είναι δε τά ζώα αυτά ιδιαίτερως χαρακτηριστικά της περιόδου των παγετώνων. Κατά τό 1807, άλιείς βρήκαν στην Σιβηρία, κοντά στις έκβολές του ποταμού Λένα, έντός του παγωμένου πηλού, τελείως διατηρούμενο άρτιο πτώμα, φέρον δέρμα και τρίχες. Έκτοτε άνεκαλύφθηκαν πολυάριθμα τέτοια πτώματα στην Β. ιδίως Σιβηρία, σέ τέτοια δε καλή κατάσταση διατηρούμενα, ώστε οι σάρκες τους έδόθησαν προς τροφήν στους σκύλους. Σκελετός Μαμούθ άνευρέθη και στην Γαλικία.

8. Νεοκαντισμός, γενικός όρισμός διά του οποίου δηλοΰται κίνηση πολυσυνθέτου φύσεως, άρξαμένη περί τά μέσα του ΙΘ' αιώνος υπέρ της έπιστροφής στην γενική περί γνώσεως θεωρία του γερμανού φιλοσόφου Καντίου, διελθοΰσα διά πολλών φάσεων και ποικιλοτρόπως εκδηλωθείσα.

9. Tylor (Edward Burnett), αγγλος έθνολόγος (1832-1917), διδάξας ανθρωπολογία στα Πανεπιστήμια της Όξφόρδης και Άμπερντικ, έπισκεφθείς δεν τίς Ήνωμένες Πολιτείς, την Κούβα και τό Μεξικό, έξερεύνησε μετά του έθνολόγου Κρίστου την χώρα αυτή. Συνέγραψε πολλά έργα, εκ των οποίων τό υπό τον τίτλο: «*Πρωτόγονος πολιτισμός, έρευνα περί της αναπτύξεως της μυθολογίας, της φιλοσοφίας της θρησκείας, της τέχνης και των έθίμων*» κατέστη θεμελιώδες έργο της μυθολογίας.

10. Max Müller, γερμανός άνατολιστής, γλωσσολόγος και μυθολόγος, σπουδάζας έβραϊκή, άραβική και σανσκριτική γλώσσα και φιλοσοφία (1823-1900) και διατελέσας καθηγητής στην Όξφόρδη. Συνέγραψε πολλά σοβαρώτατα έργα, γνωρίσας διά της τεραστίας του εργασίας στην Δύση τον μέγα πολιτισμό της Άνατολής και συντελέσας τά μέγιστα στην πρόοδο των γλωσσολογικών και μυθολογικών έρευνών. Υπήρξε υίός του μεγάλου φιλέλληνας Γουλιέλμου Νύμμες, γερμανού ποιητού, ό οποίος ένθουσιασθείς εκ της έλληνικής επαναστάσεως δημοσίευσε «*Τά έλληνικά άσματα*» (1821-24), σέ 5 βιβλία, και μετέφρασε τά υπό του Φωριέλ συλλεγέντα έλληνικά δημώδη άσματα, κινήσας διά των έργων του τούτων την συμπάθεια των Γερμανών υπέρ του άπελευθερωτικού άγώνος των Έλλήνων. Κατά τίς έορτές γιά την συμπλήρωση έκατό έτών από τον θάνατό του (1927), ή Έλληνική Κυβέρνηση απέστειλε στην γενέτερά του πόλη Ντεσσάου άναμνηστική πλάκα μέ την επιγραφή:

ΓΟΥΛΙΕΛΜΩ ΜΥΛΛΕΡ
ΤΩ ΠΟΙΗΤΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ
Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΛΑΟΣ ΕΥΓΝΩΜΟΝΩΝ

Στην ίδια πόλη, κατά τό 1888, είχε έγερθ, ό άνδριάντας του ποιητού, τό δε άπαιτούμενο μάρμαρο τό είχε άποστείλ η Έλληνική Κυβέρνηση.

11. Reinach (Salomon), γάλλος άρχαιολόγος, άσχοληθείς μέ μελέτες ιστορικές και άρχαιολογικές, διατελέσας μέλος της Γαλλικής Άρχαιολογικής Σχολής Άθηνών

και συγγράφας πολλά έπιστημονικά έργα.

12. Charles de Bross, γάλλος δικαστικός και λόγιος, συγγραφέας πολλών ιστορικών και κριτικών έργων (1709-1777), μή εγκαταλείψας, παρ' όλην την πλούσια συγγραφική παραγωγή του, τό δικαστικό στάδιο, στο όποιο ανήλθεν στα άνώτατα αξιώματα, γενόμενος τό 1756 πρόεδρος του άνωτάτου δικαστηρίου. Τό 1758 έγένετο μέλος της Ακαδημίας των Γραμμάτων, ή ύποψηφιότης του όμως στην Γαλλική Ακαδημία άπερρίφθη λόγω αντιδράσεως του Βολταίρου. Έδημοσίευσε πολλά έργα, εκ των οποίων στην «*Ιστορίαν των πλόων εις τάς χώρας του νοτίου ήμισφαιρίου*», γιά πρώτη φορά γίνεται χρήση των γεωγραφικών όρων «*Αύστραλία*» και «*Πολυνησία*», και την μελέτη «*Περί φετιχισμού*».

13. Άδωνις, ό υίός του πάππου του και ό άδελφός της μητρός του, ό ώραϊος έρωμένος της Άφροδίτης, περί του οποίου εύρύς λόγος γίνεται στα κεφάλαια «*Άφροδίτη και Άδωνις*» και «*Μύρρα*».

14. Βίων ό Συμρναϊός, βουκολικός ποιητής της Άλεξανδρειανής εποχής. Κατά τι νεώτερος του Θεορκίτου, έγένετο μιμητής αυτού. Έκ του Έπιταφίου, τον όποιον έγραψεν ό Μόσχος υπέρ του διδασκάλου έν είδει έλεγείας, μαθαίνουμε, ότι ό ποιητής διατρίψας περισσότερο στην Σικελία, ή όποία ήταν έστία βουκολικής ποιήσεως, απέθανε εκεί δηλητηριασθείς υπό των έχθρών του. Έκ των έργων του Βίωνος περιήλθε σέ έμάς κυρίως ό περιώνυμος «*Επιτάφιος Άδώνιδος*» (εκ στίχ. 108), στον όποιο συχνά επαναλαμβάνεται ή έπωδός: «*αϊαί την Κυθερίαν άπώλετο καλός Άδωνις*». Τό ποίημα τούτο συνδέεται στενώς προς τίς «*Αδωνιάζουσες*» του Θοκρίτου, διότι και τά δύο τά ποιήματα αναφέρονται στην επί Πτολεμαίου του Φιλάδελφου μετ' έξαιρετικής λαμπρότητος τελουμένη έορτή, τά «*Αδώνια*».

15. Ovidius (Porcius Naso), λατίνος ποιητής (43 π.Χ. - 18 μ.Χ.). Καταγόμενος από πλούσια οικογένεια, έτυχε έπιμελεστάτης μορφώσεως, προς τελειοποίηση της όποίας ταξίδεψε πολλές φορές, ιδίως στις έλληνικές χώρες. Άν και έσχετιζέτο μέ την αυτοκρατορική οικογένεια, έν τούτοις, γιά μή τελείως εξακριβωμένους λόγους, εξορίσθηκε υπό του Αύγουστου στους Τόμους (νύν Κωνσταντζα) του Εύξεινου Πόντου, όπου και τελικώς πέθανε. Τά κυριώτερα έργα του υπήρξαν οι Heroides, 14 ύποτιθέμενες έπιστολές ήρωίδων προς τούς έραστές τους, «*Amores*», έρωτικά έλεγεία σέ 3 βιβλία «*Ars amandi*» ή «*Ars amatoria*», έργο πραγματευόμενο την τέχνη και τά τεχνάσματα των έραστών, «*Ledixalixa Vaxiki*», συλλογή συνταγών γιά τον καλλωπισμό, «*Metamorphoses*», σέ 15 βιβλία, τό σπουδαιότερο των έργων του, αποτελούν σειρά έπεισοδίων από την έλληνική και λατινική μυθολογία, «*Facte*», ποιητική έρμηνεία του ρωμαϊκού ήμερολογίου σέ 6 βιβλία, και μερικά άλλα.

16. Υάκινθος, ό μεταμορφωθείς στο όμώνυμο άνθος ώραϊός των Άμυκλών (της Λακεδαίμονος) νέος, τον όποιο έφόνευσε ό έραστής του Απόλλων. Ίδε ιδιαίτερον περί «*Υακίνθου*» κεφάλαιο.

17. Νίκανδρος, γραμματικός, ποιητής και ιατρός του Β' π.Χ. αιώνας, γεννηθείς εις Κλάρων της Κολοφώνος και

ἀκμάσας ἐπὶ βασιλέως τῆς Περγάμου Ἀττάλου τοῦ Ι΄. Ἐγγραψε τὰ «Θηριακά», περιέχοντα φάρμακα θεραπεύοντα τὰ δῆγματα τῶν ἰοβόλων ζώων καὶ «Ἀλεξιφάρμακα», ὑποδεικνύοντα τὰ ἀλεξιτήρια -τὰ ἀντίδοτα- τῆς τροφικῆς δηλητηρίασεως.

18. Φιλόστρατος, ἓνας ἐκ τῶν γνωστῶν τεσσάρων ἐκ Λήμνου ἀρχαίων συγγραφέων, στὸν ὁποῖο ὀφείλονται οἱ σωζόμενες σοφιστικὲς «Εἰκόνες».

19. Ὀρφεύς, ὁ πρὸς τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου ζήσας περιφημὸς ἐκ Θράκης ποιητὴς καὶ μουσικὸς μυθικὸς ἥρωας τῆς ἀρχαιότητος, γιὰ τὸν ὁποῖο γίνεται εὐρύς λόγος στὸ περί «Τοτεμσκοῦ» κεφάλαιο.

20. Τὸ περί ποταμῶν ἔργο τοῦ Πλουτάρχου ἀποδίδεται ὑπὸ πινῶν σὲ ἄλλον συγγραφέα, τὸν Ψευδοπλούταρχον.

21. Πτολεμαῖος ὁ Ἡφαιστῖωνος Ἀλεξανδρεὺς, προσαγορεύομενος Χέννος, περιπατητικὸς φιλόσοφος καὶ γραμματικὸς, ζήσας κατὰ Σουῖδαν περί τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ Αἰ. μ.Χ. αἰῶνος. Συνέγραψε δρᾶμα μυθολογικὸ καὶ γραμματικὸ, τὸ ὁποῖο ἔφερε τὸν τίτλο «Σφίγξ», ἔπος «Ἀνθόμυρον», «Παράδοξον ἱστορίαν» καὶ «Καινὴν ἱστορίαν», ἐκ τῆς ὁποίας κυρίως εἶναι γνωστός. Τὸ τελευταῖο τοῦτο ἔργο του, διαπραγματευόμενο περί παντοίων μυθολογικῶν πραγμάτων καὶ περί ἀγνώστων ξένων μύθων, ἀποδοιμέων σὲ ἀγνωστους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συγγραφεῖς, ἀποτελεῖτο ἀπὸ 6 βιβλία καὶ εἶναι παραδεδομένο σὲ ἐπιτομὴ ὑπὸ τοῦ Φωτίου.

22. Προμηθεύς, ἓνας ἐκ τῶν Τιτάνων, φερόμενος ὡς υἱὸς τοῦ Ἰαπετοῦ καὶ τῆς Κλυμένης (κατ' ἄλλους τῆς Θέμιδος ἢ τῆς Ἀσίας), ἀδελφὸς τοῦ Ἀτλαντος, τοῦ Μενoitίου καὶ τοῦ Ἐπιμηθέως καὶ πατέρας τοῦ Δευκαλίωνος (ἐκ τῆς Πανδώρας) καὶ τοῦ Ἑλλήνωνος (ἐκ τῆς Πύρρας).

Κατὰ τὸν Ἡσίοδον, ὅταν οἱ θεοὶ στήν Μηκῶνῃ (τὴν ἀργότερα ὀνομαζόμενη Σικυῶν) ἐκανόνιζαν τίς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀποδοτέες εἰς αὐτοὺς θυσίαι, ὁ Προμηθεὺς ἀπάτησε τοὺς θεοὺς ἀποκρύψας τίς σάρκες ὑπὸ τὸ δέρμα καὶ καλύψας τὰ ὀστὰ διὰ λευκοῦ λίπους, οὕτως ὥστε ἀπατηθεὶς ὁ Ζεὺς ἐξέλεξεν αὐτὰ ὡς κατὰ τὸ φαινόμενον καλλίτερο γιὰ τοὺς θεοὺς μέρος. Ὁ Ζεὺς βεβαίως ἐγνώριζε τὸν δόλον καὶ τὸν ἐπέτρεψε ἔχοντας κακὴ θέληση κατὰ τῶν ἀνθρώπων, ἀφοῦ τοὺς στέρησε τὴν φωτιά, τὴν ὁποία ὅμως ἄρπαξε ὁ Προμηθεὺς καὶ ἀφοῦ ἔκρυψε μέσα σὲ κοῖλο νάρθηκα, τὸ παρέδωσε στοὺς ἀνθρώπους. Ὁργισθεὶς ὁ Ζεὺς ἐτιμώρησε τὸν ἄρπαγα, τὸν ἔδεσε στὸν Καῦκασο, μέ-χρὶς ὅτου ἀπελευθερώθηκε ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους, ἐν συνεχείᾳ δὲ καὶ τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῆς ἀποστολῆς τῆς Πανδώρας, ἢ ὁποία τοὺς προσκόμισε ὅλα τὰ κακὰ τοῦ κόσμου.

Κατὰ τὸν Αἰσχύλο ὅμως, τοῦ ὁποίου σῶζεται ἐκ σχετικῆς τριλογίας μόνο ἡ τραγωδία «Προμηθεὺς δεσμώτης», ὅταν οἱ Τιτᾶνες ἐτοιμάζοντο γιὰ τὸν πόλεμο τῶν θεῶν, ὁ Προμηθεὺς, μαθὼς ἀπὸ τὴν μητέρα του Θέμιν, ὅτι μόνο διὰ δόλου θὰ ἐπετυγχάνετο ἡ νίκη καὶ ματαίως προσπαθῆσας νὰ πείσῃ τοὺς ἄλλους Τιτᾶνες νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν βίαν καὶ νὰ περιορισθοῦν εἰς τὸν δόλον, ἐγίνε σύμμαχος τοῦ Διός, ὅστις νίκησας κατόπιν τῶν φρονίμων συμβουλῶν τοῦ Προμηθέως ἀνῆλθε καὶ ἐγκατεστάθῃ στὸν πατρικὸ θρόνο.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Ζεὺς ἤθελε νὰ διευθετήσῃ ἄλλιώς τὰ τοῦ κόσμου, ἐξολοθρεῖν τὸ κτηνώδες τότε γένος τῶν ἀνθρώπων καὶ δημιουργῶν νέον, ὁ Προμηθεὺς ἔσωσε τοὺς ἀνθρώπους καὶ κλέψας τὸ πῦρ ἀπὸ τὸν Ἥφαιστον τὸ ἔφερε στοὺς προστατευομένους του, διδάξας συγχρόνως σὲ αὐτοὺς τὴν χρῆση του καὶ τίς ἐπιστήμες. Για νὰ τὸν ἐδικηθῇ ὁ Ζεὺς, παρέδωσε τὸν Προμηθεᾶ στὸν Ἥφαιστο καὶ τοὺς δούλους του Κράτος καὶ Βίαν, γιὰ νὰ τὸν καθλῶσουν σὲ βράχο τοῦ Καυκάσου, ὅπου αἰτὸς ἔτρωγε τὸ διηνεκῶς ἀνανεούμενο ἥπαρ του (Εἰκ. 1). Ὁ Προμηθεὺς ὑπέφερε καρτερικῶς καὶ ἐπὶ καιρὸν τὰ πάθη του, μέχρι ὅτου ὁ Ἡρακλῆς ἐλθὼν στὸν Καῦκασο καὶ φονεύσας τὸν αἰετὸν, ἀπελευθέρωσε τὸν μάρτυρα. Ἀκολουθῶς ὁ Προμηθεὺς, φέρων ἑσαεὶ, πρὸς ἀνάμνηση τοῦ ἁμαρτήματός του, σιδηρὸ δακτυλίδι στὸ χέρι του καὶ ἐκ λύγου στέφανο ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, ἐπανῆλθε μέ τὴν ἄδεια τοῦ Διὸς στὸν Ὀλυμπο, ὅπου ἐξήσε ὡς σοφὸς σύμβουλος τῶν θεῶν.

Μεταγενέστεροι ποιητὲς ἀποδίδουν στὸν Προμηθεᾶ καὶ τὴν δημιουργία τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους ἐπλασε ἐκ πηλοῦ, χρησιμοποιοῦντας καὶ κάποιες ιδιότητες τῶν ζώων.

Κατὰ τὸν αἰμῆνηστο ἱστορικὸ Παῦλον Καρολίδη, «ὁ Προμηθεὺς, ὁ κατὰ τὸν μῦθον κλέψας τὸ πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐν κοίλῳ νάρθηκι ἐνεγκὼν τὸν σπινθῆρα τοῦ πυρός καὶ μεταδούς αὐτὸν τοῖς ἀνθρώποις, εἶναι θεὸς ἢ Τιτάν ἢ ἄνθρωπος (ἥρωας), ἐκπροσωπῶν τὴν εὐρεσιν τοῦ πυρός καὶ τὰς ἐντεῦθεν παραχθείσας τέχνας εἶναι ὁ Προμηθεὺς ἐκεῖνος, ἐξ οὗ, κατὰ τὸν Αἰσχύλον, “πᾶσαι τέχναι βροτοῖσι” καὶ ἐν τῇ σημασίᾳ ταύτῃ τὸ ὄνομα φαίνεται συγγενές πρὸς τὸ Σανσκριτικὸν *pramantha* (τεμάχιον ξύλου, ὅπερ τριβόμενον πρὸς ἕτερον τεμάχιον παράγει τὸ πῦρ). Ἐκ τῆς πρώτης, ταύτης ιδέας, τῆς ὑπολανθανούσης ἐν τῷ μύθῳ τοῦ Προμηθέως, καὶ ἐν συναφείᾳ πρὸς ταύτην προῆλθεν ἡ δευτέρα. Κατὰ ταύτην, τὸ μὲν ἐκ τῆς παρετυμολογικῆς ἐρμηνείας τοῦ πρώτου ὀνόματος τοῦ θεοῦ ἢ τοῦ ἥρωος τοῦ πυρός, τοῦ προμανθέως (πρβλ. Ζεὺς Προμανθεὺς) καὶ τῆς μεταστάσεως αὐτοῦ εἰς τὸ Προμηθεὺς (ἐκ τῆς ῥ. προμηθεῖν, προμηθεῖσθαι), ἥτοι προνοητικὸς καὶ γενικώτερον νουνεχὴς, λογικὸς, τὸ δὲ ἐκ τῆς συμβολικῆς παραστάσεως τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ ὡς πυρός θεοῦ, πυρός καὶ φωτός πνευματικοῦ, ὁ Προμηθεὺς μετέστη λεληθότως ἀπὸ τῆς ιδιότητος τοῦ ἀνθρώπου τοῦ εὐρετοῦ τοῦ πυρός εἰς τὴν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ μετέχοντος τῆς θείας ιδιότητος τοῦ νοεῖν καὶ ἐν νῷ πράσσειν, τοῦ μικροῦ θεοῦ τοῦ ἀγωνιζομένου ἐναντίον τοῦ μεγάλου θεοῦ Διὸς καὶ τῆς φύσεως. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν ἐλληνικὴ ἔννοια καὶ μορφή τοῦ ἐν ἀρχῇ κοινοῦ, ὡς φαίνεται, παρὰ τοῦ Ἀρίους λαοῖς μύθου τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὴν εὐρεσιν τοῦ πυρός.

Ὁ Προμηθεὺς, ὁ προικίσας τὸν ἄνθρωπον μέ τὸ οὐράνιον πῦρ, βασανίζεται δεινῶς καὶ ἀπαύστως, κατὰ μὲν τὸν Ἡσίοδον διότι “ἐρίζετο βουλὰς ὑπερμενεῖ Κρονίῳν”, κατὰ δὲ τὸν φιλοσοφοῦντα ἐν τῇ ἱστορίᾳ, διότι, τὸ θεῖον ἐκεῖνο πῦρ, δημιουργοῦν τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀνθρώπου, δημιουργεῖ τὸν αἰώνιον ἀγῶνα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἐναντίον τῆς φύσεως, ἐν ᾧ ἀγῶνι ἴσῃται μὲν ὁ ἄνθρωπος τρόπαια μεγάλα τὰ ἀποτελοῦντα τὴν ἀληθινὴν ἀξίαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας, ἀλλ' ἀγωνίζεται

ἀπαύστως καὶ ἀτελευτήτως». (Ιστορ. τοῦ Ἑλλήν. Ἔθνους Κ. Παπαρρηγ. σημειώσεις Π. Καρολίδου σ. 9-10, ἐκδοσις Ἐλευθερουδάκη, Ἀθῆναι 1932).

23. Ausone (D. Magnus), λατίνος ποιητὴς τοῦ 4ου αἰῶνος, γεννήθηκε καὶ πέθανε στὸ Bordeaux. Ἦταν Χριστιανός, ἀλλὰ χριστιανὸς ἀρκετὰ χλιαρός. Μεταξὺ πολλῶν ἄλλων ἔργων ἔγραψε καὶ τὰ Ἰδῶμια, τῶν ὁποίων τὸ σπουδαιότερο εἶναι τὸ ποίημα ἐπὶ τοῦ Moselle.

24. Οὐρανός, προσωποποίηση ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους τῆς ἀρχῆς τῆς δημιουργίας τῶν θεῶν. Γέννημα καὶ αὐτὸς ὅπως καὶ ἡ Gaia, τοῦ Ἑρέβους.

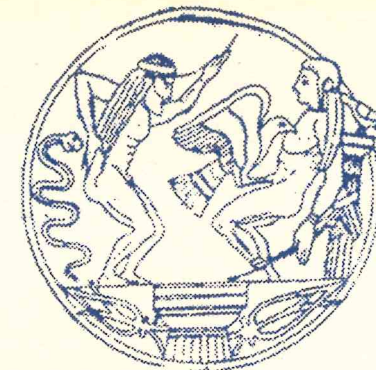
25. Ἡσίοδος, Ἑλλήν ποιητὴς, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ζήσας μεταξὺ τοῦ 750-700 π.Χ. Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ πατρός του, λόγω φτώχειας μετοίκησε ἀπὸ τὴν αἰολικὴ Κύμη στὴν δυσχεῖμερο καὶ δύσθερον παρὰ τὸν Ἑλικῶνα βοιωτικὴ κώμη Ἀσκραν, ἐπειδὴ ὁ ἀδελφός του Πέρσης, ἐρίζων γιὰ τὴν πατρικὴ κληρονομία, δωροδόκησε τοὺς δικαστές, ὁ Ἡσίοδος ἔλεγξε πικρῶς τοὺς δωροφάγους δικαστὲς καὶ ἀναγκάσθηκε γιὰ τοῦτο νὰ μετοικήσῃ σὲ παραθαλάσσια πόλιν. Λαβὼν μέρος σὲ ἐπιταφίους ἀγῶνες στήν Χαλκίδα καὶ νίκησας μέ ἓναν ὕμνο, ἔλαβε ὡς ἐπαθλὸν τρίποδα, τὸν ὁποῖον ἀφίερσε στὴν Ἑλικωνιάδες Μοῦσες, διότι ἐνεπνεύσθη ὑπ' αὐτῶν τὴν ποιητικὴ σοφία καθ' ὃν χρόνον ἔβοσκε τὰ πρόβατα στὸν Ἑλικῶνα.

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ὀμηρο, ὁ ὁποῖος ἐκπροσωπεῖ τὸ ἥρωικὸ ἔπος, τὸ ἄδον τὰ κλέα τῶν ἡρώων, ὁ Ἡσίοδος ἐκπροσωπεῖ τὸ διδακτικὸν ἔπος, προσπαθῶν νὰ διδάξῃ παραγγέλματα βιοτικά, ἠθικά καὶ θρησκευτικά, γιὰ νὰ ἐξευγενισθῇ ἔτσι ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων ἢ ἀνακουφισθοῦν αὐτοὶ ἐκ τῶν ταλαιπωριῶν. Γι' αὐτὸ ὁ Ἡσίοδος θεωρεῖται κατ' ἐξοχὴ θεοσεβὴς ποιητὴς. Μεταξὺ τῶν ἔργων του, τὰ γνησιώτερα καὶ τὰ σπουδαιότερα θεωροῦνται τὰ ὑπὸ τοὺς τίτλους «Ἔργα καὶ ἡμέραι» καὶ «Θεογονία».

26. Διόνυσος, ὁ γνωστός προστάτης θεὸς τῆς ἀμπέλου καὶ τοῦ οἴνου, ὁ νεώτερος, ἀλλὰ καὶ θορυβωδέστερος θεὸς τοῦ ἐλληνικοῦ πανθέου.

27. Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς (Τίτος Φάβιος), ὁ πρῶτος στήν σειρά τῶν Ἀλεξανδρέων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἀκμάσας μεταξὺ τοῦ 160-220 μ.Χ. Γεννηθεὶς ἀπὸ ἐθνικοὺς γονεῖς, σπούδασε πρῶτον τὴν ἐλληνικὴ φιλοσοφία, ἐπειτα δὲ ἀσπάσθηκε τὸν Χριστιανισμό. Ἐνδριατρίψας στήν χριστιανικὴ διδασκαλία συνέβαλε οὐσιαστικῶς στήν διάδοση τῆς νέας θρησκείας, γνωρίζων νὰ θέτῃ ὡς βάση τῆς φιλοσοφίας τὴν πίστη. Ἐγγραψε πολλὰ ἔργα, ἐκ τῶν ὁποίων σῶζονται: «Λόγος προτρεπτικὸς πρὸς Ἕλληνας», «Παιδαγωγός» καὶ «Στρώματα» ἢ «Στρωματεῖς», ἀποτελοῦντα τριλογία.

28. Ἄττις, ὁ ἀτυχὴς φρύγιος ἥρωας καὶ ἀγαπημένος τῆς μητρός τῶν θεῶν Κυβέλης.

Εἰκ. 1

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΤΛΑΣ

(Ἐξ ἀγγειογραφίας)

Σὲ αὐτὴν τὴν εἰκόνα, κατὰ τὸν ἐπινοηθέντα ὑπὸ τοῦ Παρασίου καὶ ἐπικρατήσαντα τρόπο παραστάσεως, ὁ Προμηθεὺς στέκεται ὀρθὸς καὶ κρατεῖται ἀπὸ τὰ χέρια μέ κρικούς στὸν κάθετο βράχο, μπροστὰ του δὲ βρίσκεται ὁ αἰετὸς τρώγοντας τὸ δεξί του στήθος.

κατὰ τὸν ἱερώνυμο, ἢ «Adversus nationes», κατὰ τὸ διασωθέν μοναδικὸ χειρόγραφο τοῦ Θ' αἰῶνος.

30. Γηρυόνης, καλούμενος καὶ Γηρυονεὺς καὶ Γηρυών (ἐκ τοῦ γηρύω=κράζω, φωνάζω), γίγας τρισώματος ἢ τρικέφαλος, υἱὸς τοῦ Χρυσάορος καὶ τῆς Ὠκεανίδος Καλλιρρόης, ἐγγονὸς τῆς Γοργόνης Μεδούσης, τὸ πρῶτον ἐμφανιζόμενος στὰ ποιήματα τοῦ Ἡσίοδου. Κατὰ τοῦ Γηρυόνη ἐξετέλεσε τὸν δέκατον ἄθλον τοῦ Ἡρακλῆς, τὸν θεωρούμενον ὡς μέγιστον (Εἰκ. 2 καὶ 3).

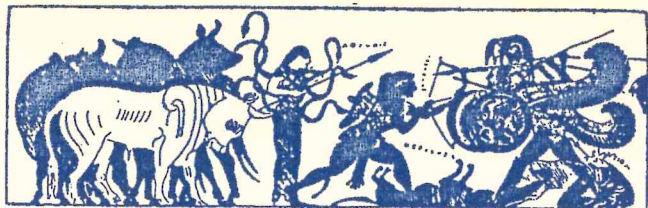
31. Τζέτζης (Ἰωάννης), βυζαντινὸς γραμματικὸς, ζήσας κατὰ τὸν ΙΒ' μ.Χ. αἰῶνα. Ἐγγραψε τὰ «Ἰλιακά», ἥτοι: «Τὰ πρὸ Ὀμήρου, Τὰ Ὀμήρου, Τὰ 26 μεθ' Ὀμήρου», τὴν «Βίβλον ἱστορικὴν», ὡς τὴν ἀποκαλεῖ ὁ ἴδιος, καὶ «Χιλιάδας», ὡς τὴν ὠνόμασε ὁ πρῶτος ἐκδότης τῆς, τὴν «Θεογονίαν» κ.τ.λ. Οἱ Χιλιάδες περιέχουν ὕλη μυθολογική, ἱστορικὴ καὶ ἀρχαιολογική.

32. Μενοικεύς, υἱὸς τοῦ Κρέοντος, ὁ ὁποῖος μαθαίνοντας τὴν μαντεία τοῦ Τειρεσίου περὶ σωτηρίας τῶν Θηβῶν ἐκ τῆς πολιορκίας τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, θυσιάσθηκε ἐκουσίως, παρὰ τὴν θέληση τοῦ πατρός του, σῶζοντας ἔτσι κατὰ τὸν μῦθο τὴν γενετείρᾳ του.

Εἶναι γνωστός ὁ ἀνωτέρω ἄθλος τοῦ Ἡρακλέους. Ὁ Γηρυόνης, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἐρυθρίας, τρισώματος γίγαντας, ἔτρεφε τίς ἀγελάδες του μέ τίς σάρκες τῶν ὑπηκόων του, ἐνῶ ἓνας σκύλος μέ τρία κεφάλια, ὁ Ὀρθρος, φύλαγε τὴν ἀγέλη. Ὁ ἥρωας Ἡρακλῆς φόνευσε τὸν τύραννο, τὸν σκύλο καὶ τὸν φύλακα τῆς ἀγέλης, τὴν ὁποία παρέλαβε καὶ τὴν ἔφερε μόνος του στὸν Εὐρουσθέα.

Οἱ μυθολόγοι διῶνταν ὡς πρὸς τὴν ἐρμηνεία τοῦ μύθου αὐτοῦ. Ὁ Γηρυόνης παράγεται ἐκ τοῦ γῆρυς (φωνή, βοή) καὶ συνεπῶς εἶναι ὁ «μικρὸς», ὁ «γρύζων», ὁ «βοῶν»· ἐξ ἄλλου, κατὰ τὴν θεογονία τοῦ Ἡσίοδου (287-294), εἶναι υἱὸς τοῦ Χρυσάορος καὶ τῆς Καλλιρρόης. Ἀφοῦ δὲ ὁ Χρυσάωρ (μέ τὸ χρυσοῦν ξίφος) εἶναι ἡ εἰκόνα τῆς ἀστραπῆς, ἡ δὲ Καλλιρρόη, κόρη τοῦ Ὠκεανοῦ, εἰκόνα τῶν βροχερῶν ὑδάτων, ὁ τρισώματος Γηρυόνης θὰ εἶναι ἡ προσωποποίηση τῆς καταιγίδος ἢ τοῦ χειμῶνος, πού κρατεῖ τὰ λαμπρά χρώματα τῆς ἡμέρας ἢ τῆς ἀνοίξεως φυλακισμένα πέραν τῶν ὁρίων τῆς Γῆς καὶ ἔρχεται ὁ Ἥλιος (ὁ ἡλιακός

ήρωας Ἡρακλῆς) καί ἀπελευ-
θερώνει αὐτά. Ἀντίθετος
πρὸς τὴν ἐρμηνεία αὐτὴν τοῦ
Dechampe ἔρχεται ἡ τοῦ Breal
(Hercule et Lacus), ἡ ὁποία
προσκειμένη σέ αὐστηρότε-

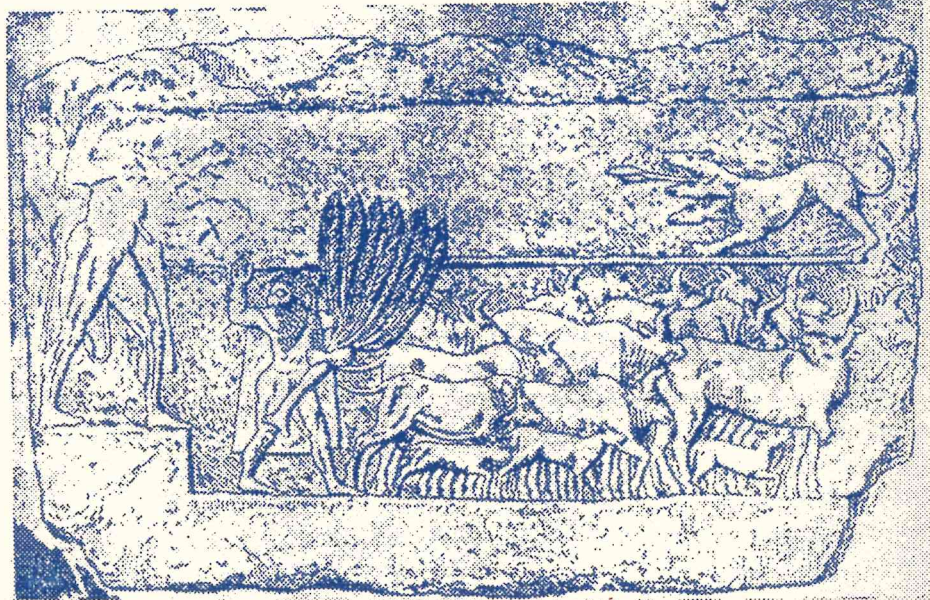

Εἰκ. 2 - Ὁ Ἡρακλῆς μέ τόν Γηρυόνην

ρη συσχέτιση τοῦ μύθου πρὸς
ἀναλόγους τῆς βεδίκης μυθολογίας, διαβλέπει ἐδῶ τὴν
πάλη τοῦ φωτεινοῦ θεοῦ κατὰ τοῦ δεσμεύοντος τὰ ὄμβρια
ὑδατα δαίμονος τῶν νεφῶν. Κατὰ τὴν συσχέτιση αὐτή, ἡ
λέξη Ὀρθρος, ἐπαναλαμβάνουσα τὸ βεδικό ὄνομα τοῦ
Βρίτρα καί ἔχουσα τὴν σημασία τοῦ «λκαυγοῦς» στήν
ἐλληνική, ἐκφράζει τὴν ἰδέα τοῦ σκότους ἢ τοῦ νέφους, τὸ
ὁποῖο ἀποκρύπτει τὸ οὐρανιο φῶς. Οἱ ἀγελάδες, οἱ ὁποῖες
εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς πάλης, ὑπενθυμίζουν αὐτές τίς ὁποῖες
ἐκλεψε ὁ Πανὶ καί φυλάττει ὁ ὄφις Ἀχί τῆς βεδίκης
ποιήσεως, τὰ ὑδατα δηλὰ τὰ κλεισμένα ἐντός τοῦ νέφους.
Ὁ «ἡερόεις σταθμός», πού κατὰ τὴν Θεογονία κατάγει τὴν
νίκη του, εἶναι ἐπίσης ἀνάλογος πρὸς τὸ σπήλαιο, τὸ ὁποῖο
χρησιμεύει ὡς φυλακή στίς ἀγελάδες του Βέδα.

Ἴσως καί οἱ δύο ἀνωτέρω ἐρμηνεῖες νά ἀληθεύουν,
πάντως ὅμως γιὰ τοὺς Ἕλληνες φαίνεται μᾶλλον ἰδιάζουσα
ἡ πρώτη. Ἔτσι, ἡ «ἡερόεις σταθμός» (ζοφερὴ μάνδρα) εἶναι
αὐτὴ ἡ Δύση, στήν ὁποία ἀπέρχονται καί ἐγκλείονται τὰ
φωτεινά ποίμνια τοῦ Ἡλίου, ἡ Ἐρύθεια δέ, ἡ νῆσος ὅπου
κατοικεὶ ὁ γίγας, ἐκφράζει τὴν ἰδέαν τῶν ὑπερύθρων πυρῶν
τῆς δύσεως καί τῶν προφυρῶν χρωμάτων, τὰ ὁποῖα
περιβάλλονται στὸν ὀρίζοντα τὰ νέφη τὰ φωτιζόμενα ὑπὸ
τῶν τελευταίων ἀκτίνων τοῦ ἡλίου.

33. Ἐτεοκλῆς, υἱὸς τοῦ Οἰδίποδος καί τῆς Ἰοκάστης,
ὑπερασπίσας τίς Θῆβες ἐναντίον τοῦ ἀδελφου του

ΕΙΚΟΝΑ 3. Ο ΗΡΑΚΛΗΣ ΚΑΙ Η ΑΓΕΛΗ ΤΟΥ ΓΗΡΥΟΝΟΥ

Κύπριον ἀνάγλυφον τοῦ Ἀθηναίου, κατὰ τὸν Ceccaldi, Manuments antiques de Cypre, pl. v (δὶδε G. Perrot et C. Chipiez,
Histoire de Part dans l'antiquite, 111, σ. 573 καί εἰκ. 387). Ὁ θεός, ἀριστερά, καταλαμβάνει σχεδὸν ὁλόκληρο τὸ ὕψος τοῦ
ἀναγλύφου, τὸ ὁποῖο εἶναι διηρημένο σέ δύο τμήματα. Στὸ ἄνω, ὁ σκύλος Ὀρθρος, φέρων τρεῖς κεφαλές καί ὀπλισμένος μέ δόρυ,
ἀπειλεῖ τὸν Ἡρακλέα· στὸν κάτω, ἡ ἀγέλη τοῦ Γηρυόνου φεύγει, διωκομένη ἀπὸ τὸν βοσκὸ Εὐρυτρίωνα, ὁ ὁποῖος στὸν ἀριστερὸ του
βραχίονα κρατᾷ ὁλόκληρο δένδρον καί με ὑψωμένη τὴν δεξιὰ κάνει χειρονομία τρόμου.

Πολυνεῖκους, τὸν ὁποῖον καί
ἐφόνευσε σέ μονομαχία, πρὸ
τῶν τειχῶν τῶν Θηβῶν, φο-
νευθεὶς καί αὐτός (Εἰκ. 4).

34. Ἀμυκος, υἱὸς τοῦ Πο-
σειδῶνος καί τῆς Βιθυνίδος ἢ
τῆς νύμφης Μελίας, Βασιλεὺς τῶν Βεβρύκων τῆς Βιθυνίας.
Προκαλοῦσε τοὺς ναυτιλομένους πρὸς τὸν Πόντον νά πυγ-
μαχοῦν μαζί του, πρὶν λάβουν νερό ἀπὸ τὴν πηγή. Νικοῦσε
τούς πάντες· ὅταν ὅμως περνοῦσαν οἱ Ἀργοναῦτες, ὁ
Πολυδεύκης τὸν νίκησε καί τὸν ἔδωσε σέ ἓνα δένδρον.

35. Πολύδωρος, ὁ μικρότερος υἱὸς τοῦ Πριάμου,
μνημονευόμενος ἰδιαίτερος στὸ περί κρανείας κεφάλαιο.

36. Κάρολος ὁ Μέγας ἢ Καρ(ο)λομάγνος (742-814),
βασιλεὺς τῶν Φράγκων καί αὐτοκράτωρ τοῦ γερμανορρω-
μαϊκοῦ κράτους. Ἀπεκλήθη Μέγας, διότι πράγματι κατέστη
μέγας καί ὡς στρατηγὸς καί ὡς ἀναμορφωτής. Εἰσέβαλε
ἐπανειλημμένως στήν Ἰταλία, Σαξονία καί Ἰσπανία, διεξα-
γωγῶν νικηφόρους πολέμους, ὀνομάσθηκε ἀπὸ τὸν Πάπα
Λέοντα τὸν Γ' αὐτοκράτωρ τῶν Ρωμαίων, ἀνάγκασε τοὺς
Σάξονες νά προσέλθουν στὸν Χριστιανισμό καί συνέλαβε
τὸ μὴ τελικῶς πραγματοποιηθέν σχέδιο νά ἐνώση τὸ Βυ-
ζαντινὸ κράτος μετὰ τοῦ ἀνιδρυθέντος δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ
κράτους, ἐρχόμενος σέ γάμο μετὰ τῆς Βυζαντινῆς αὐτο-
κράτειρας Εἰρήνης. Ἐξ ἄλλου, κανόνισε ἐπιμελῶς τὰ τῆς
ἐκκλησίας, προστάτευσε τὸ ἐμπόριο, τὴν βιομηχανία καί
τὴν γεωργία, καθάρισε τὴν χώρα του ἀπὸ τὰ ἐλη, ἱδρυσε τὸ
Ἀμβούργο, ἔκτισε ἀνάκτορα, ναοὺς, μονές καί ἄλλα

μεγαλοπρεπῆ κτίρια, καί μολονότι ἀγνοοῦσε γραφή, ἐνδια-
φέρθηκε καί ἀγωνίσθηκε γιὰ τὴν πνευματικὴ μόρφωση τοῦ
κράτους, ἱδρύσας σχολεῖα καί μέ πολλοὺς τρόπους ἐνισχύ-
σας τὴν ἐκπαίδευση. Τέλος, συνέλαβε τὸ μέγα ἔργο νά
ἐνώση μέ δώρυγα τὸν Ρῆνο μέ τὸ Δούναβη καί τὴν Βόρειο
Θάλασσα μέ τὸν Εὐξείνιο Πόντον. Ἡ μυθολογία, ἡ ποίηση καί
ἡ τέχνη ἀντλήσαν πολλὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὴν ζωὴ καί τὴν
δράση τοῦ πράγματι Μεγάλου ἀνδρός.

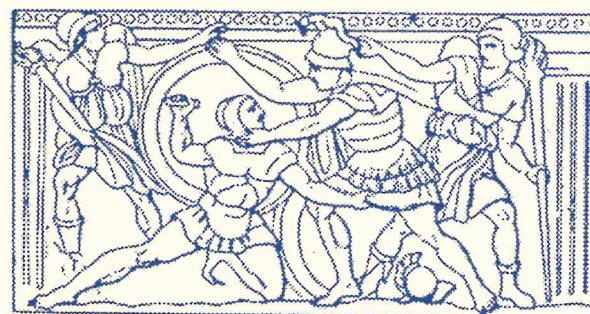
37. Bastian (Adolphe), ὀνομαστός γερμανὸς ἐθνολόγος
(1826-1905). Ταξίδεψε γιὰ χρόνια στήν Αὐστραλία, Ν.
Ἀμερική, Μεξικὸ, Κίνα, Ἰνδία, Τουρκία, Αἴγυπτο, Ἀραβία,
Ἰαπωνία κτλ. Διορίσθηκε καθηγητὴς τῆς Ἐθνολογίας στὸ
Πανεπιστήμιο τοῦ Βερολίνου καί διευθυντὴς τοῦ Ἐθνολογικοῦ
Μουσείου καί συνέγραψε πολλὰ ἐθνογραφικὰ ἔργα.

38. Πολίτης (Νικόλαος), φιλόλογος, λαογράφος καί
καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (1852-1921). Ἐπι-
δόθηκε στήν μελέτη τῶν ἡθῶν καί ἐθίμων τῆς ἀρχαίας καί
νέας Ἑλλάδος, ὡς καί ἄλλων ἐθνῶν, παροιμιῶν, ἀσμάτων,
τοπογραφίῶν κτλ. Τὸ 1866 δημοσίευσε στήν «Πανδώρα» τὸ
πρῶτο ἐπιστημονικὸ του ἄρθρον «Περὶ λυκοκανθάρων». Τὸ
1882 διορίσθηκε ὑφηγητὴς τῆς ἐλληνικῆς μυθολογίας στὸ
Ἐθνικὸ Πανεπιστήμιο καί
ἀκολούθως τμηματάρχης τῆς
Μέσης ἐκπαιδεύσεως, ἀνατε-
θέντος σέ αὐτόν καί τὸ ἔργο
τοῦ Γενικοῦ Επιθεωρητοῦ
δημοτικῶν σχολείων, στὰ
ὁποῖα εἰσήγαγε πρῶτος τὴν
διδασκαλία τῶν νέων ἐλλη-
νικῶν. Τὸ 1890 διορίσθηκε
καθηγητὴς τῆς μυθολογίας
καί ἀρχαιολογίας στὸ Ἐθνικὸ
Πανεπιστήμιο. Ἀπὸ τὸ 1899

ἄρχισε διὰ τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Μαρασλῆ τὴν δημοσίευση
τοῦ ἔργου «Μελέται περὶ τοῦ βίου καί τῆς γλώσσης τοῦ
ἐλληνικοῦ λαοῦ», τοῦ ὁποῖου ἐξεδόθησαν δύο μέρη, τὸ περί
Παροιμιῶν (τόμ. 4) καί τὸ περί «Παραδόσεων», τοῦ δευτέρου
παραμείναντος ἡμιτελοῦς ἔνεκα διακοπῆς τῶν ἐκδόσεων
τῆς βιβλιοθήκης Μαρασλῆ. Τὸ 1908 ἱδρυσε τὴν «Ἑλληνικὴ
Λαογραφικὴ Ἑταιρεία», διὰ τοῦ Δελτίου τῆς ὁποίας
ὀργανώθηκε ἡ ἐν Ἑλλάδι λαογραφικὴ κίνησις. Μέ τὴν
χορηγία τοῦ Ἀλ. Πάλλη προέβη στήν ἐκδοσὴ τῶν
«Ἐκλογῶν ἀπὸ τὰ τραγούδια τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ». Κατὰ τὰ
τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του διετέλεσε πρόεδρος τῆς
ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ «Λαογραφικοῦ Ἀρχείου». Στὸν
Πολίτη ἀνετέθη ἀπὸ τὴν Σύγκλητον τοῦ Ἐθνικοῦ
Πανεπιστημίου ὁ καταρτισμὸς τῆς «Ἑλληνικῆς βιβλιογ-
ραφίας», παραρτήματος τῆς ἐτησίως ἐπιστημονικῆς
ἐπετηρίδος.

39. Σχετικῶς μέ τὴν ἐπίδραση ἐπὶ τῆς ζωῆς καί τοῦ
βίου τοῦ Ἑλλήνος τοῦ περιβάλλοντος αὐτόν φυσικοῦ κό-
σμου, ἰδοὺ τί γράφει ὁ Παῦλος Καρολίδης στήν εἰσαγωγὴ
του κατὰ τὴν ἐκδοσὴ ὑπὸ τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου
«Ελευθερουδάκης» τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους
ὑπὸ Κ. Παπαρηγοπούλου:

«Ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους, ἐφ' οὗ ζῇ καί βιοτεύει ἔθνος τι,
δημιουργεῖ καί ἀναπτύσσει καί προάγει τὸν ἱστορικόν
αὐτοῦ βίον, ἐπὶ δὲ τὸ κλίμα τοῦ τόπου καί ἡ περιβάλλουσα
τὴν θεάν τούτου φύσις, ἔχει, ἐν τῇ ἀρχῇ μάλιστα καί τῇ
γενέσει τοῦ εἰρημένου βίου, μεγίστην ῥοπήν καί ἐπίδρασιν
ἐπὶ τὸν χαρακτῆρα καί τὸν τρόπον τῆς ὅλης ἀναπτύξεως
τοῦ βίου τούτου. Ὁ ἀήρ, ὁ οὐρανός, τὸ κλίμα, τὸ ἔδαφος, ἡ
θέα τοῦ ὀρίζοντος, ἡ θέα τῆς θαλάσσης, ἡ θαλασσοπλοΐα,
ἡ κατὰ γῆν ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία τῶν λαῶν πρὸς
ἀλλήλους καί ἡ μετὰ ταύτης συνδεομένη ἐμπορία, καί ἡ
βιομηχανία καί αἱ τέχναι αἱ βιομηχανικαί, πάντα ταῦτα ἀπὸ
εὐθείας τε καί ἐμμέσως ἐπιδρῶσιν ἰσχυρῶς ἐπὶ τὴν ἱστορι-
κὴν ἀνάπτυξιν τῶν λαῶν. Οἱ ὅροι τοῦ φυσικοῦ βίου καί τοῦ
μετὰ τούτου κατὰ μικρὸν ἀναπτυσσομένου πνευματικοῦ
βίου ὑπὸ οὐρανόν εὐδίων καί φιλάνθρωπον καί ὑπὸ κλίμα
εὐκραές ἐπὶ γῆς εὐφόρου καί ἡμέρου καί φιλανθρώπου τὴν
θεάν, ποικιλλομένης διὰ τῆς ποικιλίας τῶν ὁρέων, τῶν
κοιλιάδων καί πεδιάδων καί περιβρεχομένης ὑπὸ θαλάσσης
καί ὄρμων καί λιμένων καί τρόπως ἐπικοινωνίας πρὸς ἄλλας
χώρας εὐήμερους δὲν δύνανται νά ὦσιν οἱ αὐτοὶ πρὸς
τούς ὅρους βίου, ὃν διάγουσιν οἱ ἄνθρωποι ἐν τόποις στε-
ρουμένοις θαλάσσης ἢ καί ἐν ἀλιμένοις ἀκταῖς καί ἐν
μονοτόνοις πεδιναῖς ἐκτάσεσι μὴ διαχωριζόμεναις ὑπὸ
θαλασσῶν. Καί ἂν ἐπὶ μὴ παρακολουθήσῃ τις τὴν γεωγρα-

Εἰκ. 4 - Μονομαχία μετὰ Ἐτεοκλέους καί Πολυνεῖκους

φικὴν ἱστορίαν τοῦ Neumann τὴν
ἐρμηνεύουσιν ἡμῖν τὴν γένεσιν
τῶν Ἀττικῶν μύθων ἐκ τῆς
φυσικῆς διαπλάσεως τῶν ἀκτῶν,
τῶν λιμένων καί τῶν ὁρέων τῆς
Ἀττικῆς, ἀδύνατον εἶναι νά
ἀμφισβητήσῃ τὴν γενικὴν ἀρχὴν
τῆς τοιαύτης θεωρίας. Ἀριστα
δὲ περὶ τοιούτων λέγει Διονύ-
σιος ὁ Ἀλικαρνασσεύς (Περὶ Τέ
χν. κεφ. XI, 5), μάρτυρα ἐπικα-
λούμενος τὸν Πλάτωνα: «Καί
γὰρ ὁ Πλάτων φησὶ παγκάλως,
ὅτι κατὰ τοὺς τοῦ οὐρανοῦ

τόπους καί τῶν ἡθῶν αἱ κράσεις... καί γὰρ τὰ ἡθῆ φησὶν
ἐνδύεσθαι τοὺς τόπους καί τοῖς ἔθνεσιν ἀπὸ τῶν καθ' ἓνα».
«Κατὰ ταῦτα ὁ βαθμὸς καί ὁ τρόπος τῆς ἐπὶ τὴν γένεσιν
καί ἀνάπτυξιν τοῦ ἰδιοφυοῦς ἱστορικοῦ βίου λαοῦ τιнос
ῥοπῆς καί ἐπιδράσεως τοῦ περιβάλλοντος φυσικοῦ κόσμου
ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς μείζονος ἢ ἐλάττονος προσεγγίσεως
τοῦ λαοῦ τούτου πρὸς τὸν ἀρχέγονον φυσικὸν βίον καί
πρὸς τὸν φυσικὸν κόσμον. Λαὸς ἔχων πρὸ αὐτοῦ μόνον τὴν
φύσιν, οὐχὶ τὴν ἱστορίαν, οὐχὶ δηλονότι κόσμον πνευματι-
κὸν ἐκ τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως προελθόντα, λαὸς ἰστά-
μενος ἐπὶ ἐδάφους φυσικοῦ παρθενιοῦ, μὴ παραλαβὼν καί
μὴ κληρονομήσας ἀπὸ τῆς ἱστορίας καί τῶν παραδόσεων
τοῦ παρελθόντος ἀντλήσεις καί προλήσεις πνευματικὰς
καί ἡθῆ καί ἔθιμα δεσπόζοντα τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, ἀλλ'
ἀπὸ εὐθείας ἀπὸ τῆς θέας καί τῆς αἰσθήσεως τοῦ πρὸ αὐτοῦ
αἰσθητοῦ κόσμου, ἐμπνεόμενος κατὰ τὰς ἐμπνεύσεις ταύ-
τας τοῦ περιβάλλοντος αὐτόν φυσικοῦ κόσμου δημιουργεῖ
τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ κόσμον. Καί ὅσῳ πλέον ὁ περὶ
αὐτόν αἰσθητὸς κόσμος μετέχει τοῦ καλοῦ, τῆς ποικιλίας,
τῆς ἁρμονίας καί τῆς ἐν ποικιλίᾳ ἐνότητος, τοσοῦτω
περισσότερον ὁ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ διαπλασσομένος κό-
σμος τῆς ἐσωτερικῆς αἰσθήσεως τῆς φαντασίας καί τοῦ

αίσθήματος είναι πλούσιος εις εικόνες παριστώσας και εκπροσωπούσας τό κάλλος της ποικιλίας και αρμονίας εν τῷ κόσμῳ της ποιήσεως και μυθολογίας. Καί δέν είναι μέν ἴσως ἐν πᾶσιν ἀκριβές τό ὑπό τινῶν ἡρθέν ὅτι σύμπασα ἡ ἑλληνική μυθολογία οὐδέν ἄλλο κατά βάθος εἶναι ἢ αὐτή ἡ γεωγραφία τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν περιβαλλομένη πέπλον ποιητικόν και μεταβάλλουσα τά φυσικά και αἰσθητά ὑποκείμενα εις πρόσωπα ἠθικά και ἰδεώδη και δημιουργοῦσα κόσμον ἰδεώδη θεῶν και ἀνθρώπων ἐμψυχούντων νοερώς σύμπαντα τόν αἰσθητόν κόσμον· ἀλλ' ὅμως εἶναι ἀλληθέστατον ὅτι ἡ φυσική διάπλασις της ἑλληνικῆς γῆς μεγάλην εἶχε ῥοπήν ἐπὶ τήν πνευματικὴν διάπλασιν τοῦ Ἑλληνος. Ἡ δέ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ αἰσθητική και πνευματική ἰδιοφυῖα ἐποίησεν ὥστε ἐν τῇ μεταξύ τοῦ πνεύματος και τοῦ περιβάλλοντος αὐτόν φυσικοῦ κόσμου ἀμοιβαία ἐπαφῇ και ἐπιδράσει πλήρης ἐπικρατεῖ ἀρμονία. Καί κατά ταῦτα ὁ οὐρανός, τό κλῖμα, ἡ γῆ της Ἑλλάδος, οἱ ποταμοί, τά ῥεῖθρα, αἱ λίμναι, τά ὄρη και οἱ λόφοι, και ὁ φωταυγής και πλήρης ζωῆς, κάλλους και ἀγαθότητος φιλομειδῆς ὀρίζων, τό ἡμερον και φαιδρόν και φιλόανθρωπον¹⁾ ἐν τῇ φύσει και ἐν τῷ φυσικῷ κόσμῳ της Ἑλλάδος εἰσὶ τά μεγάλα κεφάλαια τοῦ ἑλληνικοῦ ἱστορικοῦ βίου. Διότι ἐκ της τοιαύτης μεταξύ τοῦ πνεύματος τοῦ Ἑλληνος και τοῦ περιβάλλοντος αὐτόν φυσικοῦ κόσμου ἀρμονίας και οἰκειότητος παρήχθη ἡ ἐλευθερία ἐκείνη τοῦ πνεύματος, ἡ δοῦσα εις τόν πνευματικόν βίον της Ἑλλάδος χαρακτήρα ὅλως ἰδιοφυῖα. Ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ ἱστορία της ἀνθρωπότητος, ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ ἀνθρώπων ἱστορικῶν γένει τοσοῦτο πιστῶς διετηρήθη ἡ μεταξύ τοῦ πνεύματος και της φύσεως ἀρμονία και ἡ ἐκ ταύτης προερχομένη ἐλευθέρα κίνησις τοῦ πνεύματος ὅσον ἐν τῷ ἑλληνικῷ.

«Διότι οὐδεὶς λαός μετὰ τοσαύτης ἡρεμίας, ἐλευθερίας και οἰκειότητος ἀπέβλεψε πρὸς τήν φύσιν μεθ' ὅσης ὁ ἑλληνικός. Ἡ ἐλευθερία αὕτη, ἡ μετὰ γαλήνης πνεύματος και ἐν ἰσορροπία και ἀρμονία φαντασίας και διανοίας ἀτενίζουσα πρὸς τήν φύσιν ὑπὸ τήν φαιδράν και φιλόανθρωπον αὐτῆς ὄψιν, οὐδαμῶς πληροῦσαν τήν φαντασίαν και τό αἶσθημα φόβου και τρόμου ἐκ της μεγάλου τοῦ φυσικοῦ κόσμου ἐμποιουμένου ὡς παρά τοῖς πολλοῖς Ἀσιατικοῖς λαοῖς, ἀλλ' οὔτε μετὰ ψυχρᾶς μόνον σκέψεως και ὑπερεντάσεως πασῶν τῶν φυσικῶν δυνάμεων παλαίονσα ψυχρῶς πρὸς τόν κόσμον τόν φυσικόν ὡς παρά τοῖς βορείοις λαοῖς, ἐποίησεν ὥστε μηδέποτε νά ταραχθῇ ἡ μεταξύ ποιήσεως και ἱστορίας πραγματική ἀρμονία, μηδέποτε ὁ κόσμος ὁ ἰδεώδης νά ὑποχωρῇ πρὸ τοῦ πραγματικοῦ, μηδέποτε τό πραγματικόν νά ἐξαφανίζεται πρὸ τοῦ φαντασιώδους. Οὐδέποτε ὁ Ἕλλην κατέλιπε τόν χώρον της ποιήσεως και ἐν τῇ σαφεινότητι και ἀκραιφνεστάτῃ ἀντιλήψει τοῦ πραγματικοῦ. Τό ἰδεώδες ὑπῆρξε πάντοτε ἡ κορωνίς, ἡ κορυφαία ἀκρότης τοῦ πραγματικοῦ ἐν τῇ υπερτάτῃ ἐκφάνσει της τούτου δυνάμεως. Τό ἀληθές και τό καλόν, μετὰ τούτων δέ και τό ἀγαθόν (καλοκάκαθον), διετέλεσαν πάντοτε ἐν εἰρήνῃ πρὸς ἄλληλα. Οὐδέποτε ἡ ἀληθής ἡ ὁθνεῖα ἐπιστήμη πλὴν ἐν τοῖς χρόνοις ἡμῶν κατέπνιξε τήν φωνήν της ποιήσεως. Ἡ ἐλευθερία τοῦ πνεύματος παρήγαγεν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ, ἐν τῇ χώρᾳ της γνώσεως και της ζητουμένης σοφίας, τήν φιλοσοφίαν ἥτοι τήν μόνον προσήκουσαν τῷ ἀνθρώπῳ ὑψίστην ἀρετὴν τοῦ διηνεκῶς και ἀπαύστως ἀγαπᾶν και ζητεῖν τήν σοφίαν και

μηδέποτε ἐπαίρεσθαι ἐπὶ τῇ ἐκάστοτε κτωμένη σοφίᾳ και δοκεῖν σοφόν εἶναι. Ὁ ὅρος δέ αὐτός (ὁ τοῦ φιλοσοφεῖν) ἐκφράζων και ἐρμηνεύων ἅμα μέν τήν υπερτάτην ἐλευθερίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος ἐν τῷ ζητεῖν και ἐρευνᾶν, ἅμα δέ και τό ὅριον τοιαύτης ἐλευθερίας, ὑπῆρξε τύπος, εἰκὼν, κορωνίς και σφραγὶς της ἐν παντί ἐνεργείας τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος» (Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους Κ. Παπαρρηγοπούλου, εἰσαγωγή Π. Καρολίδου, σ. λδ' - λς', ἔκδοσις Ἐλευθερουδάκη, Ἀθῆναι 1932).

¹⁾ Κατὰ τήν παρά τοῖς ἀρχαίοις χρῆσιν τοῦ ὀνόματος. Δέν πρόκειται περὶ ἠθικῆς χριστιανικῆς φιλανθρωπίας, ἀλλὰ περὶ φυσικῆς αἰσθητικῆς φιλανθρωπίας, της τερπνῆς και εὐεργετικῆς ἐπὶ τήν αἴσθησιν ἐπιδράσεως της φύσεως.

Προχωρῶντας ὁ Καρολίδης στὶς ἀντιλήψεις του αὐτές, θεωρεῖ ὅτι και τό πολύσχημο μιᾶς χώρας ἐπιδρᾷ ἐπὶ της πνευματικῆς ἐξελιξεως τοῦ λαοῦ της. Καί λέγει: «Ἀρχαῖοι και νεώτεροι γεωγράφοι ἐξῆραν εὐλόγως τό "πολύσχημονεστάτης" τῶν ἡπείρων κατὰ Στράβωνα, της Εὐρώπης, της μάλιστα πασῶν εὐπορούσης θαλασσῶν, κόλπων και λιμένων, χερσονήσων και νήσων, δι' ὧν πάντων και τό κλῖμα της ἡπείρου ταύτης καθίσταται εὐκραές και ὀρίζων πανταχοῦ ποικίλος και ἡ θεὰ τερπνὴ και ἡ συγκοινωνία εὐκολος και συχνή, ὁ δέ βίος ἀναπτύσσεται ἀρμονικῶς. Καί διὰ τοῦτο ἡ Εὐρώπη ἴσταται μεθ' ὑπεροχῆς ἀπέναντι τῶν ἄλλων ἡπείρων ἐν τῷ βίῳ τῷ ἱστορικῷ της ἀνθρωπότητος και ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ πολιτισμοῦ, οὐχὶ κατὰ τήν προτεραιότητα τοῦ χρόνου, ἥτις ἀνήκει πάντως εις τήν Ἀσίαν και τήν Αἴγυπτον (ἐν Ἀφρικῇ), ἀλλὰ κατὰ τό ποιόν και τήν ἐσωτερική, ἰδιοφυῖα, ἐλευθέραν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ, και τήν ἀρετὴν τῶν οἰκούντων, εἰ και ὁ τοπικός χωρισμός και ἡ τοπική διάκρισις ἀπὸ της Ἀσίας ὑπῆρξεν οὐχὶ φυσική, ἀλλὰ τεχνητή και συμβατική, ἐντεῦθεν δέ και αὐθαίρετος ὡς πρὸς τά σημεῖα τοῦ χωρισμοῦ. Λέγει δέ και ὁ Στράβων (Β. 126) περὶ της τοιαύτης ὑπεροχῆς: "Ὅτι πολυσχήμεν τε και πρὸς ἀρετὴν ἀνδρῶν εὐφυσστάτη και πολιτειῶν και ταῖς ἄλλαις πλεῖστον μεταδεδωκυῖα τῶν οἰκείων ἀγαθῶν". Ὡς πρὸς τό πολυσχῆμον τοῦτο μετὰ τήν Εὐρώπην ἐρχεται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γεωγραφίᾳ ἡ Ἀσία, ἐνῶ ἡ Λιβύη (ἡ Ἀφρικὴ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων) ἐξαιρεουμένης της βορείου πλευρᾶς της παρά τήν Μεσόγειον καλουμένην θάλασσαν ἐκτεινομένης (ἐνθα ἡ Αἴγυπτος, ἡ Κυρηναϊκή και ἡ Καρχηδονία, χώραι πεπολιτισμέναι) μὴ διασχιζομένη και μὴ διαβρεχομένη ἐκ τῶν ἐνδον ὑπὸ θαλασσῶν ἔμεινε μέχρι σήμερον ξένῃ πρὸς πολιτισμόν, ἡ δέ Ἀσία ἡ μὴ ἀμοιροῦσα θαλασσῶν πινῶν μεσογείων ἐνιαχοῦ της ἐκτάσεως αὐτῆς μέσην πινὰ ἔλαβε θέσιν μεταξύ τῶν δύο, ἐν τῷ κεφαλαίῳ τοῦ πολιτισμοῦ. (Στραβ. 121: "Ἡ μὲν οὖν Εὐρώπη πολυσχημονεστάτη πασῶν ἐστὶ, ἡ δέ Λιβύη τὰ ἐναντία πέπονθεν, ἡ δέ Ἀσία μέσην πῶς ἀμφοῖν ἔχει τήν διάθεσιν"). Ἀλλ' ἐάν ἡ Εὐρώπη εἶναι ἡ πολυσχημονεστάτη και διὰ τοῦτο πρὸς ἀρετὴν ἀνθρώπων εὐφυσστάτη τῶν ἡπείρων, ὑπὸ τήν ἐννοίαν ταύτην ἡ Εὐρώπη της Εὐρώπης, οὕτως εἰπεῖν, εἶναι ἡ Ἑλλάς ἔχουσα ἑκτασιν περιβρεχομένην ὑπὸ θαλασσῶν μείζονα πάσης ἄλλης χώρας εὐρωπαϊκῆς πολλαπλασίας κατὰ τό μέγεθος της ἐπιφανείας. Οὕτω σύμπασα ἡ ἱβηρική χερσονήσος (Ἰσπανία και Πορτογαλία ὁμοῦ), ἔχουσα ἐπιφανείαν 600 περίπου χιλιάδων τετραγῶν. χιλιομ. ἀπέναντι της Πελοποννήσου, ἥτοι πέντε και εἰκοσάκις μείζονα της Πελοποννήσου, και πλὴν τινος μικρᾶς ἐκτάσεως (μόλις τό

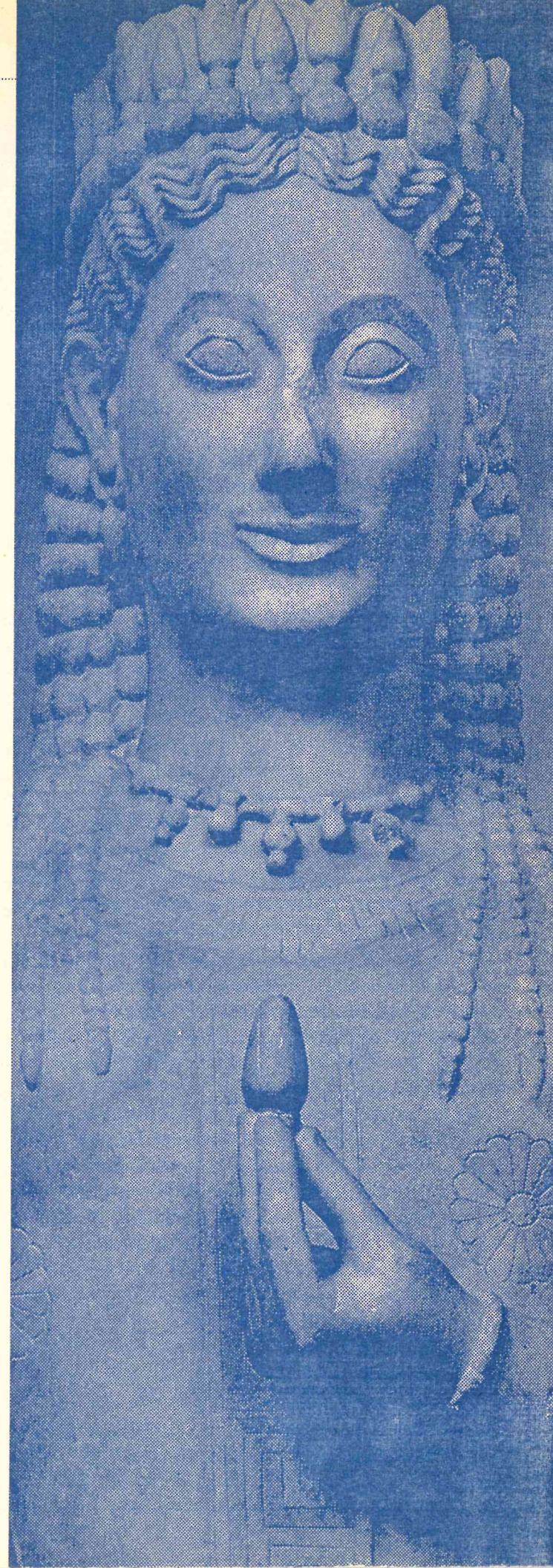
1/5 της ὅλης περιμέτρου της χερσονήσου ἀποτελούσης), περιβρεχομένη πᾶσα ὑπὸ θαλασσῶν, ἔχει ἑκτασιν παραλίας ἐλάσσονα ἢ ἡ Πελοπόννησος. Ἡ ἐντεῦθεν της Πελοποννήσου ἡπειρος Ἑλλάς εἶναι και αὐτὴ ἰκανῶς πολυσχήμεν. Ἀν δέ ἀποβλέψωμεν και εις τό πλῆθος τῶν κόλπων και τῶν λιμένων τῶν δυτικῶν ἰδίως ἀκτῶν τοῦ Αἰγαίου και εις τό ἄλλος πλῆθος τῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει ἢ "ἑλληνική" καλουμένη θαλάσση νήσων, ἐν ἣ θαλάσση πλέων τις κατὰ μήκος και πλάτος οὐδέποτε βλέπει ἐκ τοῦ ὀρίζοντος ἐξαφανιζομένην νήσόν τινα ἢ ἀκτὴν ἡπειρωτικήν, και ἂν ἀποβλέψωμεν πρὸς τὰς δυσμικὰς ἐκτάσεις τοῦ Σικελικοῦ πελάγους, ἐννοοῦμεν ὅτι ἡ πολυσχιδεστάτη και πολυσχημονεστάτη και φιλανθρωπῶς παραλιακωτάτη και διὰ ταῦτα πρὸς ἀρετὴν ἀνθρώπων και γένεσιν πολιτειῶν και πρὸς παραγωγὴν πολιτισμοῦ φυσικῶς εὐφυσστάτη χώρα της Εὐρώπης ὑπῆρξεν ἡ Ἑλλάς» (ἐνθ' ἀνωτ. σ. λζ' - λη').

Και προσθέτει ὁ ἀείμνηστος Καρολίδης: «ἔχει και ἡ Σκανδιναυική χερσόνησος (ὡς και ἡ ἑνακα τοῦ ψυχους οἰκητόρων σπανίζουσα Γροιλανδία) τοὺς περιφήμους ποιητικωτάτους κόλπους αὐτῆς (Fjorden), ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ ταῦτα ἀνεπτύχθη και ἐν τῇ χερσονήσῳ ταύτῃ πολιτισμός ἀρχαιότατος, και διὰ της ἀρετῆς ἀνδρῶν τῶν Σκανδιναυικῶν χωρῶν ἐπέδρασε τοσοῦτον ἐπὶ τόν ἱστορικόν βίον της Εὐρώπης ἐν τε τῇ ἀρχαιότητι και ἰδίως ἐν τῷ μεσαίῳ παραγωγὴν τήν τῶν γερμανικῶν λαῶν μυθολογίαν» (ἐνθ. ἀνωτ. σ. λη').

Εἰκ. 5. - Ο ΟΛΥΜΠΟΣ

Εἰς τήν ἀκροτάτην κορυφὴν τοῦ αἰσλήεντος και παλλαμποῦς πολυδεδειγμένου Ὀλύμπου, κέντρου της Ἑλλάδος και ἀπάσης της Οἰκουμένης, ὁ ἀθάνατος ἐπικός ποιητής Ὁμηρος, μετὰ τήν ζωηράν φαντασίαν του, ἀνήγειρε τό ἀνάκτορον τοῦ Διός, ὁπόθεν ὁ ὑμνρεμέτης Ἀναξ ἐξηκόντιζεν εις τήν γῆν τὰς ἀστραπὰς και τοὺς κεραυνούς του και ὅπου εἶχε στήσει τόν θρόνον του και ἐκάλει εις συμβούλιον ἢ εις εὐχίαν τοὺς ἄλλους Ὀλυμπίους θεούς, οἵτινες ἐντεῦθεν ἠδύναντο νά ἐποπτεύουν ἅπασαν τήν Ἑλλάδα και ὁλόκληρον τήν Οἰκουμένην.

Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Η ιδέα του αγαθοῦ

Ἐφ' ὅσον τὸ βασίλειον τῶν ιδεῶν ἐμφανίζει οὐ μόνον συνάφειαν καὶ κοινωνίαν ἀλλὰ καὶ ἱεραρχίαν, αὐτομάτως τίθεται τὸ ἐρώτημα ποία εἶναι ἡ ὑψίστη ἐκ τῶν ιδεῶν. Περὶ τοῦ προβλήματος τούτου σπανίως κάμνει ὁ Πλάτων λόγον εἰς τοὺς διαλόγους του. Μόνον εἰς τὴν «Πολιτείαν» (505 Α, ἕκτον βιβλίον, κεφάλαιον δέκατον ἕκτον κ.έ.) μᾶς παρέχει μὲ μεγάλην περίσκεψιν καὶ φειδῶ ἀποκαλύψεις περὶ μιᾶς ιδέας, ἣτις ἀποτελεῖ τὸ μέγιστον μάθημα: «*Ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ιδέα μέγιστον μάθημα, χ δίκαια καὶ τᾶλλα προσχησάμενα χρήσιμα καὶ ὠφέλημα γίγνεται*». (Ἡ ιδέα τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι μέγιστον μάθημα καὶ ὅταν ἀποκτήσουν μὲ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀναστροφὴν τὴν ὁλοκλήρωσιν των ἡ δικαιοσύνη καὶ αἱ ἄλλαι ἀρεταὶ καθίστανται χρήσιμοι καὶ ὠφέλιμοι). Εἶναι τοποθετημένη τελευταία εἰς τὸ ἔσχατον ὅριον τοῦ νοητοῦ τόπου καὶ μετὰ μεγάλης δυσκολίας γίνεται προσιτὴ εἰς τὴν ὄρασιν τῆς ψυχῆς: «*Ἐν τῷ γνωστῷ τελευταία ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ιδέα καὶ μόλις ὁρᾶσθαι*» (Πλ. Πολ. 517 Β). (Εἰς τὴν περιοχὴν εἰς ἣν φθάνει ἡ γνῶσις τελευταίαν θέσιν κατέχει ἡ ιδέα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ εἶναι μετὰ μεγίστης δυσκολίας ὁρατὴ).

Διὰ τὰ κάμη προσιτὴν τὴν ὑψίστην ταύτην ιδέαν εἰς τὴν νόησιν χρησιμοποιεῖ ὁ Πλάτων λαμπροτάτην παρομοίωσιν παραβάλλων ταύτην μὲ τὸν ἥλιον, ὅστις δὲν καθιστᾷ μόνον τὰ ὄντα ὁρατὰ διὰ τοῦ φωτός του, ἀλλὰ καὶ παρέχει εἰς αὐτὰ γένεσιν, αὐξησιν καὶ τροφήν: «*Τὸν ἥλιον τοῖς ὀρωμένοις οὐ μόνον αἶμαι, τὴν ὁρᾶσθαι δύναμιν παρέχειν φῆσεις, ἀλλὰ καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὐξησιν καὶ τὴν τροφήν, οὐ γένεσιν αὐτὸν ὄντα. Καὶ τοῖς γιγνωσκομένοις τοίνυν μὴ μόνον τὸ γιγνώσκεισθαι φάναι ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ παρεῖναι, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶναι τε καὶ τὴν οὐσίαν ὑπὲρ ἐκείνου αὐτοῖς προσεῖναι, οὐκ οὐσίας ὄντος τοῦ ἀγαθοῦ, ἀλλ' ἐπὶ ἐπέκεινα τῆς οὐσίας πρεσβεῖα καὶ δυνάμει ὑπερέχοντος*» (509 Β).

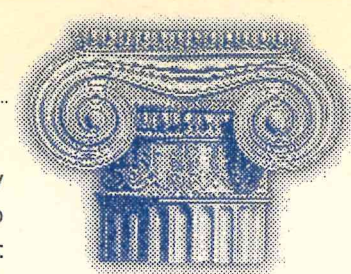
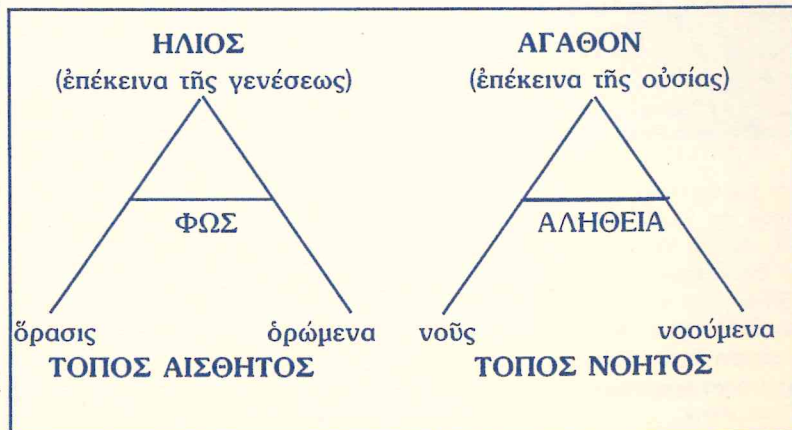
[Θὰ παραδεχθῆς,

νομίζω, ὅτι ὁ ἥλιος χαρίζει εἰς τὰ ὀρώμενα ἀντικείμενα ὄχι μόνον τὴν δύναμιν τῆς ὁρατότητος, ἀλλὰ καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὐξησιν καὶ τὴν τροφήν, ἂν καὶ ὁ ἴδιος δὲν εἶναι κάτι τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὴν περιοχὴν τῆς (φθαρτῆς) γενέσεως.

Πρέπει λοιπὸν νὰ παραδεχθῆς ὅτι ἡ ιδέα τοῦ ἀγαθοῦ χαρίζει εἰς τὰ ἀντικείμενα τὰ προσιτὰ εἰς τὴν γνῶσιν ὄχι μόνον τὸ ὅτι γίνονται γνωριστά, ἀλλὰ δίδει εἰς αὐτὰ καὶ τὸ εἶναι τὸ ὁποῖον ἔχουν καὶ τὴν οὐσίαν των, ἐνῶ τὸ ἀγαθὸν δὲν εἶναι οὐσία, ἀλλὰ κρατεῖ ὑπέροχον θέσιν κείμενον περαιτέρω τῆς οὐσίας καὶ κατὰ τὴν πρωταρχικότητα καὶ τὴν δύναμιν]. «Ὅτι εἶναι διὰ τὸν ὁρατὸν κόσμον ὁ ἥλιος, εἶναι διὰ τὸν νοητὸν κόσμον τὸ ἀγαθόν. Ὁ ἥλιος παρέχει εἰς τὰ ὄντα τὴν βάσιν διὰ τὴν γεννηθῆναι καὶ νὰ αὐξηθῶν ἐνῶ αὐτὸς δὲν ὑπόκειται εἰς γένεσιν, ἀλλὰ ἐμφανίζεται πάντοτε τέλειος, καὶ ὁλοκληρωμένος. Τὸν παραλληλισμὸν δυνάμεθα νὰ παραστήσωμεν ἐποπτικῶς διὰ τῶν δύο παρατιθέντων διαγραμμάτων.

Τὸ ἀγαθὸν δὲν πρέπει νὰ νοηθῇ εἰς ἠθικολογικὴν σημασίαν. Ἀγαθὸς εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν γλῶσσαν σημαίνει τὸν πλήρη δυνάμεως καὶ ἀνδρείας. Ἡ ιδέα τοῦ ἀγαθοῦ ἄρα εἶναι ἡ ὑψίστη δυναμικὴ ἀρχή, ἣτις παρέχει τὴν δυνατότητα εἰς τὰ ὄντα νὰ ὑπάρχουν καὶ νὰ γίνωνται ἀντικείμενα τῆς γνώσεως. Εἶναι ἀρχὴ τοῦ «εἶναι» καὶ τοῦ «γιγνώσκεισθαι», ἀρχὴ ὄντολογικὴ συγχρόνως καὶ γνωσιολογικὴ. Ἐπειδὴ χαρακτηρίζεται ὡς ἀρχὴ καὶ πηγὴ τῆς οὐσίας καὶ τῆς ἀληθείας ἵσταται πέραν τῆς οὐσίας καὶ γνώσεως «ἐπέκεινα τῆς οὐσίας». Λέγων ταῦτα ὁ Πλάτων θέτει τὴν ὑψίστην «ὑπερβατικὴν» ἀρχὴν πάσης ὑπάρξεως καὶ γνώσεως. Ὑψοῦται εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ «ὑπερννοητοῦ» καὶ τοῦ «ὑπεραντικειμενικοῦ».

Ὑπεράνω καὶ πέραν οἵσδε ποτε ὑπάρξεως, οἵουδὴποτε πραγματικοῦ ἢ ιδεώδους ἀντικειμένου, ὑπεράνω πάσης ιδέας ἵσταται ὡς ὑπερβατικὴ ἀρχὴ τὸ ἀγαθόν. Τὴν ὑπερβατικότητα ταύτην ἐξαίρει ὁ ἴδιος ὁ Πλάτων διὰ τοῦ

στόματος τοῦ Γλαῦκωνος, ὅστις ὅταν ἀκούῃ παρὰ τοῦ Σωκράτους ὅτι τὸ ἀγαθὸν κεῖται «ἐπέκεινα τῆς οὐσίας» λέγει: «Ἄπολλον, δαμονίας ὑπὲρ βολῆς». (Μὲ τὸν Ἀπόλλωνα πρόκειται διὰ μίαν ὑπὲρ βολὴν δαμονίαν, ἥτοι διὰ μίαν ὑπέρβασιν τὴν ὁποῖαν δὲν δύναται νὰ συλλάβῃ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς). Πράγματι, ἡ φαντασία μας δύναται κάπως νὰ φαντασθῇ τὴν ιδέαν τοῦ καλοῦ, τοῦ δικαίου καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν. Πᾶσα προσπάθεια ὅμως διὰ νὰ συλ-λάβωμεν τὴν ἀρχὴν ἣτις δίδει ὑπόστασιν καὶ κύρος εἰς τὰς ιδέας ταύτας ναυαγεῖ. Ἡ ιδέα τοῦ ἀγαθοῦ μᾶς ὑψώνει εἰς τὴν περιοχὴν τῆς λεγομένης «ἀρνητικῆς θεολογίας», ἣτις προσπαθεῖ νὰ νοήσῃ τὸ θεῖον ὄν ἀποδίδουσα εἰς τοῦτο ἀρνητικὰ χαρακτηριστικά.

Ἡ σύγχρονος ὑπαρξιακὴ φιλοσοφία χρησιμοποιεῖ σήμερον εἰς τὰς μεταφυσικὰς τῆς θεωρήσεως τὴν ἐννοίαν τῆς «ὑπερβάσεως» (τρανσκεντέντια), ἣτις δὲν εἶναι ἄλλο τί εἰμὴ τὸ πλατωνικὸν «ἐπέκεινα». Περὶ τοῦ ἀγαθοῦ σπανίως ὁμιλεῖ ὁ Πλάτων. Εἰς τὴν ἐβδόμην ἐπιστολὴν του ἔκαμε λόγον πάλιν περὶ αὐτοῦ παρομοιάσας τοῦτο μὲ φῶς. Ἐπειτα ἀπὸ μεγάλην προπαρασκευὴν καὶ ἐπίπονον ἀνάβασιν: «Ἐξέλαμψε φρόνησις περὶ ἑκαστον καὶ νοῦς συντείνων ὅτι μάλιστα εἰς δύναμιν ἀνθρωπίνην». (Ἀναπηδᾷ σχετικῶς μὲ ἑκαστον ἀντικείμενον τὸ ὁποῖον ἐρευνῶμεν ἢ λάμπει τῆς φρονήσεως καὶ τῆς κατανοήσεως μὲ τόσον μεγάλην ἐντασιν, ὥστε μόλις νὰ εἶναι ὑποφερτὴ ἐκ μέρους τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως).

Περὶ τοῦ ἀγαθοῦ δηλοῖ ὁ Πλάτων εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιστολὴν ὅτι οὐδὲν εἶχε γράψῃ ὁ ἴδιος σύγγραμμα, διότι δὲν δύναται τὸ ἀγαθὸν νὰ ἀνακοινωθῇ διὰ λεκτικῆς ἀνακoinώσεως, ἐφ' ὅσον εἶναι «ἄρρητον» καὶ ἀμετάδοτον διὰ τοῦ λόγου: «Οὐκ οὐκ ἐμὸν γε περὶ αὐτῶν ἔστιν σύγγραμμα οὐδὲ μήποτε γένηται ῥητὸν γὰρ οὐδαμῶς ἔστιν ὡς ἄλλα μαθήματα, ἀλλ' ἐκ πολλῆς συνουσίας γιγνομένης περὶ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καὶ τοῦ συζῆναι ἐξαίφνης, οἷον ἀπὸ πυρός πηδῆσαντος ἐξαφθῶν φῶς, ἐν τῇ ψυχῇ γενόμενον αὐτὸ ἑαυτὸ ἤδη τρέφει» (341). (Περὶ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἐγὼ δὲν ἔχω γράψῃ κανὲν σύγγραμμα καὶ δὲν θὰ γράψω ποτὲ εἰς τὸ μέλλον· διότι δὲν δύναται νὰ ἀνακοινωθῇ διὰ λεκτικῆς ἐκφράσεως, ὅπως συμβαίνει σχετικῶς μὲ τὰ ἄλλα μαθήματα, ἀλλὰ κατόπιν μακροχρονίου ἐνασχολήσεως ἀναφερομένης εἰς τὴν οὐσίαν αὐτοῦ τοῦ πράγματος, καὶ μακροχρονίου μετ' αὐτοῦ σημειώσεως, αἰφνιδίως ὡς ἀπὸ πῦρ τὸ ὁποῖον ξεπετιέται, ἀνάπτει φῶς καὶ παρουσιάζεται εἰς τὴν ψυχὴν καὶ μέσα εἰς αὐτὴν αὐξάνεται συντηρούμενον ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του).

Οὕτω ὁ Πλάτων φθάνει εἰς τὰ σύνορα τοῦ «ἄρρητου» πρὸ τοῦ ὁποίου πᾶσα λεκτικὴ ἐκφώνησις ναυαγεῖ. Τὴν πλατωνικὴν ταύτην ἀντίληψιν τὴν ἐπαναλαμβάνουν κατόπιν ὁ Πλωτῖνος καὶ ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὁ δὲ Αὐγουστῖνος τὴν μεταδίδει εἰς τὸν κόσμον τῆς

Δύσεως. Τὸ ἀγαθὸν ἀποτελεῖ τὴν ἐσχάτην ἐνοποιητικὴν ἀρχὴν τοῦ συμπαντος καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας ταυτίζεται μὲ τὸ ἐν. Περὶ τούτου θέλει γίνῃ λόγος εἰς τὰ ἐπόμενα.

Μαθηματικὴ θεώρησις τῶν ιδεῶν

Κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον τῆς φιλοσοφικῆς του ἐξελιξέως παρουσίασεν ὁ Πλάτων νέαν ἀντίληψιν περὶ ιδεῶν στηριζόμενος ἐπὶ τῶν ἐρευνῶν τὰς ὁποίας εἶχε κάμει εἰς τὴν περιοχὴν τῶν μαθηματικῶν ἐπιστημῶν. Εἰς τὰ συγγράμματα τῆς γεροντικῆς του ἡλικίας συναντῶμεν ὀλίγας μόνον ἐνδείξεις περὶ τῆς νέας ἐκδοχῆς τῶν ιδεῶν. Τὰς σχετικὰς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο ἀντιλήψεις του ἐξέθετεν εἰς τὴν προφορικὴν του διδασκαλίαν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ. Δυνάμεθα ὅμως χρησιμοποιῶντες τὰς παρατηρήσεις τὰς ὁποίας ἔχει ἐκθέσει ὁ Ἀριστοτέλης εἰς τὰ δύο τελευταῖα βιβλία τῶν «Μετὰ τὰ φυσικά», καταπολεμῶν τὰς ἀριθμολογικὰς θεωρίας τοῦ διδασκάλου του, καὶ στηριζόμενοι ἐπὶ τῶν πληροφοριῶν τὰς ὁποίας μᾶς παρέχει ὁ Ἀριστόξενος ὡς πρὸς τὴν τελευταίαν «Περὶ ἀγαθοῦ» διάλεξιν τοῦ Πλάτωνος καθὼς καὶ εἰς τὰς μαρτυρίας τῶν σχολιαστῶν, νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἐκθεσιν τῆς πλατωνικῆς «περὶ εἰδητικῶν ἀριθμῶν» θεωρίας.

Ὁ Πλάτων ὑπεστήριζεν ὅτι αἱ ιδέαι εἶναι ἀριθμοί. Χαρακτηρίζων τὰς ιδέας ὡς ἀριθμούς δὲν ἀναφέρεται εἰς τοὺς γνωστούς μαθηματικούς ἀριθμούς διὰ τῶν ὁποίων ἐκτελοῦμεν λογιστικὰς πράξεις. Οἱ ἀριθμοὶ ὡς χαρακτηριστικὸν τῶν ιδεῶν εἶναι ἄλλης φύσεως ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς μαθηματικούς καὶ διὰ τοῦτο καλοῦνται «εἰδικοί». Ὡς πρὸς τοὺς κοινούς μαθηματικούς ἀριθμούς καθὼς καὶ διὰ τὰ γεωμετρικὰ σχήματα ἐδίδασκεν ὁ Πλάτων ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπάρξουν ιδέαι. Πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοὺς εἰδητικούς ὀνομάζουν οἱ ἀρχαῖοι σχολιασταὶ τοὺς μαθηματικούς ἀριθμούς «μοναδικούς», δηλαδὴ συγκεκριμένους ἐκ μονάδων. Ὡστε κατὰ τὴν ἀριθμολογικὴν ἀντίληψιν αἱ ιδέαι εἶναι ἀριθμοί. Πᾶν ὄν ὑπάρχει διότι κατὰ κάποιον τρόπον ἔχει μετοχὴν εἰς τὰς ιδέας-ἀριθμούς. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ εἰδητικοὶ ἀριθμοὶ σύγκεινται, κατὰ τὸν Πλάτωνα, ἐκ δύο στοιχείων. Ταῦτα εἶναι τὸ «ἐν» καὶ ἡ «ἀόριστος δυάς». Ἀντὶ τοῦ ὅρου ἐν χρησιμοποιοῦν οἱ σχολιασταὶ τὸν ὄρον «πέρας», καὶ ἀντὶ τῆς ἀόριστου δυάδος τὰς ἐκφράσεις «τὸ μέγα καὶ μικρόν», καθὼς καὶ τὸ «ἄπειρον».

Κατὰ τὰς παλαιὰς μαρτυρίας, ὁ Πλάτων ἐδίδασκεν, ὅτι τὸ ὑλικὸν στοιχεῖον ἐκ τοῦ ὁποίου συνίστανται αἱ ιδέαι-ἀριθμοὶ (= εἰδητικοὶ ἀριθμοὶ) εἶναι ἡ ἀόριστος δυάς ἢ τὸ μέγα καὶ μικρόν. Ἐπ' αὐτοῦ ἐνεργεῖ ὡς μορφοδοτικὸν στοιχεῖον τὸ ἐν, καὶ ἐκ τοῦ ἀκαθορίστου ὑλικοῦ παράγει

ἐν ὁρισμένον σύμπλεγμα, ὅπερ ἐμφανίζεται ὡς καθωρισμένη ἰδέα-ἀριθμός. **Ὡστε εἰς τὸ σὺμπαν ὁλόκληρον αἱ ὕψιστα ἀρχαὶ εἶναι τὸ ἐν καὶ ἡ ἀόριστος δυάς (μέγα καὶ μικρόν).** Ἐκ τούτων λαμβάνουν ὑπόστασιν αἱ ἰδέαι-ἀριθμοί. Κατὰ μετοχὴν δὲ πρὸς ταύτας ὑπάρχουν τὰ ὄντα. Τὰ μαθηματικὰ ἀντικείμενα κατέχουν μεσάζουσιν θέσιν μεταξὺ τῶν ἰδεῶν-ἀριθμῶν καὶ τῶν αἰσθητῶν ὄντων, διὰ τοῦτο δὲ καλοῦνται «μεταξύ». Ἐκαστον ὄν δὲν εἶναι ἀπομίμημα ἐνὸς μαθηματικοῦ ἀριθμοῦ, ὅπως ἐφρόνουν οἱ Πυθαγόρειοι, ἀλλ' ἐνὸς εἰδητικοῦ ἀριθμοῦ.

Μεταξὺ τῶν ἐρμηνευτῶν τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας ὑπάρχει διαφωνία ὡς πρὸς τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐννοεῖ τοὺς εἰδητικούς ἀριθμούς ὁ Πλάτων. Ὁ Γάλλος Ρομπέν ὑποστηρίζει ὅτι οἱ εἰδητικοὶ ἀριθμοὶ εἶναι σχήματα, συμφώνως πρὸς τὰ ὁποῖα ἔχουν συγκροτηθῇ αἱ ἰδέαι. Διὰ τοῦτο τάσσει τὰς ἰδέας ὑπὸ τοὺς ἀριθμούς. Ἀλλ' ἡ μαρτυρία τοῦ Ἀριστοτέλους εἶναι ρητὴ καὶ μᾶς ἀναγκάζει νὰ θέσωμεν τὰς ἰδέας εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον μὲ τοὺς ἀριθμούς, διότι εἰς τὰ ἀριστοτελικά κείμενα ἀναφέρονται αἱ ἰδέαι ἐν συνδυασμῷ μὲ τοὺς ἀριθμούς. Κατὰ τὸν Στέντσελ οἱ εἰδητικοὶ ἀριθμοὶ δύναται νὰ κατανοηθοῦν μόνον ἂν συσχετισθοῦν μὲ τὴν πλατωνικὴν περὶ διαιρέσεως θεωρίαν. Εἰς τὸν «Σοφιστὴν» ὠμίλησεν ὁ Πλάτων περὶ ἱεραρχίας τῶν γενῶν, εἰς Μ ὑπάγονται αἱ ἰδέαι καὶ ἔδειξε πῶς διὰ τῆς μεθόδου τῆς διχοτομίας δύναμεθα νὰ κατέλθωμεν ἀπὸ τὰ ὕψιστα γένη μέχρι τοῦ ἀτμήτου εἶδους. Κατὰ τὴν διαιρετικὴν ταύτην κατάβασιν εἰς ἕκαστον εἶδος ἀντιστοιχεῖ ὠρισμένη βαθμολογικὴ βαθμὶς, ἐκφραζομένη διὰ ὠρισμένου τακτικοῦ ἀριθμοῦ. Ὅταν, π.χ., διαιρῶμεν ἱεραρχικῶς τὰ ἰδεῶδη μεγέθη, τὸν ἀριθμὸν 1 θὰ δώσωμεν εἰς τὸ ἰδεῶδες γεωμετρικὸν σημεῖον, τὸν ἀριθμὸν 2 εἰς τὴν ἰδεῶδη γραμμὴν, τὸν ἀριθμὸν 3 εἰς τὸ ἰδεῶδες τρίγωνον, ὅπερ εἶναι τὸ ἀρχικὸν στοιχεῖον πάσης ἐπιφανείας, ὅπως δέχεται ὁ Πλάτων εἰς τὸν «Τίμαιον». Οἱ εἰδητικοὶ ἀριθμοὶ λοιπὸν εἶναι τακτικοὶ ἀριθμοὶ ἐκφράζοντες τὴν ἱεραρχικὴν τάξιν τῶν ἰδεῶν εἰς τὴν διαιρετικὴν κλίμακα.

Ἡ ἀντίληψις αὕτη τοῦ Στέντσελ δὲν ἐγένετο ἀποδεκτή, διότι ἔρχεται εἰς σύγκρουσιν ὡς πρὸς ὠρισμένα τῆς σημεία μὲ τὰς γενικωτέρας ἀριθμολογικὰς θεωρίας τοῦ Πλάτωνος. Ὁ Ἀγγλος καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Ἐδιμβούργου Ταϊήλор ὑπεστήριξεν ὅτι ἡ ἐνασχόλησις τοῦ Πλάτωνος μὲ τὰ ἀσύμμετρα μεγέθη τὸν ἤγαγε νὰ διαμορφώσῃ τὴν περὶ τοῦ «μεγάλου καὶ μικροῦ» μαθηματικὴν του θεωρίαν, ἐξ ἧς ὠδηγήθη εἰς τὴν περὶ εἰδητικῶν ἀριθμῶν δοξασίαν του. Ὅπως ἐξάγεται ἀπὸ ἐν χωρίον τῆς «Πολιτείας» (546 Γ), εἰς τὴν πλατωνικὴν Ἀκαδημίαν εἶχε καταβληθῇ προσπάθεια διὰ νὰ καθορισθῇ ἡ τιμὴ τετραγωνικῶν καὶ κυβικῶν ριζῶν διὰ προσεγγίσεως. Οὕτω εἰς τὸ ρηθὲν χωρίον ἀναζητεῖται ἡ κατὰ προσέγγισιν τετραγωνικὴ ρίζα τοῦ 50,

ὀνομαζομένη «διάμετρος ῥητὴ τῆς πεμπάδος» (ἡ διὰ ρητοῦ ἀριθμοῦ ἐκφραζομένη διάμετρος τετραγώνου, τοῦ ὁποῖου ἡ πλευρὰ ἔχει ἀριθμητικὴν τιμὴν 5). Αἱ τοιαῦται ἀναζητήσεις εἶχον ὠδηγήσει τοὺς ἐν τῇ πλατωνικῇ Ἀκαδημίᾳ μαθηματικούς εἰς τὴν ἀνακάλυψιν σειρῶν κλασμάτων, ἅτινα συγκλίνουν πρὸς τὴν τετραγωνικὴν ρίζαν τοῦ ἀριθμοῦ 2. Ὁ Θέων ὁ Σμυρναῖος ἔχει διασώσει τὸν κανόνα διὰ τοῦ ὁποῖου καθορίζεται ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος κλασματικὴ σειρά. Δυνάμεθα νὰ δώσωμεν μίαν ἰδέαν περὶ τοῦ προκειμένου, παρουσιάζοντες τὴν ἀκόλουθον σειρὰν κλασμάτων:

$$\frac{1}{1} < \frac{3}{2} < \frac{7}{5} < \frac{17}{12} < \frac{41}{29} < \frac{99}{70} < \frac{239}{169}$$

Πρόχειρος σύγκρισις τῶν τιμῶν τῶν κλασμάτων τούτων μὲ τὴν τιμὴν τῆς τετραγωνικῆς ρίζης τοῦ 2 δύναται νὰ τὰ κατατάξῃ εἰς δύο σειράς, ἐκ τῶν ὁποίων ἑκατέρα τείνει νὰ προσεγγίσῃ τὴν τιμὴν τῆς τετραγωνικῆς ρίζης τοῦ 2, χωρὶς ποτέ νὰ τὴν φθάσῃ. Ἐκ τῆς ρηθείσης συγκρίσεως προκύπτει ἡ ἀκόλουθος διάταξις:

$$\frac{1}{1} < \frac{7}{5} < \frac{41}{29} < \frac{239}{169} < \dots < \sqrt{2} < \dots < \frac{99}{70} < \frac{17}{12} < \frac{3}{2}$$

Ἡ τετραγωνικὴ ρίζα τοῦ 2 περιβάλλεται ἀπὸ δύο σειρὰς ἀπειρῶν κατὰ τὸν ἀριθμὸν κλασμάτων ταξινομημένων εἰς δύο τάξεις. Τὰ κλάσματα τῆς μιᾶς σειρᾶς εἶναι μικρότερα τῆς τετραγωνικῆς ρίζης, τὰ δὲ ἐτέρας μεγαλύτερα. Ἡ τιμὴ τῆς τετραγωνικῆς ρίζης θεωρεῖται ὡς ἰδεῶδες τομὴ καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς τιμὰς τῆς μιᾶς σειρᾶς ὡς μέγα, ἐν συγκρίσει δὲ μὲ τὰς τιμὰς τῆς ἄλλης ὡς μικρόν. Ὁμιλῶν λοιπὸν ὁ Πλάτων περὶ μεγάλου καὶ μικροῦ, ἔχει ὑπ' ὄψιν του τὴν τιμὴν τῆς τετραγωνικῆς ρίζης τοῦ 2. Διότι ἡ ἐν λόγῳ τιμὴ εἶναι κάτι τὸ ἀπειρον καὶ ἐκφράζεται μόνον διὰ τιμῶν προσεγγίσεως, αἵτινες προχωροῦν ἐπ' ἀπειρον. Εἶναι τὸ ὅριον τῶν τιμῶν δύο σειρῶν ἐξ ὧν, αἱ μὲν εἶναι λίαν μικραί, αἱ δὲ ἄλλαι λίαν μεγάλα. Συνεπῶς χρησιμοποιοῦν ὁ Πλάτων τὴν ἐκφρασὴν μέγα καὶ μικρόν, θέλει νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ δεύτερον στοιχεῖον τὸ ὁποῖον ἀνεύρισκομεν εἰς τὸ σὺμπαν εἶναι τὸ «ἄλογον», κάτι τὸ ὁποῖον δὲν ὑποτάσσεται εἰς ἀκριβῆ καθορισμόν, ἀλλὰ ἀφήνει κατόπιν οἰουδήποτε προσδιορισμοῦ ὑπόλοιπον. Τὸ ἄλογον τοῦτο εἶναι ἡ ὕλη. Ἐναντι αὐτῆς ἴσταιται τὸ «ἐν», τὸ μορφοδοτικὸν στοιχεῖον, ὅπερ ἐκβάλλει τὴν ὕλην νὰ ἐπενδυθῇ μορφὴν καὶ νὰ δεχθῇ καθορισμούς. Τὸ μορφοδοτικὸν τοῦτο στοιχεῖον τὸ ταυτίζει, κατὰ τὴν ρητὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀριστοξένου ὁ Πλάτων μὲ τὸ ἀγαθόν.

Εἰς τὴν τελευταίαν του «Περὶ ἀγαθοῦ» διάλεξιν εἶπε

ρητῶς ὁ Ἀθηναῖος φιλόσοφος ὅτι τὸ «ἐν» ταυτίζεται μὲ τὸ ἀγαθόν. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐπίδρασιν ἣν ἀσκεῖ τὸ ἐν ἐπὶ τῆς ἀορίστου δυάδος τοῦ μικροῦ καὶ τοῦ μεγάλου, ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται πάντοτε ὑπόλοιπον ἀπροσδιοριστίας. Οὕτω εἰς τὴν κοσμογονικὴν τοῦ «Τίμαιου» διήγησιν ὡς πρῶτα συστατικὰ τῶν ὑλικῶν σωμάτων δέχεται ὁ Πλάτων δύο εἶδη τριγώνων. Ἐν τούτων τὸ ἐν εἶναι ὀρθογώνιον ἰσοσκελὲς τρίγωνον, τοῦ ὁποῖου ἐκάστη τῶν πλευρῶν ἔχει τὴν τιμὴν 1, ἡ δὲ ὑποτείνουσα ἔχει τὴν τιμὴν τὴν ὁποίαν ἔχει καὶ ἡ τετραγωνικὴ ρίζα τοῦ 2. Τὸ ἕτερον γένος τῶν τριγώνων εἶναι τὸ σκαληνὸν ὀρθογώνιον τρίγωνον, τοῦ ὁποῖου ἡ ὑποτείνουσα ἔχει τιμὴν 2, ἡ μικρότερα κάθετος πλευρὰ 1 καὶ ἡ μεγαλύτερα κάθετος ἔχει τιμὴν ἴσην μὲ τὴν τιμὴν τῆς τετραγωνικῆς ρίζης τοῦ 3. Ἄρα παντοῦ εἰς τὸ σὺμπαν πρόκειται περὶ μιᾶς περιπλοκῆς τοῦ λογικοῦ στοιχείου μὲ τὸ ἄλογον.

Ἡ ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσα θεωρία τοῦ Ταϊήλор, ἣτις ἐπαναλαμβάνει ἀπόψεις Μς εἶχεν ἐκθέσει ἀπὸ τοῦ 1880 ὁ Γερμανὸς μαθηματικὸς Κάντωρ, μᾶς διαφωτίζει διατὶ ὁ Πλάτων τὸ ὑλικὸν στοιχεῖον τὸ ὠνόμασε μέγα καὶ μικρόν ἢ ἀόριστον δυάδα. δὲν λύει ὅμως ὅλας τὰς εἰς τοὺς εἰδητικούς ἀριθμούς ἀπορίας.

Ὁ Ταϊήλор λέγει ὅτι ὁ Πλάτων εἰσηγήθη τὴν περὶ ἰδεῶν-ἀριθμῶν θεωρίαν διὰ νὰ δηλώσῃ ὅτι τὸ σὺμπαν δύναται νὰ γίνῃ κατανοητὸν μόνον ἂν δυνηθῶμεν νὰ συλλάβωμεν τὰ ἀστάθμητα καὶ ρευστὰ φαινόμενα τοῦ γίνεσθαι διὰ μαθηματικῶν συμβόλων καὶ μορφῶν. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι μία τοιαύτη ἐπιδίωξις ἐναρμονίζεται μὲ τὰς βαθυτέρας προθέσεις τοῦ Ἀθηναίου φιλοσόφου. Ἀλλὰ ἐξηγεῖ διατὶ ἔδωσεν ὁ Πλάτων αὐτὴν τὴν μορφήν εἰς τὴν θεωρίαν του. Ἴσως θὰ ἡδύνατό τις νὰ υποθέσῃ ὅτι ἐφθάνεν εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν ἰδεῶν ὡς ἀριθμῶν λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὴν ἑκτασιν ἐφ' ἧς αὗται συναντῶνται. Ἡ ἰδέα τοῦ ἀνθρώπου, π.χ., δὲν ἰσχύει μόνον διὰ ὠρισμένον ἀριθμὸν ἀνθρώπων, ἀλλὰ διὰ πάντα καθόλου νοητὸ καὶ ὑπαρκτὸν εἰς οἰανδήποτε τοπολογικὴν καὶ χρονολογικὴν περιοχὴν ἀνθρώπων. Οὕτω θεωρουμένη ἡ ἰδέα δύναται νὰ νοηθῇ ὡς εἰς «ἐνεργεία» ἀπειρος ἀριθμός, ὅστις ὡς ἐνεργεία ἀπειρος κεῖται πέραν τοῦ δυνάμει ἀπειροῦ μαθηματικοῦ ἀριθμοῦ.

Ὁ Ἀριστοτέλης μᾶς βεβαιώνει ὅτι ὁ διδάσκαλός του ἐβλεπε καὶ ἀπὸ ποσοτικῆς ἀπόψεως τὰς ἰδέας, διότι τὰς ἐχαρκτήριζεν ὡς «ἐν ἐπὶ τῶν πολλῶν».

Ὁ ἴδιος ὁ Πλάτων τὰς χαρακτηρίζει ὡς «μονάδας» καὶ «ἐνάδας». Ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦτο αἱ ἰδέαι θεωρούμεναι πλησιάζουν πρὸς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον νοεῖ ὁ ἰδρυτὴς τῆς φαινομενολογικῆς φιλοσοφίας Χοῦσσερλ ὅταν κάμνῃ λόγον περὶ «ὄντολογικῶν περιοχῶν». Εἶναι φανερόν ὅτι μία τοιαύτη ἐκδοχὴ τῶν ἰδεῶν δεικνύει πόσον εἶχε προχωρήσει ὁ Πλάτων εἰς τὰς μαθηματικὰς του ἀνε-

ρευνήσεις. Εἶχεν εὑρεθῇ πρὸ νέου εἶδους ἀριθμοῦ ὅστις ἡδύνατο νὰ ταυτισθῇ μὲ τὸν ἐκ μονάδων συγκείμενον μαθηματικὸν ἀριθμόν.

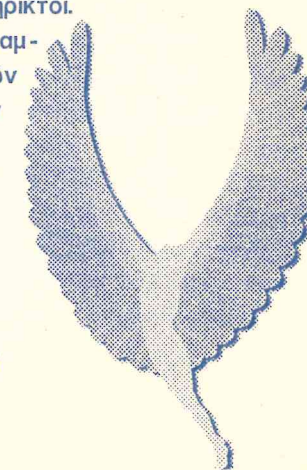
Κατὰ μαρτυρίαν τοῦ Ἀριστοτέλους διέκρινεν τὸν εἰδητικὸν ἀπὸ τὸν μοναδικὸν ἀριθμόν. Οἱ ἄμεσοι διάδοχοί του ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ, στερούμενοι ἀναλόγου μαθηματικῆς μεγαλοφυΐας, δὲν ἡδυνήθησαν νὰ ἀντιληφθοῦν τὴν μεγάλην ταύτην ἀνακάλυψιν τοῦ Πλάτωνος, ἥτις μόνον σήμερον ὑπὸ τὸ φῶς τῶν νεωτέρων μαθηματικῶν θεωριῶν περὶ τάξεων καὶ συνόλων δύναται νὰ γίνῃ ἀρκούντως νοητή.

Αἱ ὄντολογικαὶ περιοχαὶ κατὰ τὸν Πλάτωνα

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει τὸ συμπέρασμα ὅτι, κατὰ τὴν πλατωνικὴν φιλοσοφίαν, τὸ σὺμπαν ἀποτελεῖ ἱεραρχικὴν διαστρωμάτωσιν, ἣτις συναπαρτίζεται ἐκ τῶν ἀκολουθῶν στοιχείων:

Εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ὄντολογικῆς ἱεραρχίας ἴσταιται τὸ ἐν, ὅπερ συμπίπτει μὲ τὸ ἀγαθόν καὶ κεῖται πέραν «ἐπέκεινα» τῆς οὐσίας καὶ τῆς γνώσεως. Τὴν δευτέραν βαθμίδα κατέχουν αἱ ἰδέαι-ἀριθμοί, τὴν δὲ τρίτην τὰ μαθηματικὰ ἀντικείμενα (ἀριθμοὶ καὶ γεωμετρικὰ σχήματα). Εἰς τὴν τετάρτην βαθμίδα κατατάσσονται τὰ φυσικὰ καὶ τεχνητὰ ἀντικείμενα, εἰς δὲ τὴν πέμπτην καὶ κατωτάτην ἡ ὕλη, θεωρουμένη ὡς ἀπειρότης καὶ ἀοριστία τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ. Αἱ πέντε περιοχαὶ συναρτῶνται εἰς ἐνότητα ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἀγαθοῦ, ὅπερ δὲν πρέπει νὰ ἐκλαμβάνεται εἰς ἡθικολογικὴν σημασίαν, ἀλλ' εἰς δυναμικὴν. Εἶναι ἡ ἀρχέγονος δύναμις, ἣτις συνέχει τὰ πάντα καὶ βιάζει τὴν ὕλην νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν ἀπροσδιοριστίαν τῆς. Ὅν, τὸ ὄν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς «δύναμις», τὸ λέγει ρητῶς ὁ Πλάτων εἰς τὸν «Σοφιστὴν» του. Εἰς τὸ πλατωνικὸν σὺμπαν ὑπάρχει ἐνότης, κοινωνία καὶ σύνδεσμος. Ὁ αἰσθητὸς κόσμος εἶναι κατώτερος ἀπὸ τὸν νοητόν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς λαμπρύνεται, διότι ἐκδηλώνουν τὴν «παρουσίαν» των μέσα εἰς αὐτὸν αἱ ἰδέαι. Ὁ χωρισμὸς τοῦ ἰδεῶδους ἀπὸ τὸν αἰσθητὸν κόσμον δὲν εἶναι ἀπόλυτος διότι μετριάζεται διὰ τῆς μετοχῆς τοῦ πραγματικοῦ εἰς τὸ νοητόν. Αἱ αἰτιάσεις ἐπομένως, αἵτινες ἐκφέρονται κατὰ τοῦ πλατωνισμοῦ ὡς συστήματος, ὅτι καταφρονεῖ τὸν πραγματικὸν κόσμον, τυγχάνουν ἀστήρικτοι.

Ὁ αἰσθητὸς κόσμος, ἐπειδὴ λαμβάνει τὴν μορφήν του ἐκ τῶν ἰδεῶν ἀντανάκλᾳ τὸ ἀθάνατον κάλλος καὶ καθίσταται προσιτὸς εἰς τὴν γνῶσιν. Σύνδεσμος δὲ συνδέων τὸν θεῖον κόσμον μὲ τὸν ἀνθρώπινον, θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ὁ Ἔρως, χαρακτηριζόμενος ὡς παγκόσμιος συνδετικὸς δεσμός.

Ήρθε λοιπόν ο καιρός να κάνουμε επανάσταση. Ζούμε σε ένα πλανήτη υποδουλωμένο. «Κάτω ή ατομικότητα» είναι το σύνθημα. Ό μεγιστάνας της βιομηχανικής παραγωγής τα κατάφερε να μας κάνει υποχείρια σε ένα ισχυρό σύστημα πνευματικής και ψυχικής υποδουλώσεως μηχανοποιώντας την εργασία και εγκλωβίζοντάς μας σε ένα βομβαρδισμό διαφημιστικών μηνυμάτων.

Αυτά τα δύο όπλα της σύγχρονης τεχνοκρατικής κοινωνίας, μας υπέβαλαν στην διαδικασία ενός ισχυρού διαθρόνιου ανταγωνισμού.

Εκείνο που είναι καλό για όλους κληρητή την ανθρωπότητα, ακόμα και εκείνο που είναι χρήσιμο για κάθε άτομο, έχει παραμεριστεί πλήρως. Σημασία απαντά ό,τι μας δίνει την δυνατότητα να παραγκωνίσουμε τους άλλους στον ξέφρενο ανταγωνιστικό αγώνα ταχύτητας. Έναν αγώνα γεμάτο βιασύνη και άγχος. Και τό άγχος έχει την ικανότητα να μας στερηί από τις βαθύτερες ανθρώπινες ιδιότητες. Μία εξ αυτών είναι ή σκέψη.

Ας ξεκινήσουμε λοιπόν μία προσπάθεια. Ας αντισταθούμε στην αλλοτρίωση, μέσω της σκέψεως και της έρευνας. Και φυσικά ή έρευνα, ή αληθινή έρευνα δεν μπορεί παρά να αρχίση από εμάς τους ίδιους.

Πώς θα έρευνήσουμε για να γνωρίσουμε τους άλλους, τόν κόσμο, τους νόμους της ζωής, αν δεν ανακαλύψουμε τόν κοντινό μας κόσμο «τόν μικρό τόν μέγα», πού λέγεται εαυτός.

Ό δρόμος γι' αυτήν την ανακάλυψη είναι δυσκολοδιάβατος. Όπως, όμως τραγουδάνε οι Πύξ-Λάξ: "Ό,τι αξίζει πονάει και είναι δύσκολο.

Καλούμαστε πρώτα απ' όλα σε ένα συνεχή και σκληρό αυτοέλεγχο. Τότε ανέλεητα στήνονται μπροστά μας κάθε είδους συμπλέγματα, μέ τά όποια μάς έχει εφοδιάσει τό περιβάλλον. Είναι ό πρώτος δαίμονας πού έχουμε να παλαίψουμε. Νά πετάξουμε από πάνω μας εξαρτήσεις, πού μάς δημιουργήθηκαν σε μικρές ηλικίες,

από την γονεϊκή προστασία και καθοδήγηση και πού μάς έκαναν ασφαλείς και ευθυνόφους.

Ακόμη να απαλλαγούμε από εξαρτήσεις, πού μάς καθηλώνουν και μάς στεροούν την έπαφή μέ την αληθινή γνώση.

Τέτοιες είναι οι ανά τούς αιώνες επιστημονικές ή θρησκευτικές θεωρίες, οι όποιες διαδόθηκαν μέσα από ποικίλους μηχανισμούς στις πλατιές μάζες και απέκτησαν την δύναμη δόγματος.

Η ανθρωπότητα στηρίζεται πάνω σε αυτά τά δόγματα, για να καθισχύση τόν φόβο και την ανασφάλειά της για τό άγνωστο. Άνυψώνει τά δόγματα σε θρησκεία, εξαρτώντας απ' αυτά όλη την ύπαρξή της. Επομένως, κάθε γεγονός πού έρχεται να άμφισβητήση τό δόγμα, άγνοείται, εξοβελίζεται στο άσυνείδητο και κάθε άνθρωπος πού θά τολμήση να άρθρώση διαφορετικό λόγο ρίχνεται στην πυρά μεταφορικά ή κυριολεκτικά.

Άλλωστε όπως ό μεγάλος στοχαστής Έρμαν Έσσε διατύπωνε: «Η ανθρωπότητα -δηλαδή ή πλειοψηφία τών ανθρώπων- ήταν πάντα έναντίον εκείνων, πού επιθυμούσαν τό καλό, γιατί οι μάζες δεν είναι ούτε καλές, ούτε κακές είναι πάνω απ' όλα άδρανείς και δεν ύπάρχει τίποτα πού να μισούν περισσότερο από τις όποιες έκκλησεις γίνονται στην συνειδησή τους. Η εξέλιξη προς άνώτερα επίπεδα, ή υπερνίκηση του έγωισμού και της άδράνειας θά είναι πάντα ή δουλειά τών ξεχωριστών ατόμων, ποτέ ή δουλειά τών άλλων».

Πρώτος μας λοιπόν στόχος είναι ή απόκτηση αυτοπεποιθήσεως, πίστewς στο εαυτό μας. Είναι στ' αλήθεια δύσκολο να άσκήση κανείς κριτική στον εαυτό του και να έρθη άντιμέτωπος μέ τά λάθη του όμως όταν καταφέρει να έντοπίση δυνατό και αδύνατα σημεία του, τότε έχει ξεκινήσει την δημιουργία τών θεμελίων, για την ολοκλήρωση της προσωπικότητας.

Προϋπόθεση για να τό κάνη είναι ή ψυχική γενναιότητα, να κατανικήση

έγωισμό και φόβους και να αναλάβη τις ευθύνες τών πράξεών του. Αυτός είναι ό δεύτερος μεγάλος δαίμονας, πού μάς στέκει εμπόδιο: ό ναρκισσισμός και ή έγωπάθεια.

Τυφλωμένοι από τό πολύμορφο αυτό τέρας οι άνθρωποι συχνά άναγνωρίζουμε ένα μόνο αυτόφωτο άστέρι, τόν εαυτό μας και γύρω του θεωρούμε ότι περιστρέφεται τό σύμπαν. Στείρος και άγονος ό έγωισμός μας και έχθρός κάθε ήθικης εξυψώσεως, άποτελεί τό λίκνο υπέρμετρων προσωπικών φιλοδοξιών και άνεξέλεγκτων επιθυμιών. Η αυταρέσκεια και ή φιλαυτία σκοτίζουν την όρθή κρίση μας. Θεωρούμε τούς άλλους ως πηγή τών κακοδαιμονιών μας και έξωραίζουμε την άτελέστατη εικόνα μας.

Αυτό είναι τό καλύτερο λίπασμα για τό θέριεμα του ναρκισσισμού μας.

Η έπισήμανση και ή εξαίεψή του άπαιτεί ισχυρή θέληση, άντικειμενική κρίση, αυτοκυριαρχία, άποφασιστικότητα, έπιμονή, θάρρος και ώριμότητα σκέψεως. Μέ δύο λόγια άπαιτεί, διευρμένους πνευματικούς όρίζοντες και ψυχική ρωμαλεότητα, ώστε να ύποτάξουμε την βούληση στην σκέψη.

Η αυτοπειθαρχία διατηρεί τόν καθένα μας στο επίπεδο του άλληλοσεβασμού. Η προσέγγιση προς τό τέλειο -στό μέτρο του ανθρωπίνως δυνατού- άποτελεί ύψος δυσθεώρητο, προς τό όποιο μπορούμε να πορευτούμε μέ την ταπεινοφροσύνη.

Η γνήσια ταπεινοφροσύνη δεν άποτελεί έλλειψη αυτοεκτιμήσεως, αλλά διαπίστωση της μικρότητας της ανθρωπίνης φύσεως. Είναι ένα σκαλοπάτι προς την κοινωνικοποίησή μας. Βοηθά να όμολογήσουμε τις άτέλειές μας αλλά και να δείξουμε έπιείκεια στις άτέλειες τών άλλων.

Η διαδικασία της ένδοσκοπήσεως μάς φέρνει σε έπαφή, όχι μόνο μέ την φύση του εαυτού μας, αλλά μέ την ανθρώπινη φύση γενικότερα. Μάς βοηθά να συνειδητοποιήσουμε την ουσία της έννοίας «άνθρωπος» και τά όρια τών δυνατοτήτων του.

Η γνώση του πεπερασμένου της ανθρωπίνης φύσεως, μάς οδηγεί στο να μη είμαστε υπερβολικά αυστηροί μέ τούς άλλους και να σεβόμαστε και υπερασπιζόμαστε την ανθρωπινή αξιοπρέπεια.

Δέν έχουμε τό δικαίωμα να κομπάζουμε για τις γνώσεις και τά δημιουργήματά μας. Οι γνώσεις μας είναι μία σταγόνα στον ώκεανό του έπιστητού, τά δέ δημιουργήματά μας χλευάζονται μέσα στο χάος της κοσμικής δημιουργίας.

Όφείλουμε να μην επαναπαυόμαστε μέσα στην δθθεν σιγουριά της έγωιστικής ανθρωπίνης μικρότητας, αλλά να άσκοϋμε μέ συνέπεια την παρατήρηση τών κοινωνικών εξελίξεων, τών εναλλαγών της φύσεως, του ίδιου μας του εαυτού. «Τά πάντα ρει» σοφά έπισήμανε ό Ηράκλειτος. Είμαστε και έμεις μέσα στο ποτάμι πού κυλάει. Μόνο παρατηρώντας τό ποτάμι, την ροή του, τόν κόσμο γύρω από τό ποτάμι, έμάς τούς ίδιους και τις άντιδράσεις μας, μπορούμε να συνειδητοποιήσουμε τις αληθινές άνάγκες και επιθυμίες μας.

Γιά να παλαίψουμε για κάποιο όνειρο, πρέπει να ξέσουμε ποιά είναι αυτό τό όνειρο. Έντοπίζοντας τις άξίες πού μάς αντιπροσωπεύουν πραγματικά, μπορούμε να έντοπίσουμε τόν εαυτό μας.

Τό φαινόμενο της ζωής είναι άλληλένδετο μέ τό φαινόμενο της δράσεως. Για να ύπάρχει όμως δράση συνεχής και σταθερή, πρέπει άπαραίτητα να προϋπάρξη ένα ιδανικό, στην πραγμάτωση του όποιου θά άποσκοπεί.

Εάν τό ιδανικό λείπει, δεν είναι δυνατό να άναπτυχθούν δραστηριότητα και κίνηση, έκτός βέβαια από όσες άποσκοπούν στην επιβίωση και διαιώνιση του είδους. Επομένως ή άπουσία ιδανικών έχει ως συνέπεια την άναστολή κάθε δημιουργικής δραστηριότητας, μέ συνακόλουθο την ήθική και πνευματική νέκρωση μας ως ανθρωπίνων όντοτήτων.

Εδω ξεκινάει ή διαδικασία του «ένδον σκάπτειν» για να φέρη στην έπιφάνεια, σύμφωνα μέ τις άνάγκες της ψυχής μας, την έκλογή ενός ιδανικού.

Όλος αυτός ό δρόμος είναι μοναχικός. Πρόκειται για ένα κλειό σιωπής, άπαραίτητο σε όποιον επιθυμεί να καλλιέργηση την έσωτερική του όραση. Είναι ένας δρόμος, πού δεν άντέχει στις συναθροίσεις τών πολλών. Έχει για σύμμαχό του την άπομόνωση και την φυγή.

Είναι όμως -σχήμα οξύμωρο- ό μόνος δρόμος για να πλησιάσης ουσιαστικά τόν συνάνθρωπό σου.

Η διαδικασία προσεγγίσεως του άλλου άπαιτεί ύπομονή, συνεχή προσπάθεια και έμπλουτισμό τών σχέσεων μέ δημιουργικά έρεθίσματα.

Μέσα από αυτό τό μονοπάτι οδηγούμαστε τόσο στο σεβασμό τών άλλων, όσο και στον αυτοσεβασμό. Μέ άλλα λόγια στην υπεράσπιση της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας.

Τό μεγάλο στοίχημα της ζωής, είναι να την ζήσης αληθινά. Νά στέκσαι κοντά στους στούς άλλους ανθρώπους, να καταλάβης ποιός είσαι και ποιόι οι άλλοι και να άνοιχτής να τούς αγαπήσης.

Ο σημερινός μου λόγος είναι άποτέλεσμα έπίσης παρορμήσεως.

Δέν ένέχει και ούτε τό δικαϋται άλλωστε θέση διδασκαλίας.

«Κανείς δεν διδάσκει καλύτερα από τό μερμηγκι, πού δεν λείει τίποτα» είπε ό Φραγκλίνος. Θά ήθελα να μπορούσα να μη μιλάω, να μη λέω τίποτα. Όμως οι εικόνες συνωθούνται μέσα μου.

Αυτό πού σήμερα καταθέτω ενώπιόν σας, είναι κάποια κομμάτια ενός -τό ύποπτεύομαι- τεράστιου πάζλ, πού άρχισε να δημιουργείται μέσα στο κεφάλι μου, από πέρυσι τόν Σεπτέμβριο.

Είσαστε ό δικός μου καθρέπτης. Μέσα στο δικό σας βλέμμα οι εικόνες μου άποκτούν ύπόσταση και γίνονται λόγος. Σας μιλάω για να ακούσω έμένα.

Ό λόγος μου είναι έλλειπτικός, γιατί είναι μόνο θεωρία, είναι απλά μία συνειδητοποίηση. Δέν έχω κάνει βήματα. Τό μοναδικό μου βήμα είναι πού βρίσκομαι εδώ, ανάμεσά σας.

Σε σας μιλάω πού άκροβατείτε στο τεντωμένο σχοινί. Αυτό τό όνειρο έχω, να γίνω άκροβάτης.

Η καρδιά μου φλέγεται για να νοιώση αυτό τό πάθος.

Έσείς καλύτερα από τόν καθένα ξέρετε, πώς δεν πρόκειται για ένα πάθος εύτελές. Η νοσταλγία για τό άπόλυτο γεννά τό πάθος.

Είναι άραγε αλήθεια πως, ό,τι νοσταλγεί κανείς συνάμα τό περιέχει;

Ελπίζω να είναι έτσι.

Γιατί τό πάθος σε εκθέτει άνεπανόρθωτα. Έχει συρματοπλέγματα. Δέν έχει γαλήνη. Είναι τρομακτικό, όπως κάθε τι πού σε οδηγεί σε μία ουσιαστική αλλαγή μέσα σου.

Κι εγώ τό φοβάμαι τούτο τό σκοινί. Φοβάμαι μήπως κοιτάξω κάτω και πέσω. Φοβάμαι μήπως κοιτάξω πάνω και τρομάξω. Σε σας μιλάω, πού κάνετε νυκτέρια για του "Απιαστου τό πρόσωπο.

Θέλω να μοιραστώ μαζί σας ένα ποίημα γραμένο στα 1950 από τόν Γιώργο Μακρή.

Εδω και μία δεκαπενταετία περίπου ψάχνει παραλήπτες, κρυμμένο μέσα στο σημειωματάριό μου.

**Εμείς οι λίγοι
Είμαστε έμεις οι όνειροπαρμένοι
τρελλοί της γής
μέ τη φλογισμένη καρδιά
και τά εξαλλα μάτια
Είμαστε οι αλύτρωτοι στοχαστές
και οι τραγικοί έρωτευμένοι.
Χίλιοι ήλιοι κυλοϋνε μέσ στο αίμα μας
κι όλouθε μάς κυνηγά
τό όραμα του άπειρου.
Η φόρμα δεν μπορεί να μάς δαμάσει.
Εμείς έρωτευτήκαμε
την ουσία του είναι μας
και σ' όλους μας τούς έρωτες
αυτήν αγαπούμε.
Είμαστε οι μεγάλοι ένθουσιασμένοι
και οι μεγάλοι άρνητές.
Κλείνουμε μέσα μας τόν κόσμο όλο
και δεν είμαστε τίποτ' άλλο
απ' αυτόν τόν κόσμο.
Οι μέρες μας είναι μία πυρκαγιά
και οι νύκτες μας είναι πέλαγο.
Γύρω μας άντηχεϊ
τό γέλιο τών ανθρώπων.
Είμαστε οι προάγγελοι του χάους.**

Ο αριθμός στην ελληνική και την σύγχρονη σκέψη

μέ εφόρμή τήν ΕΠΙΝΟΜΙΑΔΑ του Πλάτωνος

Ο «Αριθμός» δημιουργήθηκε από την ατομική παρατήρηση του ανθρώπου και απεικονίζει (σημαίνει) μία κατάσταση, π.χ. παρατηρώντας τις καθημερινές αλλαγές της όψης της σελήνης καθώς γεμίζει σε πανσέληνο μάθαμε να μετράμε ως τό 15 ενώ ταυτόχρονα ο αριθμός 15 σημαίνει πλέον μία κατάσταση, αυτήν της ολοκληρώσεως μιας φάσεως. Η έναλλαγή ημέρας-νύκτας μας μαθαίνει να μετράμε ως τό δύο, τό οποίο και αποκτά μία σημασία, αυτήν της αναλλαγής (ημέρα-νύκτα, μαύρο-άσπρο, καλό-κακό, πέρασ-άπειρο, τάξη-αταξία...).

Ο «Αριθμός» λοιπόν, εκτός της αριθμητικής αξίας του, περιέχει και μία σημασία. Για να αποκτήσουμε γνώση του «Αριθμού» πρέπει λοιπόν να αποκτήσουμε γνώση της καταστάσεως που παριστά, δηλαδή να αποκτήσουμε γνώση της σχέσεως ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΟΣ-ΣΗΜΑΙΝΟΜΕΝΟΥ.

Η χρήση του «Αριθμού» με την γνωστή μας αριθμητική του μορφή ήρθε ως φυσιολογική συνέπεια, όμως η αξία του είναι η εσωτερική σχέση που υποκρύπτει. Αυτήν την εσωτερική σχέση που δηλώνεται με την φράση «Μηδείς μη έστω άγεωμέτρητος» και θέλει να τονίση την τεράστια σημασία που έχει για τον καθένα μας να κατανοήση ότι η Γεωμετρία είναι η μελέτη «Αριθμού» (άρα σχέσεων) που αν και άνομοι μεταξύ τους εξομοιώνονται (συσχετίζονται) μέσω αναφοράς σε επιφάνειες.

Η μελέτη των «Αριθμών» μας αποκαλύπτει εξαιρετικές έννοιες όπως π.χ. τό μυστικό της Μουσικής αφού οι όροι 9 και 8 που αντιστοιχούν στα δύο μεγάλα διαστήματα της οκτάβας είναι οι μέσοι όροι της αριθμητικής προόδου 6, 9, 12 και της αρμονικής προόδου 6, 8, 12 ενώ τό υπέρτατο μυστικό της φύσεως βρίσκεται στην μελέτη του λόγου 2:1, των δυνάμεων του και των μέσων όρων του.

Η Ελληνική Σκέψη κατέστησε σαφές ότι την «Γνώση του αριθμού» άφ' ενός μέν την συνοδεύουν όλα τά άλλα καλά πράγματα (Πλάτων 977B - Τιμ. 38Γ, 39B) και άφ' άλλου ότι όπου υπάρχει «Αριθμός» βρίσκουμε

τάξη ενώ όπου λείπει επικρατεί σύγχυση, χάος, αταξία (Πλάτων 977B-978B). Αλλά και πόσο κοντά είναι αυτές οι δύο καταστάσεις όπως κατέδειξε η Πυθαγόρεια ανακάλυψη των ΑΡΡΗΤΩΝ Αριθμών όπου ένα απολύτως συγκεκριμένο εύθυγραμμο τμήμα (ή διαγώνιος τετραγώνου πλευράς 1 εκατοστού) είναι αδύνατον να προσδιοριστή ακριβώς (άφου ισούται με την ρίζα του 2 ήτοι 1,4142134. δηλαδή ότι τό ΑΠΕΙΡΟ ένυπάρχει μέσα στο ΠΕΠΕΡΑΣΜΕΝΟ, ή ΑΤΑΞΙΑ μέσα στην ΤΑΞΗ (έξ ου και η πυθαγόρεια ρήση «Η ανάγκη κατοικεί πλησίον της δυνάμεως»).

Αυτή η συνύπαρξη ΤΑΞΕΩΣ και ΑΤΑΞΙΑΣ αποτελεί ένα θεμελιακό γνώρισμα της ελληνικής σκέψεως και θεωρήσεως των αισθητών και νοητών «πραγμάτων», άφου και στο ίδιο τό Δωδεκάθεο συνυπάρχει τό καλό και τό κακό, τό δίκαιο και τό άδικο, μέ φορείς τους τούς ίδιους τούς θεούς ενώ η τελική απόφαση για την πορεία των πραγμάτων ελαμβάνετο από τό Συμβούλιο των Θεών και όχι από τον Παντοδύναμο Έναν μέ κλασσικό παράδειγμα την αδυναμία του Διός να σώση την αγαπημένη του Τροία. Θυμίζουμε ότι οι αντίστοιχες Ανατολικές θρησκείες από πολύ νωρίς έφευραν τό «πνεύμα του κακού» τον «έκπεσόντα άγγελο», τον «Σατανά» της Παλαιάς Διαθήκης. Αντιλαμβανόμαστε πλέον ότι η ήθική του Δωδεκαθέου βρίσκεται πίο κοντά στην πραγματικότητα της ΦΥΣΕΩΣ όπου τό καλό και τό κακό δεν υπάρχουν «κεχωρισμένα» και ότι κανένας μας δεν είναι δυνατόν να είναι απολύτως καλός ή κακός.

Οι Πυθαγόρειοι ανακαλύπτοντας την ΑΤΑΞΙΑ μέσα στην ΤΑΞΗ, τό κακό μέσα στο καλό, ποτέ δεν τό άπαρνήθηκαν, απεναντίας ένέταξαν τό ΠΕΡΑΣ και τό ΑΠΕΙΡΟ (ρητούς και άρρήτους αριθμούς) στο ΕΝ κανόντα λόγου για την μονάδα ως τό πρώτο προϊόν του συνδυασμού «πέρατος» και «άπειρου» (Αριστοτέλης Μετά τά Φυσικά 1986α 19). Ακόμα και ο ίδιος ο Πλάτων στα τελευταία χρόνια της ζωής του προσπάθησε να ένωπιήση τό καλό και τό κακό (είναι

και Μηδέν) μέ την θεωρία περί κινητικού όντος στον Σοφιστή Δυστυχώς τό τελευταίο έργο της τριλογίας (Φιλόσοφος) ο Πλάτων δεν πρόλαβε ή δεν θέλησε να τό γράψη.

Ο Ηράλειτος είπε τό περίφημο «τά πάντα ρεΐ» δηλαδή στα πάντα υπάρχει κίνηση, ακόμα και στην πέτρα που βλέπουμε να κείται στον βυθό της θαλάσσης ακόμα και στο βιβλίο που κρατάμε στα χέρια μας υπάρχει κίνηση (κίνηση ήλεκτρονίων) δηλαδή έχουμε συνύπαρξη κινήσεως-άκινήσις.

Η σύγχρονη Φυσική επίσης έχει αποδείξει ότι η έλλειψη σχέσεων στην λειτουργία των στοιχείων ενός συστήματος, σηματοδοτεί μέν, την αδυναμία διατυπώσεως ΝΟΜΟΥ για την συμπεριφορά τους (δηλαδή αδυναμία να διατυπώσουμε μέ «αριθμό» τις σχέσεις λειτουργίας του) αλλά σηματοδοτεί επίσης και την αρχή μιας νέας οργανώσεως, μιας νέας σχέσεως μεταξύ τους, ήτοι την ΑΥΤΟΟΡΓΑΝΩΣΗ της ύλης!!! Έδω πρέπει να σημειώσουμε ότι σε μία τέτοια κατάσταση ή ΦΥΣΗ πραγματοποιεί τις πιο περίπλοκες δομές της και μάλιστα τελικά καταδεικνύεται πως ή ΖΩΗ ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΤΗ ΜΟΝΟ ΣΕ ΕΝΑ ΣΥΜΠΑΝ ΜΑΚΡΑΝ ΤΗΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ.

Όποτε προκύπτει ένα άκρως ένδιαφέρον έρώτημα (υπό τον όρο ότι τά παραπάνω ισχύουν και σε ένα σύστημα κοινωνίας Ανθρώπων). Πόση, και τί είδους ΤΑΞΗ άπαιτείται για να διατηρηθή ή δομή ενός κοινωνικού συστήματος και πόση και τί είδους ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ είναι αναγκαία ώστε να αύξάνη ή κοινωνία αυτήν την ΣΟΦΙΑ της;

Έρώτημα που αποτελεί και τό θέμα της ΕΠΙΝΟΜΙΑΔΑΣ, που αναζητείται να προσδιοριστή ποιές επισημες οδηγούν στην ΣΟΦΙΑ και ποιοί έχουν την δυνατότητα προσδιοριστή «τό πλήρες πρόγραμμα επιστημονικών σπουδών που χρειάζοντα τά μέλη του νυκτερινού συμβουλίου» (έρώτημα που έμεινε αναπάντητο στους ΝΟΜΟΥΣ ΙΒ).

ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΡΑΝΑΣΙΟΥ
ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΥ

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57

ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ 1 ΠΑΓΚΡΑΤΙ - ΤΗΛ.: 010.75.12.156

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

ΡΑΔΑΜΑΝΘΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ

ΤΗΛ.: 010.52.37.543

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ 2002 - ΑΝΕΥ ΦΠΑ 4%

Όμηρου:	ΙΛΙΑΣ	50	Κ. Κουρτίδου:	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ	15
Όμηρου:	ΟΔΥΣΣΕΙΑ	50	Άγνωστου:	Η ΜΥΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΓΟΡΑ	5
Όρφως:	ΥΜΝΟΙ - FRAGMENTA	10	Σ. Πιρπλή:	ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ	6
Όρφως:	ΛΙΘΙΚΑ - ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ	10	Π. Βασιλειάδου:	Η ΠΛΑΤΩΝΙΚΗ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ	6
Έρμεδοκλέους	ΑΠΑΝΤΑ - ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ ΑΚΡΑΓΑΝΤΙΝΟΣ	10	Άσημακόπουλου	ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΟΙΔΙΠΟΔΑ	6
Πινδάρου:	ΑΠΑΝΤΑ ΕΠΙΝΙΚΟΙ - ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΟΙ ΝΕΜΕΟΝΙΚΟΙ-ΠΥΘΙΟΝΙΚΟΙ-ΙΣΘΜΙΟΝΙΚΟΙ	25	Έ. Δάγιου:	ΟΙ ΑΡΓΟΝΑΥΤΕΣ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΥΝ	14
Σόλωνος:	ΑΡΧΑΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ	15	Έ. Δάγιου:	Η ΛΥΤΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΑ	14
Πλάτωνος:	ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ	9	Κ. Κακούρη:	ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΑ	16
Πλάτωνος:	ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ - ΦΑΙΔΡΟΣ	6	Άλτάνν:	ΑΡΡΗΤΟΙ ΛΟΓΟΙ Βιβλίων Ιον	
Πορφυρίου:	ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΤΩΝ ΝΥΜΦΩΝ ΑΝΤΡΟΥ	8	Άλτάνν:	ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ - ΘΟΛΟΥ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ	24
Λουκιανού:	ΜΙΑ ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟ ΤΑΞΕΙΔΙ ΣΤΗΝ ΣΕΛΗΝΗ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ	5	Η. Νικολούδν:	ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ	9
Κέβντος:	ΠΙΝΑΞ - ΤΟ ΧΡΥΣΟΥΝ ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ		Ά. Χαλά:	Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ ΜΑΣ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ	9
Ίαμβλίχου:	ΤΑ ΘΕΟΛΟΓΟΥΜΕΝΑ ΤΗΣ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ	11	Γρ. Ζώρζου:	ΑΜΒΡΟΣΙΑ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΣΤΟΝ ΘΕΟ	5
Σαλουστίου:	ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΥ	5	Γρ. Ζώρζου:	ΑΠΑΡΧΑΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΣΤΟΝ ΘΕΟ	5
Ίουλιανού:	ΕΙΣ ΜΗΤΕΡΑ ΘΕΩΝ ΕΙΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΗΛΙΟΝ	7	Γρ. Ζώρζου:	ΣΠΟΝΔΑΙ ΤΟ ΑΘΑΝΑΤΟ ΕΠΕΡΜΑ	5
Έροκλέους:	ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ	8	Γρ. Ζώρζου:	ΝΕΚΤΑΡ ΤΟ ΚΟΣΜΙΚΟ ΠΥΡ	5
Πυθαγορείων:	ΑΚΟΥΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ ΧΑΛΔΑΪΚΑ ΛΟΓΙΑ	5	Γρ. Ζώρζου:	ΠΕΛΑΣΓΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΙ	5
Χαλδαίων:	ΠΡΟΚΛΟΥ - Μ. ΨΕΛΛΟΥ - Π. ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ	14	Λαμπροπούλου:	ΧΟΡΟΣ & ΑΡΜΟΝΙΑ ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ	7
Μέ σκόλια	ΤΑ ΜΑΓΙΚΑ ΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΠΟ ΖΩΡΟΑΣΤΡΟΥ ΜΑΓΩΝ	5	Μ. Μάκρα:	ΓΝΩΡΙΞΕ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΣΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΡΧΕΤΥΠΑ	10
Πλάθωνος:	ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ	22	Μ. Μάκρα:	ΟΙ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΚΑΙ ΤΑ ΚΥΚΛΑΜΙΝΑ	7
Σακελλαρίου:	Ο ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ & Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ	44	Α. Κελεσιδου:	ΟΙ ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ	7
Π. Γράβινγερ:	ΥΜΝΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΥΣΤΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΙ & ΛΕΠΟΥΡΓΙΚΟΙ	10	Α. Κελεσιδου:	ΣΠΟΥΔΕΣ ΨΥΧΗΣ	9
Π. Γράβινγερ:	Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΩΝ ΔΟΝΗΣΕΩΝ ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ	11	Α. Κελεσιδου:	ΠΡΟΣΩΚΡΑΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ	9
J. Mallinger	ΤΑ ΑΠΟΡΡΗΤΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΝ Ο ΚΑΤΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ	10	Α. Γεωργιάδου:	ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ	6
Σ. Νάγου:	ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΙΔΕΑΙ	5	Ν. Έλάτου:	Ο ΧΑΡΗΣ ΤΟΥ ΘΕΑΓΕΝΗ	
Σ. Νάγου:	ΠΕΡΙ ΤΡΟΦΗΣ & ΑΚΡΕΟΦΑΓΙΑΣ	8	Ιστορικό άφήγημα για παιδιά. Τό εκπαιδευτικό σύστημα της αρχαίας Αθήνας και Σπάρτης	10	
Σ. Νάγου:	ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ	9	Κωνσταντινίδν:	ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ (παιδικό διήγημα)	5
Δ. Καλλέρν:	ΟΙ ΔΩΔΕΚΑ ΟΛΥΜΠΙΟΙ ΘΕΟΙ	9	Στασινοπούλου:	Η ΑΣΠΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ	8
Δ. Καλλέρν:	ΝΟΥΣ, ΓΝΩΣΗ, ΨΥΧΗ, ΠΝΕΥΜΑ	5	С. Dupuis:	Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ	8
Δ. Καλλέρν:	ΥΜΗΤΤΟΣ - ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	5	Ί. Κακριδν:	ΑΡΑΙ (ΚΑΤΑΡΑΙ - ΠΡΟΣΕΥΧΑΙ)	10
Ε. Βαλλερά:	ΑΡΧΑΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΑΘΛΗΤΡΙΕΣ	17	Ν. Παράσχν:	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ Η ΖΩΗ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ	5
Anne Reese:	ANCIENT GREEK WOMEN ATHLETES	17	Άδριανόπουλου	ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ	15
Dido Kallergi:	ANCIENT HELLENIC MYSTERIES	8	Άδριανόπουλου	ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ	8
D. Robins	ΤΕΛΟΣ-ΔΕΝ ΕΙΜΑΣΤΕ ΜΟΝΟΙ ΚΑΛΕΣΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΛΗ ΓΗ	13	Άδριανόπουλου	ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΖΩΗ	
Π. Ντίννακ:	Η ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΩΝ ΡΟΔΩΝ	44	Πλ. Δρακούλν:	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΝΟΜΙΑΣ	8
Διάθεσις όλων των βιβλίων του Δ. Λιαντίνν			Πλ. Δρακούλν:	ΦΩΣ ΕΚ ΤΩΝ ΕΝΔΟΝ	9
			Ί. Βασιλν:	ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ ΕΝΟΣ ΜΥΣΤΟΥ	10
			Ί. Βασιλν:	ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ	
			Γ. Βογιατζν:	ΚΟΥΡΗΤΕΣ - ΔΕΡΒΙΣΙΔΕΣ	8
			Γ. Βογιατζν:	ΟΡΦΕΥΣ-ΠΑΓΓΑΙΟΝ-ΡΟΔΟΛΕΙΒΟΣ	8
			Π. Καραγιάννν:	ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ	28
			Γ. Κυπριωτάκν:	ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	
			Ρ. Αναστασάκν:	ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΘΕΩΝ	
			ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ	40
			Α τόμος 1* 8* τεύχος	ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ-ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑ	
			Β τόμος 9* 16* τεύχος	ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ	

ΑΠΟΣΤΕΛΛΟΝΤΑΙ ΔΙΑ ΑΝΤΙΚΑΤΑΒΟΛΗΣ τηλ. 52.37.543 (FAX): 52.26.694

<http://www.ideotheatron.gr>

e-mail: radamanthys@ideotheatron.gr

ΝΕΟ ΤΜΗΜΑ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ - ΕΝΑΡΞΗ ΤΕΤΑΡΤΗ 12 ΙΟΥΝΙΟΥ 18:00 ΣΤΟ ΠΑΓΚΡΑΤΙ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Ο 1ος ΤΟΜΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ **ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ**

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΔΕΜΕΝΑ ΟΛΑ ΤΑ ΤΕΥΧΗ ΤΩΝ ΕΤΩΝ 1998 - 99

ΕΝΑ ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ, ΙΔΑΝΙΚΟ ΓΙΑ ΔΩΡΟ

ΤΕΥΧΟΣ 1

ΤΕΥΧΟΣ 2

ΤΕΥΧΟΣ 3

ΤΕΥΧΟΣ 4

ΤΕΥΧΟΣ 5

ΤΕΥΧΟΣ 6

ΤΕΥΧΟΣ 7

ΤΕΥΧΟΣ 8

ΕΓΩ, Ο ΗΜΙΟΧΟΣ - ΘΕΑΤΡΟΝ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ (ΡΑΔ. ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ) - ΠΟΥ ΠΗΓΑΙΝΕΙ Η ΨΥΧΗ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ (ΠΛΑΤΩΝΟΣ) - ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΕΛΛΗΜΑΣ ΙΕΡΑΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ (ΠΡΟΚΛΟΥΣ) - ΟΡΦΙΚΗ ΑΤΡΑΠΟΣ - ΜΥΘΕΙΣ ΤΡΟΦΩΜΙΟΥ (ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ) - ΕΛΕΥΘΕΡΝΑ - ΤΑΞΙΔΙ ΕΤΟΝ ΗΛΙΟ - 1998 ΜΟΝΑΔΙΚΟΝ ΕΤΟΣ (ΑΛΤΑΝΗ)

ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΜΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ (Κ. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ) - ΠΡΟΘΑΛΑΜΟΣ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ: ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΟΥΕΙΣ ΤΗΣ ΞΕΛΗΝΗΣ (ΑΛΤΑΝΗ) - ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ - ΑΛΛΗΓΟΡΙΚΕΣ (ΣΩΛΕΙΜΟΥ) - ΕΡΩΤΙΚΟΣ (ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ) - Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ (Κ. ΠΑΛΑΜΑ) - ΕΧΕΤΛΑΙΟΣ (ΔΘ. ΠΟΥΡ-ΜΑΡΟΠΟΥΛΟΥ) - ΠΟΥ ΠΗΓΑΙΝΕΙ Η ΨΥΧΗ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ (ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΑΦΙΕΡΩΜΑ Β' - ΦΑΙΔΡΩΝ) - Ο ΜΑΟΣ ΠΟΥ ΠΕΡΙΣΤΡΕΦΕΤΑΙ ΚΑΙ Ο ΜΑΟΣ ΠΟΥ ΔΟΝΕΙΤΑΙ (Ι. ΠΙΤΕΟΥΛΗ) - ΑΙ ΠΕΡΙ ΑΚΡΕΟΦΑΓΙΑΣ ΔΟΣΔΕΙΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ (ΠΑΝ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ) - Η ΜΟΥΣΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΜΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ (Χ. ΕΠΥΡΙΔΗ) - Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΣ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ (Ι. ΔΑΚΟΓΛΟΥ) - ΣΥΜΒΟΛΑ ΕΛΛΗΜΙΚΑ (Τ. ΙΩΑΝΝΙΔΗ) - Η ΕΛΛΑΣ ΕΤΟ ΙΝΤΕΡΝΕΤ (Ι. ΘΕΟΔΩΡΑΤΟΥ).

ΝΑΡΚΙΣΣΟΣ (Δ. ΝΑΝΤΙΝΗ) - Ο ΒΑΝΔΑΛΟΣ (Ξ. ΑΝΤΩΝΑΚΟΥ) - Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ (ΕΤ. ΓΕΡΟΥΛΑΝΟΥ) - ΤΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΟΥ ΔΙΧΑΣΜΟΥ (ΗΛ. ΝΙΚΟΛΟΥΔΗ) - ΑΙ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΙΣ ΤΩΝ ΧΡΥΣΩΝ ΕΠΩΝ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΜΥΗΜΕΝΩΝ (ΑΝΤ. ΧΑΛΑ) - ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΥ (Ο.ΡΑ) - Η ΘΑΜΑΞΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΘΙΜΑ ΘΑΝΑΤΟΥ (Π. ΛΕΚΑΤΕΔ) - ΑΙ ΔΥΟ ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΑΚΑ ΠΥΛΑΙ - ΔΙΟΝΥΣΟΣ - ΑΠΟΛΛΩΝ: ΟΙ ΕΛΕΥΘΕΡΩΤΑΙ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ (Π. ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ)

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΕΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ: ΔΙΟΝΥΣΙΑ - ΕΛΕΥΣΙΝΙΑ - ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΑ (Ξ. ΜΠΟΓΔΑΝΟΥ) - ΑΝΑΣΤΕΝΑΡΙΑ (Γ. ΛΕΚΚΑΚΗ) - ΕΛΛΗΜΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ (Ξ. ΝΑΓΟΥ) - ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ (Ν. ΧΑΡΑΚΑΚΟΥ)

ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΑΛΦΑΒΗΤΟ ΚΑΙ Η ΘΑΜΑΞΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ (ΑΛΤΑΝΗ) - ΤΑ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΜΥΗΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΠΟΥ ΙΔΡΥΣΕΝ Ο ΟΡΦΕΥΣ (Α. ΧΑΛΑ) - ΝΟΜΟ ΩΔΑΝΤΙΣΜ (Δ. ΝΑΝΟΠΟΥΛΟΥ) - ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ: Η ΜΗΤΡΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ (Μ. ΞΕΣΙΝΗ) - Η ΨΥΧΗ, Η ΘΑΜΑΞΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΘΙΜΑ ΘΑΝΑΤΟΥ - ΜΕΡΟΣ 20^Η (Π. ΛΕΚΑΤΕΔ) - ΟΜΝΥΜΙ ΑΠΟΛΛΩΝΑ ΙΗΤΡΟΝ (Ν. ΒΑΡΔΙΑΜΠΑΣΗ) - ΤΟ ΕΝΙΔΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΜΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ (Α. ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ) - ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΜΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΜΕΡΟΣ 10^Η (Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ) - ΕΑΡΙΝΗ ΙΕΗΜΕΡΙΑ (Ξ. ΝΑΓΟΥ) - ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΜΙΚΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΣ (Α. ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ) - Η 25^Η ΜΑΡΤΙΟΥ ΩΣ ΜΥΗΤΙΚΗ ΕΟΡΤΗ (Μ. ΔΕΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ) - ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΡΑΧΥΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΒΙΟΥ (ΞΕΝΕΚΑ) - Η ΕΛΕΝΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΤΗΣ (Δ. ΝΑΝΤΙΝΗ)

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ ΕΤΗΝ ΠΡΟΙΕΤΟΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ (Γ. ΤΣΟΥΚΑΝΤΑ) - ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΝΟΜΑΤΟΘΕΣΙΑ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΜΩΝ - ΠΩΣ ΕΚΕΠΤΕΤΑΙ Ο ΕΓΚΕΦΑΛΟΣ (W. H. CALVIN) - ΤΟ ΡΟΛΟΪ ΤΟΥ ΑΡΧΙΜΗΔΟΥΣ (Ι. ΣΑΚΚΑ) - ΘΕΡΙΝΟΝ ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΟΝ - ΕΝΑΣ ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΚΟΣΜΟΣ (Κ. ΜΕΡΔΕΜΙΔΑΝΟΥ) - Η ΨΥΧΗ (Π. ΛΕΚΑΤΕΔ) - ΣΥΜΠΟΡΙΟΝ 'Η ΚΡΟΝΙΑ (ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ) - ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΝΗΜΟΕΥΝΩΝ (ΞΠ. ΝΑΓΟΥ) - Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ (ΕΥΔΓ. ΕΤΑΜΑΤΗ) - Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΜΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ (Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ) - ΟΙ ΕΟΡΤΕΣ ΤΩΝ ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΩΝ (ΔΑΝΕΣΗ - ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ) - ΤΟ ΕΛΛΗΜΙΚΟ ΧΡΩΜΑ (Π. ΠΑΝΟΠΟΥΛΟΥ) - ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΦΥΕΙΚΩΝ ΕΟΡΤΩΝ (ΞΠ. ΝΑΓΟΥ)

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ - Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ (ΞΠ. ΝΑΓΟΥ) - Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ (Η. Π. ΝΙΚΟΛΟΥΔΗ) - Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΜΑ (Ι. ΕΥΔΓΕΛΟΥ) - ΕΛΛΗΜΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ (Δ. ΝΑΝΤΙΝΗ) ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΡΜΕΝΙΔΟΥ (Α. ΚΕΛΕΣΙΔΟΥ) - ΑΝΗΡ-ΓΥΝΗ ΠΑΤΗΡ-ΜΗΤΗΡ = ΖΩΗ (Ι. ΜΑΡΗ) - Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ (Κ. ΒΑΓΙΟΠΟΥΛΟΥ) - ΤΟ ΤΡΑΓΙΚΟ ΒΙΩΜΑ ΚΑΙ Ο ΠΟΝΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΕΤΗΝ ΤΡΑΓΩΔΙΑ (Ν. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ) - ΨΥΧΗ (Π. ΛΕΚΑΤΕΔ) - ΓΝΩΡΙΞΕ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΣΟΥ ΜΕ ΟΔΗΓΟ ΤΑ ΕΛΛΗΜΙΚΑ ΑΡΧΕΤΥΠΑ (Μ. ΜΑΚΡΑ) - ΘΑΛΗΣ, ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ, ΑΝΑΞΙΜΕΝΗΣ (Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ) - ΕΟΡΤΑΙ ΤΩΝ ΟΡΦΙΚΩΝ (Ξ. ΝΑΓΟΥ) - ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΑΙ ΦΥΕΙΟΚΡΑΤΙΚΑΙ ΤΩΝ ΒΑΣΕΙΣ (Ι. ΒΑΣΙΛΗ)

ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΕΛΕΙΑ (Α. ΣΑΡΑΓΑ) - ΗΤΑΝ ΓΝΩΣΤΗ Η ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΤΗΝ ΜΙΝΩΙΚΗ ΚΡΗΤΗ, (Ι. ΔΑΥΡΟΥ) - Η ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ (Μ. ΞΕΣΙΝΗ) - Η ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ (Δ. ΚΑΛΛΕΡΓΗ) - ΤΙ ΕΙΜΑΙ ΚΑΛΛΟΣ (Ξ. ΝΑΓΟΥ) - ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ - ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ - Η ΨΥΧΗ ΑΝΘΡΩΠΑΚΙ ΚΑΙ ΤΟ ΕΙΔΩΛΟ ΤΟΥ ΜΑΤΙΟΥ (Π. ΛΕΚΑΤΕΔ) - ΧΕΙΜΕΡΙΝΕΣ ΤΡΟΠΕΣ (Δ. ΝΑΝΤΙΝΗ) - ΟΙ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ (Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ) - ΦΥΕΙΟΛΑΤΡΕΙΑ (Δ. ΙΩΑΝΝΙΔΗ)

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ - ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑ

ΤΟΜΟΣ Δ' ΤΕΥΧΗ 1-8
1998 - 1999

40 ΕΥΡΩ

Ο 2ος ΤΟΜΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ **ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ**

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΔΕΜΕΝΑ ΟΛΑ ΤΑ ΤΕΥΧΗ ΤΩΝ ΕΤΩΝ 2000 - 2001

ΕΝΑ ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ, ΙΔΑΝΙΚΟ ΓΙΑ ΔΩΡΟ

ΤΕΥΧΟΣ 9

ΤΕΥΧΟΣ 10

ΤΕΥΧΟΣ 11

ΤΕΥΧΟΣ 12

ΤΕΥΧΟΣ 13

ΤΕΥΧΟΣ 14

ΤΕΥΧΟΣ 15

ΤΕΥΧΟΣ 16

ΟΡΦΙΚΕΣ ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ - ΜΤΦΡ. Δ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ, ΕΧΟΛΙΑ ΕΤΟΥΣ ΟΡΦΙΚΟΥΣ ΥΜΝΟΥΣ - Π. ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ, ΑΚΡΕΟΦΑΓΙΑ - Α. ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΒΙΟΜΙΚΟΣ Ο ΕΓΚΕΦΑΛΟΣ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ - ΤΑ ΙΕΡΑ ΕΠΗΛΑΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ - ΡΑΔΛ. ΦΑΛΚΕ, ΕΝΑΣ ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΔΙΔΑΚΤΕΛΟΣ: ΕΠΥΡΙΔΩΝ ΝΑΓΟΣ Ι. ΒΑΣΙΛΗ, ΤΟ ΠΙΣΤΕΥΩ ΤΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ - Ξ. ΝΑΓΟΥ, ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΜΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ - ΠΑΝ. ΘΑΛΑΞΗΣ, ΨΥΧΗ - Π. ΛΕΚΑΤΕΔ, ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ - Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗΣ

ΑΛΤΑΝΗ - ΤΟ ΖΩΟΓΟΜΙΚΟ ΤΡΙΓΩΝΟ, ΠΛΑΤΩΝΟΣ - ΠΟΥ ΠΗΓΑΙΝΕΙ Η ΨΥΧΗ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ, ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ - ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΕΤΗΝ ΞΕΛΗΝΗ & Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ, ΕΛΛΟΥΣΤΙΟΥ - ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΚΟ- ΕΜΟΥ, Ξ. ΝΑΓΟΥ - ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΙΔΕΕΣ, Γ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ - Η ΑΤΟΜΙΚΗ ΘΕΩ- ΡΙΑ, Π. ΛΕΚΑΤΕΔ - ΕΠΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΠΕΘΑΜΕΝΟΥ, Ξ. ΝΑΓΟΥ - Η ΔΙΑ- ΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΛΑΗΤΙΚΟΥ ΜΑΣ ΕΥΕΤΗΜΑΤΟΣ (ΜΕΡΟΣ Β'), Τ. ΤΣΟΓΚΑ - ΤΑΞΙΔΕΥΟΝΤΑΣ ΕΤΟΝ ΧΡΟΝΟ, Π. ΤΡΑΙΑΝΟΥ - Η ΕΛΛΗΜΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ, Σ. ΛΕΑΔΒΕΑΤΕΡ - ΤΑ ΚΡΗΤΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

ΕΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΝΟΜΙΑΣ - Π. ΔΡΑΚΟΥΛΗΣ - ΤΟ ΞΕ(Ι)ΟΠ+ΤΡΟΝ ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ - ΑΛΤΑΝΗ, ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΘΟΛΟΥ ΕΙΜΑΙ Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ - ΔΚ, Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΔΕΘΕΝΕΙΑΣ - Γ. ΜΙΜΟΥΔΗΣ, Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΛΑΗΤΙΚΟΥ ΜΑΣ ΕΥΕΤΗΜΑΤΟΣ - ΞΠ. ΝΑΓΟΣ, Ο ΚΑΤΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΕΥΜΠΙΑΝΤΟΣ - Ξ. ΝΑΓΟΣ, Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ - Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ, Η ΠΡΟΞΕΥΧΗ ΠΑΝΩ ΕΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ - Ε. ΡΕΝΔΑΝ, Ο ΒΡΑΧΟΣ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ, Η ΘΕΙΑ ΜΟΡΦΗ - Ξ. ΝΑΓΟΣ, Ο ΠΑΡΘΕΝΩΝ - Π. ΔΡΑΚΟΥΛΗΣ, ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝ - Μ. ΚΟΡΡΕ, ΕΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ - Μ. ΚΟΡΡΕ, ΟΙ ΡΑΒΔΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΙΟΜΩΝ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ - ΒΑΣ. ΓΕΩΡΓΙΑΝΝΗ, ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝ - Π. ΚΑΤΗΜΕΡΤΣΗ, ΨΥΧΗ - Π. ΛΕΚΑΤΕΔ

ΤΟ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΝ ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΟΝ 'Η Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ, Α. ΕΙΚΕΛΙΑΝΟΣ - ΔΙΟΝΥΣΟΣ ΕΠΙ ΛΙΚΝΩ, Ξ. ΚΟΚΚΙΝΑΚΗΣ - Η ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΩΝ ΡΟΔΩΝ, ΑΛΤΑΝΗ - ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΛΟΓΙΑ ΕΠΑΛΗΘΕΥΟΝΤΑΙ ΔΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ, ΞΠ. ΝΑΓΟΣ - ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΙΔΕΕΣ, Π. ΛΕΚΑΤΕΔ - Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΠΙΝΔΑΡΟΣ, Ο ΠΙΝΔΑΡΟΣ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ, Δ. ΤΕΙΛΙΒΕΡΔΗΣ - ΕΠΟΥΔΗ ΕΤΟΝ ΠΙΝΔΑΡΟ, Δ. ΤΕΙΛΙΒΕΡΔΗΣ - ΚΑΙ ΕΓΩ ΝΕΚΤΑΡ ΧΥΤΟΝ, Τ. ΤΣΟΓΚΑΣ - ΤΑΞΙΔΕΥΟΝΤΑΣ ΕΤΟΝ ΧΡΟΝΟ, Μ. ΚΑΡΑΒΑ-ΓΑΛΑΝΗ - Η ΕΛΛΗΜΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΗΤΕΡΑ ΤΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ, Α. ΚΕΛΕΣΙΔΟΥ - ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ Ο ΑΚΡΑΓΑΝΤΙΜΟΣ, Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗΣ - ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ, Π. ΛΕΚΑΤΕΔ - ΨΥΧΗ, Α. ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ - ΥΠΟΘΗΚΕΣ ΒΙΟΤΙΚΗ, Χ. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΥ - Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΟΥ, ΜΤ. ΠΕΠΠΑ - ΕΛΛΗΜΕΣ ΚΑΙ ΞΕΜΟΙ ΜΕΣΕΙΣ

ΑΥΤΟΜΥΗΤΙΚΗ - ΙΒΑΣΙΛΗ, Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ ΕΤΗΝ ΕΘΝΟΓΕΡΕΙΑ - Θ. ΠΤΑΞΙΟΣ, ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΜΕΙΔΗΣΕΩΣ - Ξ. ΝΑΓΟΥ, ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟΘΡΗΚΕΙΑΝ - Β. ΓΟΥΣΙΟΣ, ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ-Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΕΤΟΙΔΕΩΝ - ΑΛΤΑ- ΜΗ, Η ΘΡΗΚΕΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΓΟΝΩΝ ΜΑΣ, Η ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΩΝ ΡΟΔΩΝ - ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟΣ-ΕΛΛΗΜΙΚΟΣ, ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ-ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΓΝΩΣΗ - Γ. ΚΑΡΑΝΑΣΙΟΣ, Η ΘΑΝΑΤΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΣ-ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ, ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΜΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ - Κ. ΓΕΩΡ- ΓΟΥΛΗ, ΥΠΕΡΥΘΡΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ - Α. ΚΑΤΑΝΟΥ, ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΓΑΛΛΗ - Ρ. ΕΤΑΙΝΕΡ, ΤΟ ΠΟΦΥΡΙ ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ - Ο. ΝΟΜΙΚΟΥ, Ο ΜΕ- ΛΑΣ ΖΩΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΦΙΛΙΟΝ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΠΑΡΤΙΑΤΩΝ - Κ. ΡΩΜΑΙΟΣ, ΑΡΧΑΙΕΣ ΕΛΛΗΜΙΚΕΣ ΔΟΛΗΤΡΙΕΣ, ΧΕΙΡΩΝ ΚΕΝ- ΤΑΥΡΟΣ - ΑΛΤΑΝΗ, Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΖΩΟΓΟΜΙΚΟΥ ΤΡΙΓΩΝΟΥ - Γ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ, ΑΠΟ ΤΩΝ ΔΕΛΦΙΚΩΝ ΛΟΓΩΝ - Α. ΕΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΙΝΩΤΑΥΡΟΥ - Μ. ΚΑΡΑΤΣΑ, ΠΕΡΙ ΙΣΙΔΟΣ ΚΑΙ ΟΣΙΡΙΔΟΣ - ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ, Η ΠΡΟΙΕΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΥΜΗΤΤΟΥ - ΔΙΔΩΣ ΚΑΛΕΡΓΗ, ΣΥΜΘΗΚΕΣ ΤΟΥ ΒΙΟΥ: ΠΕΡΙ ΤΡΟΦΗΣ - ΞΠ. ΝΑΓΟΥ, ΚΕΒΗΤΟΣ ΠΙΝΔΕΣ - ΚΙΜΩΝΟΣ ΔΟΗΝΑΙΟΥ, Η ΜΥΣΤΗΡΙΑΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΕΩΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΑΓΑΛΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΟΡΦΥΡΙΟ - ΠΙΩΡΓΟΥ ΛΑΘΥΡΗ, Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΑΡΙΘΜΩΝ - ΞΠ. ΝΑΓΟΥ, ΟΔΥΣΣΕΙΑ: ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ - ΡΑΔΑΜΑΝΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ, ΔΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ, ΤΕΤΑΡΤΗ ΚΑΙ ΕΝΑΤΗ ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ ΚΑΤΑ ΘΕΩΝΑ ΤΩΝ ΕΜΥΡΝΑΙΩ - ΑΛΤΑΝΗ, ΑΙ ΜΙΚΡΟΤΕΡΑΙ ΕΣΚΡΑΤΙΚΑΙ ΕΧΟΛΑΙ - Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ, ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ Ο ΤΥΑΝΕΥΣ - ΠΕΤΡΟΥ ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ, Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑ ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΗΜΕΡΩΝ - ΕΜΜΕΤ ΦΟΣ, Η ΕΝΤΟΛΗ ΤΟΥ ΡΟΥΣΣΩ ΚΑΙ Η ΠΑΡΑΚΟΗ ΤΩΝ ΔΑΕΚΑΛΩΝ - ΔΗΜΗΤΡΗ ΝΑΝΤΙΝΗ

ΛΥΕΙΣ - Π. ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ, ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ, Ο ΚΛΕΙΤΟ ΤΗΣ ΗΡΑΣ - ΑΛΤΑΝΗ, Ο ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ - Α. ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΞΕΛΗΜΙΑΚΕΣ ΛΑΤΡΕΙΕΣ - Β. ΜΠΑΡΛΑΜΑ, ΠΕΡΙ ΕΛΕΥΣΙΝΙΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ Ξ. ΝΑΓΟΣ, Η ΕΝΤΟΛΗ ΤΟΥ ΡΟΥΣΣΩ ΚΑΙ Η ΠΑΡΑΚΟΗ ΤΩΝ ΔΑΕΚΑΛΩΝ - Α. ΝΑΝΤΙΝΗΣ, ΕΣΤΙΑ-ΑΡΗΣ-ΑΡΤΕΜΙΣ - Π. ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ, ΤΟ ΖΩΟΓΟΜΙΚΟ ΤΡΙΓΩΝΟ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ - Π. Θ. & Φ. Π. ΑΔΑΜΑΚΟΣ, ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΩΝ ΟΡΦΙΚΩΝ - ΑΝ. ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΜΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ - Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ, ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΜΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ ΕΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ - Κ.Ε. ΓΕΩΡΓΙΑΝΝΑΣ, ΕΛΛΗΜΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΕΣ ΕΛΛΗΜΙΚΕΣ ΠΡΟΦΗΤΕΙΕΣ - Α. ΣΑΡΑΓΑΣ

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΝΥΚΤΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ, ΧΡΟΝΟΣ ΤΕΛΕΙΟΠΟΙΗΣΕΩΣ - Μ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΑΚΗΣ, ΟΙ ΕΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΨΥΧΗ - ΞΠ. ΝΑΓΟΣ, ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΜΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ - Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗΣ, ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΙΚΩΝ ΑΚΤΙΝΩΝ - Ξ. ΝΑΓΟΣ, Η ΟΙΚΟΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑ- ΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΜΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ - Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, ΕΚΕΥΕΙΣ ΕΧΕΤΙΚΟΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΟΝ ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΡΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟ- ΡΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 11^ΗΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 2001 ΚΑΙ Η ΠΥΡΑΜΙΣ ΤΗΣ ΑΡΙΘΜΟΕΦΟΙΑΣ - ΑΛΤΑΝΗ, Η ΓΕΝΕΤΙΚΗ ΕΥΕΤΑΣΗ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ - Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ, ΤΟ ΚΡΟ ΔΕΝΔΡΟ ΚΑΙ ΤΑ ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΑ ΕΘΙΜΑ - Δ. ΚΑΛΛΕΡΓΗ, ΕΠΙΤΑΚΤΙΚΗ ΞΗΜΕΡΑ Η ΑΝΑΒΙΩΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΜΑΝΤΕΙΩΝ - Ν. ΠΕΠΠΑ, ΑΡΧΗ ΕΟΦΙΑΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΕΠΙΕΚΕΥΙΣ - Α. ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ - ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑ

ΤΟΜΟΣ Β' ΤΕΥΧΗ 9-16
2000 - 2001

40 ΕΥΡΩ

Τό **ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ** τώρα καί στά **ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ**

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ 20 ΕΥΡΩ * ΤΗΛ. 010. 52.37.543 - 010. 75.12.156
ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57 104.32 ΑΘΗΝΑΙ * ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ 1 ΠΑΓΚΡΑΤΙ (ΟΠΙΣΘΕΝ ΕΥΤΥΧΙΔΟΥ 16)

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΡΑΔΑΜΑΝΘΟΥΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗΣ